

Szegedi Tudományegyetem

Állam- és Jogtudományi

Doktori Iskola

DOKTORI ÉRTEKEZÉS

Dr. Árkosy Lilla

A szellemi alkotások védelmének kialakulása és hatályos szabályozása

különös tekintettel a védjegy jogi oltalmára

Témavezető:

Prof. Dr. Jakab Éva

Egyetemi tanár

Szeged

2018

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	4
A Római jog jelentősége	10
I. A szellemi tulajdon.....	12
1. A szellemi alkotás koncepciója az ókorban.....	12
2. Technikai forradalom: könyvnyomtatás	31
3. Hazai magánjog.....	36
4. Összefoglalás.....	39
II. Iparjogvédelem: védjegy	39
A) Történeti áttekintés-árjelzők, monopóliumok és a védjegyoltalom kialakulása	40
1. Árjelzők az ókorban	40
a.) Amforák.....	40
b.) Borhamisítás	58
c.) Téglák.....	61
2. Árjelzők a középkorban: Privilégiumok és monopóliumok.....	66
a.) Monopóliumok.....	67
b.) Privilégiumok.....	68
c.) Angol céhek.....	75
3. A védjegyoltalom magyarországi története	77
B) A védjegyoltalom modern szabályai	121
1. Nemzetközi egyezmények.....	121
2. Európai uniós irányelvek.....	133
a.) A közösségi védjegy	135
b.) Az európai uniós védjegy.....	142
3. Hatályos hazai jogunk	144
a.) Alaptörvény	146
b.) Polgári Törvénykönyv.....	146
c.) A Szerzői jogi törvény	149
d.) Védjegy törvény.....	150
e.) További jogszabályok.....	153
f.) Franchise szerződések és a védjegyek.....	162
g.) A védjegyoltalom megszűnése.....	164
h.) A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának védjegyügyekben hozott határozatai	166

i.) Védjegyügyekben hozott határozatok elleni jogorvoslat.....	166
j.) A megváltoztatási kérelem	168
k.) Visszavonás és módosítás	172
l.) Ügyészi intézkedés	172
m.) A márka és a védjegy kapcsolata	172
n.) A védjegyek szerepe a piacgazdaságban.....	175
o.) A védjegy jelentősége versenyeszközként	177
p.) A védjegy árbevételnövelő hatása	178
4. Következtetések	180
5. Válogatás a hazai joggyakorlatból	182
6. Válogatás a nemzetközi joggyakorlatból	186
a.) Spanyolország	187
b.) Németország védjegy története.....	190
c.) Osztrák védjegy.....	195
d.) Az Amerikai Egyesült Államok védjegyjoga.....	197
e.) Anglia	203
f.) Franciaország védjegyjogi rendelkezései	206
Befejezés	211
Felhasznált irodalom	213
Hivatkozott jogszabályok jegyzéke.....	224

Bevezetés

Előzetesen meg szeretném határozni doktori értekezésem témáját, valamint rögzíteni kívánom, hogy miről szeretnék írni, illetve azt is, hogy szűkebb értelemben mi az, ami már nem képezi a doktori értekezés tárgyát. A szellemi alkotások jogával, ezen belül annak kialakulásával, valamint az ebből egyre inkább önállósodó védjegyjoggal, továbbá annak kodifikációjával és a védjegy jogintézményével foglalkozom. Beleértve e jogi oltalom történeti fejlődését és hatályos szabályozását.

Az értekezés jogi kérdésekkel foglalkozik, jogintézményeket kíván elemezni, értekezésem közvetlen tárgya maga a védjegy, mint jogintézmény. A védjegy grafikailag való ábrázolhatóságának, megkülönböztető képességének részletezése, elemzése nem képezi doktori értekezésem tárgyát.

Dolgozatomban tárgyalom a szellemi alkotások jogán belül elhelyezkedő, egyre nagyobb önállóságra szert tevő védjegy jog területét, továbbá kialakulásának folyamatát. Próbálok választ keresni a védjegyek jogilag releváns előzményeinek kérdésére is. Foglalkozom dolgozatomban a szellemi tulajdon terminológiájával, a védjegy jog jogágazati elhelyezkedésével, valamint egyéb rendszertani kérdésekkel. Magának a védjegynek, mint jogintézménynek rendkívül sok funkciója van, amelyeket más tudományterületre tartozó jártasságok felhasználásával, implementálásával képes érvényesíteni. Értekezésemben arra törekedtem, hogy egy-egy meghatározott kérdéssel olyan mélységig foglalkozzak, ameddig azoknak a védjegy jog szempontjából jelentőséget bírok tulajdonítani.

Az általam igénybe vett kutatási módszerekre rátérve: a jogtörténeti megközelítés a szellemi alkotások jogának, valamint a védjegy jog kialakulásával kapcsolatos magyar tételes jogi szabályozásnak, törvénycikkeknek valamint a témával összefüggő nemzetközi jogi szabályoknak, egyezményeknek az elemzésekor került alkalmazásra.

A jogösszehasonlító kutatási módszer is alkalmazásra kerül az európai uniós szabályozás, valamint a nemzetközi egyezmények elemzésekor. Ezzel kapcsolatos kutatásaim eredményeként arra a megállapításra jutottam, hogy az egyes országok rendkívül teljes körűen, egymással összhangban szabályozzák az egyes eltérő jogrendszerek a védjegy jogintézményét. Igyekeztem áttekintést adni mind a magyar, mind az európai uniós szervek által kialakított gyakorlatra egyaránt. Ha rábukkantam valamilyen tanulságos jogesetre, hazai, külföldi, vagy európai viszonylatban, akkor ezt elemeztem doktori értekezésemben, azonban az adott állam joggyakorlatának részletezését mellőztem. A joganyagok kutatása és

értelmezése folyamán a hatályban lévő jogforrásokat próbáltam teljesen felhasználni, maradéktalanul tekintetbe venni. Törekedtem mind hazai, mind külföldi szerzők tudományos munkáit is felhasználni.

Az értekezésemben alkalmazott szóhasználattal kapcsolatosan megjegyzendő, hogy törekedtem a szellemi alkotás és a védjegy szófordulatok logikus, értelmezhető, követhető használatára. E két fogalom szoros kapcsolatban áll, hiszen a szellemi alkotás egy tágabb halmaz, amely magába foglalja valamennyi, az alkotó elme által kimunkált szellemi produktumot, többek között a védjegyet is.

A védjegy joghatásokat keletkeztet, vagyis adott megjelölés lajstromoztatásával létrejön a védjegyoltalom, egyfajta jogviszony annak kizárólagos jogosultja és a védjegy között, amely ekkor már a lajstromozott megjelöléseket jelöli. Értekezésemben számtalanszor előfordul az áruk, valamint a szolgáltatások felvetése a védjegy vállalatjelző szerepének ecsetelése kapcsán, illetve magának a védjegyoltalomnak a részletezésekor.

A szellemi alkotások egy adott személy, a szerző által létrehozott, legkülönbözőbb termékek, amelyek szorosan kapcsolódnak az évszázadok alatt megvalósuló tudományos és technikai fejlődés során létrejött vívmányokhoz. A jogvédelem tárgyát az ember által megalkotott, kreativitása által létrehozott szellemi produktum képezheti.¹

Korunkban a szellemi alkotások jelentős szerepet játszanak a modern értelemben vett piacgazdaságban², mivel a gazdasági társaságok vagyonának egyre nagyobb részét képezik a szellemi alkotások.³

Dolgozatom témájául azért választottam a szellemi alkotások védelmének kialakulását, valamint a védjegy jogi oltalmának létrejöttét, a védjegy jog fejlődését, mert ezt a kimondottan jelentős jogterületet, a védjegy jogintézményét a hazai jogirodalom koncentráltan még nem dolgozta fel. Másrészt a kutatásaim során sokszor találkoztam a védjegy egyre erősödő jelentőségével, növekvő tendenciát mutató szerepével a piaci gazdaságban, és a védjegyek vállalatjelző szerepének előtérbe kerülésével, amely véleményem szerint a védjegy esetleges funkciói közül kezd a fő funkciók közé emelkedni.

¹ JAKAB Éva: *Szerzők, kiadók, kalózok. A szellemi alkotások védelmének kialakulása Európában.* Akadémiai kiadó. Budapest. 2012. 13. p

² GÖRÖG Márta: Szabályozási állandók és változók a know how/ üzleti titok védelme körében.

In: *Infokommunikáció és jog.* 2014. 159-162. p

³ GRAD–GYENGE Anikó: *Búcsú a szellemi alkotások jogától.* 2012. 1. p

A témaválasztással összefüggésben kiemelendő, hogy napjainkban, a piaci gazdaságban résztvevő áruk típusai, fajtái rendkívül sokrétűek, felszaporodtak a piacon a választható termékek, szolgáltatások száma, ezáltal pedig a védjegyek jelentősége is előtérbe került. Ugyanis a rengeteg termék, szolgáltatás beazonosításához, megkülönböztetéséhez elengedhetetlen bizonyos ábrák, megjelölések, szavak, betűk, színek védjegyként való alkalmazása. Tagadhatatlan a szellemi alkotások felértékelődése napjainkra, amit rendkívül jól szemléltet az a tény is, hogy az egyes szellemi alkotások előszeretettel kerülnek alkalmazásra a piacgazdaságban résztvevő vállalatok, gazdasági társaságok által, versenyelőnyük megőrzése érdekében.⁴ Mindemellett a védjegy a piacgazdaságban rendkívül jelentős szerepet tölt be, hiszen megkülönböztető képessége révén segíti a fogyasztókat abban, hogy különbséget tegyenek az érdeklődési körükbe tartozó áruk, valamint szolgáltatások között. A kínálat ma már olyan széleskörű a piacon, hogy a gyártóknak egyenesen rabul kell ejteniük a fogyasztót termékükkel.⁵ Tehát a védjegy a piacgazdaság alappilléreinek is tekinthető, mivel megjelöli, azonosítja, eredetét igazolja, illetve megkülönbözteti az adott árut vagy szolgáltatást a többi árutól, szolgáltatástól.⁶

Ma már a védjegyjog egyik központi kérdésköre, hogy a rendkívül hosszú jogfejlődés eredményeként létrejött joganyag hagyományos szabályozási struktúrája, rendelkezései, illetve az ezek alapján kialakult bírói gyakorlat képesek-e rendezni a fentebb tárgyalt növekvő igényeket, vagy szükséges esetleg újabb rendelkezések meghozása az esetleges joghézagok kitöltésére, a bírói munka segítésére.

A szellemi alkotások joga történelmünkben mindig is szoros kapcsolatban állt az adott korban, illetve történelmi időszakban fennálló technikai fejlettség szintjével.⁷ Már az őskortól kezdve számos műszaki, tudományos, kulturális alkotás készült, többek között különböző szerszámok, és egyéb megélhetéshez szükséges találmányok. Kr. e. 600 000-ben feltalálták a tüzet, és ezt követte a fejsze, valamint az olajmécses felfedezése.⁸ Vagyis az ember élete során folyamatosan alkot. És az ennek eredményeként létrejövő vívmányok alkotják az ember civilizációs fejlődésének főbb állomásait.⁹

⁴ GÖRÖG 2014. 160. p

⁵ SZALAI Péter: *A megkülönböztető képesség jelentése a védjegyjogban*. PhD értekezés. Győr. 2014. 5. p

⁶ SZALAI 2014. 4. p

⁷ JAKAB 2012. 13. p

⁸ TATTAY Levente: *A szellemi alkotások joga. 3. kiadás*. Szt. István társulat. Budapest. 2007. 16. p

⁹ PAPP László: *A szabadalmi jogvédelem történeti perspektívái*. Gondolat Kiadó. Budapest. 2015. 15. p

Már az ókori államokban is megjelölték az előállítás helyét szimbolizáló jelzetekkel a különböző termékeket, többek között építőanyagokat, amforákat, téglákat, lábasokat, fazekas edényeket, fegyvereket.¹⁰

Az állattenyésztés kialakulásával jellemzővé vált, hogy a tenyésztők állataikat megbillogozták, vagyis egy olyan úgynevezett tulajdonjegyet raktak a baromfikra és igás barmokra, amely megjelölések segítségével felismerték saját tulajdonukat.¹¹ Európában és Ázsiában is bevett szokás volt az állattenyésztő népeknél, hogy a tulajdonos kilétét a házi állatokon lévő tulajdonjegy (billog) igazolta. A billog felhelyezésekor az állattartók belevésítették tulajdonjegyüket egy vaspálca végére, amelyet felforrósítva a jószág bőréhez vagy jobb esetben a szarvához érintve használtak, égésnyomot hagyva az állaton.¹² Ez a folyamat akkor volt szükséges, amikor első alkalommal kiengedték a házi állatokat a közös legelő területre. Az állatra égetett megjelölés segítségével a gazdák meg tudták különböztetni a közös réten lévő állataikat a többi gazda állataitól, illetve amennyiben esetleg elszökött vagy elkóborolt valamelyik jószág, a billog révén azonosítani tudták, hogy kihez tartozik, kinek a tulajdonában van.¹³ Ez abból a szempontból is fontos volt, hogy ha egy pásztor a gondjaira bízott állatokat szem elől vesztette vagy azok közül páran elpusztultak a felügyelet időtartama alatt, az elhullott egyedekkel a tulajdonos részére el kellett számolnia azok lenyúzott irhájának a bemutatásával.¹⁴ A védjegyekhez ez annyiban kapcsolódott, hogy ha később elérverezték a megjelölt állati irhát, akkor a tulajdonjegy már egyben eredet megjelölésként is szolgált.

Véleményem szerint bizonyos ábrákat, szimbólumokat, különféle megjelöléseket mindig is használt az ember evolúciója során, amelyet alátámaszt az a tény, hogy Kr. e. 45 000 táján létrejöttek a barlangrajzok, különféle kezdetleges festmények, amelyeket ekkor még mangánoxid festékekkel készítettek.¹⁵

Ezt követően már a Krisztus előtti IV. évezredben létrejöttek az ókori kereskedelmi útvonalak és az azokat ábrázoló kezdetleges térképek.¹⁶ Aztán a különböző ábrák elkezdtek megjelenni a kereskedelemben, pontosabban az árucserforgalomban részt vevő dolgokon, egyre több kereskedő kezdte el megjelölni az általa forgalmazott termékeket különféle jelekkel. E

¹⁰ CSÉCSY György: A magyar védjegyjog kialakulása és fejlődésének főbb állomásai.

In: *Publicationes Universitatis Miskolciensis. Sectio Juridica et Politica.* IX. évf. 1994. 5. p

¹¹ KÉKI Béla: *Az írás története a kezdetektől a nyomdabetűkig.* Vince Kiadó. Budapest. 2000. 12. p

¹² KÉKI 2000. 12. p

¹³ KÉKI 2000. 12. p

¹⁴ KÉKI 2000. 13. p

¹⁵ KÉKI 2000. 17. p

¹⁶ TATTAY Levente: *Védjegyekről vállalkozóknak.* Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest. 1995. 9. p

kezdetleges megjelölések (a mai értelemben vett védjegyek) az ókortól kezdődően azt a célt szolgálták, hogy a kereskedelmi forgalomban résztvevő árukat megkülönböztessék egymástól. Ez a társadalmi szükséglet, amely a védjegyek alkalmazását elősegítette, már jóval korábban kialakult, megelőzve az erre vonatkozó jogszabályok kialakulását.¹⁷

A bor az ókorban is rendkívül népszerű árucikk volt. Már ekkor tiltották a borok jó hírnevének csorbítását. Hammurabi Kr. e. 2100-ban erre külön törvényt hozott és halállal szankcionálta a borhamisítást: „XIV. Korcsmárosnök” cím alatt a törvénykönyv 108.§-ában az alábbiakat határozta meg: „Ha a korcsmárosnö a szesz ára fejében gabonát nem fogad el, ellenben nagy kő súly szerint pénzt elfogad és a szesz árát a gabona árára szállítja le, az ilyen korcsmárosnőre bizonyítsanak rá s a vízbe vessék.”¹⁸ Tehát e törvényszöveg a csaló borárusokra és kocsmárosokra vonatkozott, és amennyiben bizonyítani tudták a borhamisítást, vagy a szesz állagának a megváltoztatását, akkor a bűnöst a vízbe kellett dobni, azaz halálbüntetéssel sújtották. Alkalmazásra kerültek bizonyos árjelzők is (a különféle ábrák mellett) a Római Birodalomban, főleg a borokra vonatkozóan. Például az ókor nagy „márkái”: a galliai, latiumi, hispániai és ciprusi borok jó hírnévvel rendelkeztek, az ókori emberek számára, annak ellenére, hogy a jó hírnév, mint fogalom ekkor még nem is létezett.¹⁹ A szőlőtermesztés és az abból történő must, vagy borkészítés mindig is nagy népszerűségnek örvendett már az ókorban is, és persze napjainkban is.²⁰

Az emberekben egyre inkább kialakult egyfajta árueredethez fűződő tudat, amelynek értelmében már a görög szobrokon Kr. e. 500-ban feltüntetik megalkotójuk nevét. Rómában honoráriumot kaptak a szellemi alkotások létrehozói.²¹

Értekezésem első fejezetében a szellemi alkotások jogának és magának a szellemi alkotásoknak a létrejöttét tárgyalom, illetve azt vizsgáltam, hogyan jött létre a szellemi tulajdon, illetve milyen ókori szerződés keretei között hoztak létre szellemi alkotásokat. A következő fejezetben a kereskedelemnek és a védjegyeknek a kialakulását vizsgálom Európában.

Dolgozatom első fejezetében abból a feltevésből indulok ki, hogy a védjegyek a kereskedelemmel párhuzamosan jöttek létre és terjedtek el.

¹⁷ VIDA Sándor: *Védjegy és vállalat*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest. 1982. 13. p

¹⁸ *Hammurabi Törvényei*. Fordította: KMO SKÓ Mihály. Ajtai K. Albert Könyvnyomdája. Kolozsvár. 1911. 40. p

¹⁹ TATTAY 2007. 17. p

²⁰ JAKAB Éva: *Borvétel és kockázat, Jogtudomány és jogélet a Római Birodalomban*,

Értekezések a jogtudomány köréből. Akadémiai Kiadó. Budapest. 2011. 29. p

²¹ TATTAY 2007. 17. p

Az értekezés második fejezetében a védjegy jogintézményének létrejöttét tárgyalom, majd kitekintést teszek a nemzetközi jogfejlődés jelentősebb mérföldköveire és pár ország jelenlegi, valamint korábbi védjegyoltalmi szabályozására egyaránt. Az országok kiemelése önkényesen történt, hisz releváns lehetne más országok szabályozását is vizsgálni. Választásom szempontja egyrészt a magyar tételes joggal való összefüggés, másrészt a hasonló, illetve az eltérő védjegyjogi fejlődés az egyes országok között, a hagyományok ismertetése, ezen felül a hazánkkal gazdasági viszonyban álló országok védjegyjogi rendelkezéseinek bemutatása. Továbbá annak vizsgálata is fontos számomra, hogy a védjegyoltalom teljes körű védelmet nyújt-e jogosultja számára. A joggyakorlat és a szakirodalom tanulmányozása arra enged következtetni, hogy a védjegyoltalom nem nyújt teljes körű védelmet annak kizárólagos jogosultja számára. Ugyanis bizonyos esetekben előfordulhat, hogy a lajstromoztatott védjegy más névviseléshez való vagy egyéb személyhez fűződő jogát sérti, így hiába lajstromoztatta az érintett személy a védjegyét, annak használatától a bíróság el fogja tiltani. Az általam választott országok konzekvens bírói gyakorlatának bemutatására a dolgozat terjedelmi korlátja keretében szab, ebben a kérdéskörben újabb kutatásokra is szükség lenne. Kérdéses továbbá, hogy érdemes-e törvényi elővizsgálati kötelezettséget teremteni a leendő védjegyjogosultak számára védjegyük kiválasztásakor? Illetve, hogy ennek megvalósításához szükséges-e jogalkotói beavatkozás a védjegyek lajstromoztatásával kapcsolatos rendelkezések tekintetében?

Már az ókori rabszolgatartó társadalmakban napvilágot láttak magas színvonalú szellemi alkotások, azonban az ókori jogrendszerekben a szellemi alkotásokkal összefüggő, azokkal kapcsolatban keletkező társadalmi viszonyok jogilag nem kerültek értékelésre.²² A szellemi alkotásokat övező erkölcsi elismerés (jogi szabályozás hiányában) nem alakult át még ekkor jogi oltalommá.²³ A jogi szabályozottság hiánya (a fennálló joghézag) ellenére az emberek előszeretettel alkalmaztak bizonyos megjelöléseket állatállományuk nyilvántartása céljából illetve kerámia edények és egyéb termékek kereskedelme során.²⁴ Még a fejlett római jog sem alkotott normatív szabályokat a szellemi alkotásokkal kapcsolatos viszonyokra, azonban a gondosan kialakított tulajdonjogi szabályai alapján esetenként mégis védelemben részesítette a szellemi alkotásokat.²⁵ Ma már azonban a legtöbb modern európai ország korszerű szellemi

²² LONTAI Endre-FALUDI Gábor-GYERTYÁNFY Péter-VÉKÁS Gusztáv: *Magyar polgári jog, szerzői és iparjogvédelem*. Eötvös József Könyvkiadó. Budapest. 2011. 13. p

²³ LONTAI-FALUDI-GYERTYÁNFY-VÉKÁS 2011. 13. p

²⁴ TÓSZEGI Zsuzsanna: A magyar szellemitulajdon-védelmi rendszer, valamint a hatósági feladatkör kialakulása és fejlődése a milleniumtól napjainkig. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői jogi Szemle*. 1. szám. 2017. 74. p

²⁵ LONTAI-FALUDI-GYERTYÁNFY-VÉKÁS 2011. 13. p

tulajdonvédelmi struktúrával rendelkezik.²⁶ Tehát az emberi szellemi tevékenység oltalmának a szükségessége körülbelül civilizációs fejlődésünkkel párhuzamosan, azzal egy időben megjelent, viszont a modern értelemben vett szellemi alkotások joga, az iparjogvédelem, vagyis e védelmet biztosító normatív keret csupán a XIX. században alakult ki.²⁷ A kereskedelem során történő védjegyhasználat egy emberrel született ösztön, amely jelen van már amióta az ember kereskedelmi illetve alkotói tevékenységet folytat. A *naturalis ratioból* (természetes ésszerűség) következik, hogy a különböző személyek saját áruikat megkülönböztessék mások termékeitől.

A Római jog jelentősége

A napjainkban megalkotott jogi normák, jogász szerepek, és a jog rétegeinek mélyrehatóbb értelmezéséhez, majd annak gyakorlatban történő alkalmazásához rendkívül hasznos, sőt szinte elengedhetetlen a történelem korábbi szakaszaiban kialakult jogrendszerek, jogi parancsok, normák vizsgálata.²⁸ A római jognak rendkívül nagy szerepe van már a középkori társadalmak részére is, mind a világi, mind az egyházi ágazatban, hiszen a római jogban gyökeredzik a humanizmus illetve a természetjog számos alapvető tézise.²⁹

„Mai kultúránk gyökérszállai nagyrészen ókori, főleg római (és görög) műveltség talajából sarjadoztak ki, mindenek fölött pedig a római jog a legtökéletesebb szellemi termék, melyet idáig semmiféle más nemzet joga felül nem múlt, a legtöbb még csak meg sem közelített.”- így szól Bozókai Alajos tankönyvében.³⁰ Teljes mértékben egyetértek vele, abban, hogy a római jog a legtökéletesebb szellemi termék, amelynek amegalkotása megfizethetetlen értéket képvisel a mai ember számára is.

Minél több jogrendszert ismerünk, annál könnyebben tudjuk majd megítélni az aktuális esetben felmerülő jogi problémát, amely lehet, hogy már felmerült korábban is, és esetleg az is lehetséges, hogy már megoldást is találtak rá, amelyet csupán fel kell idézni. „Az összehasonlító jogtörténet ismerete adhatja a kulcsot aktuális társadalmi és jogi kérdések megalapozott megítéléséhez.”- írja Földi András *Összehasonlító jogtörténet* című

²⁶ PAPP László: Új tendencia vagy múltó szeszély? A szellemi tulajdon-védelmi bíraskodás általános áttekintése. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*. 12. (122.) évfolyam 3. szám. 2017. 7. p

²⁷ PAPP László: A szabadalmi bíraskodás szervezeti kérdései. In: *Jogtörténeti Szemle*. Gondolat Kiadó. Budapest. 2007. 104. p

²⁸ POKOL Béla: *Középkori és újkori jogtudomány*. Dialóg Campus Kiadó. Budapest-Pécs. 2008. 11. p

²⁹ HAMZA Gábor: *Az európai magánjog fejlődése. A modern magánjogi rendszerek kialakulása a római jogi hagyományok alapján*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest. 2002. 16. p

³⁰ BOZÓKY Alajos: *Római magánjog. I. Institutiók*. Stampfel Károly Kiadása. Pozsony. 1899. 1. p

könyvében.³¹ A legtöbb modern jogrendszer a római jog mintájára jött létre, ennek következtében fontos jogelméleti alapot nyújt a hatályos jogokban történő eligazodáshoz.³²

A mellett, hogy a római jogra épül a legtöbb modern jogrendszer, fejleszti a jogászai gondolkodásmódot is.³³ Ebből kifolyólag rendkívül nagy jelentősége van napjainkban is a római jognak, hiszen sokszor a mélyrehatóbb jogtörténeti elemzések adnak iránymutatást egy esetlegesen felmerülő, aktuális jogi probléma megoldásához.³⁴ A rengeteg jogeset, és azok magas szintű jogtudói technikával történő megoldásának ismerete segítséget nyújthat a gyakorló jogászok számára.³⁵ Emellett e jogesetek vizsgálata, értelmezése elmeélesítő hatással is jár. A római jog ismerete kifejezetten a gyakorlatban is alkalmazható jelleggel bír a napjainkban jogászai tevékenységet végző gyakorló jogászok részére.³⁶ „A római jog ma is eleven része a modern világ jogának.”³⁷ Molnár Imre és Jakab Éva szerint. Éppen ebből a megfontolásból én is az ókori Rómában kezdtem a védjegyjoggal, valamint annak jogtörténeti fejlődésével kapcsolatos kutatásaimat. Így e védjegyjogi disszertáció is ókori alapokon nyugszik, ettől az időszaktól kezdve igyekeztem feltárni minden jogi jelenséget, amely hatással lehetett a szellemi alkotások jogának és védjegyjogának kialakulására. A római jogi jogelvek, a speciális gondolkodásmód, illetve annak lényeges elemei beépültek egész Európa jogi valamint politikai nézeteibe.³⁸

Számos ókori római jogelv és jogintézmény szerepel napjaink jogrendszereiben egyaránt, amelyek szilárd alapját képezik a modern európai jogunknak.³⁹ Ebből kifolyólag a római jog részletes ismerete lényeges dogmatikai alapot és segítséget nyújt a hatályos, bonyolult szövegezésű jogszabályok értelmezéséhez, alkalmazásához.⁴⁰ Úgymond egyetemes jelleggel, általános értékkel bír a római jog.⁴¹ Eörsi Gyula szerint legtöbb európai ország magánjogának három közös jellemzője emelhető ki, amelyek közül az első a római jogi gyökerek, a közjog illetve a magánjog elhatárolása valamint a kodifikációs törekvések.⁴²

³¹ FÖLDI András: *Összehasonlító jogtörténet*. Elte Eötvös Kiadó. Budapest. 2012. 17. p

³² MOLNÁR Imre-JAKAB Éva: *Római jog*. Hetedik átdolgozott kiadás. Szeged. 2015. 17. p

³³ FÖLDI András-HAMZA Gábor: *A római jog története és intézményei*. Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó. Budapest. Huszonegyedik átdolgozott és bővített kiadás. 2016. 8. p

³⁴ FÖLDI András-KELEMEN Miklós-KISTELEKI Károly-MÁRKUS Eszter-POMOZY László-SCHWEITZER Gábor-SIKLÓSI Iván: *Összehasonlító Jogtörténet*. Elte Eötvös Kiadó. Budapest. 2012. 17. p

³⁵ MOLNÁR –JAKAB 2015. 18. p

³⁶ FÖLDI-HAMZA 2016. 8. p

³⁷ MOLNÁR –JAKAB 2015. 17. p

³⁸ Peter STEIN: *A római jog Európa történetében*. Osiris Könyvtár. Budapest. 2005. Fordította: Földi Éva. 9. p

³⁹ MOLNÁR –JAKAB 2008. 17. p

⁴⁰ FÖLDI-HAMZA 2016. 8. p

⁴¹ BOZÓKY 1899. 4. p

⁴² EÖRSI Gyula: *Összehasonlító polgári jog*. Budapest. 1975. 131. p

Az ókor, a középkor és az újkor időszakában kialakult kontinentális európai jogi struktúrák és az ekkor tevékenykedő jogász feladatok különbségei remekül szemléltetik, hogy egy adott jogrendszer működésbeli gondjaira milyen jogi megoldások alkalmazhatóak az akkori és mai világban.⁴³ Hasznosnak bizonyulhat továbbá annak vizsgálata is, hogy az ókori jogi megoldások és ezekhez képest a napjainkban nyújtott praktikák mennyiben hasonlítanak vagy különböznek egymástól.⁴⁴ Az ókori római nemzet műveltségének maradványaival még napjainkban is találkozunk, hiszen a római jog napjainkban is fellelhető egész Európában.⁴⁵ A római jog a kulturált társadalom közkinccse, amely állandó kiindulópont a modern joggyakorlat számára.⁴⁶ Azért is van rendkívül nagy jelentősége a római jognak, mert szabályai rendelkeztek a legkülönbözőbb életviszonyokról és lehetővé tette az individuum szabadságát.⁴⁷ Ebből a szempontból is hasznos e szabályok tanulmányozása eredeti alakjukban, amilyen formában létrejöttek.⁴⁸ A római jog a problémás élethelyzetekre vonatkozó bírói döntéseket helyezte előtérbe, illetve meghatározott életviszonyokra vonatkozó esetjog is kialakult ez által.⁴⁹ Az állandóan változó társadalmi viszonyok és államforma mellett az ezekhez idomuló jog anyagát is módosították, azonban e jog a rengeteg módosítás ellenére is gyakorlatilag ugyanaz a jog marad, amely már az ókori Rómában is rendezte a mindennapi élet jogi problémáit.⁵⁰ A iustinianusi joganyag összegyűjtését követően is tart e joganyag fejlődése egészen napjainkig.⁵¹ A kontinentális jogok az egyes államokban rendkívül különböző módokon és eltérő történelmi hagyományokra alapulva a római jogra épülnek.⁵²

I. Szellemi tulajdon

Az egyes szellemi termékekre vonatkozóan, így a védjegyekre is, a védelem egyedi kérdéseit ma már speciális törvények szabályozzák, amelynek fő indoka, hogy a szellemi alkotásokkal kapcsolatos személyiségi jogok eltérnek a személyhez fűződő jogok általános

⁴³ POKOL 2008. 11. p

⁴⁴ POKOL 2008. 11. p

⁴⁵ STEIN 2005. 9. p

⁴⁶ BOZÓKY 1899. 1. p

⁴⁷ BOZÓKY 1899. 4. p

⁴⁸ MOLNÁR – JAKAB 2008. 17. p

⁴⁹ POKOL 2008. 17. p

⁵⁰ STEIN 2005. 9. p

⁵¹ HAMZA Gábor-FÖLDI András: *Az európai magánjog fejlődésének főbb útjai.*

Savaria University Press. Szombathely. 1998. 9. p

⁵² KECSKÉS László: *A polgári jog fejlődése a kontinentális Európa nagy jogrendszereiben.* HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest. 2009. 39. p

meghatározásától, így ezek szabályozására külön jogszabályok szükségesek.⁵³ Lényeges eltérés, hogy a személyiségi jogok feltétlenek, hiszen nincs szükség semmilyen jogi aktus lebonyolítására ahhoz, hogy létrejöhessenek, azonban a szellemi alkotásokkal kapcsolatos jogosultságok csak törvény által előírt eljárás lefolytatását követően jönnek létre.⁵⁴ Amennyiben napjainkban e szellemi tulajdonhoz kapcsolódó jogosultságokat emlegetjük, azon jogintézményeket értjük ez alatt, mint a védjegy, a szabadalom, a szerzői jog, illetve amelyek a különféle találmányok oltalmát biztosítják.⁵⁵ Vagyis olyan jogosultságokról beszélünk, amelyek kizárólagos gazdasági hasznosítást biztosítanak a jogosultjuk számára a gazdasági piacokon folytatott kereskedelmi vagy egyéb szolgáltatást nyújtó tevékenysége során, védelmet biztosítva az egyes árucserforgalomban résztvevő szellemi produktumok részére.⁵⁶

A szellemi termékek védelmének kialakulása aspektusából három korszak különíthető el, amelyek közül az elsőnek a titokban tartás, míg a második szakasznak az egyes privilégiumok és monopóliumok adása bizonyult.⁵⁷ Az utolsó korszaknak már a modern oltalmi struktúra kialakítása minősült, amelyet az adott ország tudatos szellemi termékekre vonatkozó törvényhozással valósított meg.⁵⁸ Hazánkban például különösen hosszú országgyűlési vita előzte meg az első magyar védjegy törvény elfogadását.⁵⁹ A kereskedelmi-ipari igazgatást a szakmai testületi önkormányzatok végezték Magyarországon. Ezeket a szakmai érdekközösségeket (az ipartársulatokat és az ipartestületeket) az ipartörvényekkel hozták létre.⁶⁰ Az 1893-ban létrehozott iparfelügyelet a munkásvédelem kontrollját biztosító jogintézményként működött.⁶¹ A magyar szellemi tulajdonvédelem kialakításában hatalmas szerepe volt az 1896-ban felállított Magyar Királyi Szabadalmi Hivatalnak, amelyet ma már a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalaként tartunk számon.⁶² Egy jogterület különösen az iparjogvédelem, abban az esetben minősül modernnek, amennyiben a védelem megadása már objektív, jogszabályi alapokon nyugvó alanyi jogosultság, és nem uralkodói jogkör.⁶³

⁵³ CSÉCSY 1994. 8. p

⁵⁴ CSÉCSY 1994. 8. p

⁵⁵ Giannantonio BENACCHIO: *Az Európai Közösség magánjoga*. Osiris Kiadó. Budapest. 2003. Fordította: Földi András és Csizmazia Norbert. 329. p

⁵⁶ BENACCHIO 2009. 329. p

⁵⁷ PAPP 2015. 15. p

⁵⁸ PAPP 2015. 15. p

⁵⁹ KÓSA Zsigmond: *A magyar védjegy-, mustra- és modell-oltalomról szóló törvények*. Budapest. 1899. 9. p

⁶⁰ BARNA Attila-HORVÁTH Attila-MÁTHÉ Gábor-TÓTH Zoltán József: *Magyar Állam- és Jogtörténet*. Nemzeti Közszerzői Társaság. Budapest. 2014. 240. p

⁶¹ BARNA-HORVÁTH-MÁTHÉ-TÓTH 2014. 240. p

⁶² TÓSZEGI 2017. 67. p

⁶³ PAPP 2007. 104. p

Yoshiyuki Tamura elmélete alapján a szellemi tulajdont oltalmazó szerzői jog, védjegyjog és a technológia összekapcsolódó evolúciójában három nagy lépés, „lépcsőfok” különíthető el.⁶⁴ Az első nagy lépés a nyomtatás technikájának a feltalálása illetve a nyomdagépek megalkotása volt, ami végül elősegítette e jogterületek (szellemi alkotások jogának és az ezen belül elhelyezkedő szerzői jog és iparjogvédelem) létrejöttét. Eleinte, amíg e szerkezetekhez nehezen lehetett hozzáférni, és a könyvek nyomtatása és kiadása jelentős beruházásokat igényelt, addig a jogellenes utánczók ellen ez megfelelő védelmet nyújtott.⁶⁵ Viszont a XX. században a modern másológépezetek létrejöttével minden ember lemásolhatta gyakorlatilag a különféle jogilag oltalmazott műveket, így emiatt változtatni kényszerült a jogalkotó e speciális jogi tárgyú szabályozáson is.⁶⁶ Tamura a harmadik „lépcsőfoknak” az elektronikus programok, know how-k és a legmodernebb technológiák megjelenését illetve a mindenki számára hozzáférhető világháló térhódítását tartja, amely bonyolult jogi problémákat vethet fel napjainkban.⁶⁷

1. Szellemi alkotás koncepciója az ókorban

Az ókorban számos szellemi érték jött létre, amelyek közül sokat ma is megtekinthetünk a múzeumokban. Többek között szobrok, irodalmi művek, festmények, különböző szövegek, színdarabok, megjelölések, ábrák, térképek stb. E szellemi produktumok terjesztésre és alkalmazásra is kerültek, nyilvánosságra hozták őket, a nagy közönség számára elérhetőek voltak. Viszont ekkor e gondolati jellegű tulajdonnal kapcsolatos viszonyokra vonatkozó szabályok megalkotására még nem került sor, és az adott szellemi termék megalkotója főleg erkölcsi elismerést kapott a honoráriumok mellett. Feltehetőleg már a klasszikus római jog időszakában is léteztek olyan árucikkek, amelyeket különböző termelők, iparosok, alkotók hoztak létre.⁶⁸

Természetesen az emberek által létrehozott alkotások is számtalanszor cseréltek gazdát a piacokon a kereskedelem kibontakozása során, tehát adásvétel illetve egyéb

⁶⁴ Yoshiyuki TAMURA: Rethinking Copyright Institution for the Digital Age. In: *WIPO Journal*. 2009. 66. p

⁶⁵ MEZEI Péter: A szerzői jog jövője (is) a tét-gondolatok a Google Books könyvdigitalizálási projektről. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*. 5. szám. 2011. 5. p

⁶⁶ MEZEI 2011. 5. p

⁶⁷ TAMURA 2009. 67. p

⁶⁸ Katharina SCHICKERT: *Der Schutz literarischerurheber schaft im Rom der klassischen antike*. Studium der Neuerendeutschen Literaturin Berlin. Berlin. 2004. 13. p

tulajdonátruházó aktus tárgyai is lehettek.⁶⁹ A különféle áruk tulajdonjogának a cseréje és eladása elengedhetetlen eleme minden szervezett közösségben és azok gazdaságban.⁷⁰

Az ókori világban a kereskedők nagy mennyiségű áruértékesítést folytattak a helyi piacokon.⁷¹ Először az arabok és a föníciaiak, ezután a görögök illetve a rómaiak kereskedelmi tevékenységének köszönhetően rendkívül távoli területek áruai terjedtek el különböző földrajzi megjelölésekkel díszítve, amelyek úgymond az ókor nagy márkáinak tekinthetőek.⁷² Híres árucikk volt például a libanoni cédrus, a kínai tea és a porcelán, az egyiptomi gabona, az indiai drágakövek, kristályok, baltikumi borostyán illetve a hordóba vagy amphorába töltött borok.⁷³

Az eszmei tulajdon létrejötte, annak elismerése egy nagyon hosszú jogfejlődés eredménye. Ma már a természetes, vagyis az emberrel született alapvető jogok közé tartozik a tulajdonhoz való jog, amely minden embert megillet.⁷⁴ Ráadásul a tulajdonhoz való joggal, mint alkotmányos alapjoggal minden ember rendelkezik a modern jogrendszerekben, így ezáltal szabad és méltóságteljes életet élhetnek.⁷⁵ A szellemi tulajdon speciális, gondolati jellegű fajtája a tulajdonjognak.

A testi dolgokon (*res corporales*) fennálló tulajdonjogot már az ókorban is nagyon korán ismerték. A testi dolgokon fennálló tulajdon meghatározását, védelmének kialakítását követően később igény merült fel a testetlen dolgokon (*res incorporales*) fennálló tulajdonjog elismerésére is. Testetlen dolgoknak minősültek a különböző jogok, jogosultságok. Tehát már az ókorban felismerték, hogy vannak testetlen dolgok, amelyek ugyanúgy gyarapítják a vagyont, ugyanúgy vagyoni értéket képviselnek, akár adásvétel, vagy egyéb tulajdonátruházó aktus tárgyai lehetnek, mint a testi dolgok. Ezt rendkívül jól szemléltetik a korai források is, ugyanis *mancipatio*⁷⁶ útján voltak átruházhatóak a falusi telki szolgálomak, és mint jogok, ezek is a testetlen dolgok kategóriájába tartoztak, mégis volt lehetőség ezek átruházására, tehát ugyanúgy részt vettek az árucserreforgalomban, mint a testi dolgok.

⁶⁹ SCHICKERT 2004. 14. p

⁷⁰ JAKAB Éva: Sale and community from the Roman World. In: Jakab Éva: *Sale and community. Documents from the Ancient World*. EUT Edizioni Università di Trieste. Trieste. 2015. 213. p

⁷¹ JAKAB 2015. 213. p

⁷² TATTAY 1995. 9. p

⁷³ TATTAY 1995. 9. p

⁷⁴ Peter GARNSEY: *Thinking about Property: From Antiquity to the Age of Revolution*. University of Cambridge. 2007. 204. p

⁷⁵ GARNSEY 2007. 205. p

⁷⁶ *Mancipatio*: Egy ősi, ünnepélyes alakiságokkal végbemenő, *res macipi* (itáliai telek, rabszolga, Itáliában honos ígás állat, és a kültelki szolgálomak) átruházására szolgáló ügylet volt, amely révén tulajdonjogot, férji hatalmat, vagy akár szolgálmat is át lehetett ruházni.

A klasszikus kori híres római jogász Gaius *Institutiones* című tankönyvében már meghatározza a testetlen dolgok definícióját, azonban sajnos ez a fogalmi meghatározás kizárólag jogosultságokra vonatkozik, tehát a szellemi alkotások fogalmának meghatározása még sokáig várat magára: 12. *Quaedam praeterea res corporales sunt, quaedam incorporales.* 13. *Corporales hae sunt, quae tangi possunt, uelut fundus, homo, uestis, aurum, argentum et denique aliae res innumerabiles.* 14. *Incorporales sunt, quae tangi non possunt, qualia sunt ea, quae in iure consistunt, sicut hereditas, ususfructus, obligationes quoquo modo contractae. nec ad rem pertinet, quod in hereditate res corporales continentur, et fructus, qui ex fundo percipiuntur, corporales sunt, et id, quod ex aliqua obligatione nobis debetur, plerumque corporale est, ueluti fundus, homo, pecunia: nam ipsum ius successionis et ipsum ius utendi fruendi et ipsum ius obligationis incorporale est.*⁷⁷ Gaius tehát már *Institutiones* című tankönyvében definiálja a testetlen és a testi dolog fogalmát, és meg is nevezi, hogy mely dolgok lehetnek testi dolgok és mely dolgok testetlenek.⁷⁸ Testetlen dolognak minősítette a különféle jogokat, jogosultságokat, amelyek megfoghatatlanok, amelyeket nem lehet megérinteni (*quae tangi non possunt*). Gaius fejtegetése értelmében testetlen dolognak minősült a *hereditas* (hagyaték), az *ususfructus* (haszonélvezet) és a bármilyen jellegű *obligatio* (kötelem).⁷⁹ Viszont a szellemi alkotások felett fennálló jogosultságokat még nem ismerték fel, ebben az időszakban még nem váltak áruvá a piacokon a szellemi termékek. Gaius említi tankönyvében azt is, hogy a testetlen dolgok nem lehetnek sem *traditio*, sem *mancipatio* tárgyai, egyetlen kivétellel: Ugyanígy majd minden, ami testetlen, nem mancipálható, kivéve a falusi telki szolgálmat; ezeket ugyanis mancipálhatónak minősítik, ámbár testetlen dolgok közül valók.⁸⁰ Az nyilvánvaló, hogy testetlen dolgok nem alkalmasak átadásra.⁸¹ (Brósz Róbert fordítása). Ennek értelmében a falusi telki szolgalmat átruházható *mancipatio*val, annak ellenére, hogy testetlen dolognak minősült, és gyakorlatilag nem lehetett megvalósítani e tulajdonátruházó aktusok érvényességének feltételeit, hiszen tényleges kézből kézbe történő átadás nem valósulhat meg testetlen dolgok esetében, hiszen amely dolgokat nem lehet megérinteni, nem lehet átadni sem, hiszen fizikailag lehetetlen lebonyolítani az átadás aktusát, mivel a testetlen dolgok nem jelennek meg a külvilágban.⁸²

Paulus a következőképpen fogalmaz a Digestában a különböző dolgokon fennálló tulajdonjoggal kapcsolatosan: (D. 6. 1. 23 Paul 21 ed., D. 6. 1. 23 . 2-5)

⁷⁷ GAIUS Inst. 2. 12. 14.= D. 1. 8. 1. 1.

⁷⁸ SCHICKERT 2004. 104. p

⁷⁹ SCHICKERT 2004. 105. p

⁸⁰ GAIUS Inst. 2. 17.

⁸¹ GAIUS Inst. 2. 28.

⁸² SCHICKERT 2004. 105. p

„*pr. In rem actio competit ei, qui aut iure gentium aut iure civili dominium adquisiit.*

1. *Loca sacra, item religiosa, quasi nostra in rem actione peti non possunt.*

2. *Si quis rei suae alienam rem ita adiecerit, ut pars eius fieret, veluti si quis statuae suae brachium aut pedem alienum adiecerit, aut scypho ansam vel fundum, vel candelabro sigillum, aut mensae pedem, dominum eius totius rei effici vereque statuam suam dicturum et scyphum plerique recte dicunt.*

Paulus a tulajdonszerzés aspektusából közelít a problémához. Azt vizsgálja, hogy a testi dologgal összefüggő kétségtelenül értékteremtő szellemi produktum (a festő, kódexmásoló munkájának eredménye) kit illessen. Egyesülési problémáról van szó. E forrásban tulajdonképpen szellemi termékekről olvashatunk. Példaként meg is van nevezve egy szobor, egy tál és egy asztal. Viszont annak eldöntésénél, hogy kit illet a dologegyesülés révén létrejött dolog feletti tulajdonjog, magát a létrejött szellemi alkotást nem ugyanúgy vették figyelembe.⁸³

3. *Sed et id, quod in charta mea scribitur aut in tabula pingitur, statim meum fit: licet de pictura quidam contra senserint propter pretium picturae: sed necesse est ei rei cedi, quod sine illa esse non potest.*⁸⁴

Különböző álláspontok alakultak ki különböző személyek tulajdonát képező ingó dolgok egyesülésekor azok tulajdonjogával összefüggésben.⁸⁵ A fenti forráshely értelmében Paulus szerint az idegen fatáblára festett kép annak tulajdona lesz, akinek tulajdonában a fatábla is van, amire ráfestették.⁸⁶ Viszont a többségi felfogás értelmében speciális szabályok vonatkoznak a festményekre, ugyanis felismerték annak értékét, és úgy gondolták, többet ér egy festőtáblánál vagy egy papírnál, amelyre festették. Ez alapján pedig következtethetünk, hogy itt is megfogalmazódott az alkotók munkájának és annak külvilágban történő megjelenésének az értéke. Ezeknél a dologegyesüléseknél vizsgálni kell, hogy az egyesülésben részt vevő dolgok valamelyike minősíthető-e fődolognak, illetve mellékdolognak.⁸⁷ És amennyiben meghatározható, hogy melyik dolog tekinthető a fődolognak és melyik a mellékdolognak, abban az esetben a dologegyesülés alárendelő egyesülésnek minősül, hisz az egyesült dolgok között alárendelő kapcsolat jön létre. Az *accessio* (járulékos dologegyesülés) esetében, olyan *ius gentium* szerinti tulajdonszerzési

⁸³ MOLNÁR-JAKAB 2015. 200. p

⁸⁴ D. 6. 1. 23. Paulus Edict.

⁸⁵ MOLNÁR-JAKAB 2015. 200. p

⁸⁶ BESSENYŐ András: *Római magánjog II. A római magánjog az európai jogi gondolkodás történetében.* Dialóg Campus Kiadó. Budapest-Pécs. 1999. 84. p

⁸⁷ MARTON Géza: *A Római Magánjog Elemeinek Tankönyve. Institutiók.* „Méliusz” Könyvkereskedés Bizománya. Debrecen. 1922. 141. p

módról van szó, amelynél a fődologhoz, mint járulék csatlakozik a másik, járulékos dolog.⁸⁸ Tehát ha valaki fizikai tevékenység révén egyesít két dolgot egymással, oly módon, hogy az egyik a másik alkatrészévé (*accessio*) válik, s a fődolog feletti tulajdonjog kiterjed az alkatrészre is.⁸⁹ Az ingó dolgok alárendelő egyesülésénél tehát az egyik dolog alkatrészévé válik a másik dolognak, és a fődolog tulajdonjoga magába olvasztja a mellékdolog tulajdonját.⁹⁰ Vagyis a fődolog tulajdona magába foglalja az egyesülést követően a mellékdolog tulajdonát, amely az egyesülés következtében megszűnik.⁹¹ Amennyiben az egyesült dolgok különböző személyek tulajdonát képezték, akkor az egyesülés révén tulajdonviszonyváltozás következik be, de kizárólag abban az esetben ha az egyesülés a felek akaratán kívüli ok miatt történt.⁹² Vizsgálni kellett azt is, hogy az egyesülés erősnek, vagyis szétválaszthatatlannak és irreverzibilisnek minősül-e az alárendelő dologegyesülés, mivel ez esetben a mellékdolog feletti tulajdonjog végleges jelleggel megszűnik és annak tulajdonosa kártérítést követelhet. Amennyiben viszont gyengének minősül az egyesülés akkor csupán paralizálva van a mellékdolog tulajdonosának a tulajdonjoga az egyesülés fennforgásának idején.⁹³ Majd az egyesülés megszűntével az addig paralizált tulajdonjog feléled. Mindig is problémás volt megállapítani ilyen esetekben, hogy melyik ingó dolog tekinthető a fődolognak. Ezzel összefüggésben két eltérő álláspont alakult ki. A szabiniánus iskola azt képviselte, hogy amelyik dolog értékesebb az tekinthető a fődolognak, ezzel szemben a prokuliánus iskola azt a dolgot tartotta a fődolognak az egyesülés során, amely gazdasági szempontból a létrejött dolog lényegét jelenti.⁹⁴ Alapvető elv a járulékos dologegyesüléseknél az *accessio cedat principali* szabálya, vagyis, hogy a „járulék járuljon a fődologhoz.”⁹⁵ Ez másképpen fogalmazva annyit jelent, hogy az alkatrész osztja a fődolog sorsát, tehát a tulajdonjog a fődolog tulajdonosát fogja megilletni.⁹⁶ A festmények esetében a jogtudósok nem képviseltek egységes álláspontot, egyesek úgy vélték, hogy méltánytalan lenne ugyanazt a rendelkezést alkalmazni, mint a többi egyesülésnél, hisz mulatságos lenne egy gyönyörű műalkotást annak a különösebb gazdasági értékkel nem rendelkező fatáblának vagy vászonnak az alkatrészének tekinteni amelyre megalkották.⁹⁷ Marton Géza az *accessio* egyéb

⁸⁸ FÖLDI-HAMZA 2016. 336. p

⁸⁹ BESSENYŐ 1999. 84. p

⁹⁰ BENEDEK Ferenc-PÓKECZ-KOVÁCS Attila: *Római magánjog*. Dialóg Campus Kiadó. 2013. 182. p

⁹¹ MARTON 1922. 141. p

⁹² MARTON 1922. 141. p

⁹³ MARTON 1922. 142. p

⁹⁴ BENEDEK-PÓKECZ-KOVÁCS 2014. 183. p

⁹⁵ Ulp. D. 34. 2. 19. 13.

⁹⁶ FÖLDI-HAMZA 2016. 336. p

⁹⁷ BESSENYŐ 1999. 84. p

esetei között tárgyalja az idegen anyag beszövését, hímzését, az írást és a festést valamint két fémnek az összekovácsolását, mint erős egyesítés és gyenge egyesítésnek határozta meg a különféle drágakövek, gyöngyök beillesztését valamilyen anyagba.⁹⁸ Bessenýó András viszont a következő eseteket minősíti *accessionak*: idegen bíborszálak behímzése (I. 2. 1. 26.), irodalmi vagy egyéb szöveges mű idegen aranytinával történő papírra vetése (Gai. 2. 77.), fonálfestés más személy tulajdonában álló festékekkel (Paul-Lab. D. 41. 1. 26. 2), emlékműhöz, szoborhoz végtag készítése (Paul. 6. 1. 23. 2.), ékkő berakása fémfoglatba (Paul. D. 10. 4. 6), kerék beillesztése kocsiba és fából bárka vagy garnitúra készítése (Ulp. D.10. 4. 7. 1-2.).⁹⁹ Problémás volt azonban a tulajdonjog kérdése egy festménynek a festőtől eltérő személy tulajdonában álló anyagra való festésekor.¹⁰⁰ A festményt nyilvánították a földolognak, a táblát vagy vásznat, amelyre festették pedig a mellékdolognak.¹⁰¹

Gaius a következőket írja a papírra vagy pergamenre vetett szövegekkel és a festőtáblára festett festmények tulajdonjogával összefüggésben:

Gaius libro secundo rerum cottidianarum sive aureorum

„1. *Litterae quoque licet aureae sint, perinde chartis membranisque cedunt, ac solo cedere solent ea quae aedificantur aut seruntur. Ideoque si in chartis membranisque tuis carmen vel historiam vel orationem scripsero, huius corporis non ego, sed tu dominus esse intellexeris.*

2. *Sed non uti litterae chartis membranisque cedunt, ita solent picturae tabulis cedere, sed ex diverso placuit tabulas picturae cedere. utique tamen conveniens est domino tabularum adversus eum qui pinxerit, si is tabulas possidebat, utilem actionem dari, qua ita efficaciter experiri poterit, si picturae impensam exsolvat: alioquin nocebit ei doli mali exceptio: utique si bona fide possessor fuerit qui solverit. Adversus dominum vero tabularum ei qui pinxerit rectam vindicationem competere dicimus, ut tamen pretium tabularum inferat: alioquin nocebit ei doli mali exceptio.*”¹⁰²

E forráshely is tanúsítja, hogy míg az egyes irodalmi szövegek, írárok a papír vagy a pergamen, mint földolog részévé válnak, addig a festmények, mint értékes emberi alkotások maguk lesznek a földolog szerepében és a festőtábla, amelyre ráfestették, lesz az alkatrésze a festménynek. A különböző anyagok beszövése, hímzése (*textura*), a táblára, pergamenre vagy papírra írás (*scriptura*) esetén hiába értékesebbek a beszótt szálak vagy az anyag amivel írtak, a létrejött dolog annak a tulajdonát fogja képezni, akinek tulajdonában az alapanyag: a szövet,

⁹⁸ MARTON 1922. 143. p

⁹⁹ BESSENYŐ 1999. 84. p

¹⁰⁰ BESSENYŐ 1999. 84. p

¹⁰¹ MOLNÁR-JAKAB 2015. 200. p

¹⁰² D. 41. 1. 9. 1

fatábla, pergamen, érc tábla, papír is volt.¹⁰³ Tehát az értékes selyemfonalak vagy a drága aranytinta alkatrészként egyesül az alapanyagként szolgáló szövettel amelybe beleszövik, és a papírral amelyre ráírják, így ez utóbbiak minősülnek a fődolognak (*res principalis*) és ehhez csatlakozik alkatrészként a járulék.¹⁰⁴ Ilyen alárendelő egyesülésnél a fődolog tulajdonosa szerzi meg az egyesülés révén keletkezett új dolgot.¹⁰⁵ A szövet vagy egyéb anyagok tulajdonosa szerzi meg az ezekbe szőtt fonalak, az ezekre vetett írás tulajdonjogát.¹⁰⁶ Ezzel szemben festmények készítésekor a festményt tekintették fődolognak és nem a felületet, amelyre a művész festett, amivel valójában szembehelyezkedtek az irodalmi művek és különböző szövegek esetén alkalmazott szabállyal.¹⁰⁷ Tehát a festmények alárendelő dologegyesüléssel történő létrejöttékor vita alakult ki a *pictura* tulajdonjogát illetően.¹⁰⁸ A szabinianusok álláspontja értelmében a festék csatlakozik járulékként a táblához, amit így fődolognak tekintettek. Ellenben a proculianus iskola kizárólag a festőművésznek adta a saját alkotása felett fennálló tulajdonjogot.¹⁰⁹ Vagyis a festő élhet *rei vindicatio*¹¹⁰ val ha a fatábla vagy vászon tulajdonosa megfosztja a dolog birtokától. Ha azonban a festő birtokában van a festmény, akkor az idegen vászon vagy fatábla egykori tulajdonosa *rei vindicatio utilis*¹¹¹ indíthat, ellene amivel az alapanyag értékének megfizetését követelheti illetve esetleg az alkotást is megszerezheti. „Justinianus azonban a festésznek ítélte oda az anyag tulajdonát is, persze kárpótlás mellett.”- írja Bozóky Alajos Római magánjog című könyvében.¹¹²

Iustinianus császár egyetértett a proculianusokkal a festményeket illetően, felismerte azok értékét, és szellemi termék gyanánt elismerve speciális rendelkezéseket vezetett be ezekkel kapcsolatosan: „*Si quis in aliena tabula pinxerit, quidam putant tabulam picturae cedere: aliis videtur pictura, qualiscumque sit, tabulae cedere. sed nobis videtur melius esse, tabulam picturae cedere: ridiculum est enim picturam Apellis vel Parrhasii in accessionem vilissimae tabulae cedere. unde si a domino tabulae, imaginem possidente, is qui pinxit eam petat, nec solvat pretium tabulae, poterit per exceptionem doli mali summoveri: at si is qui pinxit*

¹⁰³ BENEDEK-PÓKECZ-KOVÁCS 2014. 183. p

¹⁰⁴ FÖLDI-HAMZA 2016. 339. p

¹⁰⁵ MOLNÁR-JAKAB 2015. 200. p

¹⁰⁶ BOZÓKY 1899. 27. p

¹⁰⁷ MOLNÁR-JAKAB 2015. 202. p

¹⁰⁸ BENEDEK-PÓKECZ-KOVÁCS 2014. 183. p

¹⁰⁹ BENEDEK-PÓKECZ-KOVÁCS 2014. 183. p

¹¹⁰ *Rei vindicatio*: A szabad, önjogú, római polgárokat megillető tulajdonjog, a civiljogi vagy kviritár tulajdon (*dominium ex iure Quiritium*) érvényesítésére szolgáló kereset az ókori Rómában.

¹¹¹ *Rei vindicatio utilis*: a peregrinus tulajdon (*dominium ex iure gentium*) tulajdonszerű helyzet védelmére létrehozott kereset, vagyis az idegenek részére is biztosították a civiljogi tulajdonkeresetet (*rei vindicatio utilis*), „mintha polgár lenne” (*si civis esset*) fikció (*factio*: ha a jogszabály vagy a *praetor* előírja, hogy a bíró ítéletét valótlan, képzelt tényállására alapítsa) alkalmazásával.

¹¹² BOZÓKY 1899. 27. p

possideat, consequens est ut utilis actio domino tabulae adversus eum detur, quo casu, si non solvat impensam picturae, poterit per exceptionem doli mali repelli, utique si bona fide possessor fuerit ille qui picturam imposuit. illud enim palam est, quod, sive is qui pinxit subripuit tabulas sive alius, competit domino tabularum furti actio."¹¹³ A jogászok között vitatott volt, hogy kit illet meg a *pictura* feletti tulajdonjog, ha a kép úgy jön létre, hogy a festő más tulajdonában lévő táblára alkotott. Iustinianus a klasszikus kori előzményeket szem előtt tartva a prokuliánus állásponttal egyetértve az alapvető grammatikai értelmezés és az *argumentum ad absurdum*¹¹⁴ elvet alkalmazva a festmények esetében elhagyja az *accessio cedat principali* általános jogelv alkalmazását, mivel az abszurd eredményre vezetne a festmények esetében.¹¹⁵ Így amennyiben valaki egy fatáblát megfest, a festmény nem lesz a tábla alkatrésze, hiszen ha a festményt alkatrésznek tekintenénk, az nevetséges lenne. Ebből kitűnik, hogy érezték a műalkotások jelentőségét, és már ekkor is nagyobbra becsülték a műalkotás értékét, annál a dolognál (fatáblánál) amelyre létrehozták, vagyis szellemi termékek estében a tulajdonjog eldöntésénél nem egyformán vették tekintetbe a különböző szellemi termékeket.¹¹⁶ Tehát már itt is megjelenik egyfajta speciális szabályozás a festményekkel, mint modern terminológiával élve szellemi alkotásokkal kapcsolatosan. E speciális szabály értelmében ha például „A” személy fest egy festményt „B” személy tulajdonát képező festőtáblára, a tábla a festmény alkatrészévé válik, és mint alkatrész osztja a fődolog sorsát. „B” személy viszont követelheti „A” személytől a tábla értékének megfizetését. A festményt *nova species*¹¹⁷ nek gondolták, ami már nem festék és nem tábla, sőt azoktól egészen különböző új dolog, és ez alapján annak a tulajdonát képezi, aki létrehozta.¹¹⁸ Ez a speciális szabályozás viszont kizárólag ingó dolgok megfestésére vonatkozott, tehát az ingatlan tulajdonosát illetik a tulajdonára festett freskók, fali festmények, díszítések és egyéb murális festmények.¹¹⁹ Érdekes, hogy a festmények esetében már felismerték, annak szellemi értékét, viszont az irodalmi művek esetén még nem realizálódott ez a felismerés.¹²⁰

¹¹³ IUSTINIANI: *Institutiones*. 2. 1. 34.

¹¹⁴ *Argumentum ad absurdum* elve: A jogszabályok értelmezésének logikai értelmezésének (*interpretatio logica*) egy szabálya, amelynek értelmében úgy kell értelmezni a jogszabályt, hogy az a jogszabály értelmének megfelelő eredményre vezessen, és ne legyen abszurd.

¹¹⁵ BENEDEK-PÓKECZ-KOVÁCS 2014. 183. p

¹¹⁶ MOLNÁR-JAKAB 2015. 202. p

¹¹⁷ Eddig még nem létező, az adott pillanatban keletkező, új dolog.

¹¹⁸ BENEDEK-PÓKECZ-KOVÁCS 2014. 184. p

¹¹⁹ BENEDEK-PÓKECZ-KOVÁCS 2014. 184. p

¹²⁰ BOZÓKY 1899. 27. p

Az irodalmi alkotások esetében, ha egy személy más tulajdonában lévő pergamenre vagy papírra írt egy irodalmi művet az akkor alkalmazott általános szabály értelmében a papír tulajdonosa megszerezte az irodalmi mű feletti tulajdonjogot is. Az egyes szövegek különböző módokon kerültek a nyilvánosság elé. Általában az írott mű szerzője, vagy egy megbízottja felolvasta egy *auditorium*¹²¹ban, kisebb vagy esetleg nagyobb közönség előtt.¹²²

Különbőség tehető ebből a szempontból az *edere* és a *publicare* latin kifejezések között: míg az előbbi azt jelenti, hogy a szöveg szerzője előadja művét valakinek széles körben való terjesztés nélkül, addig az utóbbi a szöveg nyilvánosságra hozatalát jelenti.¹²³

Előfordult azonban, hogy egyes szerzők művei az alkotó hozzájárulása nélkül kerültek napvilágra. Horatius panaszkodik *Ars Poetica* című művében, hogy az általa írt versek, beszédek nyilvánosságra hozatalát követően nagy hasznot húz a kiadó a szerzőből, gyakran a szerzők kiadott művein nyereszkedik és a költő pedig csak a dicsőséget kapja.¹²⁴

Homerosznak egyszer egy Thesztoridesz nevű személy olyan ajánlatot tett, hogy legyen, a vendége ameddig csak óhajtja, amennyiben ellenszolgáltatásként az összes nála írt művét átadja a részére, amely ajánlatot Homerosz el is fogadott. Később azonban Thesztoridesz titkon elment Chiosba, és itt létrehozott egy iskolát, ahol hatalmas sikerhez és rengeteg pénzhez jutott Homerosz művei által, amely irományokat sajátjaként mutatott be diákjainak.¹²⁵ Ez az eset jól szemlélteti, hogy a szellemi alkotások védelmével kapcsolatos jogi problémák már felmerültek az ókorban is, hisz Thesztoridesz bitorolta Homerosz műveit, azonban ez a bitorlási cselekmény a modern terminológiában másként kerül értékelésre.

Az alkotók nevének helytelen, pontatlan vagy akár megtévesztő feltüntetésével szintén sokszor találkozhatunk a történelem során, gyakorlatilag e cselekmény pedig hamisításnak minősült.¹²⁶ Szintén az engedély nélküli nyilvánosságra hozatal létezését támasztja alá Hermodoros cselekménye, amikor Platón műveit engedélye nélkül kiadta és jelentős mértékű jövedelmet is szerzett belőle.¹²⁷

Cicero rendkívül nagyra becsülte könyvgyűjteményét és beszédeit, amelyeket gyakran osztott meg Atticus nevű barátjával, aki Róma első könyvkiadója és rendkívül művelt ember

¹²¹ *Auditorium*: Előadások tartására alkalmas színtér, helyszín.

¹²² Frédéric BARBIER: *A könyv története*. Osiris Kiadó. Budapest. 2005. 32. p

¹²³ BARBIER 2005. 32. p

¹²⁴ HORATIUS *Ars Poetica*. 345-346.

¹²⁵ LENDVAI Zsófia: Szerzői jog az ókorban. In: *Iparjogvédelmi és szerzői jogi szemle*. 3. (113.) évfolyam 3. szám. 2008. 61. p

¹²⁶ Walter BAPPERT: *Wege zum Urheberrecht*. Klostermann. Frankfurt am Main. 1962. 42. p

¹²⁷ BAPPERT 42. p

volt. Beszédeit gondosan megszerkeztett és átdolgozott formában adta ki, és soha nem úgy, ahogy az elhangzott.¹²⁸

A klasszikus ókorban rengeteg könyvtár létesült, viszont manapság már csak romjaikban gyönyörködhetünk, mivel a zord körülmények között való tárolásnak, valamint a kötött könyvek megjelenésének következtében számos ókori mű elpusztult.¹²⁹

A kereskedelem elterjedésével hamar népszerű árucikké vált a bor és egyéb élelmiszerek mellett a könyv, az egyes ábrák, a festmény, különféle szimbólumok, szövegek, valamint a színdarabok is. Ezek létrejöttének és a kereskedelemben való elterjedésének elengedhetetlen és szükségszerű feltétele volt az írás kialakulása, illetve az írásbeliség magas fejlettségi szintje.¹³⁰ A különböző könyveket (*libri*) a klasszikus római jogászok elsősorban szakmailag elismert jogász társaiknak, vagyis magának a „szakmának” írták, nem kívánták azokat a nagy nyilvánosság elé tárni.¹³¹ A könyvkereskedelem kialakult az összes olyan helyen, ahol felbukkant a könyv és tulajdonoscserét tűrt, azonban ezek az egyszeri adásvételi vagy csere szerződések még nem profitszerzés érdekében történtek, azokból hasznot nem hajtottak.¹³² A könyvkereskedői üzletág kifejlődése csak ezt követően történik meg. Mégis kételkedve fordultak a kereskedőkhöz az emberek, megvetni való foglalkozásnak tekintették a kereskedelmi tevékenységet.¹³³ Mégis már az ókorban a kereskedelem az az önállósult szakma lett, amely során a kereskedő a megtermelt árukat eljuttatja a vásárlókhöz üzletszerű gazdasági tevékenysége során.¹³⁴

A köztársaság majd a császárság korában Rómában a könyvkereskedők próbáltak minél több könyvet eladni a kevésbé művelt polgároknak is. Cicero mindezek mellett említést tesz Kr. e. 53-ban a *taberna libraria* nevezetű könyvesboltról, ahol szintén lehetett könyveket vásárolni. Ekkor még nem rendelkeztek széles választékkal a könyvesboltok, azonban Cicero hangoztatta, azok jelentőségét valamint a sztoikusok erkölcsi és társadalmi alapelveinek fontosságát.¹³⁵

¹²⁸ NÓTÁRI Tamás: *Tényálláskezelés és szónoki taktika Cicero védőbeszédeiben*. Lectum Kiadó. Szeged. 2010. 14. p

¹²⁹ BARBIER 2005. 45. p

¹³⁰ Fritz FUNKE: *Könyvismeret*. Budapest. 2005. 13. p

¹³¹ JAKAB 2011. 26. p

¹³² VÁRKONYI Nándor: *Az írás és a könyv története*. Széphalom Könyvműhely. Budapest. 2001. 201. p

¹³³ FÖLDI András: *Kereskedelmi jogintézmények a római jogban*. Akadémiai Kiadó. Budapest. 1997. 29. p

¹³⁴ FÖLDI 1997. 13. p

¹³⁵ CICERO: *De finibus*. 1. 4. 12.

Tagadhatatlan, hogy az írásbeliség elterjedésében jelentős szerepet játszott, hogy a legtöbb városban sokan már tudtak olvasni, amit rendkívül jól szemléltetnek az ókori épületeket, sírhelyeket, templomokat, piactereket díszítő feliratok.¹³⁶ A *librarii* egyre inkább a könyvek kiadásával, valamint azok kereskedelmével foglalkoztak, rabszolgákkal, illetve bémunkásokkal másoltatták a könyveket és az azokban szereplő ábrákat, rajzokat.¹³⁷ Először nagyobb számban a képes könyvek kezdtek el terjedni, amelyek élvezhetőek voltak azok számára is, akik még olvasni nem tudtak. A legkorábbi római könyvek a föníciai városok, valamint a görög poliszok ellen vezetett hadjáratok során szerzett hadizsákmánnyal kerültek Rómába, majd ezt követően sorra jelentek meg az I. század folyamán a magánkönyvtárak, amelyek harmonikus körülményeket teremtettek a szellemi munkát végzők számára, illetve biztosították a nyilvánosságot egyaránt.¹³⁸ A tehetősebb római polgárok saját vidéki ingatlanjaikon rendeztek be magánkönyvtárakat, amelyeket igyekeztek minél jobban felszerelni, minél különlegesebb könyvekkel. Ilyen vidéki magánkönyvtár volt a herculaneumi Piso-villában felfedezett könyvgyűjtemény.¹³⁹

Később Caesar tett kísérletet egy könyvtár állami intézményként való létrehozására, azonban csupán halálát követően építik meg Róma első nyilvános könyvtárát a *Libertas Atrium*ában, ahol bizalmasainak egyike, Asinius Pollio elsőként tette közkinccsé a szellemi termékeket.¹⁴⁰ Ezt követően Augustus felállított egy könyvtárat a Palatinuson és az Octavia csarnokban is, majd 28 könyvtár működött már Rómában a IV. században.¹⁴¹ Rendkívül nagy számú könyvvel rendelkező könyvtár volt a Traianus oszlop mellett felállított Ulpia, amely görög és latin részlegből állt, és amely számtalan állami okiratot is őrzött levéltárában. E könyvtárak élére *procuratorokat*, nagy tekintélyű tudósokat állítottak eleinte, a személyzet tagjai pedig rabszolgák voltak. Róma példáját követve egész Itáliában, a provinciákban is igyekeztek egyre több könyvtárat létesíteni. Voltak magánkönyvtárak is 30 vagy akár 60 ezer könyvtekerccsel. A könyv megjelenési formája ekkor főleg a tekercs volt, azonban már ekkor kifejlődött a kódexforma is, amely a IV. század során egyre inkább a fő megjelenési formája lett a könyveknek.¹⁴² Az irodalmi művészek, szövegírók, költők élő szóval előadták műalkotásaikat személyesen vagy rabszolgájuk révén, ami azért is kedvező volt a nép számára, mert nagy volt az analfabétizmus mértéke, azonban egyre többen kezdtek el

¹³⁶ BARBIER 2005. 33. p

¹³⁷ BARBIER 2005. 34. p

¹³⁸ BARBIER 2005. 37. p

¹³⁹ VÁRKONYI 2001. 219. p

¹⁴⁰ BARBIER 2005. 37. p

¹⁴¹ BARBIER 2005. 37. p

¹⁴² FUNKE 2005. 81. p

olvasni.¹⁴³ A rómaiak kialakították sajátos írásos kultúrájukat, a könyvek mellett különböző márványszobrokon, vagy egyéb anyagból készült műalkotásokon, diadalíveken, építészeti produktumokon is esztétikus, árnyalt betűket tüntettek fel.¹⁴⁴ Az alkotók, akik ezeket a díszes feliratoikat készítették, feltehetőleg előre megtervezték és egyfajta sablonként meg is rajzolták a betűket.¹⁴⁵

A keleti egyházak is létesítettek saját könyvtárakat Korinthoszban, Alexandriában és Jeruzsálemben egyaránt.¹⁴⁶ Nyugaton ezzel szemben bőséges levéltárral, illetve könyvtárral bírt a római egyház.¹⁴⁷ Elkezdett kialakulni a könyvdíszítés művészete először Egyiptomban, Görögországban, majd Rómában is felismerték a képi ábrázolás fontosságát, és az illusztráció általánosan elterjedt lett.¹⁴⁸ Viszont ezeket a könyveket Diocletianus (303–311) császár parancsára elpusztították. 303-ban a keresztény templomok lerombolása mellett keresztény könyveket illetve minden keresztény tartalommal bíró irományt elégettek a császár parancsára.¹⁴⁹

Egyre inkább kezdett teret hódítani az írott könyv is, aminek az írása komoly szellemi munkát igényelt. Alapjában a római jog kétféle munka között tett különbséget: volt, amelyért el lehetett fogadni fizetséget, illetve a másik féle munka az olyan volt, amelynek az elvégzéséért a diszpozitív jog szerint nem szabadott elfogadni pénzt, ez utóbbit nevezték *artes liberales*nek.¹⁵⁰ Teljes pontossággal nehezen határozható meg, hogy mely tevékenységek tartoztak ebbe a kategóriába. Először Cicero alkalmazta az *artes liberales* fogalmát, és egyik alkalommal ide sorolta a geometriát, zenetudományt, irodalmat, retorikát, költészetet, másik alkalommal pedig e fogalom alatt említi a filozófiát, grammatikát, dialektikát is, ami azért releváns mivel e tevékenységek során számtalanszor jött létre szellemi termék.¹⁵¹ Az *artes liberales* kategóriájába sorolt tevékenységekért nem lehetett fizetséget elfogadni, illetve a szűk értelemben véve az *artes liberales* körébe tartozó, szabad emberhez (*liber*) méltó, magasabb szintű szellemi munka, mint például a filozófusok vagy a jogtudósok tevékenysége nem lehetett vállalkozási szerződés (*locatio conductio*) tárgya sem Ulpianus szerint.¹⁵² Ilyen jellegű szellemi munkát kezdetekben csupán ingyenesen egy megbízási szerződés keretében

¹⁴³ VÁRKONYI 2001. 201. p

¹⁴⁴ KÉKI 2000. 81. p

¹⁴⁵ KÉKI 2000. 81. p

¹⁴⁶ BARBIER 2005. 47. p

¹⁴⁷ BARBIER 2005. 47. p

¹⁴⁸ VÁRKONYI 2001. 211. p

¹⁴⁹ BARBIER 2005. 47. p

¹⁵⁰ LENDVAI 2008. 62. p

¹⁵¹ LENDVAI 2008. 62. p

¹⁵² Ulp. D. 50. 13. 1. 5.

lehetett végezni, és a megbízott *mandatummal* összefüggő igényét tiszteletben tartották,¹⁵³ de egyfajta tiszteletdíjnak (*honorarium, salarium*) titulálták a megbízotti díjat és nem sorolták a munkabér (*merces*) fogalma alá.¹⁵⁴

E magas színvonalú szellemi tevékenységgel összefüggő díjtalanság az ókori társadalmi viszonyokból eredeztethető, Vécsey Tamás szerint: „A díj ma sem ér fel a szellemi munka becsével. Az ügyvéd az igazságszolgáltatás, az orvos a humanitás, a tanár a tudomány képviselőjének tekintse magát; szent ügyek érdekében működnek, tekintet nélkül a *honorariumra*, mellyel úgyse lehet őket megfizetni, csak a tiszteletnek adóját lehet részben leróvni.”¹⁵⁵ A megbízás jogintézményének fejlődése előidézte, hogy egyre nagyobb jelentőségre tett szert a szellemi munka az ókorban. Amennyiben valaki ilyen szellemi tevékenységet végzett, ezt csupán ingyenesen tehette *mandatum* alapján.¹⁵⁶

Megbízás (*mandatum*) alatt értjük a megbízó által meghatározott ügy ellátásának vagy feladat elvégzésének ingyenes elvállalását, ami irányulhat valamely cél megvalósítására, szellemi tevékenység végzésére, valamilyen jogi tevékenységre, vagy akár a megbízó vagyonának kezelésére.¹⁵⁷ Ide soroltak az *artes liberales* körébe tartozó, minden olyan szellemi tevékenységet, amelyet nem kívántak viszterhes ügyletként differenciálni. Tehát a résztvevő felek a szerződésben a megbízó és a megbízott, aki az előbbi utasítására, kérésére teljesít egy- a megbízó által kijelölt-kötelzettséget, amelynek fejében megfelelő ellenszolgáltatást kap. Az ókori Rómában viszont kicsit eltérően volt szabályozva a megbízás, mint napjainkban, Molnár Imre és Jakab Éva a következő definíciót adja tankönyvében: „Megbízáson (*mandatum*) értjük a megbízó kérésére valamilyen ügy, feladat elintézésének az ingyenes elvállalását.”¹⁵⁸ Ezzel szemben hatályos Polgári Törvénykönyvünk is tartalmazza a megbízási szerződés törvényi definícióját.¹⁵⁹ Az ókori megbízásfogalomban fontos fogalmi elem az ingyenesség, viszont ez egyre inkább kikopik a jogfejlődés során és már a császárkortól kezdődően lehetőség nyílt honorárium adására a megbízott részére.¹⁶⁰ A Kr. e. III. században létrejött *Lex Cincia* megtiltotta az ügyvédek részére a honorárium elfogadását.¹⁶¹ Viszont ez a

¹⁵³ Ulp. D. 50. 13. 1 pr.

¹⁵⁴ FÖLDI-HAMZA 2016. 534. p

¹⁵⁵ VÉCSEY Tamás: *A római jog institutiói*. Budapest. 1902. 385. p

¹⁵⁶ FÖLDI-HAMZA 2016. 533. p

¹⁵⁷ MOLNÁR-JAKAB 2015. 317. p

¹⁵⁸ MOLNÁR-JAKAB 2015. 317. p

¹⁵⁹ 2013. évi V. törvény: 6: 272. § (1) bekezdés: Megbízási szerződés: „Megbízási szerződés alapján a megbízott a megbízó által rábízott feladat ellátására, a megbízó a megbízási díj megfizetésére köteles.”

¹⁶⁰ MOLNÁR-JAKAB 2015. 317. p

¹⁶¹ *Ne quis ob causam orandam pecuniam donumve acciperet*, Tac. ann. 11, 5.

tiltó rendelkezés hamar kikopott a gyakorlatból, még Augustusnak sem sikerült felélesztenie e szabályt.¹⁶²

Ebben az időszakban szellemi alkotás létrehozására a lehetséges jogi keret a *locatio conductio* volt a megbízási szerződés mellett. A *locatio conductio* szerződéses hármast képezte a dologbérlet, a vállalkozási szerződés valamint a munkaszerződés is.¹⁶³ A *locatio conductio operarum* (munkaszerződés) értelmében, az ókorban a szerződés tárgya a fizikai munkavégzés volt főszabály szerint, azonban egyes szellemi munkák is lehettek tárgyai e szerződési típusnak. Többek között a mérnöki, tanítói és eleinte még az orvosi munkák is, írja Ulpianus a Digesta 50. könyvében: *”Ulpianus 8 de omn. trib. Proinde ne iuris quidem civilis professoribus ius dicent: est quidem res sanctissima civilis sapientia, sed quae pretio nummario non sit aestimanda nec dehonesta, dum in iudicio honor petitur, qui in ingressu sacramenti offerri debuit. quaedam enim tametsi honeste accipiantur, inhoneste tamen petuntur”*.¹⁶⁴ Összességében az olyan tevékenységek tartoztak ide, amelyek elvégzése valamilyen speciális, gondolati jellegű szaktudást igényelt, például egy bizonyos struktúra, eljárás vagy műtét ismeretét és gyakorlatban való alkalmazását. Ezen felül szellemi munkának minősült a különböző tudományok művelése is.

Ismert és gyakran alkalmazott szerződéstípus volt a *locatio conductio operis* (vállalkozási szerződés) az ókorban is, amelynek római jogi és hatályos jogi fogalma rendkívül hasonló: „Vállalkozási szerződés alapján a vállalkozó tevékenységgel elérhető eredmény (a továbbiakban: mű) megvalósítására, a megrendelő annak átvételére és a vállalkozói díj megfizetésére köteles.”¹⁶⁵ E szerződés lényeges eleme a felek megegyezése (*consensus*), amelynek a bérleti díjra és az átengedett dologra nézve is fenn kell állnia.¹⁶⁶ Tehát ebben az eredménykötelemben az egyik fél, a vállalkozó a szerződő felek között létrejött vállalkozási szerződésben meghatározott eredmény produkálására vállalkozik. Míg a másik fél, a megrendelő, ennek az eredménynek az átvételére és a szerződésben előre meghatározott díj fizetésére köteles. Azért releváns a szellemi alkotások szempontjából és azért elemzem a vállalkozási szerződéseket, mivel, az ókorban leggyakrabban a *locatio conductio operis* (vállalkozási szerződés) szerződéses keretei teremtettek lehetőséget arra, hogy szellemi

¹⁶² Cass. Dio 54. 18. 2.

¹⁶³ PÓKECZ-KOVÁCS Attila: A *locatio conductio* tagolódásának problematikája a modern romanisztikában. In: *Jogtörténeti Tanulmányok VII.* Aguti Nyomda. Pécs. 2001. 337. p

¹⁶⁴ Ulp. D. 50. 13. 1. 5.

¹⁶⁵ 2013. évi V. törvény: 6:238. § (1) bekezdés: [Vállalkozási szerződés]

¹⁶⁶ MOLNÁR Imre: Fejezetek a klasszikus kori *locatio conductio* köréből. In: *Acta Juridica et Politica.* Szeged. 1982. 62. p

alkotásokat hozzanak létre. Az ókori Rómában is a vállalkozási szerződés eredménykötelemnek minősült, amelynek értelmében az egyik fél (vállalkozó=*conductor*) kötelessége, hogy a másik fél (megrendelő=*locator*) kérésére elvégezze azokat a változtatásokat, amelyeket a megrendelő kért, így jön létre a szolgáltatandó alkotás (*opus*).¹⁶⁷ A *locatio conductio operis* tárgyát illetően két álláspont alakult ki a szakirodalomban.¹⁶⁸ Az egyik nézőpont értelmében az átnyújtott anyagból meghatározott mű létrehozása e szerződés tárgya, vagyis a szerződésben kikötött eredmény megalkotása, maga a feladatvégzés.¹⁶⁹ Míg a másik álláspont alapján viszont maga a *res futura*, az elkészítendő dolog minősül e szerződés tárgyának.¹⁷⁰ Tehát eszerint e megállapodás tárgya maga az előállítandó mű.¹⁷¹ Vagyis meghatározott dolog létrehozását ígéri a vállalkozó, megfelelő díjazás ellenében.¹⁷² A források egyértelműen alátámasztják, hogy e szerződés lényeges eleme egy meghatározott dolognak az átengedése a vállalkozó részére, megmunkálásra vagy átalakításra: „*sarciendum quid poliendumve conducere*”¹⁷³

Ezért rendkívül nagy jelentőségű a vállalkozási szerződés, hiszen ennek az eredménykötelemnek a teljesítésekor szellemi termékek jöttek létre. Emellett rendszeresen előfordult az ókori Rómában, hogy a *locatio conductio operis* teljesítésekor is valaki szellemi produktumot¹⁷⁴ hozott létre a megrendelő kérésére, ugyanis vállalkozási kontraktus értelmében a megrendelő számára meghatározott vállalkozói díjfizetés fejében konkrét dolog, meghatározott mű megalkotását vagy munkaeredmény létrehozását vállalta.¹⁷⁵ Az ókori Rómában testi dolgot adott használatba a megrendelő (*locator*) a vállalkozó részére, amely abból a célból történt, hogy a vállalkozó a dolog objektív értékének az emelkedéséhez vezető munkálatot végezzen. Majd a munka eredményeként létre jött dolgot köteles volt visszaszolgáltatni a megrendelőnek, aki vállalkozói díjjal (*merces*) jutalmazta a vállalkozót az elvégzett munkáért.¹⁷⁶

¹⁶⁷ BESSENYŐ 1999. 256. p

¹⁶⁸ MOLNÁR 1982. 27. p

¹⁶⁹ BRÓSZ Róbert-PÓLAY Elemér: *Római jog*. Budapest. 1974. 432. p-MARTON Géza: *A római magánjog elemeinek tankönyve. Institutiok*. Budapest. 1960. 210. p-M KASER: *Das römische Privatrecht I*. München. 1974. 570. p-H. KELLER: *Römisches Recht II*. Wien. 1950. 356. p-Jörs KUNKEL: *RPR*. 239. p

¹⁷⁰ MOLNÁR 1982. 62. p

¹⁷¹ FÖLDI-HAMZA 2016. 530. p

¹⁷² BOZÓKY 1899. 45. p

¹⁷³ D. 19. 9. 5.

¹⁷⁴ IUSTINIANI: *Institutiones*. 2. 1. 34.

¹⁷⁵ MOLNÁR-JAKAB 2015. 311. p

¹⁷⁶ BESSENYŐ 1999. 252. p

„...quod si ego aurum dedero mercede pro opera constituta, dobiu[m] non est, quin locatio et conductio sit.”¹⁷⁷ Gaius szövege értelmében amennyiben aranyat és pénzt bocsájtok a mesterembernek a rendelkezésére, abból a célból, hogy azt átdolgozza, és egy gyűrűt készítsen belőle *locatio conductio operis* realizálódik.¹⁷⁸ A díj e fragmentum szerint „*pro opera constituta*”illeti meg a mestert, vagyis az elvégzett tevékenységért jár, amelynek köszönhetően kialakult a *res futura*.

A teljesítéskor viszont gyakran merültek fel problémák. Előfordult, hogy a kötelezett nem tudott szerződészerűen teljesíteni. A teljesítési vitákat Iustinianus különféle tipizáló szabályozással kívánta rendezni.¹⁷⁹ Elrendelte, hogy amennyiben a felek által létrehozott szerződésben nincs más kikötve, abban az esetben az adósnak közepes minőségben kell teljesítenie.¹⁸⁰ Tehát amennyiben a dolgok minőségéről nem rendelkezik a szerződő felek megállapodása a kötelezett közepes minőségű (*mediae aestimationis*) egyedekkel köteles teljesíteni generikus szolgáltatás esetén.¹⁸¹ Ezzel szemben napjainkban alkalmazandó Polgári Törvénykönyvünk viszont már a forgalmi életben szokásos jó minőségben történő teljesítést írja elő.¹⁸² Ezekkel kapcsolatos káresek reparaálásakor az ókorban a döntés megalkotásánál az eljáró egyén vétkessége volt irányadó.¹⁸³ Gyakran hozott létre új dolgot a vállalkozó abból az alapanyagból, amit a megrendelőtől kapott, például egy márványtömbből szép szobrot véselt ki, szövetből ruhát varrt, fából bútort és aranyból ékszert gyártott, vagy csak megjavított egy sarut, ruhabelit vagy egyéb használati eszközt.¹⁸⁴ E szerződés teljesítésekor azért merültek fel jogi problémák ebből kifolyólag, mert a kötelem tárgya rendkívül sokféle lehet a vállalkozási szerződés esetében. A források alapján előfordult, hogy a *conductor* meghatározott dolog előállítására vállalkozott, többek között drágakő vésésére (D. 19. 2. 13. 5.), épület megalkotására (D. 19. 2. 59.) vagy csatornázásra (D. 19. 2. 62.) szerződött.¹⁸⁵

Egyértelmű bizonyítékok állnak rendelkezésre, hogy jellegzetes római szokás szerint bizonyos termékeket megbélyegeztek. Többek között téglákat, szállítási amforákat, asztali kerámia edényeket, ólomcsöveket, süteményeket vagy adott pékmester által készített

¹⁷⁷ D. 19. 2. 2. 1.

¹⁷⁸ MOLNÁR 1982. 63. p

¹⁷⁹ ZLINSZKY János: *Ius Privatum. A római magánjog története*. Osiris Könyvtár. Budapest. 1998. 128. p

¹⁸⁰ ZLINSZKY 1998. 128. p

¹⁸¹ Iust. C. 6. 43. 3. 1b

¹⁸² 2013. évi V. törvény: 6: 123. § (5) bek.

¹⁸³ MOLNÁR Imre: *A római magánjog*. JATEPress. Szeged. 1993. 239. p

¹⁸⁴ BESSENYŐ 1999. 252. p

¹⁸⁵ MOLNÁR 1982. 63. p

kenyeret.¹⁸⁶ A téglákon, az amforákon és más kerámiákon általában az égetés előtt előtt rákarcoltak különféle megjelöléseket, amelyek utalnak az adott termelés struktúrájára is. Sok esetben a *conductort* (műhelyvezetőt, aki bérbe veheti a termelési létesítményeket) is megillette a *locatio conductio* szerződéses rendelkezései értelmében a *locator* által használt megjelölés alkalmazása.¹⁸⁷

Amennyiben viszont feldolgozás (*specificatio*) révén jött létre a szellemi alkotás vagy bármilyen új dolog, ebben az esetben ismét felmerültek tulajdonszerzéssel kapcsolatos jogi problémák. Feldolgozás alatt értjük, más tulajdonában lévő ingó dolog emberi tevékenységgel történő megmunkálását, amelynek eredményeként új dolog jön létre.¹⁸⁸ Lényeges kérdés, hogy szükséges-e a tulajdonszerzéshez a feldolgozó személy jóhiszemősége. Hausmaninger valamint Selb tankönyvükben nem tekintik a tulajdonszerzés érvényességi kellékének a feldolgozó jóhiszemőségét.¹⁸⁹ Ennek értelmében, szerintük akár a tolvaj is szerezhethet tulajdont az általa lopott nyersanyagból készített dolgon.¹⁹⁰ Ezzel szemben megköveteli a feldolgozó jóhiszemőségét Windscheid a keletkezett új dolog (*nova species*) feletti tulajdonjog átszállásához.¹⁹¹ Bozóky Alajos is ezen a véleményen van, hogy kell a feldolgozó jóhiszemősége: „Ha azonban valaki idegen dolgot alakít át egészen más dologgá, ez az új dolog az átalakítója lesz, feltéve, hogy az új dolog előbbi alakjába többé vissza nem hozható, és hogy az átalakító jóhiszeműleg járt el, vagyis arról, hogy idegen anyagot dolgozott fel, tudomással nem birt.”¹⁹² Földi András, Hamza Gábor¹⁹³ és Bessenő András¹⁹⁴ is egyetért abban, hogy kell a jóhiszemőség feldolgozás esetén a tulajdonszerzéshez. Benedek Ferenc konkrétan kijelenti, hogy a tolvaj nem szerezhethet tulajdont az általa feldolgozott, és e tevékenység következtében létrejött új dolgon sem.¹⁹⁵ Ez alapján Benedek szerint szükség van arra, hogy a feldolgozó jóhiszemű legyen, és csak e feltétel teljesülése esetén szerezhethi

¹⁸⁶ Alan BOWMAN-Andrew WILSON: Quantifying the Roman Economy: Integration, Growth, Decline? In: *Quantifying the Roman Economy: Methods and Problems*. Oxford University Press. 2009. 39. p

¹⁸⁷ BOWMAN-WILSON 2009. 39. p

¹⁸⁸ DELI Gergely: *Salus rei publicae. A helyes döntés kritériumai a római magánjogban*. Gondolat Kiadó. Budapest. 2014. 39. p

¹⁸⁹ Herbert HAUSMANINGER-Walter SELB: *Römisches Privatrecht*. 9. kiadás. Wien. Böhlau. 2001. 163. p

¹⁹⁰ HAUSMANINGER-SELB 2001. 163. p

¹⁹¹ Bernard WIDSCHIED: *Lehrbuch des Pandektenrechts*. 9. kiadás. Stuttgart. Rütten & Loening. 1906. I. kötet. 969. p

¹⁹² BOZÓKY 1899. 27. p

¹⁹³ FÖLDI-HAMZA 2016. 343. p

¹⁹⁴ BESSENYŐ András: *Római magánjog. A római magánjog az európai jogi gondolkodás történetében*. Budapest-Pécs. II. kötet. Dialóg Campus. 2001. 88. p

¹⁹⁵ BENEDEK Ferenc: *Római magánjog. Dologi és kötelmi jog*. 2. kiadás. Pécs. JPTE-ÁJK. 1995. 51. p

meg a létrejött dolog feletti tulajdonjogot.¹⁹⁶ Láthatjuk tehát, hogy a feldolgozás során létrejött produktummal összefüggésben is számtalan jogkérdés felmerült. E jogi problémák gyökerét a létrehozott szellemi termék feletti tulajdonjogviszony alakulása képezi. Problémás volt eldönteni, hogy az eredeti, feldolgozással megmunkált anyag vagy az adott dolgot kialakító emberi, szellemi tevékenység értékesebb.

Az emberi alkotó tevékenység eredményei, a mindenkori hatalmat szimbolizáló uralkodói koronák is, amelyek mindig speciális védelemben részesültek. A korona az emberiség különböző korszakaiban meghatározó jelentőséggel bírt. A hatalom legfontosabb jelképe, az egyeduralom szimbóluma, amelyet szintén védelemben kell részesíteni.¹⁹⁷ A drágakövekkel és kereszttekkel díszített diadém Nagy Konstantin uralkodása alatt lett az abszolút monarchia jelképe.¹⁹⁸ A római állami főhatalom szimbólumai: a korona, a bíborpalást, a *globus*, valamint a *sceptum*. Miután az egyház beillesztette a koronázás cselekményét az uralkodó felszentelésének az ótestamentum szerinti istentiszteleti eljárásába, így ez által szentséggé is minősítette azt.¹⁹⁹ Innentől kezdődően a megkoronázott uralkodó Isten kegyelméből köteles védeni az egyházat és biztosítani a jogrendet.

2. Technikai forradalom: könyvnyomtatás

Az egyik legjelentősebb szellemi terméknek a könyvek minősültek. A könyveket a XI. századot megelőzően csakis rendházakban és monostorokban hozták létre, ekkor már azonban a szerzetesek egyre nagyobb hangsúlyt fektettek a díszítésre, vagyis képek, szimbolikus ábrák alkalmazására.²⁰⁰ Amennyiben az európai magánjog e vizuális forrásait tipizálni szeretnénk, akkor az elsődleges jogi képek közé sorolandóak a jogfeljegyzésekben, jogirodalomban, jogi tények illusztrált rögzítésében szereplő okiratok, feliratok, végrendeleti valamint telekkönyvekben szereplő jogi vonatkozású ábrák és képek.²⁰¹ Ilyenek voltak például egyes bírósági ábrázolások, az igazságosság reprezentálása és egyes jogi momentumok illusztrálása.²⁰²

¹⁹⁶ BENEDEK 1995. 51. p

¹⁹⁷ ECKHART Ferenc: *A szentkorona-eszme története*. Magyar Tudományos Akadémia Kiadása. Budapest. 1941. 7. p

¹⁹⁸ ECKHART 1941. 7. p

¹⁹⁹ ECKHART 1941. 7. p

²⁰⁰ BARBIER 2005. 55. p

²⁰¹ KOCHER 2008. 11. p

²⁰² KOCHER 2008. 11. p

A kéziratok, könyvek fejlődését két nagy korszakra lehet osztani jogtörténeti szempontból: a „kolostori korszakra” illetve a „világi korszakra.”²⁰³ A Római Birodalom bukása után ugyanis csak a kolostorok, rendházak, valamint egyéb egyházi intézmények bírtak a könyvek előállításának monopóliumával.²⁰⁴ Valamint a Római Birodalom hanyatlását követően a Hanza központjaiban továbbra is használták az árujelzőket, főleg az olasz kézművesek az általuk készített áruik megjelölésére kereskedelmi tevékenységük végzése során.²⁰⁵ Ezeket a kezdetleges, termékekre karcolt árujelzőket a különböző termékek megkülönböztetésére használták feltehetőleg.

A tipizálás értelmében másodlagos képi jogforrásoknak tekinthetők a különböző tárgyak vagyis reáliák, amelyek közvetlenül a joghoz való kötődésük révén nyújtanak információt vizuálisan az emberek számára.²⁰⁶ Ide sorolandóak a tilalmakat meghatározó jelzések, a bírósági létesítmények, hatósági jelvények egyaránt.

A XII. században már egyre inkább kikerült a könyv a kolostorok és rendházak világából és terjedni kezdett az alacsonyabb néposztályokban is.²⁰⁷ A védjegyek előfutáiról is számtalan ereklye maradt fenn a középkorból.²⁰⁸ Ugyanis a középkorban számos államban előírás volt a kard-, kasza-, fegyvergyárosok és arany-, valamint ezüstkovácsok számára, hogy az általuk gyártott árukat megjelöljék saját jelzetükkel.²⁰⁹ Gyakorlatilag az ókori Róma kerámiáit és a középkor ezüstét jelölték meg az egyéni kézműves illetve a készítő kovács nevével.²¹⁰ Ez a szokás, hogy az emberek megkülönböztető jelzéssel ellátott árucikkeket hozzanak létre és, hogy a megjelölt áru képviselje a tisztességes kézművest, vagy egyéb alkotót egyre inkább elterjedté vált.²¹¹ E megjelölések által lehet kialakítani saját márkát, „goodwill”-t, amely révén ismertségre és gazdasági valamint erkölcsi elismerésre is szert tehet a jelvényt alkalmazó személy.²¹²

Magyarországon szintén ebben a században virágzott az arany- valamint

²⁰³ Lucien FEBVRE–Henri-Jean MARTIN: *A könyv születése*. Osiris Kiadó. Budapest. 2005. 15. p

²⁰⁴ FEBRE-MARTIN 2005. 15. p

²⁰⁵ TATTAY 1995. 9. p

²⁰⁶ KOCHER 2008. 11. p

²⁰⁷ BARBIER 2005. 63. p

²⁰⁸ VIDA 1962. 13. p

²⁰⁹ CSÉCSY 1994. 8. p.

²¹⁰ Lawrence LANGNER: The international trademark question. In: *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*. Vol. 83. *International Economics*. Sage Publications, Inc. in association with the American Academy of Political and Social Science. New York. 1919. 133. p

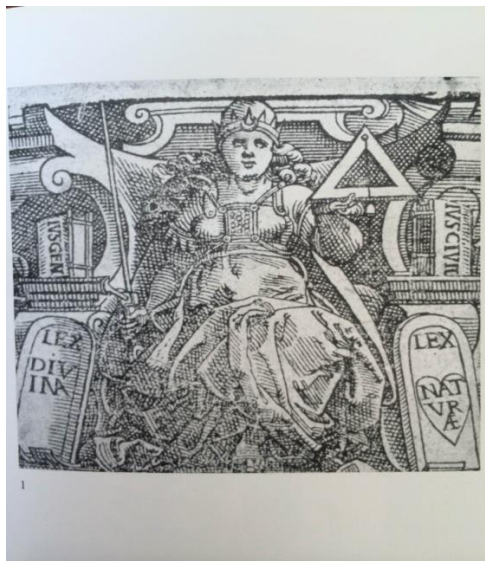
²¹¹ LANGNER 1919. 133. p

²¹² LANGNER 1919. 133. p

ezüstkereskedelem.²¹³ Az ország kincsei az uralkodó tulajdonába kerültek a honalapítást követően, aki a bányászathoz való jogot főleg privilégiumlevelek formájában bányászati vállalkozóknak engedte át.²¹⁴ Az általuk kitermelt bányászati nyersanyag meghatározott részét kötelesek voltak átadni a kincstárnak, majd a maradékkal szabadon kereskedhettek.²¹⁵

Már számtalan köznyelven készült kéziratot adtak ki a XIII. század során az irodalmi műveket szerető uralkodók udvarában létesített világi másolóműhelyek főleg a nagyvárosokban.²¹⁶ Említésre méltó a középkori művek közül a Corpus Iuris Civilis kézírata, hiszen ebben rendkívül sok illusztráció található, amelyek segítik az olvasót a mű megértésében.²¹⁷

A XIV. században már tudták, hogyan lehetséges egy bizonyos ábra iparilag történő sokszorosítása is.²¹⁸ Első magyar céhjelzésünk II. Endre uralkodásának időszakából, 1224-ből való.²¹⁹ Már ekkor is gyakran díszítették különféle ábrákkal, megjelölésekkel, szövegekkel a megjelenő könyveket.²²⁰

Az igazságosságot megtestesítő hölgy²²¹

Ezen a képen Justitia bal kezében egy mérőönt illetve jobb kezében egy kardot markol. A

²¹³ GEDEON Magdolna: Az arany- és ezüstérek adásvételének szabályozása Magyarországon a XVIII. században. *Publicationes Universitatis Miskolciensis Sectio Juridica et Politica, Tomus XXXII.* 2014. 65. p

²¹⁴ GEDEON 2014. 65. p

²¹⁵ GEDEON 2014. 65. p

²¹⁶ BARBIER 2005. 80. p

²¹⁷ KOCHER 2008. 11. p

²¹⁸ FEBRE-MARTIN 2005. 48. p

²¹⁹ CSÉCSY 1994. 9. p

²²⁰ KOCHER 2008. 12. p

²²¹ KOCHER 2008. 15. p

háttérben szemügyre vehetjük a „jog” megjelenítőit: ábrák segítségével illusztrálták a mózesi törvénytáblákon a kőbe vájít isteni jogot Justitia jobb oldalán, valamint a természetjogot a bal oldali kövön.²²² A kövek feletti polcokon elhelyezkedő könyvek feliratai a képen pedig a nemzetközi jogot, a népek jogát (*ius gentium*) és a polgári jogot, a magánjogot (*ius civile*) ábrázolja.²²³ Ez a kép is mutatja, hogy milyen nagy jelentősége volt a képi ábrázolásnak és az írott könyveknek az emberek életében.

Johannes Gensfleisch zum Gutenberg találmányának: az öntött betűs könyvnyomtatásnak a megalkotásában nagy szerepet játszottak a XIV.–XV. századi gazdasági és társadalmi változások.²²⁴ Ugyanis már létrejött a pénzgazdálkodás, a kereskedelem, valamint gyarapodott a népességszám is, amellyel párhuzamosan nőttek az igények is.²²⁵ A XII. században kezdtek el létrejönni a kereskedőkre irányadó speciális rendelkezések (*ius mercatorum*, *lex mercatoria*), amelyek száma az évszázadok alatt egyre csak nőtt.²²⁶ A kereskedelmi jog a kereskedői tevékenységet folytató személyek különjogaként (*ius speciale*, illetve *ius singulare*) jött létre (szubjektív rendszer), azonban napjainkban e szabályrendszert speciális rendelkezések összességének tartják, az objektív szemlélet értelmében, amelyek a kereskedelmi ügyletekkel összefüggésben felmerülő problémákat rendezik.²²⁷

Johannes Gensfleisch Mainzban született 1394 és 1399 között.²²⁸ Pénzverő családból származott, viszont miután 1419-ben apja meghalt, száműzték a városból, így ezt követően Strassbourgba költözött. A könyvkészítés művészetének tagadhatatlanul Mainz volt a bölcsője és ennek a kezdeti iparnak a kialakulása három névvel függött össze: Gutenbergével, Johannes Fustéval és Peter Schoefferével.²²⁹

Rendelkezésünkre álló források alapján tanúsítható, hogy Gutenberg 1448-ban Mainzban találta meg lakóhelyét, ahol 150 gulden kölcsönt is igényelt, amelyet első nyomdájának megépítésére használt fel.²³⁰ 1455 után elég keveset tudunk Gutenbergről, valószínűleg rossz anyagi körülmények között élt.²³¹ Gutenberg tudománya futótűzként terjedt tovább egész Európában, 23 évvel ezután hazánkban, Budán Corvinus Mátyás állította

²²² KOCHER 2008. 15. p

²²³ KOCHER 2008. 15. p

²²⁴ FUNKE 2005. 114. p

²²⁵ FUNKE 2005. 115. p

²²⁶ FÖLDI-HAMZA 2016. 587. p

²²⁷ FÖLDI-HAMZA 2016. 587. p

²²⁸ FUNKE 2005. 119. p

²²⁹ FEBRE-MARTIN 2005. 58. p

²³⁰ JAKAB 2012. 15. p

²³¹ FEBRE-MARTIN 2005. 60. p

fel az első nyomdát.²³² Az 1450-es évektől egyre több mű lát napvilágot, egyre nagyobb számú műhely működik Mainzban.²³³ 1457-ben jelenik meg az első munka, amelynek kiadási időpontja ismert: a Mainzi *psalterium*.²³⁴ 1465-ben személyes szolgálataiért Gutenberget a mainzi érsek nemesi rangra emelte, és magához rendelte. Annak ellenére, hogy Gutenberg rendkívül jelentős szerepet játszott a könyvnyomtatásban, valamint annak feltalálásában, neve egyik korabeli könyvben sem lelhető fel, csupán legfeljebb hangsúlyozzák jelentőségét.²³⁵

A könyvnyomtatás kielégítette a megjelenő új társadalmi igényeket, hiszen az egyházak és teológusok mellett az egyetemeknek valamint a polgároknak is szüksége volt könyvekre.²³⁶ Gutenberg négy különböző betűstruktúrát alkotott meg és öntött ki, amelyeket kiadványonként folyamatosan tökéletesített. Ezek a nagy, a közepes, a kicsi gótikus típusok voltak, és a kétféle legnagyobb gótikus típus.²³⁷

Jelentős mértékben hozzájárult a szellemi termékek védelmének kialakulásához a XV. századi német városi kultúra terméke: a könyvnyomtatás.²³⁸ Illetve a szellemi termékek és azon belül a védjegyek kialakulása szorosan összefügg az ipar és a technika fejlődésével is.²³⁹

Szintén a könyvnyomtatással összefüggésben a XV. században alakul ki egyfajta azonosító: a nyomdászjegy.²⁴⁰ A kezdetekben ez csak egy névrövidítés volt, ami megegyezett a nyomdászok, könyvkereskedők által a könyvesbálákra festett jelzéssel.²⁴¹ Ezt a nyomdászjegyet az utolsó ívfűzet üres lapjára nyomtatták. Később reklámgrafika alakult ki belőle, amely tanúsította a könyv származását, illetve ezen felül a könyv díszítésére is alkalmas volt, valamint minőség védjegyül is szolgált. Innentől minden nyomdász és könyvkereskedő belevéselte műhelye cégerét vagy jelmondatát az általa kiadott vagy eladott könyvekbe.²⁴² Ebből a századból rengeteg impresszum maradt ránk, amelyek a nyomdaipar hatósági kontrollját szolgálták, valamint az előállított könyvek egymástól való megkülönböztetését.²⁴³ Vagyis ezek a nyomdászjegyek is a védjegyek előfutárai a céhjelzések mellett, hiszen mindkettő esetében az általa megjelölt dolog származását tanúsítja, tehát már

²³² JAKAB 2012. 16. p

²³³ FEBRE-MARTIN 2005. 60. p

²³⁴ FEBRE-MARTIN 2005. 58. p

²³⁵ FEBRE-MARTIN 2005. 60. p

²³⁶ FUNKE 2005. 115. p

²³⁷ VÁRKONYI 2001. 311

²³⁸ JAKAB 2012. 14. p

²³⁹ VIDA 1962. 14. p

²⁴⁰ FEBRE-MARTIN 2005. 90. p

²⁴¹ FEBRE-MARTIN 2005. 90. p

²⁴² FEBRE-MARTIN 2005. 90. p

²⁴³ VIDA 1962. 14. p

ekkor megjelent a védjegyek származásjelző funkciója, amelyet ekkor a céhjelzések illetve a nyomdászjegyek láttak el.

Frankfurtban a XVI. század közepétől jogi tárgyú könyvek kiadására is sor került, aminek köszönhetően jelentős könyvpiaci városközpont lett Európában.²⁴⁴ A hazai könyvkultúra kiindulópontja a Kárpát-medencében történő honfoglalást követő időkre a kereszténység felvétele után tehető, hiszen számos latin és egyéb nyugati könyv jutott el Magyarországra is.²⁴⁵ Feltehetőleg azonban már jóval korábban a Római Birodalom virágzásának idején is jutottak el különféle termékek hazánkba, hisz ekkor katonai jellegű római provincia volt és mégis beszivárogtak a latin-római kulturális termékek. Tehát volt egy bizonyos könyvkultúra már az ókorban hazánk területén, azonban ennek fellelhető nyomai nem maradtak.

Nagy jelentőséggel bírtak továbbá hazánkban az ún. királyi könyvek, amelyek uralkodóink királyi adományainak a beiktatására szolgáltak²⁴⁶ A királyi könyvek az Anjou-korban jöttek létre és ún. iktatási jegyet alkalmazva jegyezték be az újabb birtokadományozásokat.²⁴⁷

1574 februárjában a Lendván egy eretnek magyar nyelven nyomtatott és forgalmazott könyveket, ami jelentős mértékben hozzájárult a protestantizmus elterjedéséhez Magyarországon.²⁴⁸

A herceg Festetics család levéltárában lévő jegyzéke Keszthelyen számos kisnemes, tisztségviselő, honorácior, iparosember, kereskedő, jogi személy (vármegye, község, város, kolostor, plébánia) pecsétjét tartalmazza, amelyek feltehetően a XVIII. századból származnak.²⁴⁹ Az iparosok valamint kereskedők címere illetve jelzete általában a foglalkozásra utaló címer volt. Például szabónál olló, cipésznél cipő, vadásznál vad stb.²⁵⁰

Minden jelképnek, szimbólumnak, ábrának megvan a saját, speciális fejlődéstörténete. Különböző ábrákat és jelképeket megfigyelhetünk a magyar címerben is, amelyek története

²⁴⁴ JAKAB 2012. 21. p

²⁴⁵ KÓKAY György: *A könyvkereskedelem Magyarországon*. Balassi Kiadó. 1997. 14. p

²⁴⁶ HAJNIK Imre: *A királyi könyvek a vegyes házakbeli királyok korszakában*. Magyar Tudományos Akadémia Könyvkiadó-Hivatala. Budapest. 1879. 1. p

²⁴⁷ HAJNIK 1879. 2. p

²⁴⁸ HOLUB József: Nyomdásztörténeti adalék a XVI. század derekáról. In: *Magyar Könyvszemle. A Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtárának Közlönye*. Kiadja a M. N. Múzeum Orsz. Széchényi Könyvtára. 1928. 75. p

²⁴⁹ IVÁNYI Béla: Címeres és egyéb pecsétek a keszthelyi hercegi levéltár tolnai részében. In: *Magyar Családtörténeti Szemle*. Genealogiai és heraldikai szaklap. Budapest. 1943. 97. p

²⁵⁰ IVÁNYI 1943. 97. p

1804-re nyúlik vissza.²⁵¹ Az ebben szereplő minden képnek szimbolikus jelentése van, utal egy meghatározott dologra, az adott nép sorsára, az ország gazdasági hátterére.²⁵²

3. Hazai magánjog

Grosschmid Béni számos eszmefuttatást vezetett le a jog mibenlétéről, valamint a fennálló eszmei korlátokról: „A jog eszméje mélyen benne gyökerezik a társas együttlétben és ezzel az emberi természetben. A mint az embert a gondviselés belé ojtotta természete vezérli társulásra, úgy viszont az emberi társaságot nem lehet elképzelni a jog eszméjének, valamelyes, bárha csak nagyon is alacsony fokú jelentkezése és uralma nélkül. A legkezdetlegesebb néptörzseknél, vadaknál, emberevők közt vannak már, összehangzó tudósítás szerint bizonyos eszmei korlátok, a melyek az egyesek önkényének határt szabnak. Mihelyt olyasmit hallunk..., hogy fölteszem a törzstagok a ... zsákmányon ...osztóznak, vagy hogy egyik a másik kezéből a falatot ki nem veszi, vagy hogy mi egyiknek bunkója, vagy dárdája,...azt a másik tőle legott ki nem ragadja, mert érez magában valami eszmei korlátot, mely ezt tiltja – már ezen és hasonló jelenségekben lehetetlen észre nem venni annak csiráját, megnyilvánulását, a mit jognak nevezünk. Mai nap is az, hogy az egyik ember a másikkal, a kit tán fizikai erővel le tudna gyűrni, az ujjáról a gyűrűt le nem veszi, bárminő kedve volna reá, mert tudja, hogy az a másé és nem az övé, – e korlát tudata ma sem egyéb, mint a jogérzet, tudniillik tiszteletben tartása egy bizonyos korlátnak, eszmei parancsnak, a mit jognak nevezünk.”²⁵³

Hazánkban 1900-ban Grosschmid különíti el először a kereskedelmi forgalomban résztvevő megjelöléseket oltalmazó védjegyjogot, a szerzői jogot és a szabadalmat a tulajdonjogtól, ezzel szemben később Szladits Károly éppen ezek tulajdonjoggal való összefüggését állapítja meg.²⁵⁴ Grosschmid a szerzői jogot, a védjegyjogot és a szabadalmat akképpen választotta el a tulajdonjogtól, hogy ez előbbiek nem kizárólag egy adott dologra fókuszálnak, az abszolút, kizárólagosan a jogosultat megillető jogból eredő tilalmak cselekvési nemekkel vannak meghatározva. Így Grosschmid ebből kifolyólag ezeket a következőképp minősítette: “nem dologi absolut jogoknak.”²⁵⁵ Ezzel szemben Szladits pedig ezeket a gondolati jellegű

²⁵¹ ILLÉS József: *A magyar czimer és a királyi czim története 1804-től kezdve*. Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia. Budapest. 1917. 1. p

²⁵² ILLÉS 1917. 2. p

²⁵³ GROSSCHMID Béni: *Magánjogi Előadások*. Budapest. 1905.

²⁵⁴ TATTAY 2007. 28. p

²⁵⁵ GROSSCHMID 1905.

kizárólagos jogokat a tulajdonjoghoz rendkívül hasonló jognak definiálta: „tulajdonhoz hasonló kizárólagos jog.”²⁵⁶

Körvonalazódik az eszmei tulajdon fogalma, amely szerint tulajdon tárgyát nem csak dolog, vagyis testi tárgy képezhetette, hanem elismerést nyert, hogy előfordulhatnak a testi dolgokon kívül más jellegű, úgynevezett eszmei javak is, amelyek jogosultjának a törvény a tulajdonhoz hasonló kizárólagos hatalmat, abszolút jogot nyújt.

Ezekre a kizárólagosságot biztosító jogokra jellemző, hogy egy meghatározott gondolati jellegű produktumnak, adott formában megnyilvánuló eszmének biztosítanak védelmet a jogosulatlan felhasználás, valamint egyéb visszaélésekkel szemben.²⁵⁷ Meghatározásra kerül továbbá, hogy az eszmei javak gazdasági javak is, mivel forgalomképesek, valamint pénzben kifejezhető vagyoni értékkel bírnak.²⁵⁸ Szladits Károly tankönyvében is már meghatározásra kerül az eszmei tulajdon: „Tulajdon tárgya csak dolog (testi tárgy) lehet. Vannak azonban a dolgokon kívül másnemű, eszmei javak is, amelyek tekintetében a törvény az arra jogosultnak a tulajdonhoz hasonló kizárólagos hatalmat (abszolút jogot) biztosít. Ily értelemben beszélhetünk eszmei tulajdonról.”²⁵⁹ Az előbbi tulajdon fogalom meghatározás értelmében ekkor még tulajdon tárgyát csak dolog, mégpedig testi dolog (*res corporalis*) képezhetette, azonban elismerést nyert, hogy előfordulhat a dologon úgynevezett eszmei tulajdon is, amely jogosultjának a törvény a tulajdonhoz hasonló kizárólagos (*in rem* védelemmel ellátott) hatalmat, abszolút jogot nyújt. Felismerésre került tehát a két tulajdoni forma közötti hasonlóság.

Szladits szerint alapjában két csoportot lehet elkülöníteni az eszmei tulajdonon belül: az egyik alcsoportot a szerzői jog képezi, amely a művészi, irodalmi és írói alakban létrejött produktumokat részesíti védelemben. Itt a vagyoni jogok védelme mellett előtérbe kerül az alkotók személyiségi jogainak, az alkotók alkotásukhoz fűződő érdekeinek a védelme is. A másik csoportba az ipari tulajdon tartozik, amelynél inkább a gazdasági érdek áll a védelem középpontjában.²⁶⁰ Ide sorolhatjuk a vállalkozásokkal kapcsolatos, gazdasági jelentőségű szellemi produktumokat, találmányokat, mintákat, megjelöléseket, amelyek elősegítik a gazdasági élet piaci szereplőinek, egyes tárgyainak, áruinak a másiktól való megkülönböztetését (védjegyek).²⁶¹

²⁵⁶ SZLADITS Károly: *A magyar magánjog vázlatja*. Budapest. 1917. 362. p

²⁵⁷ SZLADITS 1933. 362. p

²⁵⁸ SZLADITS 1933. 363. p

²⁵⁹ SZLADITS 1933. 362. p

²⁶⁰ SZLADITS 1933. 363. p

²⁶¹ SZLADITS 1933. 363. p

Sáry Pál a következőképp fogalmazza meg a jog fogalmát művében: „A jog lényegi elemeit (hatalom, elismerés, normativitás) vizsgálva elmondható, hogy az elsődlegesen az eszmeitudo tudati szférába tartozó, pszichikus jellegű jelenség, aminek realitása így inkább spiritualitásában, mintsem materialitásában ragadható meg. A priori kategória helyett azonban a jog inkább a posteriori kategóriaként írható le, mivel fogalma csak létrejötte után alakult ki: csak a normák gyarapodásával körvonalazódhatott az egyes konkrét normáktól elvonatkoztatott jogfogalom, ugyanúgy, ahogy a zene vagy az irodalom fogalma is csak bizonyos művek megszületését követően képződött.”²⁶² És ez így van a védjegyek esetében is.

P. Szabó Béla műve alapján a jog elsődleges funkciója, hogy az adott társadalomban, annak tagjai között felvetődő vitákra megoldást szolgáltatson.²⁶³ Amely problémákra többnyire jogszabályok által előre meghatározott válaszok szülehetnek, vagyis a jog tárgyhoz kötött, ami viszont lehetőséget nyújt arra, hogy a különböző jogi kultúrák egymástól már kidolgozott jogi megoldásokat alkalmazzanak.²⁶⁴

„A magánjog legfontosabb stílusjegyei, az individuumhoz való közvetlen kötődés illetve egyéni és kollektív stabilizáló funkciója.” Írja Deli Gergely A magánjog stílusáról című munkájában.²⁶⁵

4. Összefoglalás

A fentieket összefoglalva megállapítható, hogy az ókorban már ismerték a szellemi alkotás, az alkotó ember kiemelkedő teljesítményeinek fogalmát, bizonyos erkölcsi védettséget és joggal vindikálhattak maguknak a szerzők. A jogrendszer azonban nem tekintette még igazán releváns jogi tárgynak a szellemi produktumot, azaz a jogi védettségnek csak a csírái diagnosztizálhatók. A dolgok felosztásánál ugyan már hamar megjelenik a testetlen dolog fogalma is, de a jogilag releváns, védett jogi tárgyak köre igen szűk. Kezdetben, csak az ősi személyes szolgálomak tartoztak ide. Később a jogok, jogosítványok ugyan jogi védelmet nyertek, de a szellemi alkotás feletti tulajdonjog nem manifesztálódik. A jogi védelem felé való „tapogatózás” fedezhető fel az egyesüléssel való tulajdonszerzés egyes (kazuisztikus) eseteinél, ahol a festő vagy a kódexmásoló értékes tevékenysége (ha idegen anyagon

²⁶² SÁRY Pál: Az etruszkvallástól a posztmodern jogelméletekig. In: *Magyar Szemle*. 2010. 154-161. p

²⁶³ P. SZABÓ Béla: Közmondásos jogtudás: gondolatok a jogi közmondások hazai kutatásának lehetőségeiről. In: *Jogi néprajz-jogi kultúrtörténet: tanulmányok a jogtudományok, a néprajztudományok és a történettudományok köréből* 2009. 188. p

²⁶⁴ P. SZABÓ 2009. 188. p

²⁶⁵ DELI Gergely: A magánjog stílusáról. In: *Tanulmányok a 65 éves Lenkovic Barnabás tiszteletére*. Eötvös József Könyv és Lapkiadó Bt. Budapest. 2015. 54. p

dolgozott) védelemben részesült. Az ókori jogrendszerek nem jutottak tovább ezen a szinten, annak ellenére, hogy például éppen az értékes könyvek közkedvelt és hasznot hozó árucikké váltak. Talán érdemes egy rövid kitekintést tenni a középkori–reneszánsz kori fejlődés irányába: tanulságos a szerzői jog és az iparjogvédelem első formáinak áttekintése. Főleg azért tanulságos, mert kiviláglik, hogy nem a tulajdonjog, nem a magánjog oldaláról közelítettek a jogvédelem problémájához, hanem állami (állam/uralkodó által kiadott) monopóliumok, kizárólagossági jogosítványok révén próbáltak rendet teremteni a piacokon.

II. Iparjogvédelem: védjegy

A) Történeti áttekintés-árjelzők, monopóliumok és a védjegyoltalom kialakulása

1. Árjelzők az ókorban

a) Amforák

A Kr. e. III. században a görög valamint római kereskedők amforáikra különböző apró táblácskákat tettek, feltüntetve az adott amforában lévő bor évjáratát, amelyek a címkék őseinek tekinthetőek.²⁶⁶ A gyártó vagy kereskedő bélyegzője mellett, gyakran festett feliratokat (*tituli picti*) is hordoztak a különböző amforák.²⁶⁷ E feliratok részletesen tartalmazták a fuvarozók nevét, a származási helyet, a szállító hajók rakományát, viszont a kedvezőtlen környezeti hatások, a gyakori tisztítások és az ásatások körülményei miatt e feliratok többnyire elkoptak.²⁶⁸ Az amforákon lévő információ típusától és a szállítmány, áru minőségétől függően különböző amfóra típusok alakultak ki.²⁶⁹

Számos fazekas termék került elő bélyegekkel díszítve, amely bélyegek tipikus formája a készítő neve volt.²⁷⁰

A kereskedők elkezdtek kecskét, a gyógyszertárak kígyót ábrázoló táblácskákat kiszögelni üzlethelyiségük, kereskedésük bejáratához is. Emellett számos ókorból származó régészeti lelet látott napvilágot. Ezek között volt több ezer amfóra dugó is, azaz a tároló

²⁶⁶ NAGY Anna-SZAKMÁNY György: *Savariában talált rhodosi amforák petrográfiai elemzése, pethrographic analysis of rhodian amforae from Savaria*, Archeometriai Műhely 2015/XII./3. 177. p

²⁶⁷ R. G. COLLINGWOOD-R. P. WRIGHT: *The roman inscriptions of Britain*. Volume II. Instrumentum domesticum. Fascicule 6. Dipinti and Graffiti on Amphorae, Dipinti and Graffiti on Montaria, Inscriptions in white barbotine, Dipinti on Coarse Poetry, Samian barbotine or moulded inscriptions. (RIB 2492-2500) Alan Sutton Publishing. 1994. RIB I 2492: *Amphorae: Painted Inscriptions*. 1. p

²⁶⁸ COLLINGWOOD-WRIGHT 1994. RIB I 2492: *Amphorae: Painted Inscriptions*. 1. p

²⁶⁹ COLLINGWOOD WRIGHT 1994. RIB I 2492: *Amphorae: Painted Inscriptions*. 1. p

²⁷⁰ J. N. ADAMS: 'Romanitas' and the Latin Language. In: *The Classical Quarterly. New Series. Vol. 53. No. 1.* Cambridge University Press on behalf of The Classical Association. 2003. 189. p

edények száját betömő cserépdarabok, amelyek különböző betűket, számokat, monogramokat, jeleket, megjelöléseket tartalmaztak.²⁷¹ Ezek segítségével tudták azonosítani az amfora vagy a benne lévő termék származását, gyártásának helyét. Ezekben az amforákban tárolták, szállították vagy adták el a borokat, olíva és egyéb olajokat. Az olíva olaj túlnyomó többségét baetikai Dressel 20²⁷² típusú amforákba töltve a mai Nagy-Britannia területére a Birodalom két régiójából importálták: Dél-Spanyolországból valamint Észak-Afrikából.²⁷³

Ilyen amforákban történő borok eladásáról értékesítésének és a szállításának problémájáról írt Cato híres római jogász a Kr. e. II. században mélyreható tanulmányt.²⁷⁴ *De agricultura* című művében részletezi, hogy milyen növényeket milyen mezőgazdasági területen érdemes termesztetni, valamint rendkívül hasznos szaktanácsokat nyújt a bor eladásával kapcsolatban, úgymond ír a „marketing” jogi vonatkozásairól is: mely szerződési minták alkalmazásával érdemes eladni az árut.²⁷⁵

Az egyre népszerűbbé vált borokat a kereskedők úgy kezdték el árulni, hogy a hordót, vagy az amforát, amelybe öntötték, megjelölték, vagyis rajzoltak vagy ragasztottak rá valamilyen ábrát, amelynek segítségével meg tudták különböztetni egymástól a különféle borokat és egyéb termékeket maguk a kereskedők és a vevők is.²⁷⁶ Egyes amfóra festmények csak egy nevet tartalmaznak a genitív esetben, amely nevek feltehetőleg a fuvarozók nevei voltak, így tudták azonosítani a különböző rakományokat, illetve jellemző volt az azonos név feltüntetése azon rakományrészekben, amelyek egy szállítmányozó személyhez tartoztak.²⁷⁷ Emellett lehetséges volt, hogy e feltüntetett nevek a termelőt, vagy az amfóra tulajdonosát, esetleg készítőjét jelölték.

²⁷¹ NAGY-SZAKMÁNY 2015. 178. p

²⁷² Vö. D. F. WILLIAMS and D. P. S PEACOCK in Blazquez and Remesal, op. cit. (note 4), 263-80; C. Carreras Monfort and D. F. Williams, *Journ. Roman Pottery Studies vi* (forthcoming); P. Funari, 'Olive-oil consumption in Roman Britain' (forthcoming)

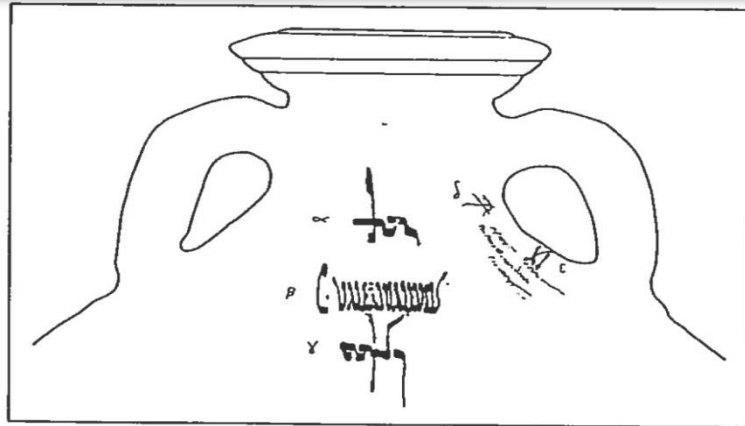
²⁷³ David WILLIAMS-César CARRERAS: North-African Amphorae in Roman Britain: A Re-Appraisal. In: *Britannia. Vol 26.* 1995. 232. p

²⁷⁴ JAKAB 2011. 65. p

²⁷⁵ JAKAB Éva: *Humanizmus és jogtudomány. Brissonius szerződési formulái I.* Pólay Elemér Alapítvány. Szeged. 2013. 209. p

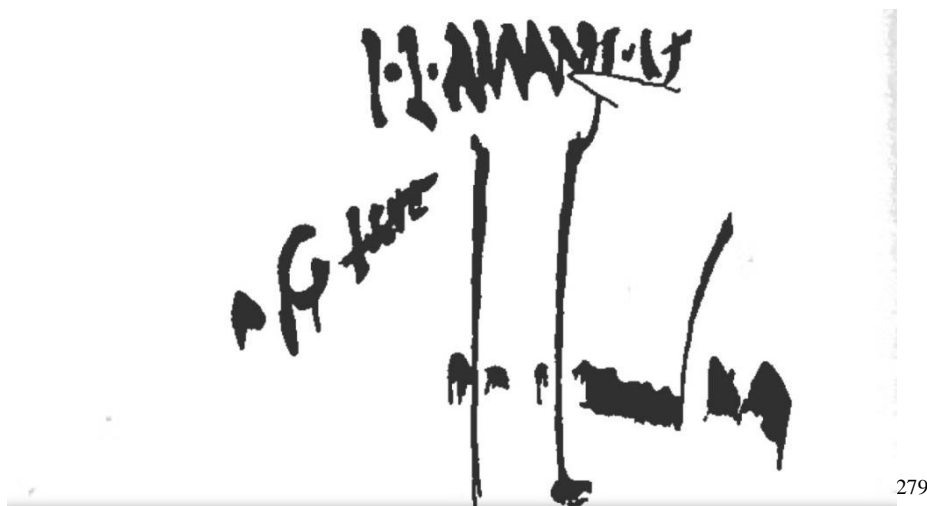
²⁷⁶ COLLINGWOOD-WRIGHT 1994. RIB I 2492: *Amphorae: Painted Inscriptions.* 1. p

²⁷⁷ COLLINGWOOD WRIGHT 1994. RIB I 2492: *Amphorae: Painted Inscriptions.* 1. p

E fenti képen egy vázlatos diagrammot láthatunk, amely jól szemlélteti a *tituli picti* elhelyezkedését az amfóra nyakán.²⁷⁸ Általában e jelzéseket az amforák tartó fülei közé, az edénynek úgymond a nyaki részére karcolták.

Az alábbi ábrán szintén egy amfóra nyakán lévő megjelölés mutatkozik meg, amelyet 1974-ben találtak, és jelenleg London múzeumában őriznek:

A következő ábra egy 1955-ben felfedezett amfóra darab, amely fehér valamint fekete festékekkel ábrázolt feliratot hordozott, és amely szintén megtekinthető London Múzeumában:

²⁷⁸ COLLINGWOOD-WRIGHT 1994. RIB I 2492: *Amphorae: Painted Inscriptions*. 1. p

²⁷⁹ COLLINGWOOD WRIGHT 1994. RIB I 2492. 3: *Amphorae: Painted Inscriptions*. 2. p

2492.4

280

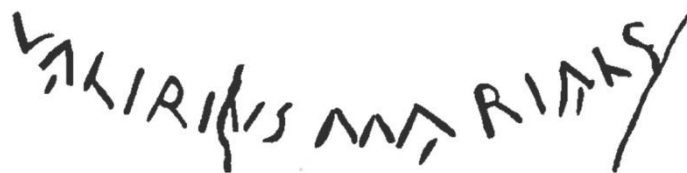
Szintén egy amfóra nyakának egy darabja látott napvilágot 1910-ben folytatott ásatások folyamán, amelyet ezt követően a Skót Nemzeti Múzeumba szállítottak. Az ábrán látható „Aprilis” felirat valószínűleg egy személy neve, míg a „Hel” szövegrészlet pedig egy különleges hal szóra utal, ami az amfóra tartalma lehetett:

2492.6

281

A következő „Valirivs Marials” feliratot tartalmazó jelzet 1936-ban került elő, és ma Cardiff Nemzeti Múzeumában őrzik:

2496.6

282

²⁸⁰ COLLINGWOOD-WRIGHT 1994. RIB I 2492. 4: *Amphorae: Painted Inscriptions*. 2. p

²⁸¹ COLLINGWOOD-WRIGHT 1994. RIB I 2492. 6: *Amphorae: Painted Inscriptions*. 3. p

Egy másik ókori amforán a következő feliratot találták:

„*Theophilus Aphrodisio fratris sal(utem).*
Accipies de nave Octa amphoras vini
sematas VI, acetí LXXVII, urn[a]lia sicula
XVI mellis (?), X m [---], am[ph]or(am) I defri=
5 tí, a[mp]hora(m) I s [---] VE [-2/3-]+o+m
[.]+[---]+N[-2/3-] suis.”²⁸³

E szöveg alapján nyolc amfora bor és ecet adásvételét bonyolították le a felek. Valamint a felirat tartalmazza a teljesítés időpontjának meghatározását is.

„It is possible to demonstrate minor but significant changes in shape or rim form with the passage of time. Nevertheless, it remains true that differences are not marked and evolution often seems to be slow, so that it is seldom possible to date a form with great precision.”²⁸⁴
Vagyis az idő múlásával az amforákon kisebb, nagyobb alakváltozások vagy peremformák jöhetnek létre, azonban a különbségek alig észrevehetőek, és az evolúció gyakran lassúnak tűnik, így ritkán lehet pontosan meghatározni egy adott amforaformát.- írja könyvében Peacock és Williams.²⁸⁵

Amennyiben a bort annak kiforrását követően amforákba öntötték, akkor megváltozott annak minőségi rangsorolása is, mivel palackozott bornak minősült így a bor második besorolási osztályába került.²⁸⁶ Az amforák olyan ókorban használatos edények voltak, amelyekbe bort, olívaolajat, és különféle mártásokat, vagy akár különleges gyümölcsöket fuvaroztak a Római Birodalom számos tartományába.²⁸⁷ Az amforák alakja alapján következtetni lehet arra, hogy mit tartottak bennük, ugyanis az azonos formájú és típusú edényekbe általában azonos árut raktak.²⁸⁸ Az itáliai villa-gazdaságok legnépszerűbb kiviteli árucikke az olaj és a bor volt és e termékek tárolására valamint szállítmányozására kiválóan megfeleltek az amforák.

„The Baetican Dressel 20 was the main transporter of olive-oil to the province; indeed it is commonly found of any amphora type in Roman Britain”-írja David Williams és César

²⁸² COLLINGWOOD-WRIGHT 1994. RIB I 2496. 6: *Amphorae: Painted Inscriptions*. 80. p

²⁸³ TP Sulp. 80

²⁸⁴ D. P. S PEACOCK-D. F. WILLIAMS: *Amphorae in the Roman Economy. An Introductory Guide* (Longman Archaeology Series). Longman Pub Group. 1986. 17. p

²⁸⁵ PEACOCK-WILLIAMS 1986. 17. p

²⁸⁶ JAKAB 2011. 45. p

²⁸⁷ NAGY-SZAKMÁNY 2015. 177. p

²⁸⁸ NAGY-SZAKMÁNY 2015. 177. p

Carreras. E szövegrészlet értelmében tehát a Baeticai Dressel 20 volt a tartomány fő olívaolaj-szállítója; viszont e típuson kívül általánosan megtalálható minden amfora típus az ókori római kori Nagy-Britanniában.²⁸⁹ Számtalan amfora típus vizsgálata után látható, hogy a Baeticai olívaolaj ötven évvel a Hódítás előtt megtalálta az utat Nagy-Britanniához, már a vaskorszakban. A korai Augustuszi amforákhoz tartozó korongok közül az Oberaden 83, a Dressel elődje a Wessex régióból és Hertfordshire-ből a vaskorból származik, ami azt sugallja, hogy a Baetican olívaolaj már a Kr. e.-i I. században érkezett a pre-római Nagy-Britanniába. A kifejlesztett Dressel 20 amforát szintén már a Hódítás előtt alkalmazták, és ezt a jellegzetes formát használták fel, ahhoz hogy az olívaolaj-ellátást biztosítsák Nagy-Britannia felé az ókorban.²⁹⁰ A Dressel 20 amforát szinte kizárólag a Baetica-i Guadalquivir-völgyben készítették, jelenleg legalább 100 termelési helyszín van nyilvántartva valamint a *tituli picti* azt sugallja, hogy kizárólag olajbogyó, olíva- és egyéb olajakat szállítottak ezekben az amforákban.²⁹¹ A Dressel 20 típusú amforákat a fogantyú részénél megbélyegezték, és alkalmanként az amfora felsőtestben található *tituli picti* jelzéssel szállították, amely általában a vámellenőrzésekhez szükséges információkat tartalmazott.²⁹² Ezek az információk mutatták a szállított olívaolaj súlyát, a helyet, ahonnan az olívaolaj származik, a hajózási kereskedő nevét, a konzuli dátumot, az eljáró vámtisztviselő nevét, valamint a várost, ahol az ellenőrzést végezték.²⁹³ Az első észak-afrikai amfóta-típus, amely Nagy-Britanniába elért, úgy tűnik, hogy a Mana C típus volt, amely hosszú, hengeres "neo-punikus" formájú, széles peremmel, három fő alakra osztva, amelyek közül mindhárom forma megtalálható volt Nagy-Britanniában, jelenleg tunéziai hengeres amforák vannak jelen Londonban, Caerleonban és Exeterben is. A korai behozatalok vizsgálata során érdekes megjegyezni, hogy a Tunéziából származó afrikai piros amforákban (African Red Slip, továbbiakban: ARS) érkezett áruk Nagy-Britanniába ARS hajók rakományaként Tunéziából érkeztek, tehát ezek az amforák afrikai, tunéziai amforák voltak. Tehát először ezek az afrikai amforák jutottak el a Britt félszigetre, azonban jóval kisebb mennyiségű importálás történt ezekkel az amforákkal, mint a későbbi spanyol dressel 20 amforákkal. Az Észak-afrikai amforák a II. század második

²⁸⁹ WILIAMS-CARRERAS 1995. 232. p

²⁹⁰ WILIAMS-CARRERAS 1995. 232. p

²⁹¹ V. ö. J. CONDAMIN, F. FORMENTI, M.O. METAIS, M. Michel and P. BLOND, *Archaeometry* xviii (1976), 195-201; E. RODRIGUEZ-ALMEIDA, *Los Tituli Picti de las anforas olearias de la Betica* (1989); B. Liou, and J. M. GASSEND, *Archaeonautica* x. 1991. 157-269. p

²⁹² WILIAMS-CARRERAS 1995. 233. p

²⁹³ WILIAMS-CARRERAS 1995. 233. p

felében Exeterben²⁹⁴, Caerleonban, a West Tenter Streetben²⁹⁵, Londonban, a Slaughter Houseben, Winchesterben és New Yorkban²⁹⁶ is megtalálhatóak.

Elterjedésüket mutatják a pecsétjeik értelmében itáliai származásának tekinthető olaj- és borszállító-tároló kerámia edények régészeti lelőhelye.²⁹⁷ Ilyen amforák maradványai a II. századtól Déloson kerültek elő, majd Attikában, Karthágóban is, és a II. század végétől kezdve mindinkább elterjedtek Galliától Egyiptomig és a Fekete-tengerig.²⁹⁸ Tehát a kereskedők hajóikon nem magát az amforát, mint terméket, hanem a benne lévő bort vagy olajt szállítottak, így az adott amfora formája, típusa, és az edény peremén vagy fülein lévő pecsét alapján tudtak a vásárlók következtetni arra, hogy abban milyen árucikk van.²⁹⁹ Nehézségeket okozott viszont, amennyiben az amforán sem bélyegző, sem pecsét, sem *tituli picti* nem volt feltüntetve.³⁰⁰

Nagy jelentősége volt a nyugati, észak-nyugati területek felé irányuló itáliai borkivitelnek is, az Ibér-félszigetre és a Baleárokra tengeri úton, Massilia közvetítésével. A II. században egészen a Rajnáig eljutnak a híres itáliai borok. Gallia területéről nagy mennyiségű itáliai-római amfora-bélyegző került elő, a legkorábbiak a II. század utolsó évtizedeiből származnak, viszont a legtávolabbi amfora darabokat Basel és Koblenz környékén fedezték fel.³⁰¹ Mielőtt a rómaiak meghódították Itáliát, az etruszkok már amforákat, edényeket, tetőcserepeket, téglákat és egyéb kerámiákat égettek, így sokmindent vettek át tőlük.³⁰² Az amforák ugyanazt a funkciót töltötték be, amelyeket ma a különféle csomagolások, tárolóedények, hiszen bort, olajat és más feldolgozott az élelmiszereket szállítottak ezekben, így kulcsfontosságúak voltak a kereskedelemben.³⁰³ A kereskedelmi vállalkozások tevékenységét különösen azok az amfora darabok támasztják alá, amelyek nem az amforát alkotó gyár pecsétjét, hanem magának a megrendelőnek a jelzését viselik. A kiásott régészeti leletek arra utalnak, hogy mai

²⁹⁴ V. ö. D.F. WILLIAMS in N. HOLBROOK and P.T. BIDWELL, 'Roman pottery from Exeter 1980-1990. Journ. Roman Potter, Stud. v.1992. 56-62. An Africana II.

²⁹⁵ V. ö. D.F. WILLIAMS in R. WHYTEHEAD, LAMAS xxxvii (1986), 72 and 84-5. An Africana II.

²⁹⁶ V. ö. D.F. WILLIAMS in J.R. PERRIN and D.F. WILLIAMS. *Roman Pottery from the Colonia 2: General Accident and Rougier Street*. 1990. 346. An Africana II.

²⁹⁷ James W. P. CAMPBELL-Will PRYCE: *A téгла világtörténelme*. Kossuth Kiadó. Budapest. 2004. Fordította: Béresi Csilla. 43. p

²⁹⁸ NAGY-SZAKMÁNY 2015. 179. p

²⁹⁹ NAGY-SZAKMÁNY 2015. 180. p

³⁰⁰ David P. S. PEACOCK: Roman amphorae: Typology, fabric and origins. In: *Méthodes classiques et méthodes formelles dans l'étude typologique des amphores*. Actes du colloque de Rome, 27-29 mai 1974. Rome: École Française de Rome, 1977. 261. p

³⁰¹ NAGY-SZAKMÁNY 2015. 180. p

³⁰² CAMPBELL-Will PRYCE 2004. 43. p

³⁰³ Diana TWEDE: *Commercial Amphoras: The earliest consumer packages?* Journal of Macromarketing. Sage Publications. 2002. 98. p

szóhasználattal élve nagyvállalkozó volt az a Tr(ebios) Loio(s) = Trebius Lusius, akinek névvel jelölt amforák, és amfora-töredékek előkerültek Galliában, Tarentumban, Szicíliában, valamint Karthágóban is, illetve aki feltehetőleg 182-181 körül Délos szigetén is megfordult. A kereskedelem egyre inkább kezd teret hódítani, egyre jobban fogynak a rhodosi amfora-bélyegek, mind Dél-Itália, mind Szicília területén.³⁰⁴

Ókori amforák³⁰⁵

Szellemi alkotásnak tekinthető egy meghatározott személy által kitalált ábra, minta, megjelölés is. Az általam elemezni kívánt, napjainkban a védjegy jog által szabályozott védjegyek az árujelzők csoportjába tartozó megjelölések, amelyek történelme egyidős a kereskedelem történelmével. Azzal szorosan összekapcsolódik, hiszen bizonyos ábrákat már ekkor alkalmaztak a kereskedők termékük megjelölésére.³⁰⁶ A kereskedők, iparosok a kereskedelem lebonyolítása során már törekedtek arra, hogy saját áruikat valahogy megjelöljék, így más iparosok által forgalmazott termékektől meg tudják különböztetni azokat a vásárlók.³⁰⁷

A kereskedelmi ügyletek során eladott áruk tehát gyakran tartalmaztak a kereskedők által termékeiken feltüntetett megjelöléseket, amelyek információkat szolgáltatottak a megjelölt termékről és annak eredetéről.³⁰⁸ E törekvésekre utaló jelek már az ókorból fennmaradtak. Többek között ezt támasztja alá a Korinthos közelében lévő településeken fellelt legalább

³⁰⁴ NAGY-SZAKMÁNY 2015. 181.p

³⁰⁵ http://erdekesvilagunk.blog.hu/2013/08/12/reklamok_guttenberg_elott (2016-09-22)

³⁰⁶ TATTAY 1995. 9. p

³⁰⁷ VIDA Sándor: *A védjegy és az ipari termékek értékesítése*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest. 1962. 12. p

³⁰⁸ KUNCZ Ödön: *A magyar kereskedelmi- és váltójog vázlatja, második átdolgozott kiadás, II. rész: A kereskedelmi ügyletek (a biztosítás és fuvarozás kivételével); váltó és csekk*, Budapest. Grill Károly Könyvkiadó Vállalata. 1929. 2. p

négyezer éves fazekakon és cserépedényeken megtalálható jel is, amely az előállító iparos szimbóluma, megjelölése, és amelyet minden általa gyártott termékre ráakott.³⁰⁹ Minden bizonnyal azért látta el saját szimbólumával termékeit a korinthuszi iparos, hogy azokat a vásárlók meg tudják különböztetni a kereskedelemben résztvevő, más által gyártott vagy forgalmazott árutól, és fel tudják ismerni a jellegzetes megjelölésekkel ellátott, minőségi iparos árukat.

Már az ókori emberek is be tudták azonosítani a különböző termékeket vagy azok gyártóit, kereskedőit, az árukon szereplő ábrák segítségével, ugyanúgy mint manapság. Így nagyon hamar híres lett a krétai váza, a római üvegedények, téglák, amforák. Emellett a görög, római, egyiptomi valamint hispániai borok is egyre népszerűbbek lettek. Ezek alapján is tehát már egyértelműen alátámasztást nyer előbbi álláspontom, hogy voltak szellemi alkotások is tárgyai adásvételnek, illetve részt vettek az árucseré forgalomban és a piacokon.

A Kr. u. I. században a rhodosi típusú amforákba töltött édes, átlagos minőségű bor népszerű áru volt az egész Római Birodalomban. Ezek az edények kb. 1 m magassággal, 20-25 l űrtartalommal, kiemelkedő fülekkel és csúcsos aljzattal rendelkeztek.³¹⁰ A rhodosi amforák leletei és a keltező értékű régészeti tárgyak (pl. terra sigillaták³¹¹) alapján meghatározható, hogy a bennük tárolt bort a Kr.u. I. és II. század között fogyasztották.³¹²

A nehezen beazonosítható leletek közé tartoznak viszont, azok a csempézett betoncsomók és téglák, amelyek a Walesi Nemzeti Múzeum által Risca területén vezetett ásatáson láttak napvilágot. Ezek közül az egyik a Boon-féle LEG-bélyeget viselte, amely valószínűleg szintén a II. században készült.³¹³ E bélyegek alapján pedig következtetni lehet az épület fajtájára illetve struktúrájára, amely szerint valószínűleg alkatrészei voltak e töredékek egy katonai fürdőhelynek, amely egy ólombánya településsel vagy üzemi raktárral volt összeépítve.³¹⁴

Az 1982-ben Hartfield közelében megkezdett ásatások befejeződtek és az ennek során felfedezett cserépkályhát és a szárítóberendezést megvizsgálták, és a kemencétől keletre egy

³⁰⁹ VIDA 1962. 12. p

³¹⁰ NAGY-SZAKMÁNY 2015. 178. p

³¹¹ V. ö. E OSWALD: *Index of Potters' Stamps on Terra Sigillata 'Samian Ware'*. East Bridgford. 1931.

³¹² NAGY-SZAKMÁNY 2015. 179. p

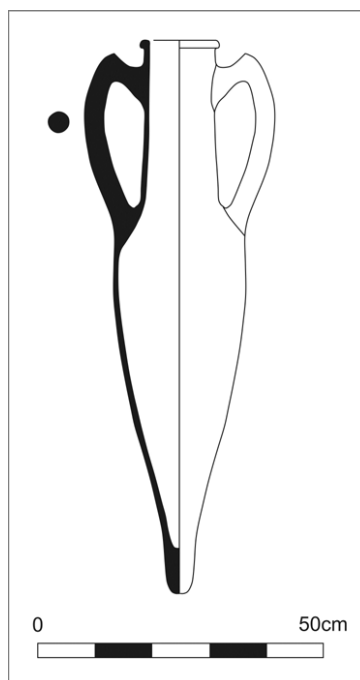
³¹³ S. S. FRERE-M. W. C. HASSALL-R. S. O. TOMLIN: Roman Britain in 1983. In: *Britannia. Vol. 15.* Society for the Promotion of Roman Studies. 1984. 270. p

³¹⁴ FRERE-HASSALL-TOMLIN 1984. 270. p

munkásház romjait vélték meglelni. Emellett találtak egy hengeres bélyegzett töredéket is, valamint a pörkölőket, amelyek arra is utalnak, hogy a kerámiát itt gyártották.³¹⁵

A II. századból származó csempe-bélyegeket találtak 1933-ban egy Prestatyn mellett fekvő árokban, amely bélyegzők fazekas tevékenységre, termelésre és azokkal történő kereskedelemre egyaránt utalnak.³¹⁶

Caerleontól nem messze egy bronz serpenyőt találtak egy kút alján a *via praetoria* és a *via principalis* sarkán, amely serpenyő gyűrűs fogantyúval van ellátva, és az ajak alatt stilizált virágdísz ékesíti. Két bélyeget, egy lyukas feliratot hordoz, és pecsétet a fogantyú gyűrűjének ívelt címkéjén: „MATVRVS F, *Mauturus f(ecit)*, tehát ezt Maturus készítette. A fogantyú felső felületén egy négyszögletes címkén lévő bélyegző helyezkedik el, ALA-I-TH vagy THR, *ala I Th (raecum)* vagy *Thr (aecum)*, amely azt jelenthette valószínűleg, hogy Thracians első lovassági ezredje. A fogantyú alsó oldalán lévő pontok sorozatának megmunkálásával előállított szám: LI, vagyis 51.³¹⁷

³¹⁵ FRERE-HASSALL-TOMLIN 1984. 330. p

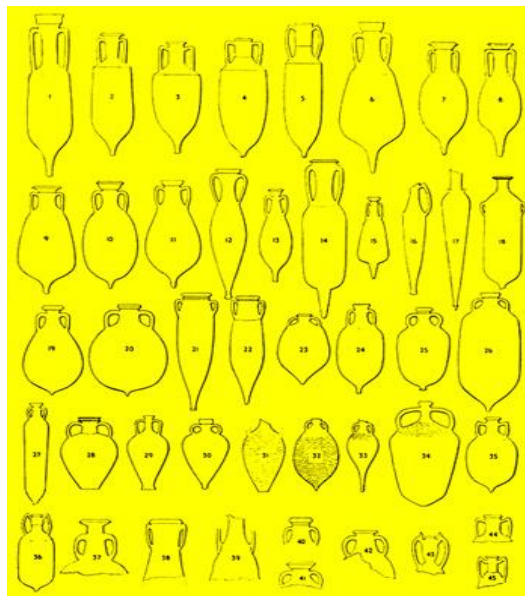
³¹⁶ S. S. FRERE-M. W. C. HASSALL-R. S. O. TOMLIN: Roman Britain in 1984. In: *Britannia. Vol. 16.* Society for the Promotion of Roman Studies. 1985. 251. p

³¹⁷ FRERE-HASSALL- TOMLIN 1985. 331. p

Rodoszi típusú amphora³¹⁸

A kereskedők és az iparban dolgozók már az ókortól kezdődően alkalmaztak mesterjegyeket, jóval később a modern társadalmakban pedig már a szó mai jelentése értelmében védjegynek tekinthető megjelöléseket, jelzéseket használtak gyártmányaik, áruik megkülönböztetésére és a fogyasztóik tájékoztatására, egyfajta marketing és reklám célzattal.³¹⁹ Római bélyegzett amphora fogantyút találtak, amelyen TAASTAC bélyegző szerepel.³²⁰ Az amforának csak darabokban maradtak meg egyes részei, egy római gödörben a mai London területén.³²¹

Mint már korábban említettem egyre nagyobb jelentőségre tett szert az itáliai borkereskedelem. A különféle megjelölések (mai fogalmaink szerint védjegyek) korabeli alkalmazását támasztja alá a Délos szigetén talált közel hatezer (5921) bélyeges amphora, amelyek között a knidosi (3695 = 63%) és rhodosi (1334 = 22%) után a legtöbb a latin jelzetű itáliai eredetű darab, és amelyek közül mindegyik amphora meg volt jelölve egy pecséttel.³²² E megjelölés és az adott amphora típusa, formája alapján pedig következtetni tudtak (az ókori emberek és a fenn maradt régészeti leletek alapján a mai emberek is) az adott amphora és a benne lévő bor vagy olaj eredetére, és arra, hogy az honnan származik, hol készítették a kérdéses edényt, tehát utalt az adott pecsét, vagy egyéb megjelölés már ekkor is a kibocsájtó vállalkozóra, gyárra.

³¹⁸ http://archaeologydataservice.ac.uk/archives/view/amfóra_ahrb_2005/info_intro.cfm

³¹⁹ GÁCS János: *Védjegy-tükör*. Budapest, *A városlakók folyóirata*. 34. évfolyam. 1. szám. 2011. 2. p

³²⁰ V. ö. M.H. CALLENDER: *Roman Amphorae*. 1965.

³²¹ R. S. O. TOMLIN-M. W. C. HASSALL: *III. Inscriptions*. The Society for the Promotion of Roman Studies 2006. 477. p

³²² NAGY-SZAKMÁNY 2015. 179. p

Ókori amforák³²³

E pecsétek egy része magát az amforát készítő fazekas, iparos műhelyét jelölte, ami a beazonosíthatóságot könnyítette; a másik részük pedig az adott időszakban hatalmon lévő hivatalnok nevét, illetve az aktuális hónap nevét tartalmazta, mivel az ókorban a vezető tisztségviselő után nevezték el az évet, ami jelentősen megnehezítette a pontos beazonosítást.³²⁴ Előfordult, hogy a kereskedelmi ügylet részleteiről is tartalmaztak információkat az amforákon lévő pecsétek, például a kereskedő nevét, bizonyos elszámolásokat, amelyeket szintén rákarcoltak az edényekre.³²⁵

Agyagból készült amforák³²⁶

Az ókori római császárkori kerámiának tehát a legjelentősebb termékei az ún. terra sigillaták (pecsétetes agyagedények), amelyeket vörösre izzított, finom szemcsés agyagból készítettek.³²⁷ E terra sigillatákon lévő pecsétek a védjegyek ősei, hiszen tartalmazták magának a fazekasmesternek a megjelölését valamint az edényt készítő manufaktúrának az elnevezését egyaránt.³²⁸

A III. század folyamán egyre gyakrabban használnak amforákat. Majdnem az összes Africana II D típus és a négy Mauretianian Dressel 30 típus is megtalálható a Holborough-ban, amelyeket egy késő II. századi AD-érmével és egy korai III. századi kerámiával együtt fedeztek fel.³²⁹ A III. században a Baetican olívaolaj exportja Nagy-Britanniában visszaesett,

³²³ <http://www.amforacopy.hu/index.php?page=4a> (2016-09-14)

³²⁴ NAGY-SZAKMÁNY 2015. 179. p

³²⁵ NAGY-SZAKMÁNY 2015. 179. p

³²⁶ <http://www.amforacopy.hu/index.php?page=4a> (2016-09-14)

³²⁷ P. BRESTYÁNSZKY Ilona: *A kerámia és a porcelán története*. Gondolat. Budapest. 1966. 37. p

³²⁸ P. BRESTYÁNSZKY 1966. 37. p

³²⁹ WILIAMS-CARRERAS 1995. 234. p

ugyanúgy mint másutt, mivel a Dressel 20 típusú amfora forma eltűnt. A legutóbbi *titulus pictus* a Dressel 20 amfora Kr. u. 255-ös származásáról tanúskodik, amely Gallienus uralkodása alatt készült. Ekkor Észak-Afrika erőfölényes helyzetet ért el az olívaolaj-ellátásban a nyugat-mediterrán térség számos fő piacán.³³⁰ Valójában a Baetican olívaolaj exportjának csökkenése részben az észak-afrikai olívaolaj termelésének emelkedéséből fakadhat ebben az időszakban, Septimius Severus császár uralkodásának idején a II. században. Perselus és fia, Caracalla uralkodása alatt az észak-afrikai amforák számának növekedésével, azok használata is előtérbe került számos nagy nyugat-mediterrán városban, például, mint Ostia, Róma, Carthago és Benghazi.³³¹

A 218-ban megalkotott *lex Claudia de nave senatorum* a szenatori rend (*ordo senatorius*) tagjai számára korlátozta a kereskedelemben történő részvételt.³³² Vagyis tiltotta a szenátorok részére bármilyen jellegű kereskedelmi tevékenység folytatását. E rendelkezésnek köszönhetően alakult ki a földbirtokos arisztokrácia Rómában, hiszen e rendet alkotó személyek hatalma és vagyona a saját tulajdonban lévő földbirtokaikon (*latifundia*) alapult.³³³

South Shields városában találtak meg a modern ásatások során egy bélyegzővel ellátott lapos csempét, amely Kr. u. 222-ből származik, és amelyen a VI Légió pecsétje volt: [LE]G VI V. Ez a típus RIB II.4, 2460,48, az ókorban tevékenykedő hatodik légió első bélyegzett csempelapja volt.³³⁴ Ezt követően tíz darab téglá vagy cserép, amelyet a Legion VI Victrix téglalap alakú bélyegekkel díszítettek napvilágra került 2009-ben. Darabokban maradtak fent, így nehezen határozható meg, hogy melyik milyen típus. Három legalább azonosítható a tízből: RIB II.4, 2460.50 (Wright, 44 típus).³³⁵

Az észak-afrikai szállítók rájöttek, hogy kihasználhatják a III. évszázadban az Egyesült Királyságban a csökkenő spanyol olajbogyó-exportot Nagy-Britanniába, és ebben az időben megnövelték saját olívaolaj-exportjukat a tartományba. Úgy tűnik, hogy a baetikai olívaolaj egyike volt azoknak az igénybevett áruknak, az *annona* vagy az *annonariae species*nek, amelyet a római állam újra elosztott Róma városának, és katonai formában is újraelosztásra

³³⁰ WILIAMS-CARRERAS 1995. 234. p

³³¹ WILIAMS-CARRERAS 1995. 234. p

³³² FÖLDI-HAMZA 2016. 31. p

³³³ FÖLDI-HAMZA 2016. 31. p

³³⁴ R. S. O. TOMLIN: III. Inscriptions. Roman Britain in 2007. In: *Britannia*. Vol 39. The Society for the Promotion of Roman Studies. 2008. 385. p

³³⁵ R. S. O. TOMLIN: III. Inscriptions. Roman Britain in 2009. In: *Britannia* Vol 41. Published by The Society for the Promotion of Roman Studies. 2010. 461. p

került a hadsereg számára.³³⁶ Ez az állam bizonyos áruinak a hadseregére történő átterjesztése valamilyen módon megmagyarázhatja a Baetican olívaolaj-ellátás egyik szempontját Nagy-Britanniának, különösen, hogy a tartományban lévő Dressel 20 bélyegekről szóló tanulmány szerint a disztribúció jelentősen katonai területeken történt. Azonban teljesen világos, hogy a Dressel 20 nagyszámú polgári helyszínt is elért. Rengeteg Dressel 20 természetesen nem tisztázott, így a katonai és a polgári piacok közötti nyilvánvaló különbség a bélyegek bizonyítékai alapján nem olyan egyértelmű, mint amilyenek először tűnik.³³⁷ A másik jelentős jellegzetes amfora forma, amelyekben, a későbbi időszakban az olívaolajat Nagy-Britanniába vitték, a Dressel 23, a Dressel 20 kisebb utódja, szintén Baetica-ból származik. Ezeket az edényeket gyakran ugyanabban a kemencében állították elő, mint a Dressel 20 edényeket, és ugyanazokat a névbélyegeket vészték rá.³³⁸ A Dressel 23 gyártása úgy tűnik, hogy valamikor a III. század második felében kezdődött, és folytatódott a késő V. század végéig. A formát széles körben terjesztették a Nyugat-Római Birodalomban, bár nagymértékben csökkent a korábbi Dressel 20 típus gyártása. A Dressel 20 típusnak a kisebb, lecsúszott változata lehetett a Dressel 23 típus. Ezek gazdaságosabb szállítást biztosítottak, mint a spanyol olívaolajat szállító hosszú vékony falú hengeres alakú amforák.³³⁹ Az észak-afrikai amforák nagy részét Románia tartományába importálták, amelyek a III. század végére értek e provinciába. E mellett a York legionári erődjéből származó amforák vizsgálatával kimutatták, hogy az észak-afrikai formák bizonyosan jelen voltak itt is. Az írók legjobb tudása szerint, Carlisle kivételével, nincsenek bejelentett észak-afrikai amforák, amelyek a Hadrianus falához csatolt erődökön előfordultak volna, sem az Antonin-falban, sem a skót erődben.³⁴⁰ Szintén az V. században zajló fazekas tevékenységre utaló bizonyítékként³⁴¹ kerültek elő római és szász eredetű agyagműves edények egy ókori Rómában használt jellegzetes sóderes gödörből a mai Great Waltham területén.³⁴²

Nehézségek merülnek fel, mivel gyakran a különböző amfora típusokhoz nincs érthető *tituli picti* vagy bélyegző.³⁴³ Más esetekben számtalan bizonyíték van, úgy, hogy több formanyomtatványt is állítottak elő különféle formában és nehéz meghatározni, hogy melyik

³³⁶ WILIAMS-CARRERAS 1995. 236. p

³³⁷ WILIAMS-CARRERAS 1995. 236. p

³³⁸ WILIAMS-CARRERAS 1995. 236. p

³³⁹ WILIAMS-CARRERAS 1995. 236. p

³⁴⁰ WILIAMS-CARRERAS 1995. 237. p

³⁴¹ A Chelmsford-i ásatás során láttak napvilágot ezek a fazekas edények, amelyet Dr. P.J. Drury által irányított bizottság végzett.

³⁴² F. O. GREW-M. W. C. HASSALL-R. S. O. TOMLIN: Roman Britain in 1980. In: *Britannia. Vol. 12.* Society for the Promotion of Roman Studies. 1981. 350. p

³⁴³ David S. PEACOCK: Roman amphorae: typology, fabric and origins. In: *Méthodes classiques et méthodes formelles dans l'étude typologique des amphores.* Róma. 1977. 261. p

alternatíva vonatkozik esetleg egy hajóra, amely elveszítette feliratot a kedvezőtlen helyszíni körülmények között és melyik utal, más fuvarozó vagy egyéb kereskedői tevékenységre.³⁴⁴

A legtöbb észak-afrikai olívaolaj úgy tűnik, hogy elérte a polgárokat, szemben a katonai piaccal, ahova nem jutottak el e termékek. Az észak-afrikai amforák főbb előfordulási helyei a brit tartományban: London, York, Leicester és Exeter.³⁴⁵ Exeter e tartomány délnyugati részének legnagyobb városa volt, sőt a csatorna közelében, így ha a késő római időszakban néhány észak-afrikai amfora-rakomány érkezett Nagy-Britanniába az Atlanti-óceán partvidékén, Spanyolország vagy Bordeaux-on keresztül, akkor Exeter volt egy e rakomány fogadására alkalmas, kényelmes kikötő. Feljegyezték a Dressel 20 amforákat szállító hajók magas koncentrációját az északi határ (és London) katonai helyszínein, míg az észak-afrikai eloszlás, a York mellett és Carlisleben, inkább a polgári igények kielégítését szolgálta. Ez két különálló marketingmintát tükröz, amelyek mindegyike a korabeli és későbbi római foglalkozások során Nagy-Britanniában az importált amfora árú termékekre eltérőek lehetnek. Néhány kísérleti hipotézist már röviden előterjesztettek annak érdekében, hogy megmagyarázzák a késői Római Nagy-Britanniába érkező olajbogyó-kínálat látszólagos változását a korábbi periódushoz képest.³⁴⁶ Észak-afrikai hengeres amforák továbbra is eljutottak a Brit-szigetekre, miután Róma hivatalosan elhagyta a tartományt az V. század elején.³⁴⁷

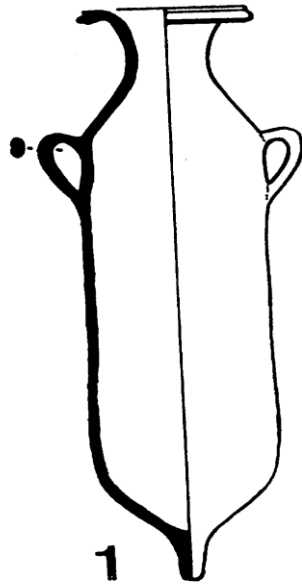
Az észak-afrikai amforák közül a Mana C (Neo-Punic, Peacock és Williams (1986) 32. osztály, később P & W) típusú amfora forma hosszú hengeres testtel rendelkezik, két kis lekerekített fogantyúval. Általában halszószoikat szállítottak benne, széles körben elterjedt a Földközi-tenger nyugati részén (Spanyolország, Marokkó, Algéria, Tunézia területein):

³⁴⁴ PEACOCK 1977. 261. p

³⁴⁵ Vö. S. S. FRERE: *Britannia*. 1987. ch. 10.: M. MILLETT: *The Romanization of Britain* 1990. 157-164. p

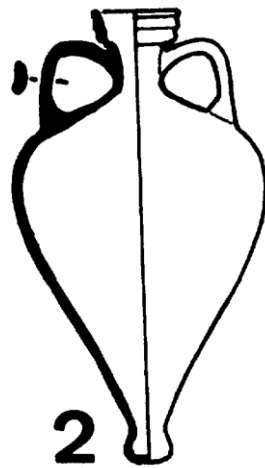
³⁴⁶ WILIAMS-CARRERAS 1995. 238. p

³⁴⁷ WILIAMS-CARRERAS 1995. 243. p

348

Emellett a Mauretan Dressel 30 (Ostia, Keay I, P & W 38) típusú, kicsi méretű amfora egy ovális kúpos, rövid nyakú testtel rendelkezik, amely egy függőleges, gyakran bordázott, lapos, enyhén hajlított fogantyúhoz vezet. A Mauretan Dressel 30 széles körben elterjedt a Földközi-tenger nyugati részén. Az Ostia és a Monte Testaccio (Róma) bizonyítékai azt sugallják, hogy a termelés a II. század második felétől a korai IV. századig terjedő időszakra terjedt ki:

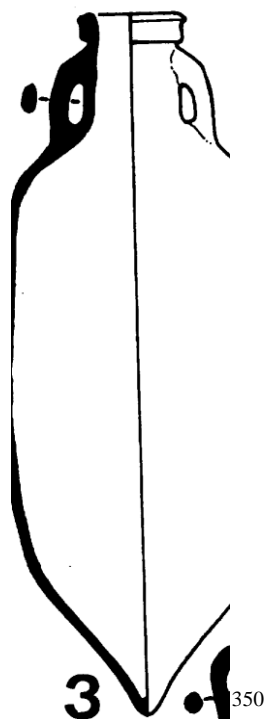
349

Tripolitániai amforák közül a Tripolitana I (Ostia LXIV, P & W 42) amfora forma egy vastagabb konkáv perem, hosszú hengeres testtel és egy üreges kúpos tüskével a végén.

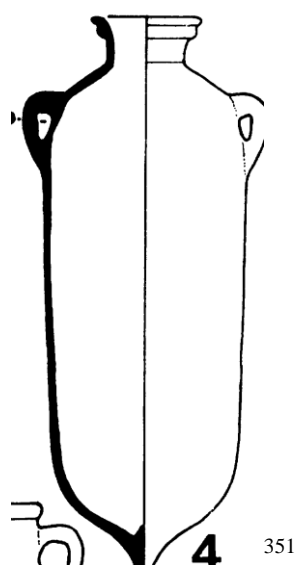
³⁴⁸ WILIAMS-CARRERAS 1995. 243. p

³⁴⁹ WILIAMS-CARRERAS 1995. 243. p

Pompeii és Ostia megállapításai azt sugallják, hogy e típus gyártása valószínűleg az I. század közepéig tartott, a bengázi bizonyítékok arra utalnak, hogy a IV. századig fennmaradt a forma:

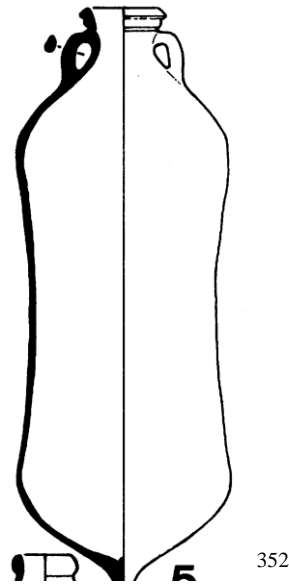

A Tripolitana II (Ostia II, Keay X, P & W 43a) formát a vállak helyett a test két rövid fogantyúja és a kettős léptékű, kinyújtott keréktárcsa határozza meg. E típus az I. század második felétől nagyon gyakori Rómában:

³⁵⁰ WILLIAMS-CARRERAS 1995. 243. p

A Tripolitana III (Ostia XXIV, Keay XI, P & W 37) rendkívül különleges forma egy vállas perem, rövid nyak és fogantyúk az amfora vállán. Az Ostia-i találatok azt sugallják, hogy először a II. századból állították elő, amíg a katalán bizonyíték azt jelezte, hogy a IV. századig gyártották:

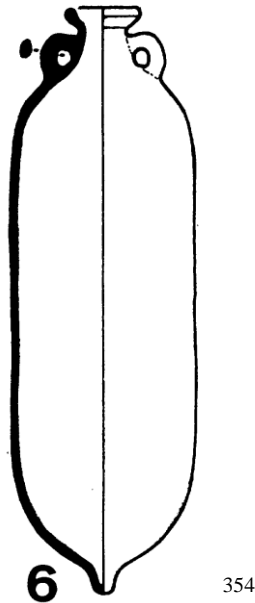
Az alakot alig dokumentálják az északi tartományokban, bár Lyonban előfordult, hogy mégis került elő erre vonatkozó dokumentáció. Az észak-afrikai sorozatnak különböző amfora formáinak egy jelentős számú csoportját a Proconsularis tartományban hozták létre az I. század közepétől.³⁵³

E sorozatból az Africana I ("Piccola", Ostia IV, Keay IV, P & W 33, Beltrin) egy hosszú, hengeres amfora, konvex vontatott peremmel, hosszú egyenes nyakkal és rövid hajlított fogantyúkkal:

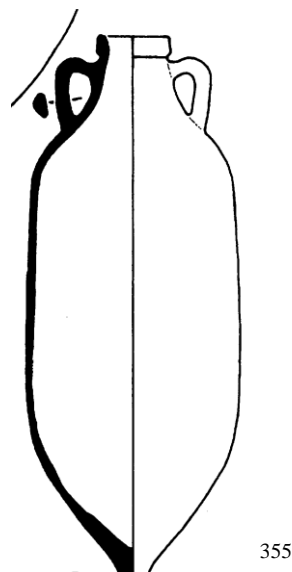
³⁵¹ WILIAMS-CARRERAS 1995. 243. p

³⁵² WILIAMS-CARRERAS 1995. 243. p

³⁵³ WILIAMS-CARRERAS 1995. 243. p

Az Africana II ("Grande", Beltrnn 56, Ostia III, Keay IV-VII, P & W 34) típusnak egy hosszú hengeres test, vastag perem és rövid hajlított fogantyú a jellemezője:

1981-ben rengeteg konstantini érmét találtak Guisfield közelében, amelyeket amforákba szórva a földbe temettek.³⁵⁶ Az egyik tároló egy oxfordshire-i színes bevonatú edény volt, a másik tároló edény pedig valószínűleg egy severn-völgyi árucikk volt, azonban mindkét edényt eke csorbította, hiszen a földet, ahova rejtették, többször is megművelték az előtt, hogy

³⁵⁴ WILIAMS-CARRERAS 1995. 243. p

³⁵⁵ WILIAMS-CARRERAS 1995. 243. p

³⁵⁶ S. S. FRERE-M. W. C. HASSALL-R. S. O. TOMLIN: Roman Britain in 1982. In: *Britannia. Vol. 14.* Society for the Promotion of Roman Studies. 1983. 281. p

az edényeket felfedezték volna.³⁵⁷ Az érmék viszonylag jó állapotban vannak, körülbelül Kr. u. 318-328 közötti időből származnak.³⁵⁸ Azonosító jelet véltek felfedezni Londonban. Egy edényen két közel párhuzamos a gyaloggyűrű feletti falon karcolódtott vonalak szándékosnak tűnnek, mivel rendkívül nagyok, az ezek mellett elhelyezkedő, egymást keresztező vonalak pedig egyfajta azonosító jelként szolgáltak.³⁵⁹

b) Borhamisítás

Borhamisításnak minősül az, amennyiben az eladott folyékony halmazállapotú anyag nem a rajta feltüntetett minőségű, tiltott hozzávalókat tartalmaz, vagy alapanyagként nem szőlőt használtak annak készítéséhez. A különböző hamisítási technikák valójában egyidősek magával a bortermelés kialakulásával.

A jó minőségű borok híre gyorsan elterjedt az ókori polgárok körében, így azokat elkezdték hamisítani, utánozni és ugyanolyan „marketinggel” eladni. E szerződéseket osztályozni, differenciálni lehet az alapján, hogy garanciaígérettel párhuzamosan történt a szerződéskötés, vagy a nélkül.³⁶⁰ Ezt rendkívül jól szemlélteti például BGU XII2209 (12-23. sor): „Elismerem, hogy átvettem tőletek a teljes árát 120 *metrétés* bornak, azaz bor *metr.* 120; amit szállítani fogok neked Meszore havában, az Isten kegyelméből következő negyedik indikcióban, új, kiváló minőségű és legjobb borban, a hordótok mérete szerint. És ami abból savanyúnak, rosszul kiforrtnak vagy pimpósnak bizonyul, ugyanazon indikció Tybi haváig, elismerem (kijelentem), hogy ki fogom cserélni haladéktalanul jó borra...” Tehát eladtak 120 *metrétés* bort, és az eladó kijelenti, hogy Hathyr hónap 12. napján, a szerződés megkötésekor átadásra került részére a teljes vételár, és a szerződés teljesítését Meszore hónapra vállalja.³⁶¹ Emellett tesz egy minőségi kikötést is, hogy a „legszebb és legjobb” bort hozza majd a vevőnek, amely ígérete alapján köteles az eladó egészséges szőlőből préselt, átlagos minőségű terméket átadni, megelőzve ezzel azt, hogy a vevőnek a második préseléséből teljesítsen. Ugyanis számos antik szerző, Cato³⁶² és Varro³⁶³ is ír arról, hogyan lehet felvizezve bort csinálni a szőlőtermés másodjára történő kipréseléséből.³⁶⁴ Ezt követően az eladó garanciát is vállal, hogy amennyiben az általa adott bor nem felel meg annak a minőségnek, amelyet

³⁵⁷ FRERE-HASSALL-TOMLIN 1983. 281. p

³⁵⁸ FRERE-HASSALL-TOMLIN 1983. 281. p

³⁵⁹ R. S. O. TOMLIN: III. Inscriptions. Roman Britain in 2011. In: *Britannia Vol. 43*. Published by The Society for the Promotion of Roman Studies. 2012. 407. p

³⁶⁰ JAKAB 2011. 81. p

³⁶¹ JAKAB 2011. 82. p

³⁶² CATO agr. 23. 4.

³⁶³ VARRO rust. 1, 54.

³⁶⁴ JAKAB 2011. 82. p

megígért, akkor azt ki fogja cserélni. Tehát a garanciaígérettel azt vállalja az eladó, hogy a bor Tiby hónapig megőrzi jó minőségét.

M. Porcius Cato leírást ad különböző országokból származó borok előállításához A földművelésről szóló művében, elsőként a görög borkészítést ismerteti:

„XXVII. *Vinum graecum quo modo fiat*

24. Vinum graecum hoc modo fieri oportet: unas apicias percoctas bene legito; ubi delegeris, in eius musti cuellum aquae marinae ueteris q. indito uel salis puri modium: eum in fiscella suspendito sinitoque cum musto distabescat. si heluiolum uinum facere uoles, dimidium heluioli, dimidium apicii indito, defruti ueteris partem tricesimam addito. quidquid uini defrutabis, partem tricesimam defruti addito.

XXVII. Hogyan kell görög bort készíteni

24. Görög bort úgy kell készíteni: szedj jól érett „méh”-szőlőt. Miután kiválogattad a legjavát, ennek egy cuellusnyi mustjába tégy 2 quadrantál állott tengervizet vagy egy modius tiszta sót: a sót akaszd fel benne egy kosárkában és hagyd, hogy a mustban elolvadjon. Ha aransárga, felerészben „méh”-szőlőnek a mustját, adj hozzá harmincadrészt ó-mustpárlatot. Bármilyen bort ízesítel mustpárlattal, harmincadrészt mustpárlatot adj hozzá.”³⁶⁵

E szövegrészlet értelmében görög bort jól megérett, édes méhszőlőből kell készíteni, majd ennek egy cuellusnyi mustjába 2 quadrantál állott tengervizet kell önteni, vagy 2 modius tiszta sót kell olvasztani. Ezt követően hagyni kell állni a készítményt, majd amikor annak színe aransárga lesz, még adni kell hozzá a méhszőlő mustjából, illetve harmincad rész ó-mustpárlattal ízesíthető, amely ízfokozó eljárást tanácsol minden borkészítés esetében. Érdekes lehet, hogy vajon miért írja le Cato a görög bor készítését, illetve, hogy a görög bor Itáliában, mint görög eredetű termék kapott e bármilyen védjegyszerű védelmet a kereskedelem során, a piacokon. Feltehetőleg azért találta ki ezt a borkészítési eljárást, mert nehéz lehetett eredeti görög borhoz jutni Itália területén. Láthatjuk tehát, hogy milyen technikával készítettek a rossz minőségű, fanyar ízű borokból kiváló minőségűnek látszó borokat. Valamint az idézett szövegben olvashatjuk, hogy e borokat tartalmazó amforákat lepecsételték és a megjelölés feltüntetését, rápecsételését követően adták el. A borok hamisításának megjelenése alátámasztja a bor hatalmas szerepét illetve következtethetünk, arra is, hogy amikor nem volt bor igyekeztek pótolni a kieső bormennyiséget, amikor például kevés szőlő termett. Az ókorban a bor jellege, más volt, mint napjainkban és általánosan elfogadott volt a tengervizzel, sóval, mustpárlattal, kátránnyal, mésszel, márvánnyal, gyantával készített, javított ital, de rengeteg fűszert is keverték a borhoz és előfordult a bor füstölése is. Ezeket az eljárásokat a silány, romlott borok ihatóvá tétele vagy egyes borfajták

³⁶⁵ M. Porcius CATO: *De Agricultura*. A Földművelésről Latinul és magyarul. Akadémiai Kiadó. Budapest. 1966. 133. p

nehéz beszerezhetősége miatt alkalmazták. Plinius³⁶⁶ is megemlíti, hogy a borkereskedők aloé verát, illetve egyéb különböző fűszernövényeket és füstölést alkalmazva készítenek hamisított borokat.³⁶⁷

Részletes leírást kapunk azzal kapcsolatban is Catotól, hogy kós-i bort hogyan lehet csinálni:

„CXXI. *Vinum coum si uoles facere*

*112. Vinum coum si uoles facere, aquam ex alto marinam sumito mari tranquillo, cum uents non erit, dies LXX ante uindemiam, quo aqua dulcis non perueniet. ubi hauseris de mari, in dolium infundito: nolito implere, quadrantalibus quinque minus sit quam plenum; operculum imponito, relinquito qua intersiret. 2. ubi dies XXX praeterierint, trsansfundito in alterum dolium puriter et leniter: relinquito in imo quod desiderit. post dies XX in alterum dolium item transfundito: ita relinquito usque ad uindemiam. unde uinum coum facere uoles, uuas relinquito in uinea: sinito bene coquantur. et, ubi pluerit et siccauerit, tum deligito et ponito in sole biduum aut triduum sub dio, si pluuias non erunt; si pluuias erit, in tecto in cratibus componito, et, si qua acina corrupta erunt, depurgato. 3. tum sumito aquam marinam q. s. s. e.: in dolium quinquagenarium infundito aquae marinae q. X. tum acina de uuis miscellis decarpito de scopio in idem dolium, usque dum impleueris: manu comprimito qua interspiret. ubi triduum praeterit, eximito de dolio et calcato in torculario et id uinum condito in dolia lauta et pura et sicca.*³⁶⁸

CXXI. Ha kós-i bort akarsz csinálni

112. Ha kós-i bort akarsz csinálni, a nyílt tengerből végy tengervizet, amikor a tenger nyugodt és nem fúj a szél, 70 nappal szüret előtt, mégpedig olyan helyről, ahova nem jut el az édesvíz. Amint a vizet a tengerből kimered, öntsd hordóba, de ne töltsd tele, 5 quadrantal hiányozzék ahhoz, hogy tele legyen. Tégy rá fedőt, hagyd rajta szellőzőnyílást. 2. 30 nap elteltével tisztán és lassan öntsd át másik hordóba; azt, ami a fenéken leülepedett, hagyd vissza; 20 nap múlva megint öntsd át ugyanúgy egy másik hordóba. Így hagyd egészen szüretig. Amikor kós-i bort akarsz csinálni, a fürtöket hagyd a tőkén jól kiérni, s azután szedd meg, hogy esőt kapott és utána megszáradt; 2 napig tedd ki a napra, vagy 3 hónapig a levegőre, ha nem esik az eső. Ha esős az idő, vidd fedél alá fonott kosarakban, a romlott bogyókat távolítsd el belőle. 2. Ekkor vedd elő a fentebb említett tengervizet, 10 quadrantalit önts belőle egy 50 amphoras hordóba, amíg csak meg nem telik. A bogyókat kézzel nyomd ki, hogy a tengervizet beigyák. Miután a hordót megtöltötted, zárd le fedővel, de hagyd rajta légzőnyílást. 3 nap elmúltával vedd ki a hordóból, a sajtolóhelyiségben lábbal taposd ki, s ezt a bort tedd el jól kimosott, tiszta, száraz hordókban.³⁶⁹

E szövegrészletben olvashatjuk, hogyan lehet hamisított kós-i bort készíteni. E recept alapján olyan tengervízből kell merni hozzá vizet, ahova az édesvíz nem jut el. Ezt a vizet hordóba kell önteni majd 30 nap elteltével átönteni, és 20 nap múlva ismét. E borfajta elkészítéséhez jól megérett szőlőfürtök kellenek és ezeket eső után kell beszedni, majd hagyni, kiszáradni 2 napig nap sütötte területen vagy 3 hónapig a levegőn. Ezt követően a tengervízből 10

³⁶⁶ PLINIUS Secundus Caius: *A természet históriája. A növényekről.* Részletek a XII-XXI. Könyvekből. Natura. Veszprém. 1987. Fordította: TÓTH S.

³⁶⁷ Plin. nat. 14. 68.

³⁶⁸ CATO 1966. 214. p

³⁶⁹ CATO 1966. 215. p

quadrantal önteni kell egy 50 amforás hordóba. Végül a szőlő bogyóit kézzel ki kell nyomni, majd lefedni és eltenni a hordót, hagyva egy légzőnyílást is rajta. Tehát Cato azt a tanácsot adja ezzel a hamisított borral kapcsolatosan, hogy már akkor keverni kell fűszernövényeket a musthoz, amikor az még csak az erjesztő hordóban van, sőt egyes esetekben még érdemes a hordót is illatosítani.³⁷⁰ Ez főleg a termékhamisítás szempontjából érdekes, mert ezekből a receptekből következtethetünk arra, hogy voltak bizonyos termékek jelen esetben a borok, amelyekben belül kialakultak az ókori emberek által kedvelt speciális, jellegzetes típusok, és a kereskedők haszonszerzés végett ezeket elkezdték hamisítani, leutánozni, vagy ha szükséges volt feljavítani. A hamisított „kós”-i bor készítéséről azt írja, hogy a boros hordókat a harminc napos erjedést követően fedjék le és majd csak a tavasz beköszöntével bontsák fel ismét.³⁷¹

Összefoglalóan megállapítható, hogy ezeket a borfőzési technikákat azért alkalmazták a borászok és a borkereskedők, hogy minél nagyobb nyereségre tegyenek szert illetve, hogy el tudják adni a leutánozott már jól bevált ókori terméket (kós-i, görög borokat). Ugyanis a fogyasztó abban a hitben van, hogy eredeti terméket vásárol, viszont ez már az ókorban sem volt mindig így, a jól bevált népszerű termékeket már ekkor hamisították.

c) Téglák

A téglákra rakott pecsétek, címerek ugyanazt a célt szolgálták, mint ma a védjegyek a piacokon. Emellett ezek az ókori pecsétek, címerek is tömörített információkat vagy meghatározott szimbólumokat jelenítenek meg. Az egyedi paraméterekkel bíró téglákra speciális pecsétek kerültek, így szerintem vonható egyfajta halvány párhuzam a védjegyek és e pecsétek között. Ezért bírnak relevanciával a pecsétek, mint a védjegyek előfutárjai, a védjegyek előzményeinek vizsgálata során. Kr. e. 123-ban 54 féle családnév olvasható a téglafeliratokon és itáliai szenátori családok pecsétjével ellátott téglák láttak napvilágot Dalmáciában és Carthagóban.³⁷²

Később három különböző mérettel rendelkező téglát is gyártottak, amelyek a Kr. e. I. században a római épületek elengedhetetlen alapanyagává váltak.³⁷³

³⁷⁰ CATO Agr. 105. 2.

³⁷¹ JAKAB 2011. 94. p

³⁷² CAMPBELL-PRYCE 2004. 46. p

³⁷³ CAMPBELL-PRYCE 2004. 46. p

Különböző pecsétet rányomtak a téglákra is a gyártók. Birodalom szerte jellegzetes külső tulajdonságokkal rendelkező 5 cm vastag, 20, 44, és 60 centiméter hosszú négyzetes téglákat készítettek.³⁷⁴

Egy Kenfigben végzett ásatás során megtalálták *Atepomarus* bélyegzőjét, aki a *Lezoux*-ban dolgozott a Kr. u. I. században.³⁷⁵

Bélyegzett csempe vagy téglát került a felszínre Kirton in Lindsey mellett, 40 mm-es, legfeljebb 23 mm vastagsággal, 1988-ban egy volt ókori római villában. A lelet tartalmazott nagyméretű bélyegzőként, egy központi motívumot, amely betűkből álló belső körből állt, legalább két koncentrikus körrel körülvéve.³⁷⁶

A TPLF és az ARVERI bélyegzőlenyomatokat gyakran két vagy három ujjal készítették. A bélyegző alkalmazása arra utalt, hogy az adott termék különleges. A bélyegzett téglát lehetővé tette az egyes termelési források termékeinek azonosítását, és a bélyegekkel azonosított csoportok egymással való összefüggését. A lényeg az, hogy a bélyegzett téglák használatával lehetőség nyílt a téglák mozgatására és ugyanazon bélyegek mozgására is.³⁷⁷ A Severn folyó mellett, az ásatás során nagy mennyiségű cserép, téglát és csempe maradványokat találtak, és ezek keveredtek 198 darab RPG bélyegzett törmelékkel, így az összes ismert RPG bélyegek száma 292 darab.³⁷⁸

A bélyegzett téglák a II. század első évtizedéből származnak, de nem világos, hogy mennyi ideig tartott a bélyegzés gyakorlata. RPG bélyegzett cserepeket találtak több helyen, Gloucester városán belül, valamint a város keleti részén található Barwood temetőben.³⁷⁹

³⁷⁴ CAMPBELL-Will PRYCE 2004. 46. p

³⁷⁵ B.C. BURNHAM-L. J. F. KEPPIE-A. S. Esmonde CLEARY-M. W. C. HASSALL-R. S. O. TOMLIN: Roman Britain in 1993. In: *Britannia*. Vol. 25. Society for the Promotion of Roman Studies. 1994. 249. p

³⁷⁶ B.C. BURNHAM-L. J. F. KEPPIE-A. S. Esmonde CLEARY-M. W. C. HASSALL-R. S. O. TOMLIN: Roman Britain in 1995. In: *Britannia*. Vol. 27. Society for the Promotion of Roman Studies. 1996. 443. p

³⁷⁷ Tim DARVILL-Alan MCWHIRR: Brick and Tile Production in Roman Britain: Models of Economic Organisation. In: *World Archaeology*. Vol. 15. No. 3. Ceramics. 1984. 246. p

³⁷⁸ DARVILL-MCWHIRR 1984. 246. p

³⁷⁹ DARVILL-MCWHIRR 1984. 248. p

Ókori feliratos téglá³⁸⁰

A hadsereg is kezdett bélyegzőt nyomni az általuk gyártott csempékre valamint téglákra, amit a York kilencedik légiójának bélyegzői is alátámasztanak.³⁸¹ Továbbá a York hatodik légiójának és a Hadrianus falon található néhány erőd jelzete illetve Dél-Wales és a chester-i huszadik légió bélyegei is erre utalnak.³⁸² Carpow egy 11 hektáros légiós erőd volt a Kr. u. II. században, amely erőd számos bélyegzőt készített: *legio VI Britannica Pia Fidelis* felirat szerepelt számos maradványon.³⁸³ Emellett a keleti kapu feliratának töredékei és a légió egyéb alkalmazott szimbólumainak a darabjai kerültek elő.³⁸⁴

A Holt területén talált csempék legalább a II. század elejétől a III. századig terjedő katonai termelést tanúsítják, illetve szép példát mutat a katonai téglagyárra, amely nagy mennyiségű tüzelőberendezésből állt egy hatalmas kemencépületben.³⁸⁵ Általában csak egy kemence van minden udvaron, mint a Watergates Lane, Broadmayne, és Dorset esetében. Még 1950-ben is a megkérdézett téglagyárok közel háromnegyedében csak egy kemence volt.³⁸⁶

Egyéb települési, municipális bélyegek közé tartozik a Londonból származó PP BR LON és a Silchesterben készült két bélyeg, amelyek a Nero császár uralkodása idején kerültek

³⁸⁰ [https://www.google.hu/search?q=t%C3%A9gl%C3%A1k+%C3%B3k%C3%B3ri&rlz=1C1AOHY_huHU708HU708&espv=2&biw=1280&bih=933&source=Inms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwid6JW-hYXRAhWHIsAKHY8FCq8Q_AUIBigB#tbn=isch&q=t%C3%A9gl%C3%A1k+%C3%B3k%C3%B3ri+pecs%C3%A9l&imgref=e0G9cdJKV6VC3M%3A\(2016-12-21\)](https://www.google.hu/search?q=t%C3%A9gl%C3%A1k+%C3%B3k%C3%B3ri&rlz=1C1AOHY_huHU708HU708&espv=2&biw=1280&bih=933&source=Inms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwid6JW-hYXRAhWHIsAKHY8FCq8Q_AUIBigB#tbn=isch&q=t%C3%A9gl%C3%A1k+%C3%B3k%C3%B3ri+pecs%C3%A9l&imgref=e0G9cdJKV6VC3M%3A(2016-12-21))

³⁸¹ Vö. R. P. WRIGHT: Tile stamps of the Ninth Legion found in Britain. In: *Britannia* 9. 1978. 379-382. p

³⁸² Vö. R. P. WRIGHT: Tile stamps of the Sixth Legion found in Britain. In: *Britannia* 7. 1976. 224-235. p

³⁸³ Stamps: RIB 11.4,2460.71—4; east gate inscription: RIB III, 3512; fragment of inscription from south gate: 1514.

³⁸⁴ N. HODGSON: The British Expedition of Septimius Severus. In: *Britannia. Vol. 45.* Society for the Promotion of Roman Studies. 2014. 42. p

³⁸⁵ DARVILL-MCWHIRR 1984. 249. p

³⁸⁶ DARVILL-MCWHIRR 1984. 249. p

alkalmazásra.³⁸⁷ Azonban a bélyegzőkön kívül keveset tudunk a téglák és csempék gyártása mögötti termelési egységekről.

Ókori téglapecséttel és ábrával³⁸⁸

Különbséget tettek továbbá a napon szárított (*lateres crudi*) valamint a kemencében égetett (*lateres coctiles*) téglák között.

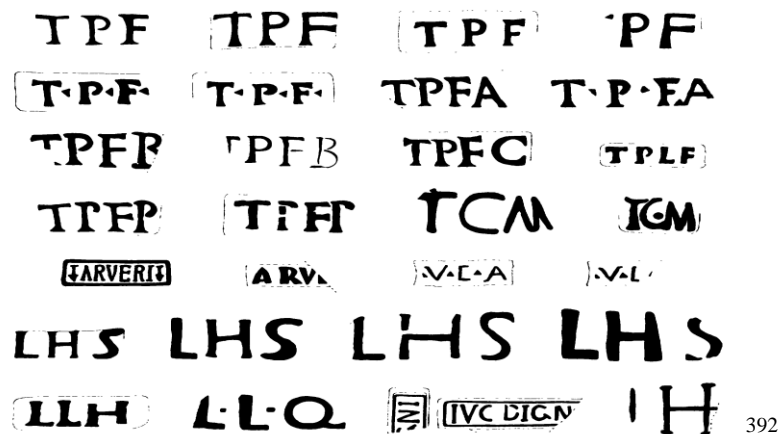
Ókori pecsétes és címeres téglá³⁸⁹

³⁸⁷ Vö. GREENAWAY J.: The Neronian stamped tile from Little London, near Silchester. In: *Britannia* 12. 1981. 290-291.

³⁸⁸ https://www.google.hu/search?q=t%C3%A9gl%C3%A1k+%C3%B3kori&rlz=1C1AOHY_huHU708HU708&espv=2&biw=1280&bih=933&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwid6JW-hYXRAhWHIsAKHY8FCq8Q_AUIBigB#tbn=isch&q=t%C3%A9gl%C3%A1k+%C3%B3kori+pecs%C3%A9ttel&imgc=ixAvPTJD50dwKM%3A (2016-12-21)

³⁸⁹ https://www.google.hu/search?q=t%C3%A9gl%C3%A1k+%C3%B3kori&rlz=1C1AOHY_huHU708HU708&espv=2&biw=1280&bih=933&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwid6JW-hYXRAhWHIsAKHY8FCq8Q_AUIBigB#tbn=isch&q=%C3%B3kori+t%C3%A9gl%C3%A1k+pecs%C3%A9ttel&imgc=KFPqFYodlGndMM%3A (2016-12-21)

Emellett a görögöktől átvett tetőfedő cserepeket is elkezdtek gyártani a fazekasok. A római téglák, tetőcserepek, csempék bélyegeinek köszönhetően következtetni lehet a téglagyártás menetére, és számtalan téglagyártó neve található meg a bélyegeken.³⁹⁰ A téglagyártásnak többféle módja alakult ki, többek között a katonai (municipális) téglatermelés, a kerületi téglagyártás, városi céhes téglaelőállítás, valamint a peripatetikus termelés. Az Old Market utcában végzett ásatáson talált kemencék felderítésekor *Legion II Augusta* jelzettel ellátott téglamaradványt fedeztek fel, ami a katonai téglagyártásra enged következtetni.³⁹¹

E képen csempébélyegek széles választéka látható Costwolds területéről. Az RPG csempék a municipális téglagyártás termékeinek legelterjedtebb példájaként szolgálnak, a legjelentősebbek a rajtuk található bélyegek, a kontextuális információk között.³⁹³

A Broadmayne-i téglagyártás a kerületekben minden évben március és október között zajlott le, míg Hampshire-ben április 26-tól kezdődően a téglagyártás huszonhat hétig tartott. A téglakészítők maguk is részmunkaidős gazdák lehettek. Az állati lábnyomok jelenléte a római csempék és téglák esetében azt jelezheti, hogy nemcsak egy foglalkozása volt ekkor a téglakészítő mestereknek. A Cotswolds és a Severn völgy tanulmányozási területén talált ókori római kemencék és a burkolólapok eloszlási aránya azt sugallja, hogy az ARVERI és a TPLF bélyegzők is ebből a korszakból származnak. Az ARVERI és a TPLF lapok eloszlását mutatja, az összes ismert lepecsételt csempeegységnek a forrástól való távolsága százalékában kifejezve. Azaz a termékek 100 százaléka több mint 1 km-re van a forrástól, de az ARVERI esetén 21 százaléka a termékeknek több mint 10 km-re vannak a forrástól.³⁹⁴ Mivel az olyan

³⁹⁰ CAMPBELL-PRYCE 2004. 46. p

³⁹¹ S. S. FRERE-M. W. C. HASSALL-R. S. O. TOMLIN: Roman Britain in 1986. In: *Britannia. Vol. 18.* Society for the Promotion of Roman Studies. 1987. 309. p

³⁹² DARVILL-MCWHIRR 1984. 248. p

³⁹³ DARVILL-MCWHIRR 1984. 249. p

³⁹⁴ DARVILL-MCWHIRR 1984. 250. p

iparágak, mint a téglagyártás szorosan kötődnek a nyersanyagforrásokhoz, vannak olyan esetek, amikor a termelési egységek csoportosulnak, hogy kihasználják a közös munkaerő, a szállítási lehetőségek, a minőségi nyersanyagok előnyeit. Néha ezek a gyártási egységek különállóak, míg mások egymáshoz vannak kötve. Mindkét típus jellemzője a kemencék sokfélesége, a termelési eszközök magas tőkebefektetése, széles skálája és a termékek magas színvonala, valamint egy kiterjedt piaci terület.³⁹⁵ Az alacsony termelési költség miatt a gyártási költségek lehetővé teszik a szállítási költségek teljesítését, és mégis lehetővé teszik a téglák versenyképes áron való értékesítését. A petrológiai és kémiai elemzések együttesen azt mutatják, hogy sok LHS, TPF, TPFA, TPFB, TPFC és TPDF bélyegzővel ellátott téglá Oxford területén jellemzően megtalálható agyagból készült, és valószínűleg az észak-wiltshirei Minety környékéről származtak, ahol a kemencék ismertek voltak. Említésre érdemes öt bélyegcsoport, amelyek mindegyike ugyanazon a vágólapon van, VLA betűket hordozva. A Cotswoldstól három kilométerre illetve néhány kilométerre Cirencestertől lévő területen fedezték fel ezeket.

Az Ian Caruana által vezetett ásatások során olyan téglát találtak, amely az IMP bélyegzőből származó részletet tartalmazott.³⁹⁶

A Cotswolds és Lower Severn völgy bélyegzett leleteinek részletes elemzése az ókori római kori Nagy-Britanniában található téglaiipar komplexitását szemlélteti. A rugalmasság nyilvánvaló a téglagyárosok bizonyos típusú keresletekre adott válaszaiban. Illetve lehet látni, hogy a katonai szervezet hogyan hatott a civil iparágakra és azt is, hogy a társadalom más ágazataiban bekövetkező változások hogyan befolyásolták a téglá- és csempeipart.³⁹⁷

2. Árujelzők a középkorban: Privilégiumok és monopóliumok

A nyomdagépek üzembe helyezésével megnyílt a lehetőség a szellemi termékek korlátlan terjesztésére, amellyel kapcsolatban megjelent a visszaélések lehetősége is.³⁹⁸ A terjedelmes írásrendszerek összes jelformájának származása a képekben, ábrákban keresendő, a szimbolikus és stilizált realista kép lassan írásjellé, betűvé vált és ennek a technikának az alkalmazásával végtelen számban lehetett bármilyen szöveget sokszorosítani.³⁹⁹

³⁹⁵ DARVILL-MCWHIRR 1984. 251. p

³⁹⁶ S. S. FRERE-M. W. C. HASSALL-R. S. O. TOMLIN: Roman Britain in 1985. In: *Britannia. Vol. 17.* Society for the Promotion of Roman Studies. 1986. 440. p

³⁹⁷ DARVILL-MCWHIRR 1984. 256. p

³⁹⁸ JAKAB 2012. 31. p

³⁹⁹ FUNKE 2005. 14. p

Ezzel párhuzamosan kialakultak a privilégiumok, monopóliumok, valamint a cenzúra.⁴⁰⁰ E privilégiumok kezdetben csupán a kiadókat részesítették védelemben, mivel a könyvek sokszorosításának költségeit ők biztosították.⁴⁰¹ Eleinte az írók tiszteletpéldányok árusításával vagy a műben lévő dedikáció áruba bocsátásával igyekeztek megteremteni a szellemi munkájukért járó díjakat.⁴⁰²

a) Monopóliumok

A görög monopólium (=”egyárusítás”) kifejezés elsősorban kizárólagos jogosultságot jelent egy meghatározott tevékenység végzésére. Emellett jelenti az állam vagy bármely termelő egyedárusítási jogosultságát egy adott termékkel összefüggésben illetve jelentheti a tőkés csoportok által létrehozott egyesülést is, amely a verseny korlátozása, az árak biztosítása és a minél magasabb profit megszerzése érdekében történik. Tehát összefoglalóan a monopólium nem más, mint kizárólagos jog valamely kereskedelmi vagy ipari tevékenység folytatására, és amennyiben állami monopóliumról beszélünk, abban az esetben e kizárólagos jogosultság az államot illeti meg, ekkor állami egyedárusítás. Vagyis a monopólium esetében egy eladó van a gazdasági piacon, hisz a monopólium korlátozza a kívülállók részére a piacra lépés lehetőségét, mivel annak vagy jogi vagy természetes akadálya van.⁴⁰³ Tehát rendkívül sok esetben az adott privilégiumra vagy monopóliumra az állam tartott igényt, például az adott országban hatalmon lévő politikai rezsim próbálta ellenőrzése alá vonni a nyomtatott szövegeket, ábrákat, ugyanis hamar észrevették azok hatalomra való veszélyességét, a társadalom röpiratok révén történő befolyásolhatóságát.⁴⁰⁴ Azonban a nyomdák üzemeltetői is törekedtek az éppen hatalmon lévő vezetői gárda támogatását kérni legfőképp nyomtatási joguk oltalmának biztosítása végett a jogsértők ellen. Így e kettős érdek fennforgása vezetett a privilégiumok és monopóliumok kialakulásához.⁴⁰⁵

Monopólium esetében a piacra történő bekerülés korlátja lehet jogi vagy természetes korlát, az előbbi megnyilvánulhat állami engedélyek, szabadalmak, licencek formájában és természetes korlátnak minősül, amennyiben egy természeti erőforrás hasznosításának lehetősége egy szervezet kezében összpontosul, így a kívülálló részéről lehetetlen szinte a

⁴⁰⁰ JAKAB 2012. 32. p

⁴⁰¹ LEGEZA Dénes: A plágium kérdéséhez: az utánnomástól az etikai eljárásig. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői jogi Szemle* 10. 99. p

⁴⁰² GULYÁS Pál: A könyvkiadás Magyarországon a XVI.-XVIII. században (1527-1773). In: *Magyar Könyvszemle*. II.-IV. füzet. 1944. 131. p

⁴⁰³ REKETYÉ Gábor: *Multidimenzióális árazás*. Akadémiai Kiadó. Budapest. 2011. 51. p

⁴⁰⁴ JAKAB 2012. 32. p

⁴⁰⁵ JAKAB 2012. 31. p

hozzáférés. Ilyen lehet például az olaj- vagy a gyémántiparban.⁴⁰⁶ Mivel egyedül van a piacon a monopolista gyártó ebből kifolyólag áralakító is lesz belőle, így az árak magasabbak lesznek monopólium esetében, mint a versenyárak, hisz nincs jelen másik piaci szereplő, versenytárs akinek alacsonyabb áraival versengeni kéne. A középkorban működő céhek előszeretettel alkalmaztak különféle ábrákat, megjelöléseket áruik eredetének jelölésére, vagyis már ekkor szerepeltek az áruforgalomban a későbbi védjegyekhez hasonló megjelölések mellett létrejöttek a privilégiumjelzések, amelyek fő feladata annak bizonyítása volt, hogy a gyártó előjogokkal rendelkezik valamely termék előállítására.⁴⁰⁷ Az is előfordult, hogy adott cég gazdaságos működése és termékgyártása annyira kimagasló a piacon, hogy az általa termelt áru kizárólagos gyártójává válik. Ezt a szabad versenyből kialakuló monopóliumot természetes monopóliumnak nevezzük; szemben a mesterséges, állam által kialakított monopóliummal.⁴⁰⁸ Így a monopolhelyzet rendkívül kedvező az ilyen helyzetben lévő vállalat számára és kedvezőtlen a fogyasztók és az egész gazdaság számára.⁴⁰⁹ Monopólium fennállásakor az állam tölti be azt a kontrollt, és az áralakítás korlátozását, amely a piaci verseny szerepe szokott lenni.⁴¹⁰ Tehát a monopolista magányosan tevékenykedik a gazdasági piacon, emiatt a verseny és versenytársak hiányában nem érdeke, hogy a lehető legjobban teljesítsen a termékgyártásban.⁴¹¹

b) Privilégiumok

A privilégium kiváltságot, kedvezményt, vagy akár valami alóli mentességet jelent, bizonyos előjogok biztosítását meghatározott területen.⁴¹² A privilégiumok is a mai védjegyek előzményei, véleményem szerint egyrészt azon tény alapján, hogy a privilégium bizonyos tipográfiai jelek, térképek, megjelölések használatát, ill. többszörözését is megtiltja a konkurenciának;⁴¹³ ezáltal álláspontom szerint a védjegyoltalom egyik későbbi funkciójának előzményeit vélhetjük ebben felfedezni.

A szabadalmi szemlélettel már találkozunk a találmányi kizárólagossághoz kapcsolódó

⁴⁰⁶ REKETYE 2011. 51. p

⁴⁰⁷ CSÉCSY 1994. 8. p

⁴⁰⁸ TATTAY 2007. 18. p

⁴⁰⁹ REKETYE 2011. 52. p

⁴¹⁰ REKETYE 2011. 53. p

⁴¹¹ REKETYE 2011. 53. p

⁴¹² CSIZMADIA Andor-KOVÁCS Kálmán-ASZTALOS László: *Magyar állam- és jogtörténet*. Budapest. 1981. 144. p

⁴¹³ JAKAB 2012. 40. p

privilegiumlevelek⁴¹⁴ vagy törvényi rendelkezések vizsgálata esetén.⁴¹⁵ Az oltalom ebben az időszakban privilegiumlevél képében nyilvánult meg.⁴¹⁶ Ezek kiadása az uralkodó diszkrecionális jogköre volt.⁴¹⁷ Tehát privilegiumot kizárólag az uralkodó adhatott ki, és az abban foglalt rendelkezések nem állhattak szemben az ország hatályban lévő törvényeivel, illetve az nem sérthette más személyek jogait.⁴¹⁸ A privilegium megszűnt, amennyiben azzal valaki visszaélt vagy amennyiben azzal egyáltalán nem élt, vagy ha egy személyt felségsértés vagy hűtlenség miatt jogerősen elítéltek, akkor az elítélt életével és vagyonával együtt a privilegiumait is elvesztette, vagy akár a jogosult le is mondhatta az őt megillető privilegiumról, az uralkodó visszavonhatta, esetleg egy későbbi törvény megszüntethette.⁴¹⁹ Tehát már itt is megmutatkozik, hogy speciális szabályozás szükséges e területen felmerülő problémák rendezéséhez. A szövegek és ábrák privilegiumok révén történő oltalma a jogéletről csupán a szellemi alkotásokkal kapcsolatos törvények megalkotásával koptak ki.⁴²⁰ Az utánnomlás gyakorlatilag egyidős a könyvnyomtatással, hiszen a jogosulatlan utánnomónak csupán engedélyeztetni és újrakiadni kell a könyvet, a kiadó pedig fáradságos munkával és megfelelő ellenszolgáltatás fejében megveszi a könyv kéziratát, megcsinálja a javítgatásokat, beköteti a könyvet, megigényli a királyi privilegiumot valamint a cenzúra engedélyét, és ezt követően kezdheti el kiadni a könyveket.⁴²¹

VIII. Henrik uralkodásától kezdve nagy számban jöttek létre olyan jellegű rendeletek, amelyek egy meghatározott mű kiadásához, nyomtatásához megköveteltek egyfajta speciális engedélyt (*special license*), amelynek az eredeti latin neve a *privilegium ad imprimendum solum* (kiváltság az egyedüli nyomtatásra), amelyből a mai privilegium szó származtatható.⁴²²

A könyv tömegárúvá vált, ami azt eredményezte, hogy megjelent az igény a szellemi termékek védelmének szabályozására is, a visszaélések visszaszorítása, illetve megakadályozása érdekében.⁴²³

⁴¹⁴ Az első kizárólagosságot biztosító privilegiumlevelet Bartolomeo Verde kapta 1332-ben, amelyet további velencei privilegiumok követtek, valamint e gyakorlatnak az összegzése volt az 1474-es velencei dekrétum, ami az első szabadalmi jogra irányuló normatív rendelkezés.

⁴¹⁵ PAPP László: Rendes bíróság–különbíró. A szabadalmi jogszolgáltatás megszervezésének elméleti kérdései a századfordulón. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogiszemle* 3. 2016. 142-152. p

⁴¹⁶ PAPP 2016. 143 p

⁴¹⁷ PAPP 2016. 144. p

⁴¹⁸ JAKAB 2012. 40. p

⁴¹⁹ JAKAB 2012. 40. p

⁴²⁰ JAKAB 2012. 32. p

⁴²¹ LEGEZA 2015. 99. p

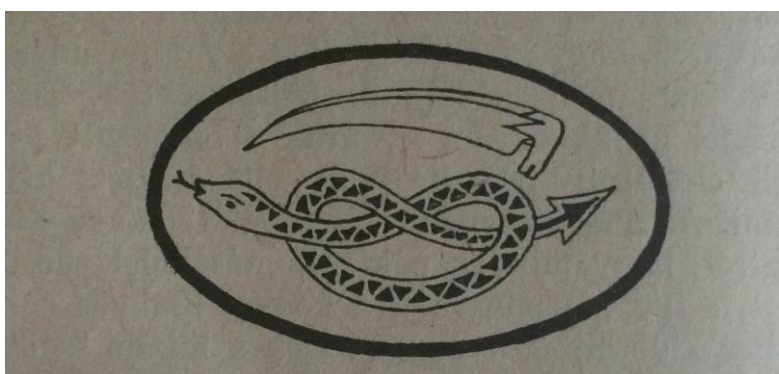
⁴²² JAKAB 2012. 40. p

⁴²³ JAKAB 2012. 32. p

Szintén jelentős érdek a szabályozás kialakítása során a közjó fokozása minél több szellemi termék létrehozásával, valamint fontos azok eljuttatása a fogyasztókhöz egyaránt, tehát ezekre tekintettel kell lennie a szabályozásnak és az uralkodónak egyaránt.⁴²⁴ Ahhoz, hogy a szellemi alkotások jogának szabályozása produktív legyen, szem előtt kell tartani bizonyos alkotói és fogyasztói érdekeket, amelyek közül nagyon fontos a szellemi termékek alkotójának az ösztönzése, serkentése, arra, hogy minél több szellemi terméket hozzon létre.⁴²⁵

Ezek a kiváltságok csupán néhány évre szóltak, vagy esetleg kivételesen az adott nyomdász élete végéig.⁴²⁶ A szerzők, alkotók, feltalálók munkája, a mű megalkotására fordított ideje indokolja a kizárólagos jog megadását, hogy védelemben részesítsék az irodalmi, művészeti, vagy más szellemi termékeket a kalózkodásokkal szemben; szokásjogi úton ez által is egyre inkább elismerve a szellemi tulajdon létét.⁴²⁷ Ez a védelem azonban kezdetben nem a szerzőt, hanem inkább a nyomdászt illette meg.

A céhrendszer kialakulásával fellendült az ábrák mindennemű használata, ugyanis minden céh saját céhjelet tüntetett fel az általa előállított termékeken, sőt bizonyos esetekben a hatóságok elrendelték, hogy egyes készítményeket, olyan megjelöléssel lássák el, amely alapján felismerhető, beazonosítható azok gyártója.⁴²⁸ Magyarországon az első céhjelzést *II. András* uralkodásának idején, 1224-től tartjuk számon; az első alkalmazott és dokumentált védjegy 1351-ből való.⁴²⁹ A Szentgothárdi Kaszagyár levélpapírja értelmében e vállalat védjegye, amely egy kígyót és egy kaszát, (majd később egy koronát is) ábrázol 1351-ből származik, és már ekkor alkalmazta védjegyként a vállalat ezt az ábrát, amely így hazánk első védjegyének tekinthető:

⁴²⁴ GRAD–GYENGE Anikó: Búcsú a szellemi alkotások jogától?–A szerzői jog és az iparjogvédelmi oltalmi formák polgári jogi védelme a magyar magánjogban. 2012. 1. p (2014-11-04)

⁴²⁵ GRAD–GYENGE 2012. 1. p

⁴²⁶ JAKAB 2012. 40. p

⁴²⁷ JAKAB 2012. 42. p

⁴²⁸ VIDA 1962. 13. p

⁴²⁹ TÓSZEGI 2017. 75. p

Ebben az időszakban a hatósági minőségi kontrollt biztosította továbbá az a legtöbb országban meghonosított rendelkezés, amely szerint a kard-, kasza- és fegyvergyárosok kötelesek az általuk készített árukat saját jelvényeikkel ellátni.⁴³¹ És mint a fenti képen is láthatjuk általában e fegyverkovácsok jelvényei egyszerű, klasszikus, letisztult ábrák voltak, de alkalmasnak bizonyultak arra, hogy megkülönböztessék a piacon szereplő árukat egymástól.⁴³² Tehát ezek alapján már ekkor gyakorlatilag védjegyként használták a különböző ábrákat az egyes céhek, céhmesterek és kereskedők. Így ebből kifolyólag a védjegyek előzményeinek minősülnek ezek a céhjelzések. Legtöbbször azonban ekkor még a céh számára biztosított uralkodói privilégium révén kaptak előjogot meghatározott megjelölés használatára.⁴³³

Már a hűbéri társadalmakban is születtek olyan jogi eszközök, amelyek az áruforgalom résztvevőit korlátozták a szabad versenyben.⁴³⁴ Ezek leginkább a fejedelmi vagy abszolút uralkodó által kiadott privilégiumok voltak, amelyek monopolhelyzetet hoztak létre jogosultjuk részére.⁴³⁵ Az első privilégiumok Észak-Itália városaiban jelentek meg, és csak meghatározott időre biztosítottak egyfajta kizárólagosságot, míg a nyomtatási engedély határozatlan idejű volt.⁴³⁶ Az adott királyi privilégiumot az eredeti latin nyelven kinyomtatták, majd a kiadandó könyvsorozat minden könyvpéldányának belső címlapjára illesztették, ezzel is igazolva a kiadó jogosultságát.⁴³⁷

A modern szabadalmi jog legjelentősebb előzményeinek tekinthető a találmányok jogi oltalmát illetően az 1474. évi Velencei dekrétum, illetve az 1624-ben napvilágot látott Statute of Monopolies.⁴³⁸ Az utóbbit I. Jakab adta ki, és ebben már felbukkannak a hatályos szabadalmi jogban is jelen lévő fogalmi elemek, többek között az oltalom kizárólagossága, valamint időlegessége, ezen felül hasonlóak voltak az oltalmazhatóság feltételei is a hatályos

⁴³⁰ VIDA 1962. 14. p

(Szentgothárdi honismereti klub: <http://www.sztghonismeret.hu/component/spidercatalog/showproduct/182/36/0/A-szentgoth%C3%A1rdi-kaszagy%C3%A1r-eredeti-szersz%C3%A1mai-ipart%C3%B6rt%C3%A9neti-eml%C3%A9kek>.) (2018-01-27)

⁴³¹ VIDA 1962. 13. p

⁴³² VIDA 1962. 14. p

⁴³³ Elmar WADLE: *Historische studien zum urheberrecht in Europa*. Entwicklungslinien und Grundfragen. Duncker & Humblot. Berlin. 1993. 33. p

⁴³⁴ LONTAI-FALUDI-GYERTYÁNFY-VÉKÁS 2011. 14. p

⁴³⁵ LONTAI-FALUDI-GYERTYÁNFY-VÉKÁS 2011. 14. p

⁴³⁶ JAKAB 2012. 37. p

⁴³⁷ JAKAB 2012. 39. p

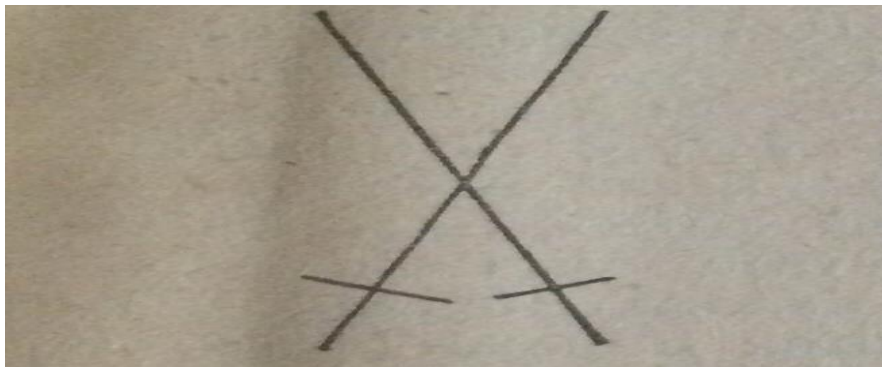
⁴³⁸ LONTAI-FALUDI-GYERTYÁNFY-VÉKÁS 2011. 14. p

jogunkban szereplő feltételekhez.⁴³⁹ E decretum értelmében kizárólagos védelem illeti meg a feltalálót a vízi építkezést, tengeri viharok elleni védekezést, vagy a lagúnák tisztítását szolgáló műszaki produktumaira vonatkozóan.⁴⁴⁰

Számos árujelzőt alkalmaztak a piacokon, többek között 1631-től a Tokaji Aszú, 1636-tól a Cognac, 1680-tól a pezsgők kerültek megjelölésre az alkalmazott árujelzők által.⁴⁴¹ A kereskedelmi tevékenységet űző személyekre vonatkozó kereskedelmi jog alapjait, Johann Marquard (1610-1668) *Tractatus politico-iuridicus de iure mercatorum singulari* című alkotásával teremtette meg.⁴⁴²

A magyar büntetőtörvénykönyv első javaslata 1712-ben még nem tartalmazott rendelkezéseket a védjegyekre⁴⁴³ vagy egyéb megjelölésekre vonatkozóan.

Szintén a XVIII. században épült és kezdett el porcelánt gyártani az első porcelángyár Európában, amely Meissenben⁴⁴⁴ alkalmazta először védjegyként a két egymást keresztező kardot, amely a Wettiner dinasztia családi címeréből kiszedett szimbólumrészlet:

Meisseni Porcelángyár védjegye⁴⁴⁵

Erős Ágost szász választófejedelem porcelán iránti rajongásának köszönhető gyakorlatilag a Meisseni Porcelángyár megalakulása. Ugyanis a fejedelem szeretett volna egy saját porcelángyárat, így amikor a híres vegyész, Johann Friedrich Böttger Szászországba ment, várába hívatta és elkezdtek egy magas hőfokon tüzesített vörös masszából kőtálatat gyártani majd drágakő csiszolókorongon csiszolni és ezt aranyba foglalni. Illetve ezt követően

⁴³⁹ LONTAI-FALUDI-GYERTYÁNFY-VÉKÁS 2011. 15. p

⁴⁴⁰ TATTAY 2007. 19. p

⁴⁴¹ TATTAY 2007. 20. p

⁴⁴² FÖLDI-HAMZA 2016. 587. p

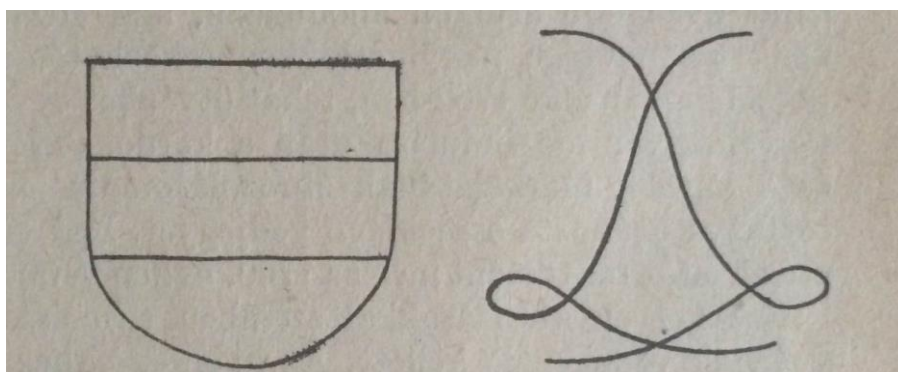
⁴⁴³ BÓNIS György: A magyar büntetőtörvénykönyv első javaslata 1712-ben (Az Angyal szeminárium kiadványai 26. Budapest, 1934.

⁴⁴⁴ V. ö. Ernst ZIMMERMANN: Bemerkungen über einige marken des meissner porzellans: 3. Marke (Fortsetzung). In: *Monatshefte für Kunstwissenschaft Vol. 1.* Deutscher Kunstverlag GmbH Munchen. Berlin. 1908. 951-952. p

⁴⁴⁵ VIDA 1962. 15. p

fehéragyagból már a porcelánhoz rendkívül hasonló terméket tudtak előállítani és ekkor buzdította Böttger Ágost fejedelmet egy porcelángyár megépítésére, amely 1710-ben Meissenben épült és kezdett el tevékenykedni.⁴⁴⁶ A nehezen induló meisseni porcelángyártást fellendítette, amikor felderítetlen kaolinlelőhelyeket fedeztek fel, és a rendelkezésre álló fehéragyagból már teljesen fehér és sima porcelánokat tudtak gyártani keleti mintára.⁴⁴⁷ Ezeket Augsburgba továbbították, ahol ezüstbe vagy aranyba foglalták és a leghíresebb díszítőműhelyekben⁴⁴⁸ díszítették. Szászország jelképeivel az egymást keresztező kardokkal 1722-ben jelölték meg először termékeiket.⁴⁴⁹ Az első darabokra kék zománccal rajzolták a porcelánmázra, majd később inkább a máz alá festették a védjegyet, és a többi speciális uralkodói szimbólumokat, például a KPM betűket valamint AR (Augustus Rex) monogramot, amelyeket sokszor leutánoztak. A porcelángyár védjegyében szereplő kardok kinézete alapján következtetni lehet az adott porcelántermék gyártásának pontos idejére. A legkorábbi jelzeteken lévő kardok vékonyak és egyenesek, illetve derékszöget zárnak be, míg a későbbi XIX. században feltüntetett védjegyeken már görbébbek a kardok és hegyesszögben metszik egymást.⁴⁵⁰

Ezt követően egyéb porcelángyárak is elkezdtek különböző jelképeket alkalmazni, amelyek közül az ábra bal oldalán szereplő bécsi és a jobb oldalon látható sèves-i védjegyek voltak a leghíresebbek, és amelyek már nem hatósági ellenőrzés érdekében, hanem önkéntes alapon kerültek alkalmazásra a gyártó által:

bécsi és a sèves-i porcelángyár által használt megjelölések⁴⁵¹

⁴⁴⁶ John SANDON: *Antik Porcelán*. Régiséggyűjtők kézikönyve. SubRosa Kiadó. Hungarian translation. Fordította: Kovács Zsuzsa, Lengyel András, Molnár Tünde, 1998. 87. p

⁴⁴⁷ SANDON 1998. 87. p

⁴⁴⁸ Seuter és az Auffenwerth család által létrehozott vállalkozások.

⁴⁴⁹ SANDON 1998. 89. p

⁴⁵⁰ SANDON 1998. 90. p

⁴⁵¹ VIDA 1962. 15. p

Tehát a porcelángyárak kezdtek el elsőként a mai modern értelemben vett árujelzőket alkalmazni, amellyel létrehozták az akkori és a mostani gazdasági élet legjelentősebb reklámeszközét.⁴⁵² A gazdasági piacokon szereplő legelső védjegyek sikerét tanúsítja, hogy viszonylag hamar elkezdtek a versenytársak utánozni és alkalmazni is ezeket a megjelöléseket saját rosszabb minőségű termékeiken, mivel rájöttek, hogy azok így könnyebben eladhatóak.⁴⁵³ Tehát a különböző porcelánokat már hamisítják is ekkor, a megtévesztés számos formájának alkalmazásával.⁴⁵⁴

A szellemi alkotásokra vonatkozó rendelkezések kimunkálásában rendkívül nagy szerepe volt a különféle elméleteknek, amelyek meghatározóak voltak e jogterület rendszertani besorolása, a fogalmak tudományos meghatározása, és a jogalkalmazói tevékenység szempontjából.⁴⁵⁵ Ezen megemlítésre méltó elméletek egyike a tulajdoni elmélet, amelynek létrejöttét jelentős mértékben elősegítette az 1789. évi Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata⁴⁵⁶, ami deklarálta a tulajdon és ezen belül a szellemi tulajdon védelmét.⁴⁵⁷

És pont az ipar, a nemzetközi kereskedelem szükségletei, a közlekedés rendkívül gyors fejlődése, a lendületes modernizáció tette lehetővé és persze szükségessé a védjegyek alkalmazását és egy új jogág, a mai értelemben vett védjegyjog kialakulását.⁴⁵⁸ A céhes kereskedelemben, valamint iparban a XIX. század derekáig alkalmaztak a céhek eltérő megjelöléseket és földrajzi árujelzőket termékeik és üzleteik megjelölésére.⁴⁵⁹

Ez a gyors fejlődés egyúttal a különböző szerszámok, háztartási, kertészeti, mezőgazdasági és egyéb ipari cikkek, termékek nagy mennyiségben történő gyártását is szükségessé tette, és ezeket a nagy tömegű árukat a különböző gyártók, cégek, szállítók a piacokon kínálták a fogyasztók számára.⁴⁶⁰ A XIX. században a gyáripár rendkívül gyors fejlődésével főleg a tömegfogyasztási cikkek esetében oly mértékben elterjedtek a védjegyek, hogy már az ipar és a kereskedelem nélkülözhetetlen segédeszközei lettek.⁴⁶¹ Azonban a fogyasztók segítség nélkül nem tudnak és nem is tudtak különbséget tenni a különféle gyártók között, így hamar

⁴⁵² VIDA 1962. 15. p

⁴⁵³ VIDA 1962. 16. p

⁴⁵⁴ SANDON 1998. 17. p

⁴⁵⁵ TATTAY 2007. 24. p

⁴⁵⁶ 1789. évi Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata : XVII. „Tulajdonától - lévén a tulajdonjog szent és sérthetetlen - senki meg nem fosztható, legfeljebb csakis oly esetekben, amikor ezt a közösség érdekében fakadó nyilvánvaló, törvényesség útján megállapított szükségesség követeli meg - ám ekkor is csak igazságos és előzetes kártalanítás fejében.”

⁴⁵⁷ TATTAY 2007. 25. p

⁴⁵⁸ TATTAY 1995. 9. p

⁴⁵⁹ TATTAY 1995. 9. p

⁴⁶⁰ TATTAY 1995. 9. p

⁴⁶¹ VIDA 1962. 16. p

érdekeltek lettek abban, a gyártók, hogy meghatározott megjelölésekkel: védjegyekkel jelöljék meg áruikat, elősegítve ezzel azt, hogy a fogyasztók meg tudják különböztetni a gyártó áruait a konkurens gyártó termékeitől.⁴⁶² Hiszen a védjegy fontos reklámeszköz mind az ipar, mind a kereskedelem területén, alkalmas az üzleti lehetőségek kiszélesítésére illetve a profit növelésére.⁴⁶³ Emiatt a piacokon népszerű árukról, vagy az ezeken feltüntetett jó hírű védjegyekről előszeretettel készítettek hamisítványokat, utánzatokat is; így a kereskedők e hamisítások megelőzése illetve a megkülönböztetés elősegítése érdekében hozták létre a védjegy jogintézményét. A nemzetközi kereskedelem kialakulásával és elterjedésével a védjegyek a város és országhatárokon túl is hatni kezdtek, már szinte mindenhol alkalmazásra kerültek.⁴⁶⁴ Ebből kifolyólag rendkívül fontos az egységes védjegy jog létrehozása is, amely révén lehetővé válik a védjeggyel ellátott áruk szabad mozgása a közös piacon belül.⁴⁶⁵

c) Angol céhek

1266-ban Angliában, olyan törvényt hozott a parlament, amelynek értelmében minden péknek meg kellett jelölnie az általa előállított kenyeret, így amennyiben valamelyik kenyér hiányos súlyú lenne, azonnal tudják azonosítani, hogy melyik pék hibázott.⁴⁶⁶ Az első védjegy törvényként lett dokumentálva e „péktörvény”, ami rendelkezett a kenyerek megjelöléséről.⁴⁶⁷

Ezt követően pedig már egy 1300-ban hatályba lépő törvény pedig az arany- és ezüstműveseket kötelezte áruik megjelölésére.⁴⁶⁸ Ez alapján egy közös megjelölés tanúsította, hogy a kérdéses áru Anglia mely városában készült, ezen felül külön jelzés mutatta az adólerovás megtörténtét, az áru kibocsájtásának időpontját, és a készítő nevét egyaránt.⁴⁶⁹

Az első nyomtatott könyv, egy latin nyelvű Biblia volt, 1454-ben Mainzban, viszont Angliában is már folyt a könyvkereskedelem is a XIV. században.⁴⁷⁰

⁴⁶² TATTAY 1995. 10. p

⁴⁶³ VIDA 1962. 16. p

⁴⁶⁴ VIDA 1962. 17. p

⁴⁶⁵ Robert D. LIPPMANN: American Business Interests and a Uniform Common Market Trademark Law. In: *The American Journal of Comparative Law*. Vol. 12. No. 2. Oxford University Press. 1963. 255. p

⁴⁶⁶ VIDA 1962. 13. p

⁴⁶⁷ The Renaissance of Trademarks: <https://www.lib.utexas.edu/engin/trademark/timeline/ren/ren.html>. (2018-01-25)

⁴⁶⁸ VIDA 1962. 13. p

⁴⁶⁹ VIDA 1962. 13. p

⁴⁷⁰ FEATHER 2006. 9. p

Több mint hetven évvel az előtt, hogy William Caxton bemutatta a szigetországban a nyomtatás új technikáját 1476-ban, egyfajta könnykereskedelem már létezett Angliában, amely tevékenységet olyan fejlett szinten űztek, hogy az írástudók, akik a kéziratokat megírták, saját céhet is működtettek.⁴⁷¹ A könyvnyomtatásra specializálódott egyének céhekbe csoportosultak, és ettől kezdve csak a céhben bejegyzett személynek volt joga Angliában könyvet nyomtatni, mivel a céh felügyelte a könyvnyomtatást, illetve ezen felül az adott céh látta el megjelölésével (védjeggyével) az általa kiadott könyvet.⁴⁷² Minden nyomtatási engedélyt (*printing patent*) bejegyezték egy cégregiszterbe vagy cégkönyvbe, viszont a cenzúraengedélyt ebben az időszakban a *Star Chamber* (Csillag Kamara) biztosította a kérelmezők részére.⁴⁷³ A brit és az amerikai kiadók közötti kapcsolat nehézségekkel küzdött végig a XIX. század folyamán.⁴⁷⁴

William Blackstone hamar felismerte, hogy a tulajdon, mint jogintézmény dinamikusan formálódik.⁴⁷⁵ Művének a második kötetében tárgyalja a tulajdonjoggal (*property law*) kapcsolatos szabályokat „Rights of Things” címszó alatt.⁴⁷⁶

3. A védjegytalalom magyarországi története

A szellemi alkotásokra vonatkozó jogterület a magánjognak egy rendkívül speciális része.⁴⁷⁷ E jogszabályok megalkotásának jogpolitikai indokai között szerepel, hogy a személyeknek speciális kreálmányait védelemben kell részesíteni, hiszen ezek jelentős mértékben növelik, elősegítik a társadalmi innovációt.⁴⁷⁸ Hazánkban a szellemi alkotásokkal kapcsolatos jogterület kifejlődése és az azon belül elhelyezkedő védjegyekre vonatkozó szabályok megalkotása csupán számottevő késéssel történt meg a többi európai országhoz képest.⁴⁷⁹ A szellemi alkotások joga azokat a társadalmi- és életviszonyokat rendezi, amelyek összefüggésben vannak, valamilyen újdonsággal, innovációval, modern gondolatokkal létrehozott szellemi alkotással és ezek alkalmazásával.⁴⁸⁰ Tehát e jogviszonyok rendkívül

⁴⁷¹ FEATHER 2006. 9. p

⁴⁷² JAKAB 2012. 41. p

⁴⁷³ JAKAB 2012. 41. p

⁴⁷⁴ FEATHER 2006. 221. p

⁴⁷⁵ William BLACKSTONE: *Commentaries on the Laws of England*. II. kötet. 1765. 2. p

⁴⁷⁶ JAKAB Éva: William Blackstone és a szellemi tulajdon gondolata a 18. századi Angliában. In: *Forum: Acta Juridica et politica*. 2012. 125. p

⁴⁷⁷ HORVÁTH Attila: A szellemi alkotások jogának története, a szerzői jogi védelem kialakulása, a jogalkotás kezdetei Magyarországon. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*. 2016. 93. p

⁴⁷⁸ HORVÁTH 2016. 93. p

⁴⁷⁹ TATTAY 2007. 22. p

⁴⁸⁰ VILÁGHY Miklós: *A szellemi alkotások joga*. Kézirat. Tankönyvkiadó. Budapest. 1975. 5. p

sajátos tárgyjal rendelkeznek, amelyek szintén törvény által biztosított védelemre szorulnak.⁴⁸¹ Mégis a védjegyek keletkezésének aspektusából hazánk jól illeszkedik az európai fejlődés folyamatába.⁴⁸² A védjegyeket szabályozó iparvédelmi jog a tudományos valamint műszaki termékek oltalmát biztosítja.⁴⁸³ Hangsúlyozottabb a gyakorlatorientált, gazdasági-vagyoni és tulajdonjogi jogviszonyok védelme. Az iparjogvédelem emellett átfogja a vállalat- és árujelzőkhöz fűződő érdekek oltalmát biztosító szabályokat.

Mint már korábban említettem, az ókori államokban gyakran tettek az egyes árucikkekre (amforák, edények, téglák, cserepek és egyéb építőanyagok) valamilyen ábrát az adott termék származási helyének jelzésére és természetesen a többi árucikktől való megkülönböztetésére. Ezt követően a fejlődés következő fokát a középkori céhmegjelölések képezik. Tehát az emberi alkotó tevékenység, az emberek személyiségének a kifejeződései, különböző találmányai mindig is rendkívül jelentős szerepet játszottak az emberiség evolúciójában.⁴⁸⁴ Ezek mellett nagy jelentősége volt a védjegyek kialakulásában a kereskedelemnek, a különböző nyomdászjelek elterjedésének, a porcelángyártásnak és a könyvnyomtatásnak egyaránt.⁴⁸⁵ Ekkor azonban még a kreatív alkotó és az ezeket forgalmazó személy nem különül el, a könyvnyomtató és a kiadó ekkor még író is, a termelő egyben kereskedő is.⁴⁸⁶ Az ABGB hatályba lépése után bevezetésre került hazánkban is a nagykorúsítás intézménye, amelyet gyakran alkalmaztak az ipart illetve kereskedést űző családok.⁴⁸⁷

Az árucserforgalom, a növekvő termelés és az egyes árucikkek számának a szaporodása következtében egyre inkább nőtt a veszélye annak, hogy e jogterület szabályozottságának hiányában a jól bevált árujelzőket elkezdik leutánozni, hamisítani, tévesen vagy jogosulatlanul feltüntetni vagy egyéb módon visszaélni ezek használatával a nagyobb profit elérése érdekében.⁴⁸⁸ Gazdasági és társadalmi igényként merült fel, hogy létrehozzanak a jogalkotók egy olyan jogintézményt, amely kétséget kizáróan leszögezi az árujelzők alkalmazásával összefüggő kizárólagos jogokat, kötelezettségeket, illetve amely determinálja az esetleges jogsértőkkel szemben alkalmazható jogkövetkezményeket. Nemzetközi viszonylatban kezdtek létrejönni a védjegy törvények: 1857-ben

⁴⁸¹ LONTAI Endre: *Polgári Jog. Szellemi alkotások joga. (Szerzői jog és iparjogvédelem)*. Egységes jegyzet. Kézirat. 11. változatlan kiadás. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest. 1994. 5. p

⁴⁸² CSÉCSY 1994. 8. p

⁴⁸³ HORVÁTH 2016. 94. p

⁴⁸⁴ LONTAI 1994. 7. p

⁴⁸⁵ CSÉCSY 1994. 9. p

⁴⁸⁶ VILÁGHY 1975. 7. p

⁴⁸⁷ HOMOKI-NAGY Mária: Az Osztrák Polgári Törvénykönyv és a kiegyezés. In: *Jogtörténeti Szemle*. GB Kft. Budapest. 2007. 17. p

⁴⁸⁸ CSÉCSY 1994. 8. p

Franciaországban, ezt követően Angliában, 1868-ban Olaszországban, 1870-ben Németországban, 1879-ben Romániában.⁴⁸⁹ A nemzetközi szellemi alkotások jogának a hiányára hívja fel a figyelmet Martin T. Buinicki *Negotiating copyright* című művében is.⁴⁹⁰ Joghézag jelentkezett hazánkban azon szabályok terén, amik az olyan társadalmi viszonyokat rendezik, amelyek az emberek új ötletét tartalmazó szellemi termékek alkotásának valamint felhasználásának módjait szabályozná.⁴⁹¹ Azonban e jogterületnek, azon belül is az iparjogvédelemnek és a szerzői jognak a létrejöttének az előfeltétele volt a kereskedelemnek és a kereskedelmi jognak a kialakulása.⁴⁹²

A hazai jogalkotás már a XVIII. század elejétől kezdődően figyelmet fordított a kereskedelem szabályozására, viszont addig jogforrásként a városok statútumai illetve az idáig felhalmozódott kereskedelmi szokások szolgáltak.⁴⁹³ Sőt hazánkban a kereskedelemben kialakult szokás illetve a különböző városok által kiadott statútumok képezték a kereskedelmi jog alapját.⁴⁹⁴ A védjegy jog kialakulásának előfeltétele volt a kereskedelmi jognak a létrejötte, hiszen e foglalkozással kapcsolatban kezdtek el alkalmazni különböző megjelöléseket.

Az 1792. XVII. évi törvénycikk lehetőséget teremtett az osztrák bíróságok részére, hogy ítéلkezzenek a felek alávételése esetén magyar kereskedelmi ügyekben.⁴⁹⁵

A kereskedelmi jog létrejötte, a magánjog rendszerében való önállósodása történeti fejlődés útján valósult meg. Mint már értekezésem első fejezetében kitértem rá, a kereskedelmi jog elsőként a középkorban körvonalazódott önállóan, mint külön jogterület (*ius singulare*).⁴⁹⁶ Kizárólag a nemeseknek volt joga kereskedelmi ügyleteket lebonyolítani például Szumátrán. A kereskedéssel foglalkozók tevékenysége jelentős mértékben eltért a többi tradicionálisnak mondható mesterségtől, hiszen a kereskedők nem csupán a zárt közösségeken belül, hanem legtöbbször inkább azok között bonyolították le ügyleteiket, így speciális jogvédelmet igényeltek.⁴⁹⁷ Eleinte a kereskedelmi jog a kereskedő, üzletszerű tevékenységet folytató személyekre vonatkozó jog (*ius mercatorum*) volt, tehát azon

⁴⁸⁹ CSÉCSY 1994. 9. p

⁴⁹⁰ Martin T. BUINICKI: *Negotiating copyright, Authorship and the discourse of literary, Property rights in nineteenth – century*. America. Routledge series. New York. 2006. 22. p

⁴⁹¹ LONTAI 1994. 5. p

⁴⁹² VILÁGHY 1975. 7. p

⁴⁹³ KUNCZ Ödön: *A magyar kereskedelmi és váltójog vázlatja I. rész*, Grill Károly Könyvkiadó Vállalata. Budapest. 1928. 22. p

⁴⁹⁴ KUNCZ 1922. 17. p

⁴⁹⁵ NAGY Ferenc: *A magyar kereskedelmi jog kézikönyve, különös tekintettel a bírói gyakorlatra és a külföldi törvényhozásokra*. I. Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Bt. Budapest. 1909. 19. p

⁴⁹⁶ LIPPÓCZY Miklós: *A tisztességtelen versenyről szóló 1923: V. t. c. méltatása*. Jogtudományi doktori értekezés a kereskedelmi jogból. Debrecen, 1938. 3. p.

⁴⁹⁷ LIPPÓCZY 1938. 3. p

szabályok összessége, amelyek a kereskedők egymás közötti viszonyait rendezte, és ide tartozott az általuk kialakított szokásjog is, amelyet később elkezdtek jogkönyvekben is rögzíteni. Később viszont a kereskedelmi jog már nem csupán egy foglalkozást űző személyi körrel kapcsolatos szabályok összességét jelentette, és nem is tartalmazta már a kereskedelemmel kapcsolatos összes jogszabályt, csak annak egy részét, azonban elkezdték ide sorolni a gyáriparra, fuvarozásra, bankügyletekre, tőzsdére, értékpapírokra vonatkozó rendelkezéseket is.⁴⁹⁸

A XVIII. században már elkezdték a kereskedelmi jog kodifikálását, amelynek elvégzésére számos bizottság jött létre, számos kidolgozott javaslattal.⁴⁹⁹ Azonban csak jóval később, csupán a XIX. században Széchenyi István szorgalmazta a kereskedelmi és váltótörvény megalkotását, részben e kezdeményezés hatására jött létre az 1840. évi XVI. törvénycikk a kereskedőkről, az 1840. évi XVII. törvénycikk a gyárak jogviszonyáról, az 1840. évi XVIII. törvénycikk a közkeresetre összeálló társaságokról, az 1840. évi XIX. törvénycikk a kereskedői testületről és alkuszokról. A jogalkotó ebben a korszakban azt a megoldást preferálta, hogy egy mindent magába foglaló kódex helyett az egész kereskedelemmel kapcsolatos joganyagot több önálló törvénnyel szabályozta.⁵⁰⁰ A kereskedelmi jognak a magánjogtól történő elszeparálását leginkább az indokolta, hogy az áru-csereforgalom speciális igényeit, bizonyos esetekben felmerülő problémákat az addig kialakult szokásjog alkalmazásával nem lehetett kielégítően megoldani, annak generikussága miatt. A vállalkozó tevékenységet űző személyek részére olyan rendelkezések lettek szükségesek, amelyek előmozdítják a gyors üzletkötést, megfelelő biztonságot nyújtanak a felek számára, és amelyek lépést tartanak a gazdasági élet dinamikájával. Éppen emiatt a kereskedelmi jog is rendkívül gyorsan fejlődött és joganyaga egyfolytában bővült.

Hazánkban az 1875. évi XXXVII. törvénycikket, a kereskedelmi törvényt 1945-ig megközelítőleg 100 törvénnyel módosították.⁵⁰¹ A kereskedelmi jog az üzletszerű gazdasági tevékenységet folytató személyek, üzlettulajdonosok igényeihez idomuló magánjog.⁵⁰² Azonban a magánjogi szabályok mellett, amelyek a gazdasági javak, áruk, vagyontárgyak forgalmával összefüggő tárgyköröket rendezik, közigazgatási, eljárási és büntetőjogi

⁴⁹⁸ LIPPÓCZY 1938. 3. p.

⁴⁹⁹ KAJDNÉ Suhajda Zsuzsanna-KARDOS Lea: *Reklámjogi és reklámetikai kézikönyv*. Budapest. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. 1998. 44. p

⁵⁰⁰ BÓDINÉ BELIZNAI-Kinga-HORVÁTH Attila-ZLINSZKY János: *A magyar kereskedelmi jog története*. In: MEZEY Barna: *Magyar jogtörténet*. Osiris Kiadó. Budapest. 2007. 192. p

⁵⁰¹ BÓDINÉ BELIZNAI-HORVÁTH-ZLINSZKY 2007. 191. p

⁵⁰² FÖLDI-KELEMEN-KISTELEKI-MÁRKUS-POMOGYI-SCHWEITZER-SIKLÓSI 2012. 501. p

szabályokat is magában foglal. Emellett a kereskedőknek a közvetlen termékárúsító tevékenységén kívül e jogterület szabályozási körébe sorolandók az ezzel kapcsolatos közvetlen cselekmények is, mint például a fuvarozó, szállítványozó, kereskedelmi meghatalmazott, biztosítói tevékenységek.⁵⁰³

A gazdálkodás illetve az áru-csereforgalom, az egyes személyek, államok közötti adásvételi és egyéb ügyletek hamar globálissá váltak, átléptek az országhatárokon, nemzetköziesedtek, így az országok a többi ország szabályaival megegyező, egységes, univerzális rendelkezések megalkotására és saját nemzeti szintű jogrendszerükbe történő beépítésére kényszerültek.⁵⁰⁴

Az áru-csereforgalomban a joghatást kiváltó aktusok egymást követően nagy számban fordulnak elő, és amennyiben rövid idő alatt rengeteg ügyletet kötnek a felek, képtelenség állandóan az előírt alaki szabályokat alkalmazni, vagy a szerződéseket minden esetben írásba foglalni.⁵⁰⁵ Ezek a sürgősen illetve formakényszer nélkül megkötött adásvételek csupán pontosan meghatározott feltételek és a kimondott szó szentségébe vetett bizalom, a korrekt üzleti magatartás tanúsítása mellett voltak lebonyolíthatóak.⁵⁰⁶ Ebből kifolyólag a kereskedelmi jog hatalmas mozgásteret biztosít a felek részére a közöttük létrejövő szerződés megkötésének módjával kapcsolatosan. Bányász Jenő a következőképp fogalmaz a szabad versenyt illetően: „A versenyküzdelem úgy az egyesek, mint az összesség érdekeit szolgálja. Az egyesek erejét izmosítja, és arra ösztökéli őket, hogy a tőlük telhető legjobbat nyújtsák.”⁵⁰⁷ Vagyis a gazdasági versenyben résztvevőknek minden tőlük telhetőt meg kell tenniük annak érdekében, hogy érvényesülni tudjanak a piacokon.

Hazánk a Habsburg Birodalomhoz tartozott, így jelentős osztrák hatás jellemezte ennek a korszaknak a jogfejlődését. A védjegyekre az 1858. december 7-én napvilágot látott és 1890-ig hatályban lévő császári védjegy-pátens rendelkezéseit kellett alkalmazni.⁵⁰⁸ Tehát az 1858. évi osztrák védjegy-pátens⁵⁰⁹ Magyarországra is kiterjedő hatálya alapján már létezett a védjegyjog Magyarországon is, sőt már egyes osztrák, illetve magyar eredetű védjegyek lajstromozásra is kerültek.⁵¹⁰ Az egyre jobban fejlődő kereskedelem megkövetelte a kereskedőktől, hogy az általuk készített vagy forgalmazott árucikkeket megjelöljék

⁵⁰³ BÓDINÉ BELIZNAI-HORVÁTH-ZLINSZKY 2007. 191. p

⁵⁰⁴ BÓDINÉ BELIZNAI-HORVÁTH-ZLINSZKY 2007. 192. p

⁵⁰⁵ FÖLDI-KELEMEN-KISTELEKI-MÁRKUS-POMOGYI-SCHWEITZER-SIKLÓSI 2012. 501. p

⁵⁰⁶ BÓDINÉ BELIZNAI-HORVÁTH-ZLINSZKY 2007. 192. p

⁵⁰⁷ BÁNYÁSZ Jenő: A tisztességtelen verseny ellen való védekezésről. In: *Szabadalmi Közlöny* 1911. 1. p.

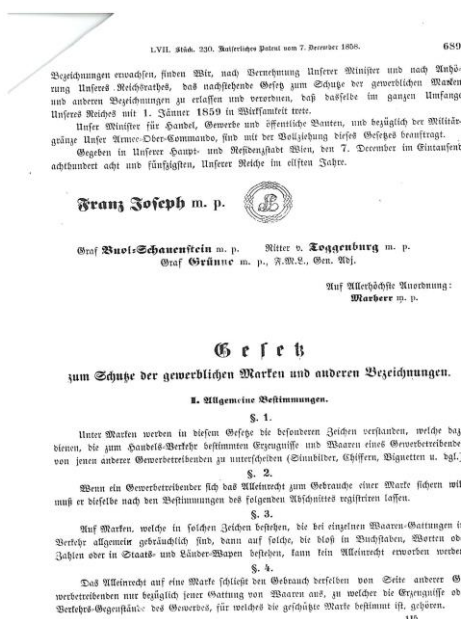
⁵⁰⁸ CSÉCSY 1994. 8. p

⁵⁰⁹ Gesetz zum Schutze der gewerblichen Marken und anderen Bezeichnungen. Reichs-Gesetz-Blatt (Oesterreich) 1858. 688. p

⁵¹⁰ VIDA 2012. 52. p

valamilyen jelzéssel. Így a vásárlók különbséget tudtak tenni a piacgazdaságban résztvevő termékek között.

Külön törvényben Magyarországon először az 1890. évi II. törvény rendelkezett a védjegyek jogi oltalmáról, azonban kereskedelmi törvényünk már szabályozta jóval korábban ezt a területet.⁵¹¹ Országgyűlésünk 1890-ben fogadta el az első magyar védjegy-törvényt. Viszont Magyarország védjegy-történetét mégis az 1858. évi pátenstörvény ismertetésével érdemes kezdeni, amely a következőképpen nézett ki:

A fenti képen látható 1858. évi osztrák védjegy-pátenstörvény preambulumban az ipar és a fogyasztók védelmét deklarálja a védjegyekkel valamint más megjelölésekkel, és azok használatával kapcsolatos visszaélésekkel szemben. Viszont a lajstromozást kizárólag az ábrás védjegyekkel kapcsolatban tette lehetővé, és a betűk, szavak, számok lajstromozását kizárta még ekkor, azonban a szellemi tulajdonjog gondolata már törvény által biztosított jogi oltalommal alakult.⁵¹² 1. §-ában a márka definícióját olvashatjuk: „Unter Marken werden in diesem Gesetze die besonderen Zeichen verstanden, welche dazu dienen, die zum Handels – Verkehr bestimmten Erzeugnisse und Waarem eines Gewerbetreibenden von jenen anderer Gewerbetreibenden zu unterscheiden (Sinnbilder, Chiffren, Vignetten u. dgl.)” Tehát Általános rendelkezések címszó alatt az 1. § értelmében: Márka alatt e törvényben azokat a

⁵¹¹ TATTAY 1995.10. p

⁵¹² Vö. Diethelm KLIPPEL: Die Idee de geistigen Eigentums in Naturrecht und Rechtsphilosophie des 19. Jahrhunderts. In: Elmar WADLE: *Historische studien zum urheberrecht in Europa*. Entwicklungslinien und Grundfragen. Duncker & Humblot. Berlin. 1993.

sajátos megjelöléseket értik, amelyek arra szolgálnak, hogy a kereskedelmi forgalomban az egyik gyártó termékeit és áruit a másik piaci szereplő áruitól megkülönböztessék (képi ábrázolások, jelvények, vignetták). A törvény a márka fogalmának meghatározásával kezd, aminek rendkívüli jelentősége van a védjegyek szempontjából.⁵¹³ A védjegyek sokszínűségének és multi funkciós jellegének köszönhetően több szakterület is elemzi e jogintézményt. Többek között a közgazdaságtan tárgyalja, de nem áll messze a versenyjog vagy akár a társasági jog területétől sem a védjegyoltalom.⁵¹⁴

Ha valaki lajstromoztatni akart valamilyen ábrát védjegyként, erre irányuló kérelmét vállalatának működési helye szerinti kereskedelmi és iparkamaránál kellett benyújtania, két példányban, amelyek közül az elsőt csatolták a lajstrom mellé, míg a második példányt visszajuttatták a kérelmező félnek. Kialakította a pátenst a lajstromozó hatóságok struktúráját, meghatározta azok szervezeti, működési szabályzatát, ezen felül rendelkezik a védjegyek bejelentéséről is, amellyel kapcsolatosan a bejelentési elvet követték, vagyis védjegyvizsgálatot nem alkalmaztak.⁵¹⁵ A pátenst 2. §-a a védjegyek regisztrációját szabályozza: „Wenn ein Gewerbetreibenden sich das Alleinrecht zum Gebrauche einer Marke sichern will, muß er diefelde nach den Bestimmungen des folgenden Abschnittes registrieren lassen.” Vagyis a 2. § szerint: Ha egy gyártó a márkájának használatához kizárólagos jogot akar biztosítani, akkor áruját a törvény következő bekezdése szerint kell bejegyeztetnie. Ezt követően a 3. §-ban arról rendelkezik a pátenst, hogy mit nem lehet bejegyeztetni: „Auf Marken, welche in solchen Zeichen bestehen, die bei einzelnen Waaren-Gattungen im Verkehr allgemein gebräuchlich sind, dann auf solche, die bloß in Buchstaben, Waren oder Zahlen oder in Staats – und Länder – wappen bestehen, kann kein Alleinrecht erworben werden.” Vagyis azon márkák, amik olyan jelekből állnak, amelyek az egyes áru fajtákra a forgalomban általánosan használatosak és olyanra, amelyek pusztán betűkből, szavakból, állami vagy tartományi címerekből állnak, ezekre nem lehet védettséget szerezni. Végül a 4. és egyben utolsó §-ban olvasható: „Das Alleinrecht auf eine Marke schließt den Gebrauch derselben von Seite anderer Gewerbetreibenden nur bezüglich jener Gattung von Waaren aus, zu welcher die Erzeugnisse oder Verkehrs – Gegenstände des Gewerbes, für welches die geschützte Marke bestimmt ist, gehören.” Tehát egy kizárólagos jog egy adott márkára csak arra az áru fajtára zárja ki ugyanezen márka használatát más iparúzókról, amelynek a termékeire vagy

⁵¹³ Alexander DEICHSEL: *Marken-soziologie*. Deutscher Fachverlag GmbH. Frankfurt am Main. 2004. 5. p

⁵¹⁴ DEICHSEL 2004. 5. p

⁵¹⁵ CSÉCSY 1994. 8. p

árufajtáira ez vonatkozik. Alexander Deichsel egyfajta szövetségnek tekinti a márkát.⁵¹⁶

A védjegyoltalom árufajtákhoz kötötten érvényesülhetett és annak jogosultja kizárólagos használati joggal rendelkezett az általa bejelentett védjegyre vonatkozóan.⁵¹⁷ E szabályok alkalmazandóak voltak az Osztrák-Magyar Monarchia egész területén.⁵¹⁸ Ezt az állapotot megerősítette az 1867. évi XVI. törvény, amely egy Vám- és kereskedelmi szövetségről szólt Ausztriával, ennek következtében a védjegypátens hatálya fennmaradt Magyarországon a kiegyezést követően is.

A kizárólagos jog a bejelentés napjával keletkezett és csupán a bejelentőt illette meg, továbbá az elsőbbségi igény is a bejelentés idejéhez igazodott, ha esetleg több személy is bejelentette ugyanazt a védjegyet.⁵¹⁹ A legfőbb lajstromozó hatóság a Bécsi Kereskedelmi és Iparkamara volt, azonban lehetett lajstromoztatni magyar védjegyeket Budapesten, Pozsonyban, Brassóban vagy Zágrábban lévő hatóságoknál is, amelyek a területi elv alapján jártak el a védjegylajstromozások során.⁵²⁰ Két konjuktív feltétel teljesülése esetén lehetett védjegyoltalmat szerezni. Az egyik feltétel, hogy az alkalmazni kívánt megjelölés alkalmas legyen arra a célra, amelyre alkalmazni fogják, míg a másik feltétel, hogy lajstromoztassa az adott megjelölést az érdekelt személy.⁵²¹

E pátens szerint a védjegy egy meghatározott vállalathoz volt kötve, ezért jogutódlás esetén a védjegy is a jogutódra, vagyis az új tulajdonos nevére szállt. Ennek elmaradása esetén viszont a védjegy jog megszűnt.⁵²²

A kizárólagos használati jog megsértése esetén a sértett által indított eljárás lefolytatására az elsőfokú közigazgatási hivatal (politische Verwaltungs-Behörde) rendelkezett hatáskörrel, kártérítési ügyekben viszont már a polgári bíróságok voltak jogosultak eljárni. A színek és egyéb védjegyek használata nem csupán egy mindennapos jelenség volt, hanem számtalan jogi problémát is felvetett, amelyekkel összefüggésben kizárólag az erre vonatkozó jog alkalmazásával adhatja meg a választ a jogalkalmazó.⁵²³

A védjegyoltalom által biztosított kizárólagos védjegy jog megsértésének formái közé tartozott a bejelentett védjeggyel ellátott termékek árusítása, az e termékeken feltüntetett védjegy

⁵¹⁶ DEICHSEL 2004. 11. p

⁵¹⁷ VIDA 2015. 52. p

⁵¹⁸ SZARKA Ernő: Iparjogvédelem Magyarországon. 100 éves a Magyar Szabadalmi Hivatal. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*. 1996. 220. p

⁵¹⁹ VIDA 2012. 52. p

⁵²⁰ CSÉCSY 1994. 9. p

⁵²¹ VILÁGHY 1975. 134. p

⁵²² VIDA 2015. 52. p

⁵²³ Claudia LYDORF: Gibt es ein recht auf fabre? In: JAKAB Éva: *Geistiges Eigentum und Urheberrecht aus der historischen Perspektive. International Kongress*. Pólay Elemér Alapítvány. Generál Nyomda Kft. Szeged. 2012. 55. p

használata, lemásolása, önkényes átvétele, amelyek bekövetkezése esetén az adott időpontban hatályos magánjogi normák alapján kárigényt terjeszthetett elő az a személy, aki ellen a jogsértést elkövették.⁵²⁴

Az 1858. évi osztrák védjegy törvény értelmében csomagolásokon, különféle tartókon, tartályokon és egyéb burkolatokon kellett a jogosult védjegyét feltüntetni.⁵²⁵

A nemzetgazdaság szerkezetének átformálódása és a vállalkozások számának robbanásszerű növekedése egyre több védjegy használatát követelte meg, így a védjegyek szerepe rendkívül megnőtt országunk kül- és belkereskedelmében egyaránt.⁵²⁶ Korábban a rögzített árak és a hosszabb távra szóló szerződések idején még nem volt szükség semmilyen marketing vagy reklámtevékenység folytatására. A szabad piac megjelenésével a társadalom és a gazdaság szerkezetének átalakulása is jelentős mértékben hozzájárult a védjegyek előtérbe kerüléséhez. A fejlett ipari országok gazdasági piacán az árucserforgalomban résztvevő termékek esetében a marketingmunka, a megfelelő reklámtevékenység, a díszes csomagolás és a védjegyoltalom alatt lévő védjegyek szükségszerűvé váltak az értékesítéshez, a nagyobb volumenű eladás elősegítéséhez.⁵²⁷ A jelentős reklám- és marketing tevékenység folytatásának, valamint a védjegyek alkalmazásának költségei mellett a magyar adórendszer adminisztratív költségei is megnehezítették a vállalkozások számára a gazdasági piacon történő érvényesülést, amely főleg a kisvállalatok számára jelentett nehézségeket.⁵²⁸

Az 1867. évi kiegyezés után, a dualizmus korában Magyarországon számos törvényt fogadott el a magyar országgyűlés. A politikai és a gazdasági körülmények változásai nagy hatással voltak a hazai cégek védjegybejelentéseire.

A kiegyezést követően egészen az első világháborúig a gazdasági virágzás kora következett Magyarországon. A hazai jogalkotás 1872-ben kezdett el a védjegyekkel foglalkozni, amely védelmi bizonyítvány kibocsátását tette lehetővé és azok oltalmával foglalkozni. Ennek eredményeként az 1872. évi XXIV. törvénycikk az 1873. évi bécsi világkiállításon alkalmazott rendelkezések alapján árubélyeg oltalomra alkalmas kiállítási tárgyakról rendelkezett: „Mind azon bel-vagy külföldiek, kik az 1873-ik évi bécsi világkiállításon oly tárgyakat állítanak ki, melyek a jelenleg fennálló szabályok értelmében szabadalmi-árubélyeg, mustra- vagy minta-oltalomra alkalmasak, azokra nézve a világ

⁵²⁴ VIDA 2012. 53. p

⁵²⁵ VIDA 2015. 150. p

⁵²⁶ VIDA 1995. 16. p

⁵²⁷ VIDA 1995. 17. p

⁵²⁸ BALÁS Gábor: *Az adórendszer hatása a vállalkozás szabadságára - Egy lepapírozott adórendszer költségei.* In Szalai Ákos, Szepesi Balázs (szerk) (2009) *Kapitalista tapasztalatok 2008.* – Közjó és Kapitalizmus Intézet társszerző: Vékony András Benjámín. 10. p

kiállítási vezérigazgatótól védelmi igazolványt nyerhetnek.”⁵²⁹

A társadalmi és gazdasági fejlődés, a fennálló joghézagok valamint a jogegység iránti igény megkövetelték a kereskedelmi törvények modernizációját, így a hazai kereskedők valamint vállalkozók kívánságára a kereskedelmi miniszter 1872-ben megbízást adott Apáthy István részére, hogy a német kereskedelmi kódexet alapul véve készítse el az új magyar kereskedelmi törvényt, amelyet 1875. május 16-án törvénybe is iktattak, majd 1876. január 1-jén már hatályos az 1875. évi XXXVII. törvénycikk.⁵³⁰

A hazai kereskedelmi törvény (a továbbiakban: Kt.) tehát tudatosan a német kereskedelmi törvény mintájára jött létre. A törvény első paragrafusában meghatározza, hogy a kereskedelmi ügyletekben mely normatív szabályok alkalmazandóak: „Kereskedelmi ügyekben, ha azok iránt a jelen törvényben intézkedés nem foglaltatik a kereskedelmi szokások irányadóak, ezek hiányában pedig az általános magánjog alkalmazandó.”⁵³¹ E szövegrészt értelmezve a figyelembe vehető normarendszer: a Kt., kereskedelmi szokás vagy a magánjog általános szabályai. E forrás rámutat a hierarchiára a jogszabályok között: a *lex specialis*nek minősülő Kt. kerül elsősorban alkalmazásra, ha a törvény az adott tényállásra nem tartalmaz rendelkezést, akkor a bíróság a kereskedelmi szokásokra alapíthatja ítéletét. Ha adott esetre ilyen sem bizonyítható, akkor a bíróság az általános magánjogi szabályok alapján hozhatja meg döntését. Ez hasonlóan alakul majd a későbbi védjegy törvény megalkotásánál is, ugyanis ha a védjegy törvény nem tartalmaz rendelkezéseket az adott kérdésre vonatkozóan, akkor a Polgári törvénykönyv kerül alkalmazásra, háttérjogszabályként szuszidiárius jelleggel.

Ezt követően a törvény a kereskedő fogalmát is definiálja, amely személyekre e törvény hatálya kiterjed: „Kereskedőnek a jelen törvény értelmében az tekintendő, ki saját nevében kereskedelmi ügyletekkel iparszerűleg foglalkozik.”⁵³² Ez azért volt releváns, mivel aki kereskedő volt, az gyakran alkalmazott ábrákat, jelzeteket, termékei eredetének igazolása végett. Klupathy Antal úgy véli: „Kereskedő lehet bárki, akinél megvannak a törvényes feltételek, tehát egyes személy vagy társaság, természetes vagy jogi személy, testület, község,

⁵²⁹ 1872. évi XXIV. törvénycikk az 1873. évi bécsi világkiállításon kiállítandó tárgyak ideiglenes oltalmáról, 1.§

⁵³⁰ BÓDINÉ BELIZNAI-HORVÁTH-ZLINSZKY 2007. 191. p

⁵³¹ 1875. évi XXXVII. törvénycikk: 1. §

⁵³² 1875. évi XXXVII. törvénycikk: 3. §

állam mindezek azonban csak kereskedelmi foglalkozásuk, üzletük körében.”⁵³³ Azonban más vélemények értelmében kizárólag jogi személyek tekinthetők kereskedőknek.⁵³⁴ Földi András a következő meghatározást adja a kereskedő személyére: „A kereskedő, közgazdaságtani értelemben az a személy, aki kereskedelmi tevékenységgel saját számlájára (például nem alkalmazottként, ügynökként) hivatásszerűen foglalkozik.”⁵³⁵

A kereskedői minőség, vagyis, hogy valaki kereskedőnek minősül-e, jogszabály által kerül rendezésre.⁵³⁶ Kereskedői minőséget eredményez kereskedelmi tevékenységet folytató cég bejegyzésének a ténye, valamint az engedélyhez kötött ipari tevékenységek esetében az engedély megadásának ténye.⁵³⁷ Független volt a kereskedői minőség az üzlet terjedelmétől, így ez alapján kereskedőnek minősült a pékmester, a kocsmáros, a vendéglős, a kávésok, a kőfaragómesterek, az optikusok, üvegesek, cipő-üzlettulajdonosok, a hírlap és irodalmi termékek vagy értékpapírok értékesítésével foglalkozó személyek, az autókarosszériagyártók, földbirtokosok, a gyógyszerészek stb.⁵³⁸

Ezzel szemben nem minősül kereskedőnek a fodrász, a fogtechnikus, az építő- és a kőművesmester, az aratási vállalkozó, a földhasznóbérlő, az építkezési vállalkozó, a dohányáruda és a mozgóképszínházi üzem sem.⁵³⁹ Aki kereskedőként tevékenykedett, köteles volt minden árumozgást pontosan dokumentálni, kereskedelmi könyveket vezetni az általa lebonyolított kereskedelmi ügyletekről, leltárt és mérleget készíteni: „Minden kereskedő köteles bekötött, laponként folyó számmal ellátott és átfűzött könyveket vezetni, melyek ügyleteit és vagyoni állását teljesen feltüntetik; e mellett azonban szabadságában áll a könyvezés bármily módját s ennél bármily élő nyelvet használni.”⁵⁴⁰ A Kt. kötelezővé teszi a kereskedők számára a pontos, áttekinthető, teljes körű, azaz minden üzleti tevékenységet dokumentáló modern könyvelést.⁵⁴¹ A hazai jogalkotás eredményeként kiadott törvénycikk alapján a kereskedelmi jog terén már az 1723. évi LIII. törvénycikk értelmében is a kereskedők állandó jelleggel kereskedelmi könyvek vezetésére kötelesek, s e dokumentumokat félbizonyító erővel ruházta fel a törvénycikk: „Ezért jövőre nézve rendelik:

⁵³³ KLUPATHY Antal: *A magyar kereskedelmi jog kézikönyve*. Athenaeum. Budapest. 1904.47. p

⁵³⁴ V. ö. GOLDSCHMIDT Levin: *Handbuch des Handelsrechts Enke*. Stuttgart. 1875.

⁵³⁵ FÖLDI 2012. 500. p

⁵³⁶ KUNCZ Ödön-NIZSALOVSZKY Endre: *Hiteljog. Kereskedelmi törvény*.

Magyar törvények Grill-féle kiadása. Grill Károly Könyvkiadó Vállalat. Budapest. 1937. 5. p

⁵³⁷ KUNCZ-NIZSALOVSZKY 1937. 7. p

⁵³⁸ KUNCZ-NIZSALOVSZKY 1937. 7. p

⁵³⁹ KUNCZ-NIZSALOVSZKY 1937. 8. p

⁵⁴⁰ 1875. évi XXXVII. törvénycikk: 25. §

⁵⁴¹ NAGY 1909. 20. p

hogy a kereskedők és kalmárok összesen és egyenként, rendszeren és alakszerűen vezetett kereskedelmi könyveket tartsanak, melyekbe hitelezéseiket s tartozásaikat pontosan bevezessék.”⁵⁴² Gyakorlatilag ezt a korábbi szabályozást vette át a későbbi Kt. is. Jellemző, hogy az üzleti könyvek meghamisításának elkerülése érdekében összefűzött, számozott lapú üzleti könyvek használatát írja elő, ahol az egyes bejegyzések időrendi sorrendben történnek. Amennyiben az adott kereskedő használt valamilyen jelzetet termékein, akkor érdemes volt ezt is feljegyezni az üzleti könyvben. Hasonló elv alapján működött az ókori római könyvelési - üzleti könyvvezetési rendszer is, a *codex accepti et expensi* vagy *rationes*. Érdekes, hogy az üzleti könyv bármely nyelven, azaz idegen nyelven is vezethető volt: „Minden kereskedő köteles üzlete megkezdésekor leltárt készíteni, tehát ingatlan vagyonát, követeléseit és tartozásait, készpénze mennyiségét és egyéb javait pontosan összeírni és az egyes javak értékét kitüntetni, egyuttal a követelő és tartozó állapotnak egymáshoz viszonyított viszonyát kimutató mérleget szerkeszteni. E leltár és mérleg azontul minden évben elkészítendő.”⁵⁴³ Rendkívül érdekes a törvény által elrendelt leltározási kötelezettség. Ennek célja abban áll, hogy a kereskedő vagyoni állapota egyértelműen megállapítható legyen. Ezzel igyekezett a Kt. a forgalom biztonsága érdekében kiküszöbölni a spekulációs, fedezet nélküli kereskedelmi tevékenység folytatását. Ezen felül a kereskedők kötelesek voltak megőrizni e dokumentumokat a törvényben meghatározott időtartamra. Ezek a rendelkezések két középkori kereskedelmi jogi konstrukcióból származtathatóak, amelyek közül egyik az ún. *signum*, vagyis a kereskedő speciális aláírása, jelzete, kézjegye, ami tulajdonképpen szintén a védjegy előfutárának tekinthető. Földi András szerint e *signumból* alakult ki a védjegy és a modern jogokban alkalmazott cégbejegyzés jogintézménye is.⁵⁴⁴ Szintén már a középkorban is kialakult a kettős könyvvitel is, amely csak úgy, mint napjainkban az ellenőrizhetőség, és a későbbi kontroll elvégzése szempontjából volt fontos.⁵⁴⁵

Ha szükséges volt, akár felhasználhatták bizonyítékként is a szabályosan vezetett kereskedelmi könyveket: „Minden kereskedő köteles a kapott üzleti leveleket megőrizni, az általa küldöttek másait pedig - másolat- vagy lenyomatban - egy másolati könyvbe időrendben bevezetve megtartani.”⁵⁴⁶ A fogyasztó védelme érdekében a kereskedelmi jog a kereskedőket

⁵⁴² 1723. évi LIII. törvénycikk a könyvkivonati per rendjéről s miként kelljen az eddigelé keletkezett adósságok iránt a kereskedőknek eljárni? 1 §

⁵⁴³ 1875. évi XXXVII. törvénycikk: 26. §

⁵⁴⁴ FÖLDI 2012. 519. p

⁵⁴⁵ FÖLDI 2012. 519. p

⁵⁴⁶ 1875. évi XXXVII. törvénycikk: 29. §

fokozottabb gondosságra kötelezte az egyes kereskedelmi ügyletek lebonyolítása kapcsán. Ezt rendkívül jól szemléltetik e rendelkezések.⁵⁴⁷

„A kereskedők kötelesek kereskedelmi könyveiket, az azokban történt utolsó bejegyzés keltétől számítva, legalább tiz éven át megőrizni. Ugyanez áll a kereskedelmi levelek, a leltárak és mérlegek tekintetében is.”⁵⁴⁸ Bejegyzett kereskedőknek szabályszerűen vezetett könyvei kereskedelmi ügyletekből eredő perekben rendszerint nem teljes, de eskü vagy más bizonyítási eszköz által kiegészíthető bizonyítékot képeznek.”⁵⁴⁹ E szövegrészlet értelmében, a kereskedők kötelesek dokumentumaikat őrizni, abból a célból, hogy amennyiben a jövőben bármikor pereskedésre kerülne sor, ezeket a megőrzött iratokat bizonyítékként felhasználhatták az eljárás során. A bizonyítás általában mindig problémás az eljárás folyamán, így jelentősen megkönnyítette saját és a hatóságok helyzetét is a kereskedő, amennyiben megtartotta dokumentumait. Egyre inkább a kereskedők dokumentumai közé tartozott a védjegy is. Azonban ezek bejelentése illetve lajstromoztatása is szükséges volt.

Eleinte viszonylag kevés védjegy került bejelentésre magyar viszonylatban: ez 1875 körül elérte átlagosan az évi 10 bejelentést, majd 1878-ban már évi 43-ra emelkedett a bejelentések száma.⁵⁵⁰ Viszont rendkívül nagy hiányossága az ekkor hatályban levő pátensnek, hogy szavak védjegyként való lajstromozását még nem tette lehetővé. Ez a hiányosság azért is feltűnő, mert a többi európai országban ez a lehetőség már szabályozásra került. Emellett nem volt kötelező azon áruk meghatározása, amelyeken a lajstromoztatott védjegyet feltüntetni kívánták, továbbá az oltalmi idő még korlátlan volt.⁵⁵¹ Vagyis ha valaki egyszer lajstromoztatott egy védjegyet, akkor határozatlan ideig annak kizárólagos jogosultja lett. Így ameddig kívánja, használhatja, feltüntetheti védjegyét bármilyen terméken.

1881-ben elkezdődött az állami ipari támogatás, amely főleg adómentesség (új iparvállalatoknak 15 év is adható volt) illetve vámmentesség formájában öltött testet, így ennek köszönhetően erre a korszakra egyfajta vállalat alapítási hullám volt jellemző.⁵⁵² Ez új lendületet jelentett a védjegyek bejelentése és használata terén is.

Az 1888. évi XXIII. törvénycikk kötelezően előírja a védjegyhasználatot a cukorgyárosok

⁵⁴⁷ MEZEY Barna. *Magyar jogtörténet*. Osiris Kiadó. Budapest. 2007. 191. p

⁵⁴⁸ 1875. évi XXXVII. törvénycikk: 30. §

⁵⁴⁹ 1875. évi XXXVII. törvénycikk: 31. §

⁵⁵⁰ VIDA 2012. 53. p

⁵⁵¹ VIDA 2015. 150. p

⁵⁵² VIDA 2015. 150. p

számára, azért hogy az adott termék eredete igazolva legyen: „Minden cukorgyárnak az árujegy- és minta-oltalomra nézve fennálló rendszabályok értelmében lajstromozott s kizárólag csak általa használt árujegygyel kell birnia, mely minden az illető gyárban előállított kész és elárusításra alkalmas cukorra rendelet útján meghatározandó megfelelő módon alkalmazandó.”⁵⁵³ Tehát e rendelkezés lajstromoztatott árujegy használatára kötelezte az összes Magyarországon tevékenykedő cukorgyárat, amely árujegynek igazolnia kellett, hogy az adott cukormennyiség melyik gyárban került előállításra. A cukortermelvények iparjegyekkel történő megjelölésére azért volt szükség, hogy a gyárak által készített végtermék eredete, származása, gyártója és minősége is igazolva legyen.

A dualizmus idején megszületett Büntető Törvénykönyv már tartalmaz az iparvédjegyek hamisításával kapcsolatos rendelkezéseket: „A ki valamely árucikken, vagy annak burkolatán, más belföldi gyárosnak, iparosnak, természetőnek vagy kereskedőnek czégét vagy iparjegyét, jogtalanul azon célból használja, hogy a közönséget azon árucikk eredete, természete, vagy minősége iránt tévedésbe ejtse: az iparvédjegy hamisításának vétségét követi el, és három hónapig terjedhető fogházzal, valamint ezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. Ugyanezen büntetés éri azt is, a ki a jelen szakaszban meghatározott vétséget külföldi gyáros, iparos, természető vagy kereskedő czégének vagy iparjegyének jogtalan használása által követi el, ha a viszonyosság azon állammal, melynek a sértett fél honosa, államszerződés vagy egyezmény által meg van állapítva. Mindkét esetben ezen vétség csak a sértett fél indítványára büntetendő.”⁵⁵⁴ Az 1878. évi V. törvénycikk a büntettekről továbbá vétségekről szólt, míg az 1879. évi XL. törvénycikk rendelkezett a kihágásokról.⁵⁵⁵

Az iparvédjegy hamisításának a vétségét követi el az a személy, aki más cégét vagy iparjegyét jogosulatlanul használja, abból a célból hogy a fogyasztókat megtévevessze az áru eredetét illetően. Ebben az esetben is fogház és pénzbüntetés kiszabására van lehetőség, viszont kizárólag a sértett fél indítványára (azaz magánvádas bűncselekményről van szó). Ezzel kapcsolatos jogesetektől viszont jelentős hiányt szenvedünk, mivel a hamisítókat, a hamis terméket gyártó személyeket szinte lehetetlen volt felderíteni, a másik (szerző) fél viszont állandóan saját jóhiszeműségére hivatkozott.⁵⁵⁶ Hazánk kormánya 1888 elején terjesztette a

⁵⁵³ 1888. évi XXIII. törvénycikk a cukoradóról: 25. §

⁵⁵⁴ 1878. évi V. törvénycikk 413. §

⁵⁵⁵ MEZEY 2007. 329. p

⁵⁵⁶ Cristoph ANN: Termékhamisítás és iparjogvédelem. In: *Iparjogvédelmi és szerzői jogi szemle*, 4. (114.) évfolyam 6. szám, 2009. 115. p

jogalkotó elé a magyar védjegy törvény tervezetét.⁵⁵⁷ Így megtörtént Magyarországon a védjegy jog és a szabadalmi jog kodifikációja, és létrejött az 1890. évi II. védjegy törvény, amelyet 1890. január 6-án hirdettek ki.⁵⁵⁸ Megállapítható tehát, hogy e törvény jelentős késéssel került megalkotásra, a védjegyek korai jelenlétéhez képest.

Hazánkban a szellemi alkotások jogának, a védjegy jognak a kiformalódása később ment végbe, mint a többi európai országban, viszont ezekkel összhangban történt meg hazánk védjegy jogi kodifikációja, amelyet az értekezés későbbi fejezetében ismertetek is, valamint azt is, hogy máshol mennyivel hamarabb szabályozták a védjegy jogot, mint hazánkban. A védjegy jogi jogviszony egy abszolút szerkezetű és negatív tartalmú jogviszony.⁵⁵⁹

A hazánkban hatályba lépett 1890. évi II. törvény a korábban hatályban volt osztrák védjegy törvény magyar változata, vagyis számos ponton az osztrák törvény majdnem szó szerinti fordítása volt, azonban e két törvény tartalma mégsem volt teljesen azonos.⁵⁶⁰ Az első magyar védjegy törvény javaslatának benyújtását valamint a védjegyekre vonatkozó jogszabály megalkotását jelentős fordítási és jogszabályértelmezési munkálatok előzték meg.⁵⁶¹

Első védjegy törvényünk, amely 1890. május 15-én lépett hatályba, definiálta a védjegy fogalmát (pozitív és negatív oldalról egyaránt), rendelkezett a védjegy fajtáiról és a védjegy oltalom megadásának feltételeiről, valamint a törlés módozatairól.⁵⁶² E jogi eszköz célja, hogy oltalmat biztosítson meghatározott vállalatok megkülönböztetésére és versenylőnyük biztosítására szolgáló ábrák, grafikailag ábrázolható megjelölések részére.⁵⁶³

Az 1890. évi II. törvény 1. §-ában pontosan meghatározza, hogy mi lehet védjegy:⁵⁶⁴ „Védjegyek alatt a jelen törvény értelmében oly jelvények, (jegyek, vignetták s effélék) értendők, melyek a kereskedelmi forgalomra szánt készítményeknek és árúknak más hasonló készítményektől és árúktól való megkülönböztetésére szolgálnak.”⁵⁶⁵

E törvényi védjegy fogalom pozitív meghatározása már nagyon hasonló hatályos törvényünk védjegy fogalmához. Csupán az akkori szóhasználatból eredő különbségek észlelhetők, de lényegében jól meghatározásra kerül, hogy mely árujelzők lehetnek védjegyek. Már itt

⁵⁵⁷ TÓSZEGI 2017. 76. p

⁵⁵⁸ VIDA 2015. 151. p

⁵⁵⁹ VILÁGHY 1975. 134. p

⁵⁶⁰ *Reichsgesetzblatt*, Wien. 1890. 11. p

⁵⁶¹ KÓSA 1899. 9. p

⁵⁶² TATTAY 1995. 10. p

⁵⁶³ LONTAI 1994. 182. p

⁵⁶⁴ TATTAY 2007. 22. p

⁵⁶⁵ 1890. évi II. törvény

megjelenik a védjegy legfőbb funkciója, mint definíciós elem, a megkülönböztető képesség megléte. Ebben a meghatározásban a megjelölésen van a hangsúly, hiszen ekkor még kizárták a védjegyoltalomból a különböző árucikkek speciális, egyedi alakját, a színeket, és az egyéb jellegzetes térbeli tulajdonságokat, ekkor még kizárólag a valamilyen felületen megjeleníthető, lerajzolható ábrákat tartották alkalmasnak arra, hogy lajstromoztassák védjegyként.⁵⁶⁶ Tehát még kizárólag ábrás védjegyek oltalmát biztosította e törvény.⁵⁶⁷

Első védjegy törvényünk negatív meghatározása értelmében ki volt zárva a védjegyoltalomból a csupán szavakból, betűkből, számokból álló, valamint az olyan megjelölés, amelyet meghatározott fajtájú árucikkek megjelölésére általában alkalmaztak.⁵⁶⁸ Ezen felül szintén ki van zárva a védjegyoltalomból a jó erkölcsbe ütköző, erkölcstelen, közrend ellenes, vagy megtévesztésre alkalmas, a valósággal ellentétes feliratokat, ábrákat, jelvényeket, képeket, szimbólumokat tartalmazó megjelölések.⁵⁶⁹ Relatív volt kizárva a védjegyoltalomból azon megjelölések, amelyek a királynak, valamint családtagjainak arcképét, címerét, vagy más állami címert tartalmaznak. Jelentős fejlődésnek minősült a korábbi 1858. évi védjegypátens rendelkezéseihez képest, hogy már a termelők és a kereskedők is lajstromoztathattak védjegyet, míg a pátensben még csak az iparosok.⁵⁷⁰

Mind a hazai mind a külföldi védjegy jog és ebből kifolyólag az 1890. évi hazai védjegy törvény lényeges alapelve, hogy a védjegyoltalom az adott termékhez vagy szolgáltatáshoz kapcsolódik, amely termékek illetve szolgáltatások az árujegyzékben vannak feltüntetve.⁵⁷¹ Első védjegy törvényünk értelmében az oltalom csupán az árujegyzékkel összefüggő egyedüli használatra vonatkozik, és a jogosult kizárólag ezekkel kapcsolatban kérhette a később lajstromoztatott azonos védjegyek törlését, ez pedig újításnak számít, hiszen a pátensben még nem így volt.⁵⁷² Amennyiben valaki védjegyoltalmat szeretett volna szerezni megjelölésének, akkor a lakhelye vagy telephelye alapján illetékes kereskedelmi és ipari kamaránál tehetett védjegybejelentést.⁵⁷³ Ezt Vida Sándor így jellemzi: „Az 1890. évi II. törvénycikk 3. §-a 2. pontjának rendelkezése, mely szerint a pusztán szavakból álló árujegyek a belajstromozásból ki vannak zárva, - csak oly szavakra vonatkozik: melyek kizárólag az áru

⁵⁶⁶ CSÉCSY 1994. 8. p

⁵⁶⁷ TÓSZEGI 2017. 76. p

⁵⁶⁸ CSÉCSY 1994. 8. p

⁵⁶⁹ CSÉCSY 1994. 8. p

⁵⁷⁰ TÓSZEGI 2017. 76. p

⁵⁷¹ GÖDÖLLE István: A jó hírű védjegy mint kizáró ok a védjegy jogban. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 8. (118.) évfolyam 6. szám, 2013. 148. p

⁵⁷² GÖDÖLLE 2013. 148. p

⁵⁷³ CSÉCSY 1994. 8. p

előállításának helyét, idejét és módját, az áru minőségét, rendeltetését, valamint ár-, mennyiség- és súlyviszonyait jelzik.”⁵⁷⁴

Ezt követően meghatározza azt is, hogy valamely ábra vagy megjelölés lajstromoztatása hogyan történjék, majd rendelkezik e törvény a kizáró okokról is, amelyek közül bármelyik fennforgása esetén nem adható meg a védjegyoltalom: „A ki valamely védjegy kizárólagos használati jogát magának biztosítani kívánja, azt a következő fejezetben foglalt határozatok értelmében be kell lajstromoztatnia.”⁵⁷⁵ „A belajstromozásból ki vannak zárva, és ennél fogva a kizárólagos használati jog megszerzésére nem alkalmasak az oly védjegyek, amelyek: 1. kizárólag Ő Felségeiknek, vagy a királyi család valamelyik tagjának arczképéből állanak; 2. kizárólag állami és közhatósági czimerekből, valamint pusztán számokból, betűkből vagy szavakból állanak; 3. a forgalomban bizonyos árunemek megjelölésére általánosan szokásosak; 4. erkölcstelen és közbotrányt okozó vagy közrend elleni ábrázolatokat vagy a tényleges üzleti viszonyoknak vagy a valóságnak meg nem felelő, és a fogyasztó közönségnek tévedésbe ejtésére alkalmas feliratokat vagy adatokat tartalmaznak.”⁵⁷⁶

Tehát amennyiben valaki oltalmat szeretne szerezni lajstromoztatnia kell az általa kiválasztott ábrát, szimbólumot és a belajstromoztatással megszerzi a védjegy feletti kizárólagos használati jogot. Természetesen nem lehet bármit lajstromoztatni, így ez alapján ki vannak zárva a belajstromozásból bizonyos kategóriák, így az ezekkel kapcsolatos kizárólagos használati jogosultságokat sem lehet megszerezni. Vagyis nem lajstromoztatható a királyi család tagjainak arcából álló kép, az állami címerek, az olyan ábrák, amelyek erkölcstelenek vagy közrendbe ütköznek, és végül, amelyek nem felelnek meg a valóságnak.

Jogtörténeti aspektusból fontos megvizsgálni az 1890. évi magyar védjegy törvény által bevezetett rendelkezéseket, szabályokat. Ilyen volt a 10 éves oltalmi idő meghatározása, szemben a korábbi korlátlan oltalmi idővel, amelynek indoka az volt, hogy rengeteg lajstromoztatott védjegy volt nyilvántartva már az 1900-as évektől kezdődően. Ha megszűnt a vállalat, a védjegy továbbra is a nyilvántartásban maradt, annak használata nélkül.⁵⁷⁷ Ez indokolatlanul kivont a forgalomból árujelzőket, lehetlenné tette azok használatát. Továbbá bevezetésre került annak a lehetősége, hogy több védjegyet jegyeztessen be ugyanazon kérelmező. Ezen felül újítás volt még az áruk megjelölése a lajstromozás iránti kérelemben,

⁵⁷⁴ VIDA 2012. 56. p

⁵⁷⁵ 1890. évi II. törvénycikk 2. §

⁵⁷⁶ 1890. évi II. törvénycikk 3. §

⁵⁷⁷ VIDA 2015 152. p

valamint felállításra került a központi védjegylajstrom.

Amennyiben a sértett a védjegybitorlás által kárt szenvedett, úgy jogosulttá vált ennek megtérítését követelni a bitorlótól a törvény 27. §-a értelmében, amely a következő rendelkezéseket tartalmazza: „A polgári magánjog szerint a sértett felet megillető kártérítés helyett, ez utóbbinak a tárgyalás folyamata alatt kifejezett kívánatára, a büntető bíróság az elítélt ellen, az ítéletben a büntetésen felül, a fennforgó összes körülmények méltatásával szabad meggyőződése szerint a sértett fél javára ötezer forintig terjedhető kártérítési összeget is megállapíthat. Ha ugyanazon kihágásért (1895. évi XLI. t.-cz. 11. §.) többen ítéltetnek el, az elítéltek a kártérítési összegért egyetemlegesen felelősek.”⁵⁷⁸

Itt arról van szó, hogy a büntetőbíróság kártérítési összeget is megállapíthat a sértettet megillető kártérítés helyett, amelynek összege akár ötezer forint is lehetett.

Több elkövető esetén egyetemleges felelősséget határoz meg a törvény, amely alapján a jogosított bírósági úton követelheti a kártérítés teljes összegét bármely bitorlótól.⁵⁷⁹ És ebben a szakaszban elválik egymástól a sértett büntetőjogi és polgári jogi igénye, hiszen az kétségtelen, hogy a büntető eljárással egyidejűleg kártérítési per kezdeményezése iránt is lehet keresetlevelet benyújtani a polgári bíróságokon.⁵⁸⁰

Mindezek alapján Magyarország védjegyügyekben teljesen önálló, az osztrák tartományoktól függetlenné vált. Ettől kezdve minősül önálló magyar jogintézménynek a védjegy. Azonban a gyakorlatban más volt a helyzet, hiszen az az osztrák tartományokkal korábban (1867. évi XVI. törvénycikkkel kihirdetett) megkötött vám és kereskedelmi szövetség XVII. cikkét a módosító törvénycikkek és az 1898. évi I. törvénycikk sem helyezte hatályon kívül, így az továbbra is alkalmazandó maradt.⁵⁸¹ E törvénycikk értelmében: „Az árubélyeg-, mustra- vagy mintának a két államterületen levő akármelyik iparkamaránál történt letéteményezése és lajstromozása az illető részére mindkét fél területén törvényes ótalmat biztosít. A két államterületen bejelentett árubélyegek nyilvántartása végett mindkét kereskedelmi ministeriumban árubélyeg-lajstrom fog a két kereskedelmi minister kölcsönös havi közleményei alapján vezetetni.”⁵⁸²

⁵⁷⁸ Az 1895. évi XLI. törvénycikk a védjegyek oltalmáról szóló 1890. évi II. törvénycikk módosításáról és kiegészítéséről;

⁵⁷⁹ SZÁSZ János: *Szabadság- és védjegybitorlás*. Budapest. 1913. 206. p

⁵⁸⁰ SZÁSZ 1913. 207. p

⁵⁸¹ CSÉCSY 1994. 8. p

⁵⁸² 1867. évi XVI. törvénycikk A magyar korona országai és Ő Felső- és alsó királyságai és országai közt vám- és kereskedelmi szövetség, XVII. cikk

E rendelkezés alapján úgy járt el a gyakorlatban mindkét állam védjegyügyekkel foglalkozó kormánya, hogy egyikőjük kamarájánál való lajstromoztatás a másik államban is érvényes volt. Mind eljárásjogilag, mind az anyagi jogi feltételek is teljesítettnek minősültek, tehát gyakorlatilag a lajstromozó hatóság védjegyügyekben teljes körű hatáskörrel rendelkezett a másik ország területén is.⁵⁸³

A szavak védjegyként való lajstromoztatásához kapcsolódó álláspont szerint a szóvédjegy a nyelvet, mint közvetítőt hívja segítségül egyéni érdekek szolgálatára.⁵⁸⁴ Ez az állítás véleményem szerint napjainkban is megállja a helyét Magyarország ugyanis kötelezettséget vállalt egy Németországgal 1891. december 6-án kötött megállapodásban arra, hogy a német állampolgárok szóvédjegyét hazánkban is lajstromoztatni lehet, és ez volt a jogpolitikai indoka e törvénycikkbe foglalt novella megalkotásának.⁵⁸⁵ Amellett persze, hogy gyorsan szükségessé is vált a szóvédjegyek oltalmának a biztosítása is, így 1895-ben módosították az 1890. évi védjegy törvényt, amelynek eredményeként lehetőség nyílt a kizárólag szavakból álló megjelölések lajstromoztatására.⁵⁸⁶

Az 1895. évi XLI. törvénycikk bevezette, hogy a kizárólag szavakat tartalmazó megjelölések is lajstromozásra kerülhetnek, ide értve ezen megjelölések különös írásmóddal való megjelenítését:

”A csupán szóból vagy szavakból álló, szabályszerűen belajstromozott védjegyre vonatkozó kizárólagos használati jog a védjegynek nem csupán a letett alakban való használatára, hanem annak minden oly kiállítására is kiterjed; mely a védett szót vagy szavakat akár egészben, akár részben más betűjegyekkel, színekben vagy nagyságban adja vissza.”

Bányász Jenő a következőképp nevezte meg a kétféle védjegy eltéréseit: „A védjegyek, mint áruismertető jelek lehetnek ábrás védjegyek, a melyek a látóérzékre való hatás és lehetnek szóvédjegyek, a melyek a hang, fonetikus, tehát a fülre való hatás útján kívánják a megkülönböztetés, a tájékoztatás célját elérni.”⁵⁸⁷

E törvény kibővítette továbbá a védjegy törlési okokat és rendezte a formális és a materiális védjegy jog viszonyát is.⁵⁸⁸ Hazánkban tehát ahhoz, hogy e kizárólagos használati jog jogosultja legyen valaki, belajstromozás volt szükséges.⁵⁸⁹

⁵⁸³ CSÉCSY 1994. 8. p

⁵⁸⁴ BÁNYÁSZ Jenő: *Az áruvédjegy és mintaoltalmi jog kézikönyve*. Franke. Budapest. 1910. 5. p

⁵⁸⁵ CSÉCSY 1994. 9. p

⁵⁸⁶ TÓSZEGI 2017. 76. p

⁵⁸⁷ BÁNYÁSZ 1910. 10. p

⁵⁸⁸ VIDA 2012. 56. p

⁵⁸⁹ KUNCZ 1922. 61. p

Hazánk első modern szabadalmi törvénye az 1895. évi XXXVII. tc., amely már alanyi jogként említi az oltalomra való igényt.⁵⁹⁰ A védelemnek tárgyát az ember által megalkotott, kreativitása által létrehozott szellemi produktum képezi.⁵⁹¹

Kérdéses azonban, hogy e védelem biztosítása hogyan valósuljon meg? Szervezeti szempontból megjelenik egyfajta kettősség, azaz egy adminisztratív és egy jogszolgáltató feladattal szembesülünk.⁵⁹² Szintén e funkciók kettősege mutatkozik meg abban, hogy a XIX. században az oltalomból eredő jogvitákat kötelmi követelésként a rendes bíróságok előtt lehetett érvényesíteni, azonban az engedély megadásáról egy közigazgatási szerv döntött.⁵⁹³ Mégis ma már azonban az Egységes Szabadalmi Bíróság decentralizált elsőfokú fórumrendszere bír a legnagyobb jelentőséggel, ugyanis ez által a kicsi, egymás mellett lévő államok összefogva is fel tudnak állítani egy regionális divíziót, amely fórumstruktúra eljárhat: európai, egységes hatályú, illetve nemzeti szabadalmi perekben egyaránt.⁵⁹⁴ 2015-ben 633 nemzeti szabadalmi bejelentés történt, azonban szintén ebben az évben az európai szabadalmak magyarországi hatályosítása iránti bejelentések száma: 3582 lett.⁵⁹⁵ Hazánk vonatkozásában, a szabadalmi jogban egyfajta kettősség jelenik meg, ugyanis a megsemmisítéssel kapcsolatban a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala közigazgatási szervként hozza meg első fokú határozatát, amely döntés megtámadására lehetőség van a Fővárosi Törvényszéknél.⁵⁹⁶

Már lehetőség nyílt arra, hogy valamely személy szavakat, ábrákat, képeket lajstromoztasson védjegyként. Amit rendkívül jól szemléltet többek között az 1902. évi B. VII. 41. számú elsőfokú bírósági ítélet, amelyet megváltoztatott a Budapesti Büntető Törvényszék és az elkövetőket bűnösnek titulálta védjegybitorlás kihágásának elkövetésében, az alábbi tényállás alapján: a vádlottak saját, „Habanna” feliratú védjegyük megalkotásakor színben, ábrában, kiállításban és beosztásban is a főmagánvádló „Janina” feliratú védjegyével teljesen megegyező védjegyet hoztak létre, leutánozva ezzel a főmagánvádló árujegyét.⁵⁹⁷

A címlapon és a hüvelyeken feltüntetett megjelölés szinte teljesen azonos a két fél

⁵⁹⁰ PAPP 2016. 145. p

⁵⁹¹ JAKAB 2012. 13. p

⁵⁹² PAPP 2016. 145. p

⁵⁹³ PAPP 2016. 146. p

⁵⁹⁴ PAPP 2017. 23. p

⁵⁹⁵ Iparjogvédelmi statisztikai adatok 2015. SZTNH, Budapest. 2016. p. 2: https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/iparjogvedelmi_statisztika_2015.pdf

⁵⁹⁶ PAPP 2017. 23. p

⁵⁹⁷ SZÁSZ János: *Védjegyjogi Döntvénytár*. Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részv. Társulat. Budapest. 1911. 636. p

termékein, valamint ezen felül a vádlottak a főmagánvádló védjegyén használt kartont, borítékot, fedőlapot és ezek színeit is teljes mértékben leutánozta, így e termékek már külső megjelenésükben alkalmasak voltak arra, hogy az átlagos fogyasztót, egy közönséges vevőt tévedésbe ejtsenek a választott termék származásával, gyártásával, eredetével összefüggésben.⁵⁹⁸ A bíróság által lefolytatott tárgyalás során beismerték a vádlottak (azt a bizonyítandó tény), hogy termékeiknek propagandát szerettek volna csinálni az által, hogy leutánozzák a főmagánvádló védjegyét, amely természetesen már ekkor jó hírnévvel rendelkezett a fogyasztók körében. Ábrás védjegyek esetében, színes védjegyeknél a szavak különbözősége, jelen esetben a Habanna és Janina nevek megváltoztatása nem lényeges, a védjegybitorlás megállapításánál maga az ábra, valamint a színezés azonossága a releváns. A bizonyítási eljárás során előkerült levelek alapján kiderült, hogy a főmagánvádlók már korábban felszólították a vádlottakat, hogy hagyják abba a jogosulatlan utánzást, azonban a vádlottak e levélváltás idejét arra használták fel, hogy gyorsan belajstromoztassák saját javukra a leutánzott védjegyet.⁵⁹⁹ Azonban a jogosulatlanul leutánzott védjegy utólagos belajstromoztatása a már elkövetett védjegybitorlás kihágását nem szünteti meg. Súlyosbító körülmény volt, hogy a vádlottak más személyek védjegyeinek utánzását rendszeresen üzték, ezért az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatva a Budapesti Büntető Törvényszék a vádlottakat bűnösnek mondta ki védjegybitorlás kihágásának elkövetésében.⁶⁰⁰ A büntetés kiszabásánál a vádlottak büntetlen előéletét enyhítő, viszont a tetemes kár okozását és a védjegybitorlási hajlamot (vagyis, hogy alig szabadulnak egy védjegyutánzat miatti bűnvádi felelősségre vonás alól, már egyből más cég felkapott védjegyét kezdik másolni) súlyosító körülményként vette figyelembe a bíróság 1902. november 3-án kelt ítéletében.⁶⁰¹

Ezek mellett védjegyként lehetett alkalmazni kereskedelmi neveket is, vagyis a törvény által biztosított oltalom ekkor már ezekre is vonatkozott: „Ki a kereskedelmi cégjegyzékbe bevezetett valamely kereskedővel egyenlő nevet visel, köteles azt cégül oly kép használni, hogy az a már bejegyzett cégtől világosan megkülönböztethető legyen.”⁶⁰²

1895. évi törvényünket módosította az 1913. évi XII. törvény, amely a találmányi szabadalmakról, továbbá a védjegyek oltalmáról szóló törvényeknek az ipari tulajdon védelmére az 1911. évben létrejött nemzetközi megegyezése folytán szükséges módosítása és

⁵⁹⁸ SZÁSZ 1911. 636. p

⁵⁹⁹ SZÁSZ 1911. 636. p

⁶⁰⁰ 1902. évi B. VII. 41. számú elsőfokú bírósági ítélet

⁶⁰¹ SZÁSZ 1911. 636. p

⁶⁰² 1875. évi XXXVII. törvénycikk 17.§

kiegészítése tárgyában született. Módosította az új törvény a megkülönböztető jelleg megítélését, valamint a védjegy és az azt alkalmazó vállalkozás együttes átruházásának és a viszonyosságának a szabályait.⁶⁰³

Hazánkban az 1900. évi XXI. törvénycikk rendelkezik a találmányok, védjegyek és mustrák oltalma tárgyában Spanyolországgal kötött egyezmény becikkelyezéséről.⁶⁰⁴ Az Osztrák-Magyar Monarchia illetve Spanyolország megbízottai révén a spanyol fővárosban, Madridban, 1897. évi január 21-én kelt egyezmény Magyarország törvényei közé kerül.⁶⁰⁵

A paktum célja, hogy az osztrák vagy magyar polgárok számára Spanyolországban valamint a spanyol polgárok részére az Osztrák-Magyar Monarchiában a találmányok, a gyári és kereskedelmi védjegyek és mustrák oltalma biztosítva legyen. A megbízottak megegyeztek abban, hogy az osztrák vagy magyar személyek Spanyolországban, ide értve ennek tengerentúli birtokait illetve a spanyol személyek az Osztrák-Magyar Monarchiában, a találmányok, mustrák és minták gyári és kereskedelmi védjegyek, valamint a cégek, nevek s egyéb árujelzők védelme tekintetében ugyanazon jogokat élvezik:

„Az osztrák vagy magyar alattvalók Spanyolországban, ide értve ennek tengerentúli birtokait és viszont a spanyol alattvalók az osztrák-magyar monarchiában, a találmányok, mustrák és minták gyári és kereskedelmi védjegyek, valamint a cégek, nevek s egyéb árujelzők védelme tekintetében ugyanazon jogokat élvezik, mint a honosok.”⁶⁰⁶

Az Osztrák-Magyar Monarchia középcímere igyekezett szimbolizálni Magyarország valamint Ausztria közjogi viszonyát, amelybe e paktum által Spanyolország is bekerült valamilyen szinten.⁶⁰⁷ Az ember evolúcióját végig kísérte a szimbólumok alkalmazása, a hovatartozást, hatalmat szimbolizáló jelek használata egyre népszerűbbé vált, az uralkodók, államok, nemzetek körében.⁶⁰⁸

A honosok jogaival megegyező jogokat élveznek azon személyek is, akik a szerződő felek valamelyikének területén lakhellyel rendelkeznek, vagy ott ipari tevékenységet folytatnak, és ipari főteleppel rendelkeznek az adott területen.

Ha a szerződő felek valamelyikének polgárai hazájukban meghatározott találmányra szabadalmat igényelnek, a bejelentés napjától kezdve 90 napon belül a másik szerződő fél területein való bejelentésre elsőbbségi joggal rendelkeznek, illetve ugyanez áll a szerződésben

⁶⁰³ 1913. évi XII. törvénycikk

⁶⁰⁴ 1900. évi XXI. törvénycikk

⁶⁰⁵ 1900. évi XXI. törvénycikk

⁶⁰⁶ 1900. évi XXI. törvény I.

⁶⁰⁷ VARGA Norbert: Az Osztrák-Magyar Monarchia középcímere. In: Mezey Barna: *A szimbólumok üzenete*. Elte Eötvös Kiadó. Budapest. 2011. 570. p

⁶⁰⁸ MEZEY Barna: *A szimbólumok üzenete. A jogi kultúra jelképei: eljárások, szokások, formák és tárgyak*. Elte Eötvös Kiadó. Budapest. 2011. 9. p

részes felek valamelyikének területén bejegyzett gyári vagy kereskedelmi védjegyek, mustrákra- és mintákra vonatkozóan is.⁶⁰⁹

A találmányokkal egy kategóriába sorolhatóak a használati minták, amelyek az egyezményben részes felek területein jogi oltalomban részesülnek, viszont a 90 napos határidő a tengerentúli spanyol területek és birtokok bejegyzési kérelménél 120 napra emelkedik.

E törvénycikk szabályaival megegyezően a bejegyzett gyári és kereskedelmi védjegyek, árunevek, mustrák vagy minták oltalma a másik egyezményben részes fél területén sem adható hosszabb időtartamra, mint a származási ország területén biztosított oltalom, azonban az egyik egyezményben részes országnak csakis azon személyei kaphatnak a másik fél területén is kizárólagos használati jogot valamely védjegy vagy árujelzőre vonatkozólag, akik e jogot a saját országukban már törvényesen megkapták. Úgy rendelkezik továbbá e törvénycikk, hogy az egyik szerződő fél területén létrehozott áruknak a másik fél területére történő behozatala nem eredményezheti azon oltalom elvesztését, amely ez utóbbi területeken ezen áruknak találmány, mustra, vagy minta-oltalom értelmében már biztosított.⁶¹⁰ Ennek a jognak a tulajdonosa köteles találmányát, mustráját vagy mintáját azon ország jogszabályait betartva használatba venni, amely államba az oltalom által védett árúkat beviszi.

Már e törvénycikkben is jelen vannak a modern értelemben vett kizáró okok, amelyek fennállása esetén az állam megtagadhatja a bejegyzést, az 1900. évi XXI. törvénycikk szövege így rendelkezik:

„A származási országban bejegyzett védjegytől vagy a származási államban a védjegygyel egyenlő oltalomban részesített árujelzőtől a másik szerződő állam illetékes hatósága a bejegyzést csakis azon esetben tagadhatja meg, ha az illető védjegyek vagy árujelzők:

- a) Ő felségeiknek, vagy a királyi család valamelyik tagjának arczképével, állami vagy közhatósági czimerével illetéktelenül vannak ellátva;
- b) A forgalomban bizonyos árunemek megjelölésére általánosan szokásosak;
- c) erkölcstelenek vagy a közrenddel ellenkeznek, - vagy
- d) összbenyomásuknál fogva ellentétben állanak azon követelményekkel, melyek a közönség tévedésbe ejtését kizárják.”⁶¹¹

Megállapítható ez alapján, hogy a királyi címerek már ekkor különleges törvényi védelem alatt álltak.⁶¹² Illetve ezen felül már e törvénycikkben megjelenik annak a lehetősége, hogy a szerződő felek fenntartsák azt a jogot, hogy a származási országban védelemben részesített védjegytől, vagy egyéb árujelzőtől a bejegyzést megtagadják abban az esetben is, ha ezen

⁶⁰⁹ 1900. évi XXI. törvénycikk III.

⁶¹⁰ 1900. évi XXI. törvénycikk IV.

⁶¹¹ 1900. évi XXI. törvénycikk VI.

⁶¹² VARGA 2011. 570. p

védjeggyel azonos, vagy azzal való megtévesztésre alkalmas szolgáltató védjegy már korábban be van lajstromozva; ugyancsak törölhető (bejegyzés esetében) e védjegyek, az első bejegyzés folytán jogosult személyek kérelmére. Fellelhető továbbá a fogyasztókat megtévesztő védjegy fogalma, illetve az ilyen védjegyek belajstromozásának tilalma, illetve a belajstromoztatás megtagadásának lehetősége. Amely már a modern kori spanyol⁶¹³ és magyar védjegyfogalomban⁶¹⁴ is megjelenik.⁶¹⁵ A szerződő felek, ha ezt még nem vezették be, meg fogják tiltani olyan áruk eladását és forgalomba hozatalát, amelyek csalárd szándékkal, rosszhiszeműen vagy a jogos kereskedelem sérelmével a másik szerződő fél állami címerével vagy az adott áru eredetének igazolásául a másik szerződő fél területeihez tartozó helyeknek, kerületeknek nevével vagy címerével vannak ellátva.

Az egyik szerződő fél államának azon polgárai, akik maguknak a találmány, a védjegy, a mustra vagy adott minta tulajdonjogát a másik szerződő fél területein biztosítani akarják, természetesen kötelesek az utóbbi fél jogszabályai által előírt alakszerűségeket betartani. Különösen találmányaik leírását, illetve védjegyeiket, mintáikat és mustráikat a fennálló szabályok értelmében bejelenteni tartoznak e törvény rendelkezései értelmében:

„Spanyolországban a művészeti és ipari conservatoriumnál Madridban; az osztrák-magyar monarchiában, Ausztriára nézve a találmányok leírását az illető tartományok közigazgatási főnökségénél, a védjegyeket, mustrákat és mintákat a kereskedelmi és iparkamaránál Bécsben, Magyarországra nézve: a találmányok leírását a magyar királyi szabadalmi hivatalnál, a védjegyeket, mustrákat és mintákat a kereskedelmi és iparkamaránál Budapesten.”⁶¹⁶

Majd a törvény cikk rendelkezik saját hatálybalépéséről is, amely alapján jelen egyezmény a jóváhagyások kicserélése után 15 nap múlva lép életbe és a szerződő felek valamelyike által való felmondása után még 6 hónapig érvényben marad.⁶¹⁷ Majd ezt követően e törvény cikk elrendeli, hogy:

„ezen egyezmény jóváhagyandó és a jóváhagyási okmányok Madridban mielőbb kicserélendők. - Minek hitelül alulírottak azt aláírták és címeres pecsétjükkel ellátták”.⁶¹⁸ És végül a keltezés alapján: „kelt két egyenlő példányban, Madridban ezernyolcszáz kilencvenhét évi január hó huszonegyedikén.”⁶¹⁹

A különböző országok is címerekkel, jelzetekkel igyekeztek jellemezni saját magukat,

⁶¹³ „Todo signo susceptible de representación gráfica (1) que sirva para distinguir en el mercado los productos o servicios de una empresa de los otras (2).

⁶¹⁴ „Védjegyoltalomban részesülhet minden grafikailag ábrázolható megjelölés, amely alkalmas arra, hogy valamely árut vagy szolgáltatást megkülönböztessen más áruitól vagy szolgáltatásaitól.”

⁶¹⁵ Juan Manuel Fernández LÓPEZ: *Propiedad Industrial*. Lerko Print, Madrid. 2004. 330. p

⁶¹⁶ 1900. évi XXI. törvény cikk VIII.

⁶¹⁷ 1900. évi XXI. törvény cikk IX.

⁶¹⁸ 1900. évi XXI. törvény cikk X.

⁶¹⁹ 1900. évi XXI. törvény cikk X.

valamint megkülönböztetni egymást a többi nemzetállamtól.⁶²⁰ Tehát a címerek esetében is megjelenik a megkülönböztető funkció, ugyanúgy, ahogy a védjegyeknél.

Említésre kerül, hogy amennyiben más kereskedő nevét, vagy bármely vele kapcsolatos megnevezést kíván használni valaki, akkor az csak az érintett beleegyezésével jogszerű. Ez pedig már a kereskedelmi törvényben is benne van, és rendkívül jól szemlélteti, hogy a védjegyoltalom által a védjegyjogosultnak biztosított jog egy kizárólagosan a jogosultat megillető jogosultság. Ezt támasztja alá a következő jogeset is:

Bűnösnek mondta ki a Budapesti Büntető Járásbíróság a vádlottat az 1895. évi XLI. törvénycikk 9§-ába ütköző védjegybitorlás kihágásának elkövetésében az alábbi tényállás alapján: Vádlott muszkahalat forgalmazott, amit olyan üvegekbe töltött, amelyeken a „Warhanek C.” cégnév jogszerűtlenül volt feltüntetve, a jogosult kereskedő cég hozzájárulása nélkül.⁶²¹ Még hozzá olyan üvegeket hozott forgalomba, amelyeken a „Warhanek C.” cég kereskedelmi neve magának az üvegnek az anyagából kidomborodott, és ezeket a jogosulatlanul forgalomba hozott üvegeket a lefolytatott bizonyítási eljárás során meg is találták a vádlott helyiségeiben, valamint a házkutatás során arra is fény derült, hogy a vádlott veje és lánya is azzal foglalkoztak, hogy töltötték az üres üvegekbe a muszkahalat.⁶²² Tanúk által nyert bizonyítást továbbá az a tény a per során, hogy vádlott a „Warhanek C.” név nevével ellátott üres üvegeket vásárolt, és ezért megállapítandó, a szándékosság a vádlott részéről a védjegybitorlás elkövetésekor egyértelműen bebizonyosodott. Az eljárás tárgyát képező kihágást úgy követte el a vádlott, hogy tudott a panaszos cég létezéséről, ugyanis a „Warhanek C.” cég nevét 1905. december 27-én a budapesti kereskedelmi és váltótörvényszéknél egyéni kérelemre bevezették a cégjegyzékbe, amit szabályszerűen közzé is tettek.⁶²³ E tények értelmében pedig bűnösnek találta a vádlottat a Bíróság védjegybitorlás kihágásában, 1908. április 27. napján.

A védjegyek jelentőségének növekedését szemlélteti az a tény is, hogy már ebben az időszakban is számos védjegyekkel kapcsolatos per volt folyamatban. A Budapesti büntető járásbírósághoz címzett feljelentésben Pollatschek Bertalan sértett előadta az alábbi tényállást: P J. vádlott a sértett által Elixir néven forgalomba hozott gyógykészítmény belajstromozott védjegyével szolgáló vignettával teljesen megegyező vignettát készített és szintén Elixir névre keresztelt, illetve megegyező nagyságú és formájú üvegekben árusított gyógyszert ezzel a

⁶²⁰ MEZEY 2011. 9. p

⁶²¹ SZÁSZ 1911. 618. p

⁶²² SZÁSZ 1911. 618. p

⁶²³ SZÁSZ 1911. 618. p

vignettával forgalomba is hozta, így neki (a sértettnek) súlyos erkölcsi és anyagi kárt is okozott, és elkövette a védjegybitorlás kihágását.⁶²⁴ Felperes kérte a bíróságot, hogy állapítsa meg a védjegybitorlás kihágásának elkövetését és tiltsa el a jogsértőt a hasonló védjegy használatától. Tehát a jogi probléma az volt, hogy a vádlott gyakorlatilag a sértett lajstromoztatott védjegyével megegyező megjelölést használt jogosulatlanul.

Vádlott vitatta a két vignetta hasonlóságát, arra hivatkozva, hogy e gyógyszerek a *res extra commercium* kategóriájába tartoznak, így ezek nem sorolhatóak az ipari cikkek védelmét biztosító védjegy törvény rendelkezései alá eső termékek közé, mivel kizárólag orvosi rendeletre adhatók ki.⁶²⁵ Ezt követően a királyi járásbíróóság az általa lefolytatott tárgyalás alapján megállapította, hogy a panaszos vignettája az idézett törvénycikk által védelmezendő, továbbá a sértett által készített gyógyszer ugyancsak szabad forgalom tárgyát képezi, és a vádlott megsértette a sértett által megszerzett kizárólagos jogokat, amikor a panaszos vignettájához megegyező hasonló vignettákat alkalmazott. A vádlott a kihágást elkövette.⁶²⁶ És ezt az ítéletet a Budapesti Büntető Törvényszék is helyben hagyta 1909. október 25-én.⁶²⁷

Leginkább luxustermékeket érint a jogosulatlan leutánzás problémája, órákat, ékszereket és egyéb kiegészítőket utánoznak előszeretettel a hamisítók, továbbá minden olyan terméket, amelynek forgalmazásával nagy hasznot tudnak elérni.⁶²⁸ A fentebb tárgyalt jogeset is azt tanúsítja, hogy már a gyógyszeriparban is elkezdtek utánozni a különféle készítményeket, amely probléma már termékbiztonsági kérdéseket is felvet. Természetesen az ilyen jogosulatlan utánzás, hamisítás, lemásolás jó erkölcsbe ütköző tevékenység, amely fogalom pontos meghatározása rendkívül nehéz.⁶²⁹ Továbbá e hamisítások, csempészések és ezekkel kapcsolatos egyéb bűncselekmények már olyan méreteket ölthetnek, hogy akár nemzetközi terrorizmus eszközei is lehetnek.⁶³⁰ A globális márkák iránti kereslet a fogyasztók körében a fejlett világban ösztönözte a hamisítók elterjedését a piacokon, és az egész árucserreforgalomban világszerte.⁶³¹

Természetesen a problémát csak aktualizálja az a tény is, hogy nagyon nehéz különbséget

⁶²⁴ SZÁSZ1911. 634. p

⁶²⁵ SZÁSZ 1911. 634. p

⁶²⁶ SZÁSZ 1911. 635. p

⁶²⁷ SZÁSZ 1911. 635. p

⁶²⁸ ANN 2016.

⁶²⁹ DELI Gergely: *A jó erkölcsről*. Medium Kiadó. Budapest. 2013. 212. p

⁶³⁰ ÚJVÁRI Emese: A nemzetközi terrorizmus és a nemzetközi terrorizmus elleni küzdelem. In: *Debr. jogi műh.* 5. 2008. 42. p

⁶³¹ Teresa da Silva LOPES-Mark CASSON: Brand Protection and the Globalization of British Business. In: *The Business History Review*. Vol. 86. No. 2. The President and Fellows of Harvard College. 2012. 287. p

tenni a hamis vagy leutánzott termék és az eredeti árucikkek között, és a fogyasztó a hamis termék kiválasztásával valószínűleg csalódni fog annak minőségében, lerontva ez által az eredeti termék iránt való fogyasztói érdeklődést, bizalmat.⁶³² Ebből kifolyólag lerontja a leutánzott márka, termék, védjegy vagy egyéb árucikk tulajdonos vállalata által kialakított képet (goodwillt) is, az eddig fáradságos munkával, reklámtevékenységgel, marketinggel megalkotott imázs leromlik. A fogyasztó az eddig vásárolt meghatározott minőségű termék utánzatával, az utánzott áru vagy szolgáltatás minőségével már nem lesz elégedett, mivel annak minősége jóval alacsonyabb színvonalú, mint a korábban vásárolt eredeti áru minősége.

Az 1908. évi XII. törvény, amely az 1907. október 8-án kötött kereskedelmi és forgalmi viszonyok szabályozásról szóló állami szerződést iktatta törvénybe, jelentős változást hozott a védjegyjog területén, ugyanis hazánk védjegyjogának teljes körű önállóságát e törvénycikk teremtette meg. E szerződés önrendelkezési jogot biztosított a magyar törvényhozás számára, tehát Magyarország védjegyügyekben önállóvá, vagyis az osztrák tartományoktól függetlenné vált az által, hogy e törvénycikk értelmében már nem volt lehetőség osztrák-magyar védjegyoltalom szerzésére, csupán a Magyarországgal kötött szerződés alapján szerezhettek külföldi személy védjegyoltalmat hazánk területén.⁶³³ Vagyis ez alapján már külön-külön volt lehetőség a védjegylajstromoztatásra Ausztriában valamint hazánkban.⁶³⁴

A jogalkotó létrehozta az 1911. évi XI. törvénycikket, amely már részletes szabályokat tartalmazott a védjegyeknek a kiállításakor fennálló időleges oltalmáról is, majd ezt követően egy 1913-as törvénymódosítás pedig a védjegy megkülönböztető képességével, a vállalatoknak a védjegyekhez kapcsolásával, valamint az együttes átruházással összefüggő rendelkezésekkel kapcsolatosan iktatott be új szabályokat.⁶³⁵

A XX. században a technológia dinamikus fejlődésének köszönhetően újabb szellemi alkotások illetve azokkal összefüggő jogosultságok oltalmi jogágak alakultak ki.⁶³⁶ Valamelyest kevesebb törvény született a védjegyekkel összefüggésben a két világháború között, viszont az 1920. évi XXXV. törvénycikk átformálta a Szabadalmi Hivatalt Szabadalmi Bírósággá, és ezt követően itt lehetett jogorvoslattal élni, törlési vagy egyéb védjegyügyekkel kapcsolatos pert indítani.⁶³⁷ E törvénycikk 3. §-a rendelkezett a Szabadalmi Bíróságokról: „Az 1895:XXXVII. törvénycikk 23. §-a a következőképpen módosul:

⁶³² ANN 2016.

⁶³³ VIDA 2012. 56. p

⁶³⁴ TÓSZEGI 2017. 79. p

⁶³⁵ CSÉCSY 1944. 9. p

⁶³⁶ BOYTHA 2012. 14. p

⁶³⁷ CSÉCSY 1994. 9. p

Szabadalmi hatóságok:

1. a szabadalmi bíróság,

2. a szabadalmi felsőbíróság.

Székhelye e hatóságoknak Budapest.”⁶³⁸

1920 júliusában, Bernben a világháborútól érintett ipari tulajdonjogok fenntartására és visszaállítására létrejött egyezmény becikkelyezéséről szóló 1921. évi I. törvény is nagy jelentőséggel bírt a magyar védjegy jog fejlődésére a szintén ebben az időpontban megalkotott a „szövetséges és hatalmak” lakosainak iparjogvédelmi jogainak fenntartásáról és visszaállításáról szóló 1921. évi XXXIII. törvénycikk mellett.⁶³⁹ Az I. világháborút követően egyéb újításokat eszközölt az 1920. évi XXII. törvény, amelynek szabályai lehetőséget teremtettek az együttes védjegy⁶⁴⁰ oltalmára is.⁶⁴¹ Ez a hazai jogszabály az azonos témájú német védjegy törvény magyarítása volt, a német rendelkezéseket fordították le magyarra.⁶⁴² Ilyen együttes védjegy jogosultja egyesület, egyesülés vagy köztestület (továbbiakban: egyesület) lehet és annak használatára maga az egyesület nem jogosult, viszont az együttes védjegy használatára jogosult az egyesület összes tagja. Tehát ezt a speciális védjegyfajtát az egyesületek áruinak és szolgáltatásainak egymástól tulajdonságaik révén történő megkülönböztetésére használják. E használatra vonatkozó rendelkezések (védjegyjogosult személye, székhelye, az együttes védjegy használatára jogosult tagok személye, tagság feltételei, az együttes védjegy használatának ellenőrzését, a jogsértések esetén alkalmazható eljárások rendje) adott egyesület szabályzatában kerülhetnek meghatározásra.⁶⁴³

Emellett az 1921. évi XXII. törvénycikk lehetőséget teremtett az együttes védjegy oltalmára is.⁶⁴⁴ E rendelkezés értelmében az ipari céllal működő egyesülések kérhettek védjegyoltalmat kollektív védjegyük részére: „Ipari célú jogképes egyesülések - ideértve ipari tevékenységükben az államkinestárt és a többi közjogi személyeket is - még ha az árúk előállítására, vagy forgalomba helyezésére berendezett vállalatuk nincs is, lajstromozás végett oly védjegyeket is jelenthetnek be, amelyeket tagjaik saját vállalataik áruinak megjelölésére

⁶³⁸ 1920. évi XXXV. törvénycikk 3. §

⁶³⁹ CSÉCSY 1994. 9. p

⁶⁴⁰ Az együttes védjegy olyan védjegy, amely valamely egyesület, köztestület vagy egyesülés (a továbbiakban együtt: egyesület) tagjainak áruit vagy szolgáltatásait különbözteti meg mások áruitól vagy szolgáltatásaitól, az együttes védjeggyel megjelölt áruk vagy szolgáltatások minősége, származása vagy egyéb tulajdonsága alapján.

⁶⁴¹ VIDA 2012. 57. p

⁶⁴² BECK Salamon: *Magyar védjegy jog*. Budapest. 1934. 60. p

⁶⁴³ 1997. évi XI. törvény 96-100. §

⁶⁴⁴ TÓSZEGI 2017. 79. p

használni jogosultak (együttes védjegy, kollektív védjegy).”⁶⁴⁵

Kuncz Ödön⁶⁴⁶ úgy határozza meg „A magyar kereskedelmi- és váltó jog vázlata” című tankönyvében a védjegy közvetlen elődjének tekinthető védőjegy fogalmát: „Védőjegy minden olyan rövid, egymagában befejezett, első tekintetre felismerhető megjelölés, amely alkalmas arra, hogy a szemlélőre - az árutól függetlenül - a kellő individualitás látszatával hasson és így az árut más hasonló árutól megkülönböztesse.”⁶⁴⁷

A kereskedelmi tevékenységet űző személyeknek különös érdeke fűződött és fűződik ma is ahhoz, hogy árucikkeiket el tudják látni olyan megjelöléssel, amelynek köszönhetően az áru megkülönböztethető lesz más kereskedő hasonló áruitól.⁶⁴⁸ Hamza Gábor úgy fogalmaz, hogy: „a cégvezető és a kereskedelmi meghatalmazott között objektív kapcsolaton alapuló kereskedelmi képviselési jogviszony” áll fenn.⁶⁴⁹ Tehát a kereskedelmi meghatalmazott is jogosult használni az adott cég jelzeteit.

Ráadásul a védjegy egyre inkább a gazdasági jó hírnév szimólumává vált a gazdasági életben, hiszen a jó minőségű áruk hamar népszerűvé váltak a fogyasztók körében.⁶⁵⁰ Az áruk individualizációja érdeke a vásárlónak is, hiszen ő is könnyebben választja ki a számára megfelelő terméket, ha az arra rakott megjelölés szolgáltat valamilyen tömörített információt az áuról. A fogyasztási oldal megjelenésével, ahogy egyre nőtt a kereslet a védjegyekkel megjelölt termékek iránt, úgy egyre inkább előtérbe került a védjegyek alkalmazása is.⁶⁵¹ Kuncz szerint a védőjegy egy meghatározott terméket köt össze egy meghatározott személlyel és határol el egyúttal más személyek termékeitől. Különbség tehető ekkor a gyári, a kereskedelmi védőjegy, a szövegvédőjegy, az ábravédőjegy és a vegyes védőjegy között. Ezek használata minden olyan személynek joga, árut létrehoz és értékesít a piacon, vagyis kizárólagos jogosultság és nem kötelezettség (kivételes esetben, mint már láthattuk korábban, hogy írhatott elő kötelező védjegyhasználatot a kereskedelmi miniszter, ahogy ez meg is történt a kaszákra, sarlókra és a cukorra vonatkozóan).⁶⁵² A kizárólagos védőjegy használat fontos előfeltétele, hogy a használó személy rendelkezzen a kereskedelmi forgalomra szánt

⁶⁴⁵ 1921. évi XXII. törvénycikk 2. §

⁶⁴⁶ Kuncz Ödön a magyar jogészság kiemelkedő alakja, Aradon született 1884. január 18-án. Később a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, a jogtudomány és üzemgazdaságtan határterületével, a gazdasági és a kereskedelmi joggal foglalkozott.

⁶⁴⁷ KUNCZ 1922. 57. p

⁶⁴⁸ KUNCZ 1922. 57. p

⁶⁴⁹ HAMZA Gábor: *Az ügyeleti képviselés*. Rejtjel Kiadó Kft. Budapest. 1997. 18. p

⁶⁵⁰ TÓSZEGI 2017. 80. p

⁶⁵¹ MEZEI 2010. 20. p

⁶⁵² KUNCZ. 1922. 58. p

termékekkel, másodsor a védőjegy az oltalomra alkalmas legyen, és végül fontos magának az eljárásnak a szabályszerűsége, amelynek során az oltalmat megszerzik. És e kizárólagos használati jog fennmarad addig, ameddig a védőjegy törlésre nem kerül a lajstromból, a jogosult írásbeli vagy szóbeli kérelmére, vagy hivatalból a 10 éves oltalmi idő lejártával, vagy ha utólag kiderül, hogy nem is lehetett volna lajstromoztatni az adott védőjegyet.⁶⁵³

Kuncz Ödön részletesen ír a védőjegy bitorlásról illetve az alkalmazható jogkövetkezményekről: „A védőjegybitorlás valamely védőjegy kizárólagos használati jogának a megsértése.”⁶⁵⁴ Ez alapján az követi el a védőjegy bitorlást, aki saját termékeire más védőjegyet teszi, az így elkészült árut forgalomba hozza, más védőjegyet leutánozza, vagy használja jogosulatlanul. Emellett létre kell jönnie egy objektív eredménynek, vagyis a leutánzott jelvénynek utalnia kell egy bizonyos vállalatra, a kérdéses megjelölést hasonló termékeken kell feltüntetnie az elkövetőnek, jogellenes használatnak kell fennforognia és a védőjegyet a maga egészében kell, hogy érje a jogtalanság (nem csak annak bizonyos alkatrészeit).⁶⁵⁵

A XIX. században már hazánkban is a tökéletesség igényével megfogalmazott és megszavazott büntetőjogi normák alapján döntöttek az eljáró bírók, amely rendelkezések legfőbb célja a jogbiztonság fenntartása egy államban.⁶⁵⁶ Ami, Balogh Elemér szerint: „a legnagyobb érték egy konszolidált államban.”⁶⁵⁷ Aki pedig védőjegy bitorlás tényállását megvalósítja, e cselekménye magánjogi, büntetőjogi, valamint közigazgatási jogi jogkövetkezmények alkalmazását vonja maga után.⁶⁵⁸ Magánjogi jogkövetkezménynek minősül a kártérítés, amelyet a polgári bíróságok előtt lehetett kérni, míg vétség elkövetése esetén 6 hónapi fogház és pénzbüntetés is kiszabható az illetékes járásbíróság által büntetőjogi jogkövetkezményként. Az 1890. évi II. törvény értelmében ez megvalósult, amennyiben az elkövető kimerítette a törvény 23. §-ában meghatározott tényállásszerű magatartást:

„A ki másnak kizárólagos használati jogát képező védjegygyel jogtalanul ellátott árut, ezt tudva, forgalomba hoz, vagy árul, továbbá az, a ki valamely védjegyet ily célból utánoz, a védjegyhamisításnak vétségét követi el, és ötszáz forinttól kétezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő; visszaesés esetében, ha az utolsó büntetés kiállása óta tiz esztendő még el nem telt, három hónapig terjedhető fogházzal és ötszáz forinttól kétezer

⁶⁵³ KUNCZ 1922. 62. p

⁶⁵⁴ KUNCZ 1922. 62. p

⁶⁵⁵ KUNCZ 1922. 63. p

⁶⁵⁶ BALOGH Elemér: *A modern büntetőjog és a polgári átalakulás kapcsolata*. Pólay Elemér Alapítvány. Szeged. 2005. 188. p

⁶⁵⁷ BALOGH 2005. 188. p

⁶⁵⁸ KUNCZ 1922. 63. p

forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.”⁶⁵⁹

Tehát ha valaki a más személy kizárólagos használati jogában álló védjegyet a jogosult engedélye nélkül feltünteti bizonyos termékeken és ezekkel kereskedik az árucserreforgalomban az elköveti a védjegyhamisítás vétségét. Ezen felül szintén vétség miatt büntetendő aki ugyanezen indíttatásból más személy védjegyét lemásolja. E cselekmény célzatos, tehát egyenes szándékot feltételez az elkövető részéről.

A kialakult erőteljes piaci versengés a teljesítmény javítására, nagyobb hatékonyságra és már bevált sikeres márkák, védjegyek leutánzására ösztönzi az egyes piaci szereplőket.

A védőjegyek hiteles listája a védőjegy lajstrom, amely révén biztosítani lehet a használati jog elsőbbségét, a fogyasztók tájékozódhatnak ez alapján, és itt kerülnek rögzítésre és megőrzésre a kizárólagos használati jogosultságok, amely nyilvántartást a kereskedelmi és ipari kamarák vezettek.⁶⁶⁰ Általában e kamarák illetve a későbbiekben megjelenő versenyhivatalok társadalmilag elfogadottak, hiszen büntetést szabhatnak ki a tisztességtelenül eljáró piaci vállalatokkal szemben.⁶⁶¹ E kamarák bejegyzéseit a kereskedelmi miniszter egy központi lajstromban gyűjti össze, és ez alapján mindkét nyilvántartásban szerepel: a folyószám, a beérkezés pontos időpontja, a jogos tulajdonos neve, cége és azon termékek, amelyekre a védjegy vonatkozik.⁶⁶² A szubjektív védőjegyjogot a pusztán védjegyhasználat megteremti, így gyakran megesett, hogy olyan védőjegyet lajstromoztattak, amelyet már valaki korábban alkalmazott: ilyenkor a materiális (használattal szerzett) jogosultság ütközik az alaki (lajstromozással szerzett) joggal.⁶⁶³

A védjegyekkel összefüggésben kialakulhat a tisztességtelen verseny is a piacokon, amely egy gyűjtőfogalomnak tekinthető, és amelynek jelentése eltérő lehet a különféle modern jogokban.⁶⁶⁴ A versenynek ugyanis nélkülözhetetlen eleme az árutermelés, amelynek pedig elválaszthatatlan része az áru védjegyekkel történő megjelölése.⁶⁶⁵ 1923. évi V. törvényünk, amely a tisztességtelen versenyről szól, már tartalmaz rendelkezéseket a bitorlással és az utánzással kapcsolatban: „Üzleti vállalata körében senki sem használhat oly nevet, céget, ismertető jelet, rajzot vagy az 5. § rendelkezése alá nem eső oly címet, mely őt meg nem

⁶⁵⁹ 1890. évi II. törvény: 23. § (1) bekezdés

⁶⁶⁰ KUNCZ 1922. 64. p

⁶⁶¹ ANTAL-POMÁZI 2016. 14. p

⁶⁶² KUNCZ 1922. 64. p

⁶⁶³ KUNCZ. 1922. 60. p

⁶⁶⁴ VILÁGHY 1975. 146. p

⁶⁶⁵ LONTAI 1994. 221. p

illeti.”⁶⁶⁶ Ez a tilalom kiterjed arra is, aki üzlettelepét más által jogosan használt névvel, cégérrel, vagy egyéb jellemző megjelöléssel látja el. E paragrafus szerint senki sem jogosult olyan ábrát használni, amelynek használatához nincs belajstromozással megszerzett kizárólagos jogosultsága. Tehát törvényi tilalom áll fenn a tág értelemben vett bitorlással összefüggésben.⁶⁶⁷ Ezt a szabályt pedig kiterjeszti a törvényszöveg azokra is, akik más személy által jogosan használt megjelölést alkalmaznak. „Azt, aki nevét vagy cégét vállalata körében úgy használja, hogy ennek folytán vállalatát azonos vagy hasonló hangzású nevet, céget vagy védjegyet jogosan használó más versenyvállalattal össze lehet tévesztetni, az ilyen versenyvállalat keresete alapján abban az esetben, ha a fennforgó körülmények mérlegelésével az összetéveszthetőség kétségtelenül megállapítható, arra kell kötelezni, hogy nevét, illetőleg cégét az ítéletben megállapított megkülönböztető toldással, elhagyással vagy más változtatással használja.”⁶⁶⁸ Vagyis e paragrafus szerint az érdekelt sértett kérelmére, az általa benyújtott kereset alapján eltiltható a jogellenes használattól az elkövető. „Ugyanez áll megfelelően akkor is: a) amidőn a kereskedő vagy iparos az összetéveszthetőség előidézése végett névváltoztatásra szerzett engedélyt, vagy ugyanily célzattal egyéb módon szerezte meg az összetéveszthetőség előidézésére alkalmas név viseléséhez való jogot; b) ha a kereskedő vagy iparos már fennálló üzletet (vállalatot) az üzleti név vagy cég használatának jogával együtt szerez meg és ez alatt a név vagy cég alatt azt akként folytatja, hogy az azonos vagy hasonló hangzású név vagy cég alatt már jogszerűen fennálló versenyvállalattal összetéveszthető. A jelen § rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell a 7. §-ban említett vállalati ismertető jelek és rajzok használatakor.”⁶⁶⁹ Az az már, nem kizárólag a versenytársak jogviszonyán belüli érdeksérelem áll fenn, hanem már a fogyasztók érdekei is sérülnek, amennyiben az adott megjelölés összetéveszthető más hasonló megjelöléssel.⁶⁷⁰

A 9. § szerint „Árút nem szabad olyan jellegzetes külsőben vagy olyan elnevezéssel forgalomba hozni, sem áru szállításánál vagy üzletfelek szerzésénél olyan segédeszközt vagy megjelölést (ideértve a nevet, céget, ismertető jelet, rajzot és védjegyet is) használni, amelyről a forgalomban már egy másik versenyvállalatot szoktak felismerni. Az előbbi bekezdés tilalma az üzleti ajánlattételnél használt hirdetésekre, árjegyzékekre, üzleti körlevelekre, mintalapokra stb. is kiterjed.”⁶⁷¹ E törvényi rendelkezés tiltja tehát, az olyan név- illetve védjegyhasználatot, amely védjegy az összetéveszthetőségig hasonlít egy másik

⁶⁶⁶ 1923. évi V. törvénycikk A tisztességtelen versenyről: 7. §

⁶⁶⁷ LONTAI 1994. 225. p

⁶⁶⁸ 1923. évi V. törvénycikk A tisztességtelen versenyről: 8. §

⁶⁶⁹ 1923. évi V. törvénycikk A tisztességtelen versenyről: 8. §

⁶⁷⁰ LONTAI 1994. 224. p

⁶⁷¹ 1923. évi V. törvény A tisztességtelen versenyről: 9. §

védjegyjogosult nevéhez vagy védjegyéhez. És a törvény kiterjeszti ezt a tilalmat minden egyéb ábrára, ismertető jelre stb. A versenyszabályozás megfelelő léte elengedhetetlen mind a gazdasági versenyben résztvevő vállalatok, mind a fogyasztók számára, ugyanis a versenyhivatal funkciói közé tartozik a tisztességtelen verseny minél alacsonyabb szintre szorítása, korlátozása, ezáltal nehezítve bármilyen monopólium kizárólagos megszerzését, monopolhelyzet létrehozását vagy domináns piaci pozíció szerzését.⁶⁷²

A védjegyek oltalmáról rendelkező törvények módosításáról és kiegészítéséről szóló 1925. évi XII. törvénycikk meghatározza, hogy mennyi aranykoronát, mely hatóságnak és mikor köteles díjként fizetni az a személy, aki valamilyen megjelölést védjegyként lajstromoztatni, vagy átruházni kíván. 100. 000 koronában állapították meg a védjegyek belajstromoztatásának díját, és amennyiben a belajstromoztatási kérelem olyan termékekre vonatkozik, amelyek eltérő árucsoportokba vannak sorolva, akkor ezt az összeget árucsoportonként kell megfizetnie a kérelmezőnek.⁶⁷³ A bejegyzett adatok módosításának díja 50. 000 korona volt. E díjakat a kereskedelmi és ipari kamarának az eljárni hivatott pénztárába kell befizetni, vagy a lajstromoztatni kívánt védjegy bemutatásakor, vagy a megújítás, átruházás, módosítás kérelmezésével egyidejűleg. E kérelmezők által befizetett díjak kilenctized része a magyar királyi kincstár és egytized része a kereskedelmi és ipari kamarát illeti. Majd a törvény hangsúlyozza, hogy ezeken kívül egyéb díjak szedésére nem jogosultak a kereskedelmi és ipari kamarák.⁶⁷⁴

Újdonságként vezették be a külföldi védjegyek oltalmát viszonyosság esetén.⁶⁷⁵ Ami annyit jelentett, hogy a külföldön lajstromoztatott védjegyet nem kellett külön Magyarország területén is lajstromoztatni, amennyiben a két ország között viszonyosság állt fenn. Emellett rendelkezett még a törvény a bejelentő részére küldendő értesítésről korábbi ütköző védjegyekkel kapcsolatban.⁶⁷⁶ A törvény számos alapvető rendelkezése, többek között a megkülönböztető jelleg követelménye, az oltalmi idő hossza, az elsőbbségre vonatkozó szabályok lényegében a mai napig fennmaradtak.⁶⁷⁷

1925-ben alkalmazták először a védjegyek országos osztályozási struktúráját, amely egy hat osztályból álló jegyzék volt, amely jelentős mértékben megkönnyítette a védjegyek

⁶⁷² ANTAL-POMÁZI 2016. 13. p

⁶⁷³ 1925. évi XII. törvénycikk 1. §

⁶⁷⁴ 1925. évi XII. törvénycikk 1. § 2. § 3. §

⁶⁷⁵ VIDA 2012. 55. p

⁶⁷⁶ VIDA 2015. 152. p

⁶⁷⁷ TATTAY 1995. 10. p

nyilvántartását, illetve szükség esetén azok vizsgálatát. Nagy jelentősége volt hazánk védjegyjogának történetében az 1929. évi XVIII. törvénynek, amely kihirdette Magyarországon a Párizsi Unió Egyezmény, illetve a Madridi Megállapodás (a védjegyek nemzetközi lajstromozásáról) Washingtonban valamint Hágában módosított rendelkezéseit.⁶⁷⁸

A következőkben Szladits Károly koncepciójáról a védjegyoltalomban *A magyar magánjog vázlat*a című munkája alapján szólnék, amely 1933-tól kezdve egyre bővülő tartalommal, öt kiadásban szolgált egyetemi tankönyvül. Elsősorban Szladits védjegy meghatározását szeretném elemezni.

A hatályos törvényi definícióhoz hasonló fogalmi elemekkel került meghatározásra a védjegy fogalma Szladits Károly⁶⁷⁹ tankönyvében, majd példálózó felsorolással azt is megnevezi, hogy mi lehet védjegy: „A védjegy oly jelvény, mely a kereskedelmi forgalomra szánt áru hasonló árutól való megkülönböztetésére szolgál (védjegy lehet például bizonyos kép, mondat, szó, sőt betű vagy szám is).” Ekkorra már körvonalazódott a szellemi alkotások jogán belül elhelyezkedő védjegyekre vonatkozó védjegyjog is.⁶⁸⁰

Szladits kiemeli, hogy a védjegy az jelvény. Azonban a „jelvény” fogalmának pontos definiálása elmarad. E definícióban is megtalálható a megkülönböztető képesség, mint a védjegy egyik legfontosabb fogalmi eleme. Ugyanis ez a védjegyek fő ismérve, hiszen a védjegyeknek ez az elsődleges funkciója is. Továbbá magának a védjegyoltalom megadásának is egyik feltétele Szladitsnál, hogy az adott jelvény (megjelölés) rendelkezzen megkülönböztető képességgel, hiszen e nélkül elveszíti fő funkcióját. Ennek hiányában meg kell tagadni az oltalmat a lajstromozásra bejelentett jelvénytől.⁶⁸¹

A gazdasági liberalizálódás eredményeként a védjegyek jelentőségének előtérbe kerülésekor a védjegyjogilag (illetve versenyjogilag) tiltott magatartások és az ebből kifolyólag indított perek száma is jelentősen megnőtt hazánkban. Ezt követően felmerült annak a veszélye is,

⁶⁷⁸ CSÉCSY 1994. 9. p

⁶⁷⁹ A magyar magánjog kiemelkedő alakja 1871. december 27-én, Dunaszerdahelyen született. Az ifjú Szladits ezt követően Pozsonyba költözött édesanyjával, ahol nyelveket és gyorsírást tanult, illetve már ekkor órákat kellett adnia a megélhetésért. Nagybátyja Gutter János alezredes, aki katonaként szolgált, unokaöccse fizikumának edzését tartotta szem előtt. Megtanította őt úszni, korcsolyázni, lovagolni, vívni és ezeken kívül még számos gyalogtúrát is tettek együtt. Többek között bejárták Alsó-Ausztriát és az osztrák Alpok egy részét; szintén nagybátyjával jutott el Svájcba, Dél-Németországba és Párizsba is. Ő tanította meg a gyorsírást is, amelyben Szladits később számos pályadíj nyertese lett. Budapesten tanult jogot, majd 1895-ben királygyűrűs doktorrá avatták, 1896-ban pedig ügyvédi vizsgát tett.

⁶⁸⁰ SZLADITS Károly: *A magyar magánjog vázlat*a. Grill Károly Kiadó. Budapest. 1933. 368. p

⁶⁸¹ SZALAI 2014. 4. p

hogy a jogosulatlan utánzatok kikerülnek a nemzetközi piacokra is, amely jogellenes magatartás sérti a védjegy kizárólagos használatát.⁶⁸²

Szladits a kereskedelmi jog szabályozási körébe utalja a védjegyek részletesebb tárgyalását.⁶⁸³ Összehasonlítva e két személy által megadott védjegy-fogalmakat megállapítható, hogy: mind a Kuncz Ödön, mind a Szladits Károly által meghatározott definícióban ugyanazon fogalmi elemek szerepelnek, csak eltérő elnevezéssel. Továbbá hasonlóak a védjegy ismérvei is mindkét esetben. Míg Szladits a jelvény kifejezést használja, addig Kuncz Ödön a megjelölés kifejezéssel operál. A Szladits-féle védjegyfogalomban a kereskedelmi forgalomra szánt kifejezés utal arra, hogy kizárólag az olyan jelvények lehetnek védjegyek, amelyek a kereskedelmi forgalomban résztvevő árukat különböztetik meg más személyek-szintén a kereskedelmi forgalomban résztvevő-hasonló árujától. Szintén azonosságot mutat a megkülönböztetésre való alkalmasság, mint a lajstromozás alapfeltétele. Azonban ez a megkülönböztető képesség, mint a védjegy legfontosabb funkciója nem mondható egzakt, konkrét, mivel a differens megjelölések egymástól eltérő mértékben alkalmasak az általuk megjelölt produktumok megkülönböztetésére.⁶⁸⁴ Mindezek alapján megállapítható, hogy az egyes védjegyek hatékonysága különböző: vannak hatékonyabb védjegyek és kevésbé hatékonyak. Az adott megjelölés lajstromozásához viszont elegendő a megkülönböztető képesség megléte, annak minimális foka.⁶⁸⁵ Ekkor viszont a védjegyek jogi szabályozására nem az iparjogvédelem körében, hanem a kereskedelmi szabályok révén került sor, hiszen ekkor még a Szabadalmi Hivatal nem létezett, és annak felállítása majd csak 1995-ben történik meg.⁶⁸⁶ Ezt tükrözi az is, hogy a védjegybejelentést a bejelentő telephelye, vagy lakhelye szerint illetékes kereskedelmi és ipari kamaránál kellett megtenni, és a kamarák ezt a feladatot egészen 1948-ig ellátták.⁶⁸⁷ Ezt megelőzően szabadalmi hatóságok működtek Magyarországon, a kereskedelmi miniszter felügyelete alatt álló szabadalmi hivatal, amely elnökből, alelnökből, állandó és nem állandó műszaki és bírói tagokból állt, illetve rendelkezett kezelő személyzettel is.⁶⁸⁸ És működött még a szabadalmi tanács is 1948 előtt, amely bírói elnökből és ülnökökből tevődött össze.⁶⁸⁹

Továbbra is megmarad a kereskedelmi miniszter jelentősége védjegyügyekben,

⁶⁸² VIDA 1990. 117. p

⁶⁸³ SZLADITS 1933. 368. p

⁶⁸⁴ SZALAI 2014. 312. p

⁶⁸⁵ SZALAI 2014. 312. p

⁶⁸⁶ TATTAY 1995. 11. p

⁶⁸⁷ TATTAY 1995. 11. p

⁶⁸⁸ <https://lnyr.eleveltar.hu/MNLQuery/detail.aspx?ID=3285> (2016-08-09)

⁶⁸⁹ <https://lnyr.eleveltar.hu/MNLQuery/detail.aspx?ID=3285> (2016-08-09)

ugyanis eleinte a Központi Védjegylajstromot a Kereskedelmi Minisztérium vezette, majd az első védjegy törvény módosításainak köszönhetően ez iparjogvédelmi hatósági funkcióvá vált.⁶⁹⁰ A nemzetközi érvényű iparjogvédelmi egyezményekhez való csatlakozásunk, a külkereskedelem fejlődése, és a határokon átnyúló kapcsolatok bővülése szükségessé tette hazánk védjegyjogának fejlesztését.⁶⁹¹

Bognár Istvánné⁶⁹² illetve Szarka Ernő⁶⁹³ áttekinthető összefoglalást ad az Országos Találmányi Hivatal ünnepi tanulmánykötetében az elmúlt 75 év védjegy jogi tárgyú jogi normáival kapcsolatosan. Ebben a II. Világháború utáni időszakban a védjegyek jelentősége teljes mértékben lecsökkent a gazdasági verseny visszaszorítása következtében.⁶⁹⁴ A II. Világháborút lezáró békeszerződés értelmében a védjegy- és mintaoltalmi kérdésekben is vissza kellett állítani az 1939. szeptember 1-jei állapottal megegyező jogosultságokat az Egyesült Nemzetek azon országai állampolgáraival összefüggésben, amely országokkal Magyarország háborúban állt, illetve amely országokkal a harc ideje alatt megszakadtak a diplomáciai összeköttetések.⁶⁹⁵ Tehát a II. világháborút követően az egyes ipari tulajdonjogok visszaállításáról ismét Békeszerződés útján gondoskodtak, amelyet az 1947. évi XVIII. törvény hirdetett ki, és amelynek értelmében kötelező volt visszaállítani a védjegyüggekkel kapcsolatosan az 1939. szeptember 1. napjának megfelelő jogi állapotot, viszont kizárólag viszonyosság esetén lehetett e rendelkezéseket használni.⁶⁹⁶ A II. világháború után is történtek védjegybejelentések a kedvezőtlen gazdasági és társadalmi viszonyok ellenére.⁶⁹⁷ A hazánkban végbemenő társadalmi és piacgazdasági változások, majd az Európai Unióhoz való csatlakozás a szellemi alkotások jogának átformálódását vonta maga után.⁶⁹⁸

Már XIX. századtól kezdődően jelentek meg olyan hirdetések, ábrák, címkék, amelyek igazából fogalmilag védjegyeknek tekinthetők, mivel a különböző csomagolásokra, illetve fényképek hátuljára nyomott grafikai képeket valójában védjegyként használták.⁶⁹⁹ 1995-ben létrejött a Szabadalmi Hivatal, amely átvette a kereskedelmi miniszter és a védjegytanács

⁶⁹⁰ TATTAY 1995. 11. p

⁶⁹¹ TATTAY 1995. 11. p

⁶⁹² BOGNÁR Istvánné: A védjegy és ipari minta oltalom 75 éve. In: *A magyar iparjogvédelem 75 éve* (szerk.: Himer Zoltán, dr. Szilvássy Zoltán). Budapest. 1970. 51. p

⁶⁹³ SZARKA 1996. 29. p

⁶⁹⁴ SZARKA 1996. 29. p

⁶⁹⁵ CSÉCSY György: A magyar védjegy jog helyzete a „negatív tendenciák korszaka” (1949-1969) idején. In: *Tanulmányok a 65 éves Lenkovich Barnabás tiszteletére*. Eötvös József Könyv-és Lapkiadó Bt. 2015. Budapest–Győr 13. p

⁶⁹⁶ CSÉCSY 1994. 8. p

⁶⁹⁷ VIDA Sándor: *Védjegyek és védjegyüggek 1945-1969 között*. 6. (116.) évfolyam 5. szám, 2011. október, 76. p

⁶⁹⁸ TATTAY 2007. 9. p

⁶⁹⁹ GÁCS János: Védjegy-tükör. In: *Budapest, a városlakók folyóirata*. 34. évfolyam. 1. szám január. 2011 2. p

feladatait, így mint központi védjegyhatóság kezdett el funkcionálni, inentől kezdve vezette a központi védjegyrajstromot és gondoskodott a védjegyek közzétételéről. Ekkortól beszélhetünk a védjegyről, mint iparjogvédelmi intézményről.⁷⁰⁰ A XIX. században elég sok ország, köztük Magyarország, Németország, Svájc, Ausztria, USA, Franciaország, Kanada is elkülönült hivatalt hozott létre az ipari tulajdonjogok védelme érdekében.⁷⁰¹

Magyarországon Kozma Lajos híres magyar grafikus, iparművész és építész hangsúlyozta azt, hogy a tipográfiai jelek, a könyvdíszítés, a különböző illusztrációk, építményen szereplő ábrák harmonikus egységet képeznek az adott művel—ezért azok jogosulatlan használata, átvétele tilos.⁷⁰²

1948-tól kezdve számos védjegyekkel kapcsolatos jogszabály⁷⁰³ került megalkotásra, viszont e jogszabályok inkább eljárásjogi rendelkezéseket tartalmaztak. Többek között 1948. március 31-i hatállyal megszűntek a kereskedelmi és iparkamarák és ettől kezdve minden védjegyügy a Szabadalmi Bíróság hatáskörébe tartozott.⁷⁰⁴

A hazai védjegy jog tekintetében az 1949-től 1969-ig terjedő időszakot a „negatív tendenciák korszakának” is szokták nevezni, ugyanis nem kerültek rendezésre a védjegyekkel és más versenyeszközökkel kapcsolatos jogi problémák, joghézagok.⁷⁰⁵ Az ekkor működő tervutasításos szisztéma a védjegy jogintézményét egy kapitalista versenyeszköznek tekintette, így ebben a szocialista rendszerben nem érvényesülhetett rendeltetésének megfelelően. A védjegy fogalma is kérdéssé vált, illetve kezdte elveszíteni eddig kialakult funkcióit is. Gyakran tüntettek fel hamisan használt árújelzőt ócska termékeken, és a fogyasztók sem tudtak következtetni a gyártó cégekre.⁷⁰⁶

Frank Ferenc országgyűlési képviselő a következőképp nyilatkozott a védjegyekről az 1969-es törvényjavaslat előadásakor: „Szocialista termelésünk szervezeti keretei annyira megszilárdultak, hogy már természetesnek látjuk a gyár és a termék azonosítását, hogy a közönség gyárainkat termékeink védjegyéről ismeri és értékeli. A védjegy tehát érinti a

⁷⁰⁰ CSÉCSY 1994. 9. p

⁷⁰¹ PAPP 2016. 148. p

⁷⁰² KOZMA Lajos: *Az írás stílusváltozásai az építészet megvilágításában*. Hungária Nyomda, Budapest, 1943.

⁷⁰³ 1969. évi IX. törvény, 1997. évi XI. törvény, 1998. évi LXXI. törvény 4. §-ával megállapított 1997. évi LXXII. törvény 38. § c), 1999. évi CX. törvény, 2001. évi XLVIII. törvény, 2001. évi CV. törvény, 2002. évi XXXIX. törvény, 2003. évi CII. törvény, 2004. évi LXIX. törvény, 2005. évi CLXV. törvény, 2005. évi LXXXIII. törvény, 2007. évi XXIV. törvény, 2007. évi CXLII. törvény, 2009. évi XXVII. törvény, 2009. évi LVI. törvény, 2010. évi CXLVIII. törvény, 2011. évi XIV. törvény, 2011. évi CLXXIII. törvény, 2011. évi CLXXV. törvény, 2011. évi CCI. törvény, 2012. évi LXXVI. törvény, 2013. évi XVI. törvény, 2013. évi CLIX. törvény

⁷⁰⁴ CSÉCSY 1994. 8. p

⁷⁰⁵ CSÉCSY 1994. 9. p

⁷⁰⁶ CSÉCSY 1994. 9. p

termelőket és a vásárlókat egyaránt, éppen ezért óvni, ápolni kell.”⁷⁰⁷ A képviselő felhívja az Országgyűlés figyelmét a védjegyek jelentőségére. Még azt is kiemeli javaslatában, hogy a gyártókra és a vásárló személyekre egyaránt hatással vannak a védjegyek. Emellett fontos a megfelelő törvényi védelem biztosítása is Frank szerint, e megjelölések részére.

Kiss Árpád kormánytag, aki az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság elnöke volt, terjesztette az akkori országgyűlés elé a törvényjavaslatot, amelyben a következőket írta: „Aktualitást ad a védjegyjog kodifikációjának a gazdaságirányítás új rendszerének bevezetése, amely a szocialista vállalatok, szövetkezetek gazdasági versenyének az eddiginél nagyobb szerepet biztosít a fogyasztók érdekében és érdekeltté teszi a jól gazdálkodó vállalatokat áruik megkülönböztetésében, védjegyeztetésében. Szükséges ez azért is, mert a nemzetközi áruforgalom élénkülése, kiszélesedése, a világpiaci verseny az elmúlt években növelte a védjegyek szerepét. A jogintézmény célja végső soron az, hogy védelmet nyújtson a jól gazdálkodó vállalatoknak eredményeik, vívmányaik jogtalan elsajátítása ellen, lehetővé tegye számukra az új műszaki megoldások alkalmazása, és a piacokon kivívott jó hírnév révén kialakult előnyösebb termelési és értékesítési pozíciók jogi biztosítását. A jó védjegyben tehát jelentős érték testesül meg, amelynek védettsége, oltalma népgazdasági szempontból is megkülönböztetett figyelmet érdemel.”

A nemzetközi és a hazai kereskedelem fellendülése, a privatizáció, a megnövekvő export és import, a gazdasági piacokon részt vevő vállalkozások, gazdasági társaságok, gazdálkodó szervezetek és az általuk gyártott vagy forgalmazott árucikkek számának robbanásszerű növekedése egyre inkább megkövetelte az eddig megalkotott védjegy törvények megújítását, modernizálását.

A hazai védjegyjog következő korszakát az 1969. évi IX. törvény 1970. július 1-én történő hatályba lépésétől kezdődően számítjuk, amelynek köszönhetően számos reform lépett életbe a védjegyügyekkel kapcsolatosan.⁷⁰⁸

Ez a törvény a jogi védelmet kizárólag a lajstromozott védjegyek részére adja meg, valamint bővíti a lajstromozható megjelölések körét (síkbeli, térbeli alakzatok, hang- és fényjelzések is már ide tartoznak) és törvényi szinten a védjegy fogalomkörébe utalja a

⁷⁰⁷ FRANK Ferenc: 1969. évi IX. törvényjavaslat

⁷⁰⁸ CSÉCSY 1994. 9. p

szolgáltatásokat is valamint meghatározza a védjegyoltalom tárgyát és jogi fogalmát.⁷⁰⁹

„E törvény alapján védjegyoltalomban részesülhet minden olyan megjelölés,

a) amely alkalmas áruknak és más szolgáltatásoknak (a továbbiakban: áru) más áruktól való megkülönböztetésére, és

b) amelynek oltalmát a törvény nem zárja ki.”⁷¹⁰

„Nem részesülhet védjegyoltalomban a megjelölés, ha

a) megtévesztésre alkalmas;

b) használata jogszabályba vagy társadalmilag elfogadott erkölcsi szabályba ütköznék;

c) másnak személyhez fűződő jogát sérti;

d) másnak az országban közismert védjeggyel azonos, vagy ahhoz az összetéveszthetőségig hasonló - még akkor is, ha a közismertvédjegy belföldön nincs lajstromozva.”⁷¹¹

„Nem részesülhet védjegyoltalomban az a megjelölés sem, amely kizárólag valamely állam, hatóság, hivatalosan elismert nemzetközi- vagy államközi szervezet megnevezéséből, rövidítéséből, zászlójából, címeréből, jelvényéből vagy ezek utánzatából áll; e jelzések azonban az illetékes szerv hozzájárulásával a védjegy elemeként felhasználhatók.”⁷¹²

„Azonos vagy hasonló áruk tekintetében nem részesülhet védjegyoltalomban a megjelölés, ha:

a) hivatalosan elfogadott ellenőrzési, szavatossági, hitelesítési jegyből, bélyegből vagy ezek utánzatából áll;

b) korábban más javára védjegyoltalom alatt állott, az oltalom lemondás vagy megújítás hiánya miatt megszűnt és a megszűnés óta két év még nem telt el;

c) másnak védjegyoltalom alatt álló vagy korábbi elsőbbséggel bejelentett védjeggyel vagy másnak ténylegesen használt, de nem lajstromozott megjelölésével azonos vagy ahhoz az összetéveszthetőségig hasonlít;

d) szabadalmazott növény- vagy állatfajta neve.”⁷¹³

E védjegy törvény a megkülönböztető jelleg meghatározását negatív oldalról is megteszi. Nem rendelkeznek megkülönböztető jelleggel az áruforgalomban általánosan használatos jelek, továbbá amelyek csupán az áru fajtáját, minőségét, keltét, származási vagy előállítási helyét jelzik, és amelyek kizárólag a termék nevéből vagy annak ábrázolásából állnak.⁷¹⁴

Emellett a törvény a Párizsi Uniós Egyezménynek megfelelően precízebben határozta meg a lajstromoztatási akadályokat, a védjegyeket elkülöníthetőnek tekinti az alkalmazó gazdálkodó szervezetektől, és lehetőséget biztosít a védjegyek átruházására is. Továbbá törvénybe iktatja

⁷⁰⁹ CSÉCSY 1994. 9. p

⁷¹⁰ 1969. évi IX. törvény: 1. §

⁷¹¹ 1969. évi IX. törvény: 3. § (1) bekezdés

⁷¹² 1969. évi IX. törvény: 3. § (2) bekezdés

⁷¹³ 1969. évi IX. törvény: 3. § (3) bekezdés

⁷¹⁴ TATTAY 1994. 330. p

a védjegy-licencia szerződés⁷¹⁵ jogintézményét. Amelynek keretében a licenciadó érdeke is a minőségi egységesség a fogyasztók megőrzése érdekében.⁷¹⁶ Végül, de nem utolsó sorban szabályozza a védjegybitorlás esetén alkalmazandó jogkövetkezményeket.⁷¹⁷

1969. évi védjegy törvényünk már szakít a lajstromozáshoz és árujegyzékhez kötöttség alapelvével és létrehozta a közismert védjegy intézményét, amely akár kizáró ok is lehetett⁷¹⁸ ahhoz hasonló védjegyek lajstromozása iránti kérelmek esetén: „Nem részesülhet védjegyoltalomban a megjelölés, ha d) másnak az országban közismert védjegyével azonos, vagy ahhoz az összetéveszthetőségig hasonló - még akkor is, ha a közismert védjegy belföldön nincs lajstromozva.”⁷¹⁹ E törvényszöveg értelmében tehát ez áttöri a lajstromozási kényszert, mint oltalmi feltételt.

A joggyakorlat kialakította a közismert védjeggyel összefüggő követelményeket, amelyek közül a leglényegesebb az volt, hogy minél hosszabb idő óta népszerű legyen a fogyasztók körében egy meghatározott áruval összefüggésben.⁷²⁰ Ezek alapján az alábbi védjegyeket minősítették közismertnek: pick, dior, lego, abc, wrigley's, reebok, gamma, aranyfácán, mercedes-csillag, dacia, coca-cola, trabant, herz, chlorocid, caravelle, unicum, enteroseptol.⁷²¹

Az 1969. évi IX. törvény megalkotását követő évtizedekben eljárásjogi reformok váltak szükségessé. Ezek egyike, hogy míg az 1969. évi IX. törvény értelmében védjegybejelentést csupán gazdálkodó tevékenységet folytató, árutermelésre jogosult személy tehetett, ha az általuk folytatott tevékenységet engedélyezte az erre illetékes hatóság, addig az 1997. évi XI. törvény értelmében adott védjegyre már oltalmat szerezhethet bármely természetes és jogi személy, valamint jogi személyiség nélküli gazdasági társaság, függetlenül attól, hogy folytat-e gazdasági tevékenységet vagy sem.⁷²² Tehát korábbi védjegy törvényünk alapján védjegyet csupán a gazdasági társaságoknak, az állami vállalatoknak, cégeknek, ipari és mezőgazdasági szervezeteknek, kereskedőknek, és egyéb gazdálkodó szervezeteknek lehetett, viszont ezen

⁷¹⁵ A védjegy-licencia szerződés tárgya a védjegy kizárólagos használatának átengedése a szerződő partner számára.

⁷¹⁶ James K. ECKMANN: Antitrust Problems in Trademark Franchising. In: *Stanford Law Review*. Vol. 17. No. 5. Stanford Law Review. 1965. 932. p

⁷¹⁷ CSÉCSY 1994 9. p

⁷¹⁸ GÖDÖLLE 2013. 149. p

⁷¹⁹ 1969. évi IX. törvény: 3. § (1) bekezdés d) pont

⁷²⁰ GÖDÖLLE 2013. 149. p

⁷²¹ GÖDÖLLE 2013. 149. p

⁷²² TATTAY 1995. 50. p

változtat az 1997. évi védjegy törvényünk.⁷²³ Mégpedig oly módon, hogy kiterjeszti a jogosulti kört.

Maga az eljárás a bejelentésnek a Magyar Szabadalmi Hivatalhoz történő benyújtásával kezdődik⁷²⁴ amelynek tartalmaznia kell a bejelentő nevét és címét, természetesen a lajstromozni kívánt árumegjelölést illetve az árujegyzéket.⁷²⁵ Ha ezek nem találhatók meg a bejelentésben, akkor az érdemi vizsgálat nélkül elutasításra kerül.

Korábbi védjegy törvényünk értelmében az Országos Találmányi Hivatal hatáskörébe tartozott: „a védjegy lajstromozása, a védjegy oltalmának megújítása, a védjegyoltalom megszűnésének megállapítása, a védjegy nemleges megállapítása, a védjegy nyilvántartásával kapcsolatos ügyek.”⁷²⁶

Hatályos törvényünk 1997. július 1-jén lépett hatályba; rendelkezéseit-a (2) bekezdésben foglalt kivétellel-csak a hatálybalépést követően indult eljárásokban lehet alkalmazni. Eltérően rendelkezik a bejegyzésről is, vagyis a védjegyek lajstromozását már a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának a hatáskörébe utalja.⁷²⁷ Emellett a Fővárosi Bíróság kizárólagos illetékessége alapján köteles eljárni az alábbi ügyekben: a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény 104. § (1) bekezdése szerinti szabadalmi perek; a védjegyről szóló 1997. évi XI. törvény 95. § (1) bekezdése szerinti védjegybitorlás miatti peres eljárások, valamint a közösségi védjegy használatától történő eltiltás miatt indított perek esetében.⁷²⁸

A változtatás oka azonban tulajdonképpen csak a Hivatal nevének a megváltoztatása, hisz a Hivatal érdemi feladata, funkciói megmaradtak. Hatályos törvényünk rendelkezik az eljárás megindításáról is, amely a Magyar Szabadalmi Hivatalhoz címzett bejelentéssel indítható: „A védjegy lajstromozására irányuló eljárás a Magyar Szabadalmi Hivatalhoz benyújtott bejelentéssel indul meg.”⁷²⁹

A védjegyoltalom mindkét törvény értelmében a bejelentés napjától számított tíz évig tart, amely újabb tíz évre meghosszabbítható.⁷³⁰ A védjegyoltalom a bejelentés napjára visszaható

⁷²³ TATTAY 1995. 50. p

⁷²⁴ 1997. évi XI. tv. 50. § (1) bekezdés

⁷²⁵ TATTAY 1995. 50. p

⁷²⁶ 1969. évi IX. törvény: 20. § (1) bekezdés

⁷²⁷ 1997. évi XI. törvény: 37. § (1) bekezdés

⁷²⁸ KENGYEL Miklós: *Magyar polgári eljárásjog*. Harmadik átdolgozott kiadás. Osiris Kiadó. Budapest. 2001. 455. p.

⁷²⁹ 1997. évi XI. törvény: 50. § (1) bekezdés

⁷³⁰ 1997. évi XI. törvény: 11. § (1) A védjegyoltalom a bejelentés napjától számított tíz évig tart.

hatállyal keletkezik.⁷³¹ Hazánkban évente több mint 10 000 védjegyet jelentettek be ekkor, így Magyarországon 1960. december 31-én már 130 470-re emelkedett a lajstromozott védjegyek száma, a világviszonylatban használt védjegyek száma pedig ennek a tizenötszörösére becsülhető. Vagyis olyan kétmillió védjegy vesz részt az 1960-as években a belföldi piacgazdaságban.⁷³²

Az Igazságügy-miniszter 4/1970 (VII. 1.) számú IM rendelete szabályozza a bírósági eljárásokat védjegyügyekben, amely egységes szerkezetbe van foglalva az 1969. évi IX. törvénnyel.⁷³³ A védjegy lajstromozási kérelem benyújtását követően elvégzik a bejelentett védjegy alaki, majd érdemi vizsgálatát, és végül az érdemi vizsgálat eredményétől függően lajstromoztatják, majd kihirdetik a védjegyet.⁷³⁴ Természetesen a védjegyek bejelentésének valamint lajstromozásának meghatározott költségei vannak, vagyis bizonyos igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetnie a bejelentőnek:

„Védjegyügyben költségmentesség nem engedélyezhető.

Az e törvényben szabályozott díjfizetési kötelezettségeken túlmenően védjegyügyben külön jogszabályban meghatározott mértékű igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni - a külön jogszabályban megállapított részletes szabályok szerint - a következő kérelmekért is:

- a) a módosítási, a határidő-hosszabbítási és az igazolási kérelemért;
- b) a jogutódlás és a használati engedély tárgyában a tudomásulvételre irányuló kérelemért, a jelzőjog tárgyában az alapításra irányuló kérelemért.”⁷³⁵

Ma már bárhol a világon, így Magyarországon is csak kimegyünk az utcára és védjegyek sokasága tárul szemünk elé, hiszen már minden terméken, hirdetésben, reklámban védjegyek is szerepelnek.⁷³⁶ Hazánkban 1976-ban kiadott magyar nyelv történeti-etimológiai szótárban (amely egy 1887-es védjegyfogalomra épül) is definiálásra kerül, hogy mi minősül védjegynek: „az áru valóságát bizonyító, törvényesen védett jel.”⁷³⁷ A védjegyek aktualitását bizonyítja az is, hogy számtalan vállalkozás, gazdálkodó cég, munkáltató alkalmaz védjegyeket, hiszen az egyes gazdálkodó szervezetek arculatának kialakításában nagy szerepe lehet a védjegyeknek.⁷³⁸

A személyek védelmére vonatkozó polgári jogi szabályok és a szerzői jogi, illetve iparjogvédelmi oltalmi tárgyak oltalmára vonatkozó speciális rendelkezések között többirányú

⁷³¹ TATTAY 1995. 50. p

⁷³² VIDA 1962. 17. p

⁷³³ TATTAY 1995. 88. p

⁷³⁴ TATTAY 1995. 88. p

⁷³⁵ 1997. évi XI. tv. 46/C. § (1) és (2) bekezdés

⁷³⁶ TATTAY 1995. 12. p

⁷³⁷ A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára 3. Ö-ZS, Budapest. 1976. 110. p

⁷³⁸ TATTAY 1995. 13. p

összefüggés is van: többek között kapcsolat van a névhez való személyiségi jog valamint az alkotói minőséghez való jog között, illetve a jó hírű védjegyeket biztosító oltalom a jó hírnévhez való jog egyik este.⁷³⁹ A rendszerváltást követő gazdasági változások, a gazdálkodó piaci szereplők számának növekedése, a privatizáció fellendülése, és az újabb nemzetközi normák megalkotása szükségessé tették a magyar védjegy jog aktualizálását.⁷⁴⁰ Erre azért is szükség volt, hogy a megszerzett oltalom megfelelő védelmet nyújtson a kizárólagos védjegy jogosult számára. A Jogi Lexikon a védjegybitorlás fogalmát a következőképp határozza meg: Azon cselekmények minősülnek védjegybitorlásnak, amelyek megsértik a védjegy jogosult védjegyének használatára vonatkozó kizárólagos jogát, például e cselekmény lehet adott védjegy leutánzása és a védjegy használata a védjegy jogosult engedélye nélkül. E cselekmények megvalósítása pedig az elkövető vétkességi fokához igazodó jogkövetkezményeket vonhat maga után.⁷⁴¹ Részletezi a Lexikon a védjegybitorlással szemben alkalmazható jogkövetkezményeket, amelyek közül a megfelelő kártérítést, a lefoglalás és az elkobzás alkalmazását hangsúlyozza és emellett fontos a jogsértő import áruk megakadályozása vagy határon történő megállítása.⁷⁴² A védjegy történeti visszatekintés azt kívánja bemutatni, hogy az árujelzők a piaci környezet és az árucserforgalom változásával, hogyan tettek szert egyre nagyobb jelentőségre. A védjegy fogalmi elemei és a hatályos jogunkból ismert oltalom fokozatosan, lépésről lépésre alakult ki. A hazai jogszabályi környezet alakulására nagy befolyással bírtak a nemzetközi egyezmények, a más európai országok nemzeti szabályozásából nyert tapasztalatok és a jogélet által fölvetett, a bírói ítéletekben kikristályosodó tapasztalat.

Az 1978. évi IV. Büntető törvénykönyv már önálló tényállásként tartalmazta a bitorlás tényállását, amely szerint: „Aki

- a) más szellemi alkotását sajátjaként tünteti fel, és ezzel a jogosultnak vagyoni hátrányt okoz,
- b) gazdálkodó szervezetnél betöltött munkakörével, tisztségével, tagságával visszaélve más szellemi alkotásának hasznosítását vagy az alkotáshoz fűződő jogok érvényesítését attól teszi függővé, hogy annak díjából, illetve az abból származó haszonból vagy nyereségből részesítsék, illetve jogosultként tüntessék fel. büntetést követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.⁷⁴³

⁷³⁹ LONTAI-FALUDI-GYERTYÁNFY-VÉKÁS 10. p

⁷⁴⁰ TATTAY 1995. 11. p

⁷⁴¹ LAMM- PESCHKA 1999. 625. p

⁷⁴² LAMM- PESCHKA 1999. 625. p

⁷⁴³ 1978. évi IV. törvény 329. § (1) bekezdés

(2) E § alkalmazásában szellemi alkotás: az irodalmi, tudományos és művészeti alkotás, a találmány, a használati minta, az ipari minta, a mikroelektronikai félvezető termék topográfiája és az újítás.”⁷⁴⁴

E bűncselekmény jogi tárgya kettős. Ezek közül az egyik, a szellemi alkotásokhoz kapcsolódó vagyoni jogviszonyok, másrészt jogi tárgya a bitorlásnak a szellemi termékekkel összefüggő személyiségi jogok.⁷⁴⁵ Ezeket igyekezett védelemben részesíteni a jogalkotó e törvényi tényállás megalkotásakor. Az elkövetési tárgy viszont már más személynek a szellemi alkotása. Tehát a más (szellemi) tulajdonát képező szellemi termék lehet e bűncselekmény elkövetési tárgya, amely tárgyasult formában megjelenik a külvilágban.⁷⁴⁶ Az elkövetési tárgy szempontjából a bitorlás ún. keretdiszpozíció, mivel háttérjogszabályként a szerzői jogi törvény tölti ki tartalommal.⁷⁴⁷ E törvényi tényállás szinte teljesen megegyezik hatályos Büntető Törvénykönyvünkben⁷⁴⁸ szereplő tényállással. Azon lényegi változtatásokat nem kellett bevezetnie a jogalkotónak a 2012. évi C. törvény megalkotásakor.⁷⁴⁹

Tehát nem minősül elkövetési tárgynak a védjegy, márkajegy, illetve az üzleti jelzést szolgáló egyéb eszköz. Az ezekkel történő jogosultalan visszaélés esetén már az áru hamis megjelölésének tényállását meríti ki, az az elkövető:

„Aki árut–a versenytárs hozzájárulása nélkül–olyan jellegzetes külsővel, csomagolással, megjelöléssel vagy elnevezéssel állít elő, amelyről a versenytárs, illetve annak jellegzetes tulajdonsággal rendelkező áruja ismerhető fel, vagy ilyen árut forgalomba hozatal céljából megszerez, tart, illetve forgalomba hoz, büntetést követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”⁷⁵⁰

⁷⁴⁴ 1978. évi IV. törvény 329. § (2) bekezdés

⁷⁴⁵ JUHÁSZ Zsuzsanna-NAGY Ferenc-KARSAI Krisztina-SZOMORA Zsolt-MARÁZ Vilmosné-VIDA Mihály: *A magyar büntetőjog különös része*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest. 2009. 642. p

⁷⁴⁶ JUHÁSZ-NAGY-KARSAI-SZOMORA-MARÁZ-VIDA 2009. 642. p

⁷⁴⁷ JUHÁSZ-NAGY-KARSAI-SZOMORA-MARÁZ-VIDA 2009. 642. p

⁷⁴⁸ Btk. 384. § (1) „Aki

a) más szellemi alkotását sajátjaként tünteti fel, és ezzel a jogosultnak vagyoni hátrányt okoz,

b) gazdálkodó szervezetnél betöltött munkakörével, tisztségével, tagságával visszaélve más szellemi alkotásának hasznosítását vagy az alkotáshoz fűződő jogok érvényesítését attól teszi függővé, hogy annak díjából, illetve az abból származó haszonból vagy nyereségből részesítsék, illetve jogosultként tüntessék fel, büntetést miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) E § alkalmazásában szellemi alkotás:

a) a szerzői jogi védelem alá tartozó irodalmi, tudományos vagy művészeti alkotás,

b) a szabadalmazható találmány,

c) az oltalmazható növényfajta,

d) az oltalmazható használati minta,

e) az oltalmazható formatervezési minta,

f) a mikroelektronikai félvezető termék oltalmazható topográfiája.”

⁷⁴⁹ KARSAI Krisztina-SZOMORA Zsolt-VIDA Mihály: *Anyagi büntetőjog. Különös rész II*. Iuris pertius Bt. Szeged. 2013. 233. p

⁷⁵⁰ 1978. évi IV. törvény 296 §

E törvényi tényállás jogi tárgyát a tisztességes gazdasági versenyhez fűződő érdek, azon is szűkítve a versenytársak védelme képezi.⁷⁵¹ Az elkövetési tárgy viszont jellegzetes védjeggyel, vagy csomagolással ellátott áru. Viszont az elkövetési magatartás sokféle lehet, többek között megvalósítja e bűncselekményt, aki a fentebb említett tulajdonságokkal rendelkező árut előállít, árucsereforgalomba hoz, forgalombahozatal célzatával megszerzi vagy magánál tartja ugyanezen célból.⁷⁵² Vagyis e rendkívül differenciált elkövetési magatartások végig kísérik a jellegzetes megjelöléssel ellátott áru útját annak létrehozójától a forgalmazón keresztül a fogyasztókig, és ezek bármelyikének megvalósulásával, illetve külvilágban való realizálódásával befejezett a bűncselekmény.⁷⁵³ Szükséges tehát a megvalósításhoz a forgalombahozatal célzata, amely egyenes szándékot feltételez. Tehát elköveti e bűncselekményt, aki más védjegyét jogosulatlanul leutánozza, azért, hogy az ilyen védjeggyel ellátott árukat később eladja. Fontos, hogy az utánzás jogosulatlanul történjen, vagyis a védjegy tulajdonosának hozzájárulása vagy engedélye nélkül.

„Aki a jogosultnak szabadalmi oltalom, használati vagy ipari mintaoltalom, topográfiaoltalom, védjegy vagy földrajzi árujelző oltalma alapján fennálló jogát az oltalom tárgyának utánzásával vagy átvételével megsérti, és ezzel vagyoni hátrányt okoz, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az iparjogvédelmi jogok megsértését

- a) jelentős vagyoni hátrányt okozva,
- b) üzletszerűen követik el.

A büntetés

- a) öt évig terjedő szabadságvesztés, ha az iparjogvédelmi jogok megsértését különösen nagy vagyoni hátrányt,
- b) két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az iparjogvédelmi jogok megsértését különösen jelentős vagyoni hátrányt okozva követik el.”⁷⁵⁴

E bűncselekmény jogi tárgya az a jogi oltalom, amelyet az arra jogosult személy meghatározott eljárás lefolytatásával megszerzett. Ilyen lehet például a védjegyoltalom, amelyre az arra jogosult személy belajstromoztatással tett szert. Elkövetési tárgya viszont már maga a védjegy, használati minta, szabadalom, földrajzi árujelző, topográfia valamint ipari minta, amelyek materiális formában jelen vannak a külvilágban. Elkövetési magatartás ezeknek a leutánzása vagy átvétele, aminek folyamán vagyoni hátrányt okoz, és ezzel befejezetté válik a büntetendő cselekmény. Vagyis itt e bűncselekmény törvényi tényállásának

⁷⁵¹ JUHÁSZ-NAGY-KARSAI-SZOMORA- MARÁZ-VIDA 2009. 530. p

⁷⁵² JUHÁSZ-NAGY-KARSAI-SZOMORA- MARÁZ-VIDA 2009. 530. p

⁷⁵³ JUHÁSZ-NAGY-KARSAI-SZOMORA- MARÁZ-VIDA 2009. 530. p

⁷⁵⁴ 1978. évi IV. törvény 329/D. § (1) bekezdés

kimerítéséhez a védjegy jogosulatlan leutánzásán túl szükséges az is, hogy a jogtalanul átvett védjegyet használják és ezzel vagyoni hátrányt okozzanak. Tehát a vagyoni hátránynak a sértettnél objektíve jelentkeznie kell. E bűncselekménynek a minősített esetét valósítja meg, aki jelentős vagyoni hátrányt okoz, amely jelen esetben már jóval nagyobb kárt illetve vagyoni hátrányt jelent a sértett vagyonában, mint az alapesetben. Ugyanígy minősül, ha üzletszerűen, vagyis gazdasági haszonszerzés céljából követik el, illetve még súlyosabban büntetendő az elkövető, amennyiben iparjogvédelmi jogok megsértésével különösen nagy vagyoni hátrányt okoz, amely az előzőeknél is nagyobb passzívaként jelentkezik a sérelmet szenvedett személy vagyonában.

B) A védjegyoltalom modern szabályai

1. Nemzetközi egyezmények

Nemzetközi viszonylatban is fellendül a kereskedelem. Multilaterális egyezmények hiányában bilaterális megállapodások tették lehetővé a külföldiek számára a Magyarországon történő oltalomszerzést, amelyek közül az Osztrák-Magyar Monarchia területén az 1867. évi XVI. törvénycikkkel kihirdetett Vám- és Kereskedelmi Szövetség a következőképp szabályozza a védjegyoltalom kérdéskörét: „Az árubélyeg- és mustra-ótalomra nézve jelenleg fenálló rendszabályok érvényben maradnak, és azoknak megváltoztatása csak a két fél egyetértésével eszközölhető. Az árubélyeg-, mustra- vagy mintának a két államterületen levő akármelyik iparkamaránál történt letéteményezése és lajstromozása az illető részére mindkét fél területén törvényes ótalmat biztosít. Az iparos vagy termelő telepítvényének neve, czime, czimere vagy megnevezése úgy az egyik, mint a másik állam területén a törvény által adott ótalmat élvezi. Az e részben jelenleg fenálló szabályok alapján szerzett jogok mind a két fél területén teljes érvénnyel bírnak. A két államterületen bejelentett árubélyegek nyilvántartása végett mindkét kereskedelmi miniszteriumban árubélyeg-lajstrom fog a két kereskedelmi miniszter kölcsönös havi közleményei alapján vezetetni.”⁷⁵⁵ Problémás volt tehát, hogy a lajstromoztatott védjegy csak országhatáron belül nyújtott védelmet, éppen ezért tettek kísérletet a külföldi kiterjesztésre. Ami azért is fontos, hogy ne lehessen bitorolni. A gazdaság fellendülésével együtt a védjegybitorlások száma is jelentősen megnövekedett, amely akár az

⁷⁵⁵ 1867. évi XVI. törvénycikk A magyar korona országai és Ő Felsége többi királyságai és országai közt vám- és kereskedelmi szövetség, XVII. cikk

adott országról rossz benyomást is kelthet.⁷⁵⁶ A bíróságok túlterheltté váltak, hetek is eltelték egy-egy védjegybitorlási ügy kitűzéséig, így akár két évig is eltarthatott egy ilyen ügy.⁷⁵⁷

Más országokkal szintén kétoldalú megállapodásokat kötött hazánk, amelyek legfőbb rendelkezése értelmében az egyik ország ugyanolyan védjegyoltalmat köteles biztosítani a másik ország polgárai számára, mint amelyet saját polgárainak is nyújt.⁷⁵⁸ Bilaterális megállapodást kötöttünk Belgiummal (az 1880. évi XXII. tc.), Franciaországgal (1884. évi VI. tc.), Nagy-Britanniával (1876. évi XLIX. tc.) és Brazíliával is (1887. évi XXXIX. tc.).⁷⁵⁹ A gazdasági piac gyors globalizálódása a szellemi tulajdonjogokkal kapcsolatos nemzetközi egyezmények megalkotását eredményezte.⁷⁶⁰

Az 1883-ban megkötött iparjogvédelmi megállapodás: a Párizsi Unió Egyszemélyes (továbbiakban: PUE) a szabadalmi jog nemzetközivé válásával egyidejűleg meghatározta azon minimális követelményeket, amelyek betartásával a szerződésben részes egyes országok nemzeti szabályozásának közelítését tűzte ki célul.⁷⁶¹ A XIX. században a bilaterális egyezmények a globalizáció következtében megnövekedett igényeket már nem tudták kielégítően szabályozni, így felmerült egy nemzetközi oltalmi rendszer kialakításának a szükségessége.⁷⁶² Ezt az igényt kielégítve az egyezmény meghatározza a részes országok védjegyjogi rendelkezéseinek a tartalmát, amelyek közül rendkívül fontosak az egyenlő elbánás elve, az unió elsőbbség intézménye, valamint a „*telle quelle*” elv.⁷⁶³

A részes országok kötelezték magukat arra, hogy „az ipari tulajdon védelmére külön hivatalt rendeznek be.”⁷⁶⁴ A PUE 12. cikkének⁷⁶⁵ értelmében ennek a hivatalnak fő funkciója az ipari tulajdonjogok védelme, tehát nem csak adminisztratív feladatok ellátására, hanem az engedély megadásával kapcsolatos kérdések elbírálására is jogosult, ezáltal pedig valódi

⁷⁵⁶ TATTAY 1994. 339. p

⁷⁵⁷ TATTAY 1994. 340. p

⁷⁵⁸ CSÉCSY 1994. 9. p

⁷⁵⁹ CSÉCSY 1994. 9. p

⁷⁶⁰ Timothy W. BLAKELY: Beyond the International Harmonization of Trademark Law: The Community Trade Mark as a Model of Unitary Transnational Trademark Protection. In: *University of Pennsylvania Law Review*. Vol. 149. No. 1. The University of Pennsylvania Law Review. 2000. 309. p

⁷⁶¹ PAPP 2016. 146. p

⁷⁶² PAPP 2015. 48. p

⁷⁶³ TATTAY 1994. 346. p

⁷⁶⁴ PUE 12. cikk.

⁷⁶⁵ A PUE 12. cikkének eredeti francia szövege: „Chacunce de HautesPartiescontracantess’engageétablir un service special de la propriétéindustrielle et un dépôtcentral pour la communication au public des brevetsd’invention, des dessinsoumodéllesindustriels et des marques de fabriqeu de commerce” fordulatot tartalmazza.

jogvédelmet biztosít.⁷⁶⁶

Jelentős hatással voltak hazánk védjegyjogára az egyes nemzetközi szerződések, a nemzetközi jogfejlődés is, 1909-től kezdve különböző nemzetközi egyezményekhez csatlakozott hazánk. Még ebben az évben többek között az ipari tulajdon oltalmáról szóló Párizsi Uniós Egyezményhez, amely 1. cikkében a következőképpen rendelkezik az ipari tulajdonról és annak jogi oltalmáról: „(1) Az egyezmény hatálya alá tartozó országok az ipari tulajdon oltalmára uniót alkotnak.⁷⁶⁷ (2) Az ipari tulajdon oltalmának tárgya a szabadalom, a használati minta, az ipari minta, a gyári vagy kereskedelmi védjegy, a szolgáltatási védjegy, a kereskedelmi név, a származási jelzés vagy eredetmegjelölés, valamint a védekezés a tisztességtelen verseny ellen.⁷⁶⁸ (3) Az ipari tulajdont a legtágabban kell érteni, és az nem csupán a szorosan vett iparra és kereskedelemre vonatkozik, hanem egyaránt kiterjed a mezőgazdaságra és a nyersanyagtermelésre, és minden előállított vagy természetes termékre, például borokra, magvakra, dohánylevelekre, gyümölcsökre, háziállatokra, ásványokra, ásványvizekre, sörökre, virágokra, lisztfajtákra is.⁷⁶⁹ (4) Szabadalomnak kell tekinteni az ipari szabadalmaknak bármely, az unió országainak jogszabályai által elismert fajtáját, így a behozatali szabadalmat, a javítási szabadalmat, a pótszabadalmat és a pótbizonylatot stb.”⁷⁷⁰

A PUE kimondja tehát, hogy azon országok uniót alkotnak, amelyek aláírták ezt a megállapodást, majd ezután felsorolja, mi képezheti az ipari tulajdon oltalmának tárgyát. Leszögezi, hogy az ipari tulajdont a legtágabban kell értelmezni. Az 1883-ban Párizsban elfogadott egyezmény a nemzetközi iparjogvédelmi kooperáció alapdokumentuma. Ezt Magyarországon az 1970. évi 18. törvényrendelet hirdette ki, amely az ipari tulajdon oltalmára létesült uniós egyezmények 1967. július 14-én Stockholmban felülvizsgált, illetve létrehozott szövegének kihirdetéséről szól. Ez alapvetően keretjogszabály, viszont egyes rendelkezéseit, mint például az uniós elsőbbséget, közvetlenül kötelező alkalmazni:

„1. §A Népköztársaság Elnöki Tanácsa az alábbi egyezményeket e törvényerejű rendelettel kihirdeti:

1. Az ipari tulajdon oltalmára az 1883. évi március hó 20-án létesült, Brüsszelben az 1900. évi december hó 14-én, Washingtonban az 1911. évi június hó 2-án, Hágában az 1925. évi november hó 6-án, Londonban az 1934. évi június hó 2-án, Lisszabonban az 1958. évi október hó 31-én és Stockholmban az 1967. évi július hó 14-én felülvizsgált Párizsi Uniós Egyezményt,

⁷⁶⁶ PAPP 2016. 147. p

⁷⁶⁷ PUE 1. cikk (1) bekezdés

⁷⁶⁸ PUE 1. cikk (2) bekezdés

⁷⁶⁹ PUE 1. cikk (3) bekezdés

⁷⁷⁰ PUE 1. cikk (4) bekezdés

2. az áruk hamis vagy megtévesztő származási jelzésének megakadályozására az 1891. évi április hó 14-én kötött, Washingtonban az 1911. évi június hó 2-án, Hágában az 1925. évi november hó 6-án, Londonban az 1934. évi június hó 2-án, Lisszabonban az 1958. évi október hó 31-én felülvizsgált Madridi Megállapodás 1967. évi július hó 14-i stockholmi kiegészítő okmányát,

3. a gyári vagy kereskedelmi védjegyekkel ellátható termékek és szolgáltatások nemzetközi osztályozására vonatkozó, 1957. évi június hó 15-én kötött és Stockholmban 1967. évi július hó 14-én felülvizsgált Nizzai Megállapodást,

4. a Szellemi Tulajdon Világszervezetének létesítésére Stockholmban 1967. július 14-én aláírt Egyezményt.⁷⁷¹

Ezt az egyezményt világszerte alkalmazzák. Harmincnégy osztályt⁷⁷² hozott létre árukra, és nyolc osztályt a szolgáltatásokra vonatkozóan, illetve ezen felül tartalmaz egy több mint tízezer tételből álló listát is.⁷⁷³

⁷⁷¹ 1967. évi 7. törvényerejű rendelet 1. §

⁷⁷² ÁRUK: 1. OSZTÁLY: Ipari, tudományos, fényképészeti, mezőgazdasági, kertészeti, erdészeti vegyi termékek; feldolgozatlan műgyanták, műanyagok; trágyák; vegyi tűzoltó szerek; fémek edzésére és hegesztésére szolgáló készítmények; élelmiszerek tartósítására szolgáló vegyi anyagok; cserzőanyagok; ipari rendeltetésű ragasztóanyagok. 2. OSZTÁLY: Festékek, kencék, lakkok; rozsdagátló és fakonzerváló szerek; festőanyagok; maróanyagok; nyers természetes gyanták; fémlapok és fémporok festők, dekorátorok, nyomdászok és képzőművészek részére. 3. OSZTÁLY: Fehérítőkészítmények és egyéb, mosásra szolgáló anyagok; tisztító-, fényszerelő-, súroló-, és csiszolószerek; szappanok; illatszerek, illóolajok, kozmetikai cikkek, hajmosó szerek; fogkrémek. 4. OSZTÁLY: Ipari olajok és zsírok; kenőanyagok; porfelszívó, portalanító és porlekötő termékek; tüzelőanyagok (beleértve a motorbenzineket) és világítóanyagok; viaszgyertyák, gyertyabelek. 5. OSZTÁLY: Gyógyszerészeti és állatgyógyászati készítmények; egészségügyi készítmények gyógyászati használatra; diétás anyagok gyógyászati használatra, bébiételek; tapaszok, kötszeranyagok; fogtömő anyagok és fogászati mintázóanyagok; fertőtlenítőszeres; kártékony állatok irtására szolgáló készítmények; gombaölő szerek (fungicidek), gyomirtó szerek (herbicidek). 6. OSZTÁLY: Nem nemesfémek és ezek ötvözetek; fém építőanyagok; hordozható fémszerkezetek; fémanyagok vasúti vágányokhoz; nem elektromos fémkábelek és fémvezetékek; lakatosipari termékek, fém tömegcikkék; fémcsővek és csővezetékek; páncélszekrények; egyéb fémtermékek, amelyek nem tartoznak más osztályokba; ércék. 7. OSZTÁLY: Gépek és szerszámgépek; motorok (a szárazföldi járműmotorok kivételével); tengelykapcsolók és erőátviteli elemek (a szárazföldi járművek céljára készültek kivételével); nem kézi működtetésű mezőgazdasági eszközök, keltetőgépek. 8. OSZTÁLY: Kéziszerszámok és kézzel működtetett eszközök; evőeszközök; vágó- és szűrőfegyverek; borotvák. 9. OSZTÁLY: Tudományos célra szolgáló, tengerészeti, földmérő, fényképészeti, mozgóképi, optikai, súlymérő, egyéb mérő-, jelző-, ellenőrző (felügyeleti), életmentő és oktatóberendezések és felszerelések; elektromos energia vezetésére, kapcsolására, átalakítására, tárolására, szabályozására vagy ellenőrzésére szolgáló készülékek és berendezések; hangok vagy képek rögzítésére, továbbítására, másolására szolgáló készülékek; mágneses adathordozók; hanglemezek; automata elosztóberendezések és szerkezetek érmebedobással működő készülékekhez; regiszteres pénztárgépek; számológépek, adatfeldolgozó berendezések és számítógépek; tüzelő készülékek. 10. OSZTÁLY: Sebészeti, orvosi, fogorvosi és állatgyógyászati készülékek és műszerek, művégtagok, műszemek és műfogak; ortopédiai cikkek; sebészeti varratanyagok. 11. OSZTÁLY: Világító-, fűtő-, gőzfejlesztő, főző-, hűtő-, szárító-, szellőztető-, vízszolgáltató és egészségügyi berendezések. 12. OSZTÁLY: Járművek; szárazföldi, légi vagy vízi közlekedési eszközök. 13. OSZTÁLY: Lőfegyverek; lőszeres és lövedékek; robbanóanyagok; tűzijátékszerek. 14. OSZTÁLY: Nemesfémek és ötvözetek, valamint az ilyen anyagokból készült, vagy ezekkel bevont termékek, amelyek nem tartoznak más osztályokba; ékszeres, drágakövek; órák és más időmérő eszközök. 15. OSZTÁLY: Hangszerek. 16. OSZTÁLY: Papír, karton és ezen anyagokból készült termékek, amelyek nem tartoznak más osztályokba; nyomdaipari termékek; könyvkötészeti anyagok; fényképek; papíripari cikkek; papíripari vagy háztartási ragasztóanyagok; anyagok művészek részére; ecsetek; írógépek és irodai cikkek (bútorok kivételével); tanítási és oktatási anyagok (készülékek kivételével); csomagolásra szolgáló műanyagok (amelyek nem tartoznak más osztályokba); nyomdabetűk; klisék. 17. OSZTÁLY: Kaucsuk, guttapercha, gumi, azbeszt, csillám és ezek póttanyagai, továbbá az ezen anyagokból készült termékek, amelyek nem tartoznak más osztályokba; sajtolt műanyag ipari célra; tömítő-, kitömő- és

Hazánk akkori védjegyjoga általában megfelelt a Párizsi Uniós Egyezmény követelményeinek. A Párizsi Uniós Egyezmény 1. cikke írja le az ipari tulajdon oltalmának tárgyait, mégpedig a gyári vagy kereskedelmi védjegyet és a szolgáltatási védjegyet egyaránt annak minősíti.⁷⁷⁴ Az Egyezmény legjelentősebb alapelve az egyenlő elbánás elve⁷⁷⁵ (national treatment), amely alapján a külföldiekkel szemben a belföldiekre vonatkozó egyenlő elbírálás elvének kell érvényesülnie, amelynek értelmében azokat a külföldieket, akik a Párizsi Unió valamely államának joghatósága alá tartoznak, az ipari tulajdon oltalmára vonatkozóan az unió valamennyi államában megilletik azon előnyök, amelyeket a meghatározott jogszabályok a belföldieknek nyújtanak. A multilaterális rendelkezések az egyenlő elbánáson alapulnak, amelyet a legnagyobb kedvezmény alapelveként a használata folyamán jut érvényre.⁷⁷⁶ A külföldiek a belföldiekkel egyenlő oltalomban részesülnek, és bármilyen jogsérelem bekövetkeztekor ugyanazon jogsegélyt élvezik, mint a belföldiek.⁷⁷⁷ Tehát a nemzeti elbánás elve értelmében az iparjogvédelem és az azon belül elhelyezkedő védjegyjog területén az

szigetelőanyagok; nem fémből készült rugalmas csövek. 18. OSZTÁLY: Bőr és bőrutánzatok, ezen anyagokból készült olyan termékek, amelyek nem tartoznak más osztályokba; állatbőrök és irhák; utazótáskák és bőrdöngők; esernyők, napernyők és sétapálcák; ostorok, hámok, nyerges és lószerszámok. 19. OSZTÁLY: Nem fém építőanyagok; nem fémből készült merev építési csövek; aszfalt, szurok és bitumen; nem fémből készült hordozható szerkezetek; emlékművek nem fémből. 20. OSZTÁLY: Bútorok, tükrök, keretek; fából, parafából, nádból, gyékényből, fűzfavesszőből, szaruból, csontból, elefántcsontból, halcsontból, kagylóhéjból, ámbrából, gyöngyházból, tajtékból, és mindezek pótanyagaiból, vagy műanyagokból készült termékek, amelyek nem tartoznak más osztályokba. 21. OSZTÁLY: Eszközök, edények és tartályok háztartási és konyhai célokra; fésűk és szivacsok; kefék (az ecsetek kivételével); kefégyártáshoz használt anyagok; takarító eszközök; vasforgács; nyers vagy félig megmunkált üveg (kivéve az építéshez használt üveget); üveg-, porcelán- és fajanszárak, amelyek nem tartoznak más osztályokba. 22. OSZTÁLY: Kötelek, zsinegek, hálók, sátrak, ponyvák, vitorlavásznak, vitorlák, zsákok és táskák (amelyek nem tartoznak más osztályokba); párnázó és tömőanyagok (gumi és műanyagok kivételével); nyers textilrostok. 23. OSZTÁLY: Fonalak és cérnák textilipari felhasználásra. 24. OSZTÁLY: Textilíák és textilárak, amelyek nem tartoznak más osztályokba; ág- és asztalneműk. 25. OSZTÁLY: Ruházati cikkek, cipők, kalapárak. 26. OSZTÁLY: Csipkék és hímzések, szalagok és zsinórok; gombok, ruhakapcsok és fűzőlyukak, gombostűk és tűk; művirágok. 27. OSZTÁLY: Szőnyegek, lábtörlők (szalmából), gyékények és nádfonatok, linóleum és más padlóburkolatok; nem textil falikárpitok. 28. OSZTÁLY: Játékok, játékszerek; testnevelési és sportcikkék, amelyek nem tartoznak más osztályokba; karácsonyfadíszek. 29. OSZTÁLY: Hús, hal-, baromfi- és vadhús; húskivonatok; tartósított, szárított és főzött gyümölcsök és zöldségek; zselék, lekvárok (dzsemek), kompótok; tojások, tej és tejtermékek; étkezési olajok és zsírok. 30. OSZTÁLY: Kávé, tea, kakaó, cukor, rizs, tápióka, szágó, kávépótló szerek; lisztek és más gabonakészítmények, kenyér, péksütemények és cukrászsütemények, fagylaltok; méz, melaszszirup; élesztő, sütőporok; só, mustár; ecet, fűszeres mártások; fűszerek; jég. 31. OSZTÁLY: Mezőgazdasági, kertészeti, erdészeti termékek és magok, amelyek nem tartoznak más osztályokba; élő állatok; friss gyümölcsök és zöldségek; vetőmagok, élő növények és virágok; tápanyagok állatok számára; maláta. 32. OSZTÁLY: Sörök; ásványvizek és szénsavas vizek és egyéb alkoholmentes italok; gyümölcsitalok és gyümölcslevek; szörpök és más készítmények italokhoz. 33. OSZTÁLY: Alkoholtartalmú italok (a sörök kivételével). 34. OSZTÁLY: Dohány; dohányzási cikkek; gyufák.

⁷⁷³ TATTAY 1994. 350. p

⁷⁷⁴ MARTONYI János: A világkereskedelem szabályozásának dilemmái. In: *Külgügyi Szemle*. 15. évf. 2. sz. 2016. 49. p

⁷⁷⁵ PUE. 1. cikk (2) bekezdés

⁷⁷⁶ MARTONYI 2016. 49. p

⁷⁷⁷ MARTONYI 2016. 49. p

összes részes országnak egységesen ugyanolyan oltalmat kell biztosítania az unió hatálya alá tartozó külföldieknek, mint amilyet a belföldiek részére nyújt.⁷⁷⁸

Az Egyezmény az egyes oltalmi formákra irányadó rendelkezések alapvető egységesítését teremti meg és az uniós elsőbbség biztosításával lehetővé teszi a korábbi hazai iparjogvédelmi bejelentéssel szerzett előny megőrzését a Párizsi Uniós Egyezmény többi tagállamában is. Az egyezmény rendelkezik a védjegybejelentések uniós elsőbbségéről;⁷⁷⁹ szabályozza az egyes államokban bejelentett, lajstromozott védjegyek függetlenségét, továbbá a védjegyek függetlensége alóli kivételt: a *telle quelle*-elvet, amely szerint a származási országban megfelelően lajstromozott védjegyet az unió többi államában úgy, ahogy van, lajstromozásra kötelesek elfogadni.⁷⁸⁰ Ezt követően megállapítja a felségjelzések védjegyként való lajstromozásának tilalmát is, valamint megköveteli a tagállamoktól, hogy az áru jellege, amelyre a védjegyet alkalmazzák, ne gátolja a lajstromozást.⁷⁸¹ E nemzetközi egyezmények közzététele illetve kihirdetése az Alkotmánybíróság gyakorlatában transzformációs folyamatnak minősült, amely során közreadták, jogszabályi szövegét megismerhetővé tették, nyilvánosságra hozták az egyezmény tartalmát.⁷⁸²

Emellett csatlakoztunk a Védjegyek Nemzetközi Lajstromozásáról szóló Madridi Megállapodáshoz is 1991. április 14-én, amelyhez kapcsolódó tanácsi rendelet a következő rendelkezéseket tartalmazza a védjegyjoggal kapcsolatosan: „(1) A Szerződés 308. cikkén alapuló 40/94/EK rendelet [4] (a továbbiakban: a közösségi védjegyről szóló rendelet) célja egy olyan piac létrehozása, amely megfelelően működik, és a nemzeti piacokéhoz hasonló feltételeket kínál. Annak érdekében, hogy ilyen piac jöjjön létre, és egyre inkább egységes piaccá váljon, az említett rendelet létrehozta a közösségi védjegyrendszert, amelynek révén a vállalkozások egyetlen eljárási rend keretében az Európai Közösség területének egészére kiterjedő hatályú, egységes oltalmat élvező közösségi védjegyet szerezhhetnek.”⁷⁸³

„(2) A védjegyek nemzetközi lajstromozásáról szóló Madridi Megállapodáshoz kapcsolódó Jegyzőkönyv létrehozására összehívott diplomáciai értekezlet 1989. június 27-én, Madridban

⁷⁷⁸ TATTAY 1994. 350. p

⁷⁷⁹ PUE. 4. cikk (2) bekezdés

⁷⁸⁰ PUE. 2. cikk (1) bekezdés

⁷⁸¹ PUE. 6. ter cikk (1) bekezdés a) pont

⁷⁸² BLUTMAN László: Nemzetközi szerződések 'kihirdetése'. Fogalmi zavar a közjogban. *Iustum Aequum Salutare* IX. 2013. 4. 196. p

⁷⁸³ A Tanács 1992/2003/EK rendelete a közösségi védjegyről szóló 40/94/EK rendeletnek az Európai Közösségnek a védjegyek nemzetközi lajstromozásáról szóló Madridi Megállapodáshoz kapcsolódó, 1989. június 27-én, Madridban elfogadott Jegyzőkönyvhöz való csatlakozása hatálybalépéséhez szükséges módosításáról: (1) bekezdés

elfogadta a védjegyek nemzetközi lajstromozásáról szóló Madridi Megállapodáshoz kapcsolódó Jegyzőkönyvet (a továbbiakban: a Madridi Jegyzőkönyv).⁷⁸⁴

„(3) A Madridi Jegyzőkönyvet azért hozták létre, hogy a védjegyek nemzetközi lajstromozásáról szóló, 1891. április 14-ei—módosított—Madridi Megállapodás (a továbbiakban: a Madridi Megállapodás) [5] alapján működő nemzetközi védjegy lajstromozási rendszer néhány új jellemzővel egészüljön ki.”⁷⁸⁵

A védjegyek szempontjából kiemelendőnek minősülnek még további nagy jelentőséggel bíró megállapodások is, többek között ilyen a Madridi Megállapodás az Áruk Hamis és Megtévesztő Származási Jelzése Megakadályozásáról, amelynek Magyarország 1934 óta tagja és amely szintén 1891-ben került megkötésre. Ennek az egyezménynek a fő célja⁷⁸⁶ az egyes áruk valamint szolgáltatások származását illetően a fogyasztókat megtévesztő ábrák kizárása a védjegyoltalomból.⁷⁸⁷ Ezt a megállapodást valójában hét ország alkotta meg 1891. április 14-én francia nyelven, amely lehetővé teszi ugyanazon védjegy oltalmát akár több országban is egyetlen bejelentés révén.⁷⁸⁸ E bejelentést pedig a Megállapodást irányító Nemzetközi Irodán történő illetékbevezetéssel együtt lehet megtenni, amely bejelentést az Iroda az alaki vizsgálat központi elvégzését követően továbbküld a tagállamokhoz.⁷⁸⁹

Hazánk Madridi Megállapodáshoz történő csatlakozását az 1908. évi LII. törvénycikk valósította meg, és iktatta törvénybe az egyezményt.⁷⁹⁰ Ebben a megállapodásban is érvényesül az egyenlő elbánás elve. A nemzetközi védjegyoltalom legfeljebb 20 évig tarthat, és a nemzetközi védjegyek közzétételéről a Les Marques Internacionales című folyóiratban gondoskodnak.⁷⁹¹

A közösségi védjegyrendszer bevezetését szabályozza az első bekezdés, azzal a nemes céllal, hogy megvalósuljon a tisztességes verseny a piacokon szereplő vállalkozások között.⁷⁹² Ennek érdekében minden vállalkozás részére egységes jogi oltalmat biztosít az Európai

⁷⁸⁴ A Tanács 1992/2003/EK rendelete: (2) bekezdés

⁷⁸⁵ A Tanács 1992/2003/EK rendelete: (3) bekezdés

⁷⁸⁶ Fő célja ennek az Egyezménynek, egy olyan piac létrehozása, amely megfelelően működik, és a nemzeti piacokéhoz hasonló feltételeket kínál.

⁷⁸⁷ TATTAY 1994. 350. p

⁷⁸⁸ TATTAY 1994. 348. p

⁷⁸⁹ TATTAY 1994. 349. p

⁷⁹⁰ CSÉCSY 1994. 8. p

⁷⁹¹ TATTAY 1994. 349. p

⁷⁹² A Tanács 1992/2003/EK rendelete:(6) bekezdés: A közösségi védjegyrendszer és a Madridi Jegyzőkönyvvel létrehozott nemzetközi lajstromozási rendszer kiegészítik egymást. Ennélfogva annak érdekében, hogy a vállalkozások élvezhessék a közösségi védjegyek nyújtotta előnyöket a Madridi Jegyzőkönyv segítségével és viszont, lehetővé kell tenni a közösségi védjegybejelentőknek és a közösségi védjegyjogosultaknak, hogy nemzetközi oltalmat szerezhessenek védjegyeikre a Madridi Jegyzőkönyv alapján benyújtott nemzetközi bejelentés révén, ugyanakkor lehetővé kell tenni azt is, hogy a Madridi Jegyzőkönyv alapján -- nemzetközi úton -- lajstromozott védjegyek jogosultjai a közösségi védjegyrendszerben védjegyeikre oltalmat igényelhessenek.

Közösség területén. Ugyanis ha egy piaci szereplő saját termékein történő hamis információ szolgáltatásával vagy leutánczott védjegy feltüntetésével megtéveszti a fogyasztókat termékeinek valós vonásaival összefüggésben, annak jelentős hatása lehet a gazdasági versenyre.⁷⁹³

Az 1920-as időkben az egyes európai országok védjegylajstromoztatással összefüggő szabályozási struktúrája három csoportba sorolható.⁷⁹⁴ Először is vannak azok a védjegy törvények, amelyek lehetővé teszik a regisztrációt bármely lajstromoztatásra alkalmas jelzésnek, amellyel kapcsolatban bejelentést tesznek a lajstromoztatás iránt. Amely eredményessége esetén egy tulajdonjogot jelent a regisztrált megjelölés felett.⁷⁹⁵ Második csoportba, azok a törvények tartoznak, amelyek a védjegyek lajstromozását csak előzetes vizsgálat után teszik lehetővé, amely regisztráció konstitutív hatályú. Végül az utolsó csoportot azon védjegy törvények alkotják, amelyek a védjegy tulajdonjogát a lajstromozást kiegészítő azonos jellegű vizsgálat után adják hasonlóan, mint a második osztályban.⁷⁹⁶

Később igény merült fel a Szellemi Tulajdon Világszervezetének rendszerén belül a Madridi Megállapodás szisztémájának a megújítására, amelynek következtében létrehozták a Madridi Protokoll Egyezmény rendszerét.⁷⁹⁷ Ennek az egyezménynek a céljai között szerepelt a nemzetközi védjegyoltalom korszerűsítése, a Madridi Unió tagjainak az emelése valamint az angol-szász országok védjegy integrációba való csábítása, illetve az Európai Uniónak ebben az integrációban való minél szélesebb körű részvétele. Sok esetben a különböző vállalkozások magasabb profit elérése érdekében a fogyasztók kizsákmányolása céljából erőfőlényét kihasználva magasabb árakat alkalmaz ezért is szükség volt a korszerűsítés.⁷⁹⁸ A számos újítás közül kiemelendő az ideiglenes oltalom 18 hónapra történő meghosszabbítása a korábbi 12 hónapról, az angol nyelv alkalmazásának a lehetősége a francia mellett és ezen felül újítás a nemzeti bejelentés elfogadása a nemzetközi lajstromozáshoz.⁷⁹⁹

Az ENSZ által 1948-ban kiadott Emberi Jogokról szóló Egyetemes Nyilatkozat a szerzői jogot külön alapvető emberi jogként ismeri el, garantálva ezzel az alkotók védelmét, termékeik védelem alá helyezésével és utat törve ez által a védjegy jog elismerése felé:

⁷⁹³ BOYTHA 2007. 11. p

⁷⁹⁴ Chauncey P. CARTER: The International Trademark. In: *Scientific American*. Vol. 122. No. 21. 1920. 568. p

⁷⁹⁵ CARTER 1920. 568. p

⁷⁹⁶ CARTER 1920. 568. p

⁷⁹⁷ TATTAY 1994. 350. p

⁷⁹⁸ BOYTHA 2007. 11. p

⁷⁹⁹ TATTAY 1994. 350. p

„Mindenkinek joga van a közösség kulturális életében való szabad részvételhez, a művészetek élvezéséhez, valamint a tudomány haladásában és az abból származó jótéteményekben való részvételhez.”⁸⁰⁰

„Mindenkinek joga van minden általa alkotott tudományos, irodalmi és művészeti termékkel kapcsolatos erkölcsi és anyagi érdekeinek védelméhez.”⁸⁰¹

Az alkotásra irányuló kizárólagos jog egyfajta szellemi tulajdonjogként értelmezhető, illetve ezen felül e kizárólagos jog tárgyai pedig a tulajdonjog közvetett tárgyának és egy különleges fajtájának tekinthetők, tehát szellemi tulajdonként is értelmezhetők.⁸⁰² Így az Emberi Jogokról szóló Egyetemes Nyilatkozat az alkotói elme által kreált és a külvilágban különböző formákban megjelenő szellemi alkotásokat létrehozó személyek mind anyagi, mind erkölcsi érdekeit védelemben részesíti.

Ugyancsak a szellemi alkotásokon fennálló szellemi tulajdont említi rendelkezései között az Európai Unió Alapjogi Chartája, amely deklarálja a tulajdonhoz való jogot, ezen belül a szellemi tulajdon védelmét:

„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogszerűen szerzett tulajdonát birtokolja, használja, azzal rendelkezzen, és azt örökül hagyja. Tulajdonától senkit sem lehet megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből, a törvényben meghatározott esetekben és feltételekkel, valamint az ezáltal elszenvedett veszteségekért kellő időben fizetett méltányos összegű kártalanítás mellett történik. A tulajdon használatát, az általános érdek által szükségessé tett mértékben, törvénnyel lehet szabályozni. A szellemi tulajdon védelmet élvez.”⁸⁰³

E Charta kizárólag korlátozott körben alkalmazható, amely korlátokat maga az Alapjogi Charta állapítja meg 51. cikkének (1)⁸⁰⁴ bekezdésében.⁸⁰⁵ E cikk értelmében csupán azon tagállami intézkedések esetében alkalmazható, amelyek uniós jog végrehajtását végzik.⁸⁰⁶

A testi dolgokon fennálló tulajdonjog védelmét követően, az Európai Unió Alapjogi Chartája külön kiemeli, hogy a szellemi alkotásokon fennálló szellemi tulajdonjogot is védelemben kell részesíteni, mivel ez a formája a tulajdonjognak rendkívül speciális, hiszen gondolati jellegű, helyhez nem kötött, egyedileg beazonosítható; továbbá a szellemi tárgyakon fennálló jog esetében, a tulajdonjogra jellemző kizárólagosság is egyedülálló, mivel itt a tulajdonos és

⁸⁰⁰ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata: 27. cikk (1) bekezdés

⁸⁰¹ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata: 27. cikk (2) bekezdés

⁸⁰² LONTAI - FALUDI-GYERTYÁNFY-VÉKÁS 2011. 11. p

⁸⁰³ Európai Unió Alapjogi Charta: 17. cikk: A tulajdonhoz való jog (1) és (2) bekezdés

⁸⁰⁴ Európai Unió Alapjogi Charta: 51. cikk: Alkalmazási kör (1) „E Charta rendelkezéseinek címzettjei – a szubszidiaritás elvének megfelelő figyelembevételével – az Unió intézményei, szervei és hivatalai, valamint a tagállamok annyiban, amennyiben az Unió jogát hajtják végre. Ennek megfelelően saját hatáskörükben és a Szerződésben az Unióra ruházott hatáskörök korlátain belül tiszteletben tartják az ebben a Chartában foglalt jogokat és betartják az abban foglalt elveket, valamint előmozdítják azok alkalmazását.”

⁸⁰⁵ BLUTMAN László: Az Alapjogi Charta és az uniós jog határai. In: *Ünnepi kötet Dr. Czúcz Ottó egyetemi tanár 70. születésnapjára*. Szeged. 2016. 103. p

⁸⁰⁶ BLUTMAN 2016. 103. p

a tulajdona közötti kapcsolat személyes jellegű.⁸⁰⁷ És pont ez teszi rendkívül érdekfeszítővé ezt a jogterületet. A tulajdoni elmélet szerint a szellemi alkotásokat létrehozó személyt ugyanúgy tulajdonjogi védelem illeti meg, mint a testi tárgyak tulajdonosát és ezt a tulajdonjogi védelmet biztosítani is kell számára.⁸⁰⁸

A személyiségi jogi elmélet 1895-ben Gierke által került kidolgozásra, amelynek alapján a személyiségi jogokra és az alkotó jogainak védelmére helyezi a hangsúlyt, háttérbe szorítva ezzel a verseny funkciót, a szerző vagyoni érdekeit. Gierke a személyiségi elemekre helyezi inkább a hangsúlyt és véleménye értelmében a szellemi termékekhez fűződő jogok a szellem birodalmából eredeztethetőek, és nem a külső javak világából.⁸⁰⁹ Gierke elméletének gyökerei Kant személyiségtanából származtathatóak, amelynek értelmében Kant a szerzői jogot egy egységes jogként határozta meg, így ez fennállhat olyan műre is, amelynek egyáltalán nincs piaci értéke, illetve amelyet az alkotója abszolút nem is hasznosított, emellett viszont a szerzői jog elidegeníthetlenségét hirdette. A szellemi produktumokhoz kapcsolódó jog Gierke álláspontja értelmében magának az alkotásnak a tényénél fogva illeti meg az adott termék létrehozóját.⁸¹⁰ Ő mondja ki először, hogy a személyiségi jogok alanyai a természetes és a jogi személy, valamint a személyiségi jogok védelmének keretében látta a szellemi termékek oltalmát is.⁸¹¹ Hiszen hiába jelent meg materiális formában a külvilágban az adott alkotó szellemi terméke, mégis a létrehozó személyiségének a része marad az idők végezetéig.⁸¹²

A kombinációs elméletben már egységesen mind a személyiségi, mind a vagyoni érdek egyenlően fontos, nem kerül előtérbe egyik sem, tehát a szellemi alkotásokra vonatkozó alanyi jogot úgy értelmezi, hogy az a személyiségi és vagyoni jogok egységéből tevődik össze.⁸¹³ Amely elmélet véleményem szerint a leghelyénvalóbb. A szellemi alkotások joga folyamatosan fejlődik, mind keletkezésénél, mind fejlődésénél jelentős hajtóerőt képviselnek a modern alapelvek, irányzatok, elgondolások, technikai és műszaki szempontok alakulása.⁸¹⁴ Egyfajta szellemi alkotásnak minősülnek a védjegyek is, amelyek olyan megjelölések, amelyek alkalmasak arra, hogy adott gazdasági társaság, gyártó, vagy bármilyen gazdálkodó

⁸⁰⁷ LONTAI-FALUDI-GYERTYÁNFY-VÉKÁS 2011. 11. p

⁸⁰⁸ TATTAY 2007. 25. p

⁸⁰⁹ Otto von GIERKE: *Deutsches Privatrecht I.* Lipcse. 1895. 702. p

⁸¹⁰ TATTAY 2007. 26. p

⁸¹¹ JAKAB 2012. 144. p

⁸¹² JAKAB 2012. 144. p

⁸¹³ TATTAY 2007. 28. p

⁸¹⁴ LONTAI-FALUDI-GYERTYÁNFY-VÉKÁS 2011. 15. p

szervezet áruit megkülönböztesse a konkurens piaci szereplők áruitól.⁸¹⁵ Itt azonban nem a védjeggyel ellátott termék védelméről van szó, hanem a védjegy árujelzőit megalkotó grafikus szellemi munkájáról, illetve a gyártó cég piaci érdekeiről, amely a grafikust fizeti. A különböző szerzői, illetve iparjogvédelmi oltalom alá eső tárgyak sajátossága, hogy nemzetközi, vagyis a szellemi termékek alkotói nincsenek és nem is voltak figyelemmel az országhatárookra, tehát alkotásaikat szabadon kiadták, felhasználták vagy átengedték a felhasználás, kiadás jogát és az embertársaik rendelkezésére bocsátják ma is műveiket.⁸¹⁶ A klasszikus elméletből kiinduló versenypolitikai elgondolás értelmében bizonyos jogszabályi keretek biztosításával engedni kell a verseny szabad folyását.⁸¹⁷

Illetve a szerzői jog és az iparjogvédelem tárgya valójában az a forma, alakzat, amelyben magának a szerzőnek az elgondolása, kreativitása megtestesül, és amely a külvilágban való megjelenésekor már védelemben részesíthető.⁸¹⁸

1967-ben Magyarország csatlakozik a Nizzai Megállapodáshoz is, amely az Áruk és Szolgáltatások Védjegy Lajstromozás Céljából történő Nemzetközi Osztályozásáról szól⁸¹⁹ és amelyet az 1967. évi 7. törvény erejű rendelet hirdetett ki hazánkban, a következő rendelkezéseket tartalmazza:

„(1) Az egyezmény hatálya alá tartozó országok az ipari tulajdon oltalmára uniót alkotnak.

(2) Az ipari tulajdon oltalmának tárgya a szabadalom, a használati minta, az ipari minta, a gyári vagy kereskedelmi védjegy, a szolgáltatási védjegy, a kereskedelmi név, a származási jelzés vagy eredet megjelölés, valamint a védekezés a tisztességtelen verseny ellen.

(3) Az ipari tulajdont a legtágabban kell érteni, és az nem csupán a szorosan vett iparra és kereskedelemre vonatkozik, hanem egyaránt kiterjed a mezőgazdaságra és a nyersanyagtermelésre, és minden előállított vagy természetes termékre, például borokra, magvakra, dohánylevelekre, gyümölcsökre, házi állatokra, ásványokra, ásványvizekre, sörökre, virágokra, lisztfajtákra is.”⁸²⁰

Védelemben részesíti tehát az ipari tulajdon tárgyait, köztük védjegyeket is, sőt az ipari tulajdon fogalmát kiterjesztő értelmezéssel a legtágabb értelemben már a kereskedelmi és ipari termékeken túl a mezőgazdasági cikkeket is ide sorolja, és ezek közül párat meg is említ példálózó felsorolással.

⁸¹⁵ TATTAY 1995.10. p

⁸¹⁶ LONTAI-FALUDI-GYERTYÁNFY-VÉKÁS 2011. 16. p

⁸¹⁷ BOYTHA Györgyné: *Versenjog*. Szent István Társulat. Budapest. 2007. 2. p

⁸¹⁸ NÓTÁRI Tamás: *A magyar szerzői jog fejlődése*. Lectum Kiadó. Szeged. 2010. 15. p

⁸¹⁹ TATTAY 1995. 11. p

⁸²⁰ 1967. évi 7. törvényerejű rendelet 1. cikk

1973-ban kötötték meg a Védjegyek Ábrás Elemeinek Osztályozásának Létesítéséről szóló megállapodást, amelynek Magyarország nem részese, és csupán öt tagja van, viszont világszerte alkalmazzák, azon országokban is, amelyek nem tagjai.⁸²¹

Emellett hatással van a védjegyjogra az Olimpia Jelkép Oltalmáról szóló Nairobi Egyezmény is, amelynek 32 tagja van, és amelyet 1981-ben kötöttek. Ez az egyezmény az olimpiai jelképeket helyezi védelem alá, amelyek használatát csak és kizárólag a Nemzetközi Olimpiai Bizottság engedélyezheti.⁸²²

Jelentős befolyással volt a szellemi alkotások jogának modernizációjára a nemzetközi jogfejlődés is, különösképpen a TRIPS Egyezmény.⁸²³ Nemzetközi vonatkozásban a TRIPS egyezmény (Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights) egy olyan 1994-ben megkötött megegyezés, amely egyrészt a WTO (World Trade Organization) által adminisztrált nemzetközi megállapodás másrészt, amely annak részesei számára minimumszabályokat határoz meg⁸²⁴ és emellett a legátfogóbb egyezmény, amely védelemben részesíti szinte az összes szellemi alkotást, és a védjegyekről is kifejezetten rendelkezik:

„Any sign, or any combination of signs, capable of distinguishing the goods or services of one undertaking from those of other undertakings, shall be capable of constituting a trademark. Such signs, in particular words including personal names, letters, numerals, figurative elements and combinations of colours as well as any combination of such signs, shall be eligible for registration as trademarks. Where signs are not inherently capable of distinguishing the relevant goods or services, Members may make eligibility depend on distinctive signs acquired through use. Members may require, as a condition of registration, that signs be visually perceptible.”⁸²⁵

Emellett a TRIPS Egyezmény hagy egy kis önálló mozgásteret is a részes államok számára a szellemi termékek védelmét szolgáló saját nemzeti szabályozás, normatív keret létrehozását illetően.⁸²⁶

⁸²¹ TATTAY 1994. 350. p

⁸²² TATTAY 1994. 351. p

⁸²³ A szellemi tulajdon kereskedelemmel összefüggő kérdéseit szabályozó egyezmény (továbbiakban: TRIPS Megállapodás)

⁸²⁴ Xuan LI-Carlos M. CORREA: *Intellectual Property Enforcement. International Perspectives*. Edward Elgar Publishing. 2009. 7. p

⁸²⁵ TRIPS Egyezmény Article 15. 1.

⁸²⁶ LI-M. CORREA 2009. 8. p

Tehát csupán azt írja elő kötelező érvénnyel, hogy az egyes országok részesítsék védelemben a szellemi alkotásokat, a módszereket illetően viszont az adott országra bízta, hogy ezt milyen keretek között valósítja meg.⁸²⁷

Magyarországon 1995. január első napjával lépett hatályba, kihirdetésre pedig az 1998. évi IX. törvénnyel került. Ez az Egyezmény a szellemi alkotások gazdasági vonatkozása területén minimumkövetelményeket határozott meg és jelentős rendelkezéseket vezetett be a védjegybitorlások visszaszorítására, a viták békés rendezésére és a szellemi alkotásokkal összefüggő eljárások lefolytatására egyaránt.⁸²⁸ Emellett a hazai iparjogvédelem szabályozási tendenciája az volt legfőképp, hogy a magyar iparjogvédelmi szabályozás és az Európai Unió szabályozása közötti összhang létre jöjjön.⁸²⁹

Hazánk csatlakozását a WIPO keretében létrehozott, a formai előírásokat minimalizáló Védjegyjogi Szerződéshez az 1999. évi LXXXII. törvény⁸³⁰ hirdette ki Magyarországon.⁸³¹

Magyarország csatlakozott a Védjegyek Nemzetközi Lajstromázásáról szóló Madridi Megállapodáshoz fűzött Jegyzőkönyv (Madridi Protokoll) struktúrájához, amely 1989-ben jött létre és amelyet az 1999. évi LXXXIII. törvény⁸³² hirdetett ki hazánkban.

Emellett a NATO csatlakozás megkövetelte hazánktól a megszerzett műszaki információk és dokumentumok szolgáltatását illetve a NATO országokkal való együttműködést, ezért csatlakoztunk a védelmi célokat szolgáló műszaki információk cseréjéről szóló 1970-ben létrejött Brüsszeli Megállapodáshoz, amelyet az 1999. évi CXI. törvény⁸³³ hirdetett ki.⁸³⁴

A legfontosabb az iparjogvédelemmel kapcsolatosan az európai szabadalmak megadásáról szóló 1973. október 5-i Müncheneri Egyezmény (Európai Szabadalmi Egyezmény) kihirdetéséről szóló 2002. évi L. törvény volt.⁸³⁵

⁸²⁷ LI-M. CORREA 2009. 8. p

⁸²⁸ LI-M. CORREA 2009. 7. p

⁸²⁹ TATTAY 2009. 156. p

⁸³⁰ A Szellemi Tulajdon Világszervezetében létrejött Védjegyjogi Szerződés kihirdetéséről szóló 1999. évi LXXXII. törvény.

⁸³¹ TATTAY 2009. 163. p

⁸³² A védjegyek nemzetközi lajstromozásáról szóló Madridi Megállapodáshoz kapcsolódó 1989. évi Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1999. évi LXXXIII. törvény.

⁸³³ A Magyar Köztársaságnak a védelmi célokat szolgáló műszaki információk cseréjéről szóló, Brüsszelben, 1970. október 19-én kelt Megállapodáshoz történő csatlakozásáról és a Megállapodás kihirdetéséről szóló 1999. évi CXI. törvény.

⁸³⁴ TATTAY 2009. 161. p

⁸³⁵ TATTAY 2009. 162. p

2. Európai uniós irányelvek

A legszélesebb körben elfogadott csoportosítás szerint az Európai Unió joganyagát elsődleges és másodlagos jogforrásokra kategorizálhatjuk.⁸³⁶ Ez utóbbi kategóriába sorolható az irányelv.⁸³⁷ Az Európai Unióhoz történő csatlakozást az egyes iparjogvédelmi és szerzői jogi törvények módosításáról szóló 2003. évi CII. törvény készítette elő a szellemi alkotások jogával kapcsolatosan.⁸³⁸ Minden szempontból rendkívüli módon meghatározó esemény volt Magyarország csatlakozása 2004. május elsejei hatállyal az Európai Unióhoz, amely, mint fontos történelmi esemény a 2004. évi XXX. törvény által került kihirdetésre.⁸³⁹

Emellett nagyon fontos meghatározott területen a bizonyos szellemi tulajdonjogokat feltehetően sértő áruk, termékek elleni vámhatósági intézkedésekről, és ilyen jogokat ténylegesen sértő áruk ellen hozandó intézkedésekről szóló 1383/2003. EK tanácsi rendelet. Azonban szinte a legfontosabb, a Bizottság 772/2004/EK rendelete a technológia transzfer csoportmentesítéséről szóló rendelkezései.⁸⁴⁰

A szellemi alkotások oltalma szempontjából különleges jelentőségű a 2004/48. EK irányelve, a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről, továbbá az 510/2006/EK rendelete a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi jelzéseinek és eredet megjelöléseinek oltalmáról. Ugyanis ez jelentős változást hozott a földrajzi árujelzők szabályozásában. A 816/2006/EK rendelet a közegészségügyi problémákkal bajlódó államokba való exportra szánt gyógyszeripari termékek létrehozásával összefüggő szabadalmak kényszerengedélyét szabályozza, amely szintén jelentős hatással volt hazánkra is.⁸⁴¹ Majd ezt követően 2004-ben az egyes törvényeknek az Európai Gazdasági Térségben való részvétellel összefüggő jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2004. évi LXIX. törvények a szellemi tulajdonra

⁸³⁶ CSÁSZÁR Máttyás: Az irányelvek közvetlen hatálya. In: *Acta Universitatis Szegediensis: Acta iuridica et politica*. József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Tudományos Bizottsága. Szeged. 1998. 3. p

⁸³⁷ CSÁSZÁR 1998. 3. p

⁸³⁸ TATTAY 2009. 162. p

⁸³⁹ A Belga Királyság, a Dán Királyság, a Németországi Szövetségi Köztársaság, a GÖRÖG Köztársaság, a Spanyol Királyság, a Francia Köztársaság, Írország, az Olasz Köztársaság, a Luxemburgi NAGYhercegség, a Holland Királyság, az Osztrák Köztársaság, a Portugál Köztársaság, a Finn Köztársaság, a Svéd Királyság, NAGY-BritANNia és Észak-Írország Egyesült Királysága (az Európai Unió tagállamai) és a Cseh Köztársaság, az Észt-Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között, a Cseh Köztársaságnak, az Észt Köztársaságnak, a Ciprusi Köztársaságnak, a Lett Köztársaságnak, a Litván Köztársaságnak, a Magyar Köztársaságnak, a Máltai Köztársaságnak, a Lengyel Köztársaságnak, a Szlovén Köztársaságnak és a Szlovák Köztársaságnak az Európai Unióhoz történő csatlakozásáról szóló szerződés kihirdetéséről. Kihirdetve 2004. IV. 30-án. A 2004. évi XXX. törvény mellékleteit a Magyar Közlöny 2003. évi 60. számának II/1–5. kötetei tartalmazzák.

⁸⁴⁰ TATTAY Levente: *A szellemi alkotások jogának teljes körű újra szabályozása Magyarországon*. 2009. 161. p

⁸⁴¹ TATTAY 2009. 162. p

vonatkozó, szükséges kiegészítéseket tartalmazó fejezete is elkészült.⁸⁴² Az egyes törvényeknek az iparjogvédelmi és szerzői jogok érvényesítésével összefüggő módosításáról szóló 2005. évi CLXV. törvény szintén az Európai Unióhoz történő csatlakozás után készült el. Ez a törvény a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szóló 2004/48. EK irányelvet hozta összhangba a szellemi alkotásokra vonatkozó magyarországi előírásokkal.⁸⁴³

Hazánkban az Európai Unióhoz történő csatlakozásig szinte már teljes mértékben létrejött egy olyan jogi infrastruktúra, amely a szellemi alkotásokra irányadó szabályok rendezéséhez, a törvényi szintű előírásokhoz kapcsolódik, és ezek érvényesülését, speciális vonatkozásait, végrehajtását serkentik.⁸⁴⁴

Tehát a szellemi alkotásokkal összefüggő törvényi szabályozás végrehajtására megalkották a szükséges kormányrendeleteket és igazságügyminiszteri rendeleteket, amelyek közül rendkívül fontos az egyes szellemi tulajdonjogokat sértő érvek elleni vámhatósági intézkedésekről szóló 371/2004. számú kormányrendelet, valamint a védjegyekről szóló bejelentések részletes alaki szabályairól szóló 16/2004. (IV.27.) IM rendelet.⁸⁴⁵ Az egyes tagállamok védjegyjogi szabályozásának harmonizálása szükségszerű a belső piac zavartalan működéséhez és az áruk és szolgáltatások szabad áramlásának biztosítása érdekében biztosítani kell a bármely tagállamban lajstromoztatott védjegyek azonos oltalmát az összes tagállam jogrendszerében.⁸⁴⁶

a.) A közösségi védjegy

A védjegyekkel kapcsolatos közösségi jog legfontosabb jogforrása a vállalkozások védjegyeire vonatkozó tagállami szabályok közelítéséről szóló, 89/104/EGK irányelv⁸⁴⁷ valamint a közösségi védjegyről szóló, 40/94/EK rendelet.⁸⁴⁸

Az uniós vagy közösségi védjegyet a Belső Piaci Harmonizációs Hivatalnál (OHIM) van lehetőség bejegyeztetni, amely az illeték lerovását követően teljes körű védelmet nyújt az

⁸⁴² Az MSZH 2005. évi jelentése értelmében.

⁸⁴³ TATTAY 2009. 162. p

⁸⁴⁴ TATTAY 2009. 164. p

⁸⁴⁵ TATTAY 2009. 164. p

⁸⁴⁶ TATTAY Levente: *Versenyképesség és szellemi alkotások az Európai Unióban*. Wolters Kluwer Kft. Budapest. 2016. 337. p

⁸⁴⁷ HL L 40, 1989. február 11. Magyarországon ennek az irányelvnek megfelelő rendelkezéseket fektetett le a Védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi IX. törvény

⁸⁴⁸ BENACCHIO 2003. 334. p

Európai Unió egész területén.⁸⁴⁹ Amennyiben viszont bármely tagállamban kizáró ok merül fel a védjegy bejegyzése ellen, akkor azt nem lehet bejegyeztetni az Európai Unióban, viszont tagállami bejelentéssé átformálható, azon tagállamokban, amelyekben a kizáró ok nem áll fenn.⁸⁵⁰ A közösségi védjegy alkalmazására 1996 januárjától van lehetőség hazánkban.⁸⁵¹ A közösségi védjegy hivatal székhelye Spanyolországban található, Alicante városában, amely a Belső Piac Harmonizációjának Hivatala nevet viseli hivatalosan hazánkban, illetve amelynek rendkívül nagy jelentősége van a védjegyügyekben, hiszen már a megnyitását követően számos bejelentés érkezett. Már 1996 januárjában több mint kétezer és márciusában viszont már tizenöt ezer lajstromozás iránti kérelmet nyújtottak be.⁸⁵²

Az uniós vagy közösségi védjegy nyitott struktúrája, regionális arculata és modernitása ellenére rendkívül jól illeszkedik a korábban is tárgyalt Párizsi Unió Egyezmény (továbbiakban: PUE) rendszerébe, amit jól szemléltet az is, hogy a PUE és az 1989-ben megkötött Madridi Protokoll szisztémája között állandó információ csere és folyamatos kapcsolattartás valósul meg.⁸⁵³

Az Európai Közösség védjegystrukúrája a tagok nemzeti szabályozása felett álló egységes anyagi és eljárási jogi rendelkezések alapján funkcionáló központi rendszer.⁸⁵⁴ E struktúra egyrészt a tagállami jogrendszerekre, másrészt az Európai Közösségek központi szabályaira épül, és amelynek tételes jogi szabályait, a közösségi védjegy jog alapvető reguláit a Közösségi védjegyről szóló 40/94. számú rendelet (továbbiakban: védjegyrendelet) állapítja meg.⁸⁵⁵ A közösségi védjegy jogintézménye, mint új védjegykonstrukció kiegészítőleg idomul a tagállamok belső jogszabályaihoz.⁸⁵⁶

E rendelet és a Közösség egyes országainak védjegy törvénye mellett a közösségi védjegy jog alapvető forrásának minősül a Belső Piac Harmonizációjának Hivatalának eljárására (Implementing Regulation⁸⁵⁷), a fizetendő illetékekre (Regulation on Fees⁸⁵⁸),

⁸⁴⁹ <http://www.osztrakjog.at/markajog/vedjegyjog/#.WEaTStThDGg> (2016-12-06)

⁸⁵⁰ <http://www.osztrakjog.at/markajog/vedjegyjog/#.WEaTStThDGg> (2016-12-06)

⁸⁵¹ A közösségi védjegyről szóló 1993. december 20-án hozott 40/94. sz. tanácsi rendelet-amely az oltalom biztosításának anyagi jogi és eljárási feltételeit meghatározta-1994. március 15-én lépett hatályba, azonban a rendszer további feltételek biztosításával 1996 januárjától funkcionál.

⁸⁵² GONDA Imre: Közösségi és tagállami védjegy jog az Európai Unióban. In: *Iparjogvédelmi Szemle* 2004/2. 1.

p

⁸⁵³ GONDA 2004. 1. p

⁸⁵⁴ V.ö. Coralie SMETS-GARY-Katharina von WOELLWARTH: Pros and Cons of a Community Trademark. In: *Franchise Law Journal Vol. 20*. American Bar Association. 2000. 17-21. p

⁸⁵⁵ A közösségi védjegyről szóló, 1993. december 20-i 40/94/EK tanácsi rendelet

⁸⁵⁶ BENACCHIO 2003. 336. p

⁸⁵⁷ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32014R0808>

⁸⁵⁸ <https://www.easa.europa.eu/document-library/regulations/commission-regulation-eu-no-3192014>

illetve a jogorvoslatra vonatkozó (Rules of Procedure of Boards of Appeal⁸⁵⁹), bizottság által megalkotott rendeletek is, továbbá ide sorolható a Közösség egyes országai védjegyjogának harmonizációját elrendelő 40/89. számú direktíva (továbbiakban: védjegydirektíva).⁸⁶⁰

A közösségi védjegy ez által az európai integráció központi védjegyévé vált, kötelezően alkalmazandóak az ezzel kapcsolatos rendelkezések az összes közösségi államban, amely értelmében a védjegyjogosult részére a Közösség valamennyi országában biztosítani kell az őt megillető védjegyoltalmat és amennyiben az adott védjegy bármely tagállam vonatkozásában megszűnik az ahhoz tapadó védjegyjogosultság megszűnik a többi részes országban egyaránt.⁸⁶¹ E védjegyfajta fő jellemzői az egységesség, az önállóság, koegzisztencia és a hozzáférhetőség.⁸⁶² Tehát a lajstromozás, átruházás, alkalmazás, használat, törlés, megszűnés, átörökítés kizárólag a Közösség teljes területére vonatkozhat egyöntetűen, míg az autonómia értelmében a közösségi védjegyre vonatkozó iránymutatásokat az Európai Unió jogforrásai írják és írhatják elő, végül a koegzisztencia szerint a közösségi és a nemzeti védjegy együttélése egymás mellett zavartalanul megvalósul.⁸⁶³

2004 májusában számos ország, többek között hazánk, Ciprus, Cseh Köztársaság, Észtország, Lettország, Litvánia, Málta, Szlovénia, és Szlovákia is csatlakozott az Európai Unióhoz, amelynek köszönhetően nőtt a tagállamok és az Unió hivatalos nyelveinek száma egyaránt, és persze a közösségi védjegyekre vonatkozó szabályok is alkalmazandóak lettek ezen országokban.⁸⁶⁴

Az Európai Unió által képviselt nemzetek felettségnek azonban számos különös vonása is van, például ide sorolható, hogy ha egy megjelölést nem fogadnak el közösségi védjegynek, akkor az elutasított bejelentés tárgyát képező megjelölés nemzeti védjegyként használható tovább, vagy ugyanilyen speciális vonás, hogy a védjegybitorlási eljárásokat nemzeti bíróságok előtt folytatják le.⁸⁶⁵

E közösségi védjegyrendszerrel párhuzamosan számos védjegyrendszer funkcionál a Közösségen belül, példának okáért a Madridi Megállapodás védjegy szabályozása, a Madridi

⁸⁵⁹ <https://www.epo.org/law-practice/legal-texts/html/epc/2016/e/rpba.html>

⁸⁶⁰ GONDA 2004. 1. p

⁸⁶¹ GONDA 2004. 1. p

⁸⁶² BENACCHIO 2003. 336. p

⁸⁶³ GONDA 2004. 1. p

⁸⁶⁴ TATTAY Levente: Az EU legfejlettebb iparvédelmi integrációja: a közösségi védjegy. In: *Külgazdaság*. 2005. 65. p

⁸⁶⁵ TATTAY 2005. 65. p

Protokoll struktúrája is, tehát a szoros kapcsolat áll fenn a közösségi és a különböző nemzeti védjegyrendszerek között.⁸⁶⁶ Ezt alá támasztja az is, hogy a Madridi Protokoll rendszere megengedi a nemzetközi integrációs szervezeteknek, hogy csatlakozzanak a Madridi Megállapodáshoz is, és ennek két feltétele van, egyfelől, minden tag részese kell, hogy legyen a Párizsi Uniós Egyezménynek, másfelől kell rendelkeznie védjegyhatósággal is az érintettnek.⁸⁶⁷

A Közösség és a részes államai csatlakoztak a Madridi Protokoll rendszeréhez, így a csatlakozott közösségi államok illetve a Madridi Egyezményben részes államok védjegyjogosultjai két nemzetközi struktúrában is kérhetnek védjegyoltalmat az általuk védjegyként alkalmazni kívánt megjelölések tekintetében, és a közösségi védjegyek bejelentői szerezhetnek internacionális védjegyoltalmat a Madridi Protokoll értelmében.⁸⁶⁸ A Madridi Megállapodás és Protokoll struktúrája elfogadja a közösségi védjegyet és ezzel együtt a közösségi rendszer is elismeri a nemzetközi védjegyek rendszerét, amelyet jól szemléltet az a tény is, hogy a nemzetközi bejelentés alapulhat lajstromozott közösségi védjegyben és a nemzetközi védjegyre utalással közösségi jogvédelmet lehet kérni.⁸⁶⁹

Az így már a XX. század végén kialakult koncepció értelmében a közösségi védjegy rendszer, annak ellenére, hogy az egy nemzetek felett álló rendszer, mégis érintetlenül hagyta a nemzeti védjegy jogi rendelkezéseket és ez szerepel a Közösség Bizottsága által 1984 augusztusában előterjesztett közösségi védjegyrendelet tervezetében is, vagyis, hogy a közösségi védjegyhez fűződő védjegy jog nem fogja helyettesíteni a tagállami védjegy jogot.⁸⁷⁰

A közösségi védjegyrendszert már a XX. század elejétől elkezdték megalkotni, amely folyamatnak kardinális lépcsőfoka volt a Közösségi Védjegyirányelv⁸⁷¹ kiadása, amelyben foglaltak szerint a részes országok kötelesek gondoskodni nemzeti védjegy jogi rendelkezéseinek közelítéséről, a védjegyekkel összefüggő tagállami jogszabályi

⁸⁶⁶ TATTAY 2005. 65. p

⁸⁶⁷ TATTAY 2005. 65. p

⁸⁶⁸ TATTAY 2005. 65. p

⁸⁶⁹ Vö. Tobias COHEN JEHOAM-Constant VAN NISPEN-Tony HUYDECOPER: *European Trademark Law. Community Trademark Law and Harmonized National Trademark Law.* Kluwer Law International. Zuidpooslingel. 2010.

⁸⁷⁰ TATTAY 2005. 67. p

⁸⁷¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2008/95/EK irányelve (2008. október 22.) a védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről

rendeletek egységesítéséről. Majd a Közösségi Védjegyrendelet⁸⁷² 1993-ban történő megjelentetésével létrejött a szupranacionális közösségi védjegyrendszer.⁸⁷³

A C-223/98. számú ítélet értelmében adott védjegy kizárólagos jogosultja adatszolgáltatást kérhet a leutáncolt, hamis árukkal kapcsolatosan azon vámhatóságtól, amely azokat lefoglalta. Így ez alapján a közösségi jogba ütközőnek minősítette az olyan tagállami rendelkezést, amelynek értelmében a vámhatóság ezt az adatszolgáltatást megtagadhatja.⁸⁷⁴ Vagyis az ilyen közösségi jogba ütköző tagállami rendelkezést megváltoztatni kényszerül minden részes ország.

Svédországban az adatvédelmi törvény értelmében a különböző személyek vámhatósági eljárások során a hatóság tudomására jutott személyi és gazdasági adatai titkosak, egyedüli kivételként csupán az olyan információk képezhetnek e rendelkezés alól, amelyek közzé tétele az érintettre nézve nem minősülnek hátrányosnak.⁸⁷⁵ A tényállás értelmében ez előbb említett országban az Adidas AG az Adidas védjeggyel ellátott sportolási termékeken és sportruházatokon feltüntetett Adidas védjegy kizárólagos védjegyjogosultja, aki pert indított a svéd arlandai vámhatóság, mint alperessel szemben, mivel az megtagadta az információszolgáltatást a felperes Adidas AG védjegyével ellátott árukkal jogosulatlanul kereskedő személlyel összefüggésben. Az ügyet tárgyaló svéd nemzeti bíróság az Európai Unió Bíróságához fordult azzal a kérdéssel, hogy összeegyeztethető-e a közösségi joggal az a svéd tagállami rendelkezés, ami kimondja, hogy megtagadható az információszolgáltatás abban az esetben, amennyiben az az érintettre nézve hátrányos.⁸⁷⁶ A Bíróság válaszában arról tájékoztatta a svéd nemzeti bíróságot, hogy: a vonatkozó közösségi jogi norma központi jelentősége és rendeltetése, hogy a leutáncolt áruk, hamis termékek és jogosulatlanul létrehozott utánzatok piacra jutását valamint azok áru-csereforgalomban való részvételét megakadályozza, így e szerint ennek a rendelkezésnek az eredményes alkalmazása feltételezi, hogy a jogosult (a felperes Adidas AG) a szükséges információ ismeretében legyen.⁸⁷⁷ A legnagyobb érdekeltsége ugyanis az adott védjegy jogosultjának van, hogy megakadályozza a hamis termékek piacra jutását, viszont ha nem rendelkezik a hamisítóról elegendő

⁸⁷² 40/94/Ek tanácsi rendelet, Közösségi Védjegyrendelet.

⁸⁷³ TATTAY 2016. 78. p

⁸⁷⁴ <http://kuria-birosag.hu/hu/eu/c-22398-szamu-iteletenek-osszefoglalasa> (2017-05-17)

⁸⁷⁵ <http://kuria-birosag.hu/hu/eu/c-22398-szamu-iteletenek-osszefoglalasa> (2017-05-17)

⁸⁷⁶ <http://kuria-birosag.hu/hu/eu/c-22398-szamu-iteletenek-osszefoglalasa> (2017-05-17)

⁸⁷⁷ <http://kuria-birosag.hu/hu/eu/c-22398-szamu-iteletenek-osszefoglalasa> (2017-05-17)

információval, nem tud tenni semmit. Végül az Európai Unió Bírósága kifejté 1999. október 14-én kelt, C-223/98. számú ítéletében, hogy a védjegyjogosult kizárólag olyan mértékben használhatja ezeket az adatokat, amilyen mértékben szükséges ahhoz, hogy az érintett ország vámhatóságához forduljon.⁸⁷⁸

A következő eset tényállása szerint 1998. március 20-án a MIP Metro közösségi védjegy bejelentést tett a Belső Harmonizációs Hivatalnál (a továbbiakban: OHIM) a „METRO” ábrás megjelölést illetően, amely megjelölés belajstromozása ellen a Tesco Stores felszólalt nemzeti védjegye miatt.⁸⁷⁹ Az OHIM felvilágosította a Tesco Stores-t a számára rendelkezésre álló védjegy megújítási határidőről, amelyet meg is hosszabbítottak, viszont ennek ellenére sem nyújtotta be a Tesco Stores a védjegyének megújításával kapcsolatos bizonyítékot, így az OHIM e mulasztásra történő hivatkozással elutasította a felszólalást, amely elutasító határozat ellen a Tesco Stores fellebbezett. Az OHIM fellebbezési tanácsa kifejtette, hogy amikor a felszólalás megtörtént a Tesco Stores jogai még érvényesek voltak, így nem volt szükséges azok érvényességét bizonyítani, így a tanács hatályon kívül helyezte a felszólalási osztály elutasító határozatát, amely ellen a MIP METRO indított keresetet az Európai Közösségek Elsőfokú Bíróságánál.⁸⁸⁰ A Bíróság T-191/04. számú ügyben hozott ítéletében kifejtette, hogy a bejelentett védjegyet csak a felszólalási eljárást követően van lehetőség lajstromoztatni, így a két védjegy párhuzamosan nem létezhet, ez alapján az Elsőfokú Bíróság az OHIM fellebbezési tanácsának határozatát hatályon kívül helyezte.⁸⁸¹

A T-350/04 és a T-352/04. számú egyesített ügyekben hozott ítélet értelmében megállapításra került, hogy sem az Anheuser Busch által bejelentett „BUD” szóvédjegy, sem a két ábrás védjegy nem hasonlít a „BIT” valamint a „BITTE EIN BITT” védjegyekhez a minimális mértékű vizuális illetve hangzásbeli hasonlóság ellenére sem.⁸⁸² A Bitburger Brauerei német cég az OHIM fellebbezési tanács felszólalást elutasító határozatainak a hatályon kívül helyezését kérte.⁸⁸³ A fellebbezési tanács ugyanis úgy állapította meg, hogy az érintett védjegyeket illetően az összetéveszthetőség lehetősége nem áll fenn. Az Elsőfokú Bíróság az érintett védjegyek vizuális és fogalmi hasonlóságainak vizsgálatát követően azt állapította

⁸⁷⁸ A fordítás az Európai Bíróság 1999. október 14-i 77/99 sz. sajtóközleménye alapján készült. A sajtóközlemény nem hivatalos dokumentum, a Bíróságot nem köti.

⁸⁷⁹ <http://kuria-birosag.hu/hu/eu/t-19104-szamu-ugyben-hozott-iteletenek-osszefoglalasa> (2017-05-17)

⁸⁸⁰ <http://kuria-birosag.hu/hu/eu/t-19104-szamu-ugyben-hozott-iteletenek-osszefoglalasa> (2017-05-17)

⁸⁸¹ <http://kuria-birosag.hu/hu/eu/t-19104-szamu-ugyben-hozott-iteletenek-osszefoglalasa> (2017-05-17)

⁸⁸² <http://kuria-birosag.hu/hu/eu/t-35004-t-35204-sz-egyisitett-ugyekben-hozott-iteletenek-osszefoglalasa> (2017-05-17)

⁸⁸³ <http://kuria-birosag.hu/hu/eu/t-35004-t-35204-sz-egyisitett-ugyekben-hozott-iteletenek-osszefoglalasa> (2017-05-17)

meg, hogy a „BIT” és a „BUD” szóvédjegyek kizárólag minimálisan hasonlítanak vizuális megjelenésükben egymásra, és az Anheuser-Busch ábrás védjegyei pedig vizuálisan nem hasonlók a „BIT” német védjegyehez.⁸⁸⁴ Az összetéveszhető hangzást illetően a Bíróság arra a megállapításra jutott, hogy az „i” valamint az „u” magánhangzók kiejtésével a német átlagfogyasztó képes különbséget tenni e hangok között, így az Elsőfokú Bíróság végezetül úgy értékeli, hogy az ütköző védjegyek nem hasonlók, és nem áll fenn az összetévesztés veszélye, ezért a Bitburger Brauerei kereseteit elutasítja.⁸⁸⁵

A C-206/01. számú ügyben hozott ítéletében a bíróság kifejtette, hogy a védjegy kizárólagos jogosultja megakadályozhatja azt, hogy harmadik személy használja a védjegyet, ha ez a tevékenység érinti az áruk eredetének biztosítását, és ezt nem változtatja meg az a körülmény sem, hogy e használat a jogosult támogatása érdekében történik.⁸⁸⁶ Az Arsenal Football Club PLC kontra Matthew Reed ügy tényállása alapján az Arsenal FC 1989-ben az „Arsenal” és az „Arsenal Gunners” lajstromoztatott szóvédjegyek és az ágyú valamint a pajzs ábrák kizárólagos jogosultja volt rengetek áruval összefüggésben, amelyeket a labdarúgó klub saját maga tervez, fuvaroz, kereskedik velük, rendkívül jelentős bevételt eredményezve. E mellett Matthew Reed is az Arsenal labdarúgó klub védjegyével ellátott termékeket árul 1970- től kezdődően, azonban a fogyasztókat tájékoztatja arról, hogy ezek nem minősülnek hivatalos termékeknek, ennek ellenére a labdarúgó klub védjegybitorlásért és szerződésen kívüli károkozásért pert indított Matthew ellen.⁸⁸⁷ Mivel a felperes nem volt képes bebizonyítani, hogy az általa illetve Matthew Reed által árusított termékek összetéveszhetőek lennének a fogyasztók szemében, így a High Court of Justice elutasította felperes keresetét, amelyet követően a High Court Justice Chancery Division az EK-Szerződés 234. cikke⁸⁸⁸ értelmében

⁸⁸⁴ <http://kuria-birosag.hu/hu/eu/t-35004-t-35204-sz-egyesített-ügyekben-hozott-iteletenek-összefoglalasa> (2017-05-17)

⁸⁸⁵ <http://kuria-birosag.hu/hu/eu/t-35004-t-35204-sz-egyesített-ügyekben-hozott-iteletenek-összefoglalasa> (2017-05-17)

⁸⁸⁶ <http://kuria-birosag.hu/hu/eu/c-20601-sz-ügyben-hozott-iteletenek-összefoglalasa> (2017-05-17)

⁸⁸⁷ <http://kuria-birosag.hu/hu/eu/c-20601-sz-ügyben-hozott-iteletenek-összefoglalasa> (2017-05-17)

⁸⁸⁸ 34. cikk

(1) A 33. cikkben megfogalmazott célkitűzések elérése érdekében létre kell hozni a mezőgazdasági piacok közös szervezését.

Ez a piacszervezés, az érintett terméktől függően, az alábbi formák valamelyikét ölti:

- a) közös versenyszabályok;
- b) a különböző nemzeti piaci rendtartások kötelező összehangolása;
- c) egy európai piaci rendtartás.

(2) Az (1) bekezdés értelmében létrehozott közös piacszervezés a 33. cikkben megfogalmazott célkitűzések eléréséhez szükséges minden intézkedést magában foglalhat, így különösen árszabályozást, különböző termékek előállításához és piaci értékesítéséhez nyújtott támogatást,

előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezett és két kérdést tett fel a közösségi védjegy jog értelmzésével kapcsolatban.⁸⁸⁹ Első kérdése arra irányult, hogy a védjegy tulajdonos meggátolhatja-e lajstromoztatott védjegyének olyan jellegű használatát harmadik személyek számára, akik a védjeggyel ellátott árukkal megegyező árukkal kereskedik, azonban a védjegy nem utal a termékek eredetére, míg a második kérdés arra irányult, hogy a védjegy használata a fogyasztók számára tűnhet-e a védjegy jogosult támogatásának, a vele való bármilyen kapcsolat.⁸⁹⁰ A feltett kérdésekre a Bíróság kifejtette, hogy a védjegy elsődleges és szinte a legfontosabb feladata, hogy az általa megjelölt termék eredetét garantálja, és, hogy kétséget kizáróan megkülönböztesse a különböző helyekről származó termékeket egymástól. Garanciát kell biztosítani azzal összefüggésben, hogy a védjeggyel ellátott termékeket illetve szolgáltatásokat kizárólag a védjegy jogosult szervezet vagy személy ellenőrzése alatt hozzák létre vagy fuvarozták, valamint garantálniuk kell, hogy a minőségükért ez a személy tartozik felelősséggel. Ez az eredetet igazoló garancia kizárólag akkor biztosított, amennyiben a védjegy oltalmat élvez azon versenytársakkal szemben, akik jogtalan előnyre kívánnak szert tenni az által, hogy a védjegy már kemény munkával elért jó hírnevét felhasználva nem eredeti árukkal kereskednek.⁸⁹¹ Jelen jogesetben a Matthew Reed áruival kapcsolatban a tévedés lehetősége a fogyasztók részéről egyértelműen fenn áll, ugyanis az általa használt tájékoztató jelzés nem biztosítja megfelelően azt, hogy a tévedés kizárható legyen az itt vásárló szurkolók esetében, így a legtöbben ugyanúgy eredeti Arsenal FC áruként tekinthetnek Matthew termékeire is. Ebből kifolyólag a védjegy jogosult meggátolhatja e jel használatát és ebből a szempontból irreleváns, hogy a szurkolók szemében a megjelölés a védjegy jogosult támogatását vagy a vele való kapcsolatot jelképezi az Európai Bíróság 2002. november 12-én a C-206/01 sz. ügyben hozott ítélete szerint.⁸⁹²

Összefoglalva megállapítható, hogy a Bíróság gyakorlatára rendkívül nagy hatással vannak az esetek során alkalmazott általános jogelvek, illetve különböző jogértelmezési

raktározási és készletgazdálkodási szabályokat, valamint közös mechanizmust a behozatal és a kivitel stabilizálására.

A közös piacszerzés a 33. cikkben meghatározott célkitűzések megvalósítására korlátozódik, és a termelők vagy a fogyasztók közötti minden megkülönböztetést kizár a Közösségen belül. Egy esetleges közös árpolitikának közös ismérveken és egységes számítási módszereken kell alapulnia.

(3) Az (1) bekezdésben említett közös piacszerzés célkitűzéseinek elérése érdekében egy vagy több mezőgazdasági orientációs és garanciaalap hozható létre.

⁸⁸⁹ <http://kuria-birosag.hu/hu/eu/c-20601-sz-ugyben-hozott-iteletenek-osszefoglalasa> (2017-05-17)

⁸⁹⁰ <http://kuria-birosag.hu/hu/eu/c-20601-sz-ugyben-hozott-iteletenek-osszefoglalasa> (2017-05-17)

⁸⁹¹ <http://kuria-birosag.hu/hu/eu/c-20601-sz-ugyben-hozott-iteletenek-osszefoglalasa> (2017-05-17)

⁸⁹² <http://kuria-birosag.hu/hu/eu/c-20601-sz-ugyben-hozott-iteletenek-osszefoglalasa> (2017-05-17)

technikák.⁸⁹³ Fontos alapelv, hogy a jogszabály értelmezését úgy kell végezni, hogy az a jogszabály értelmével, céljával, tartalmával összhangban történjen, ennek pedig következménye, hogy az adott értelmezés alá vont normát nem szabad megfosztani annak gyakorlati hatásától.⁸⁹⁴ Szintén fontos jogértelmezési alapelvek, hogy az értelmezés nem eredményezhet abszurd végkifejletet, illetve, hogy a normában szereplő kivételeket szorosan kell értelmezni. Emellett kialakult az uniós jogszabályok nyelvi változatainak az egybevetésének kritériuma.⁸⁹⁵

b.) Az európai uniós védjegy

Az Európai Unió versenyjoga felosztható a tisztességtelen verseny elleni jogszabályokra valamint a versenykorlátozások joganyagára.⁸⁹⁶ Az előbbi rendelkezések tovább csoportosíthatóak a gazdasági árucserforgalomban résztvevő vállalkozások egymás közötti valamint a vállalkozás és a fogyasztók közötti jogviszonyokat rendező szabályokra.⁸⁹⁷ Azonban az Európai Unió versenyszabályai nem határoznak meg előírásokat a nemzeti árszabályozással összefüggésben.⁸⁹⁸ Lényeges azonban, hogy közös struktúrák mentén valósuljon meg az Európai Uniót alkotó államok együttműködése mind a védjegyjog mind egyéb jogterületen.⁸⁹⁹

A közösségi védjegyreform célkitűzéseinek egyike az üzleti innováció feltételeinek javítása, és a védjegyoltalom nagyobb hatékonyságának az elősegítése az egyre inkább szaporodó hamis termékek visszaszorítása érdekében.⁹⁰⁰ Az innováció fogalmának meghatározására 1930-ban tettek kísérletet, az előállítási komponensek új kombinációjaként definiálták. A tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról szóló 2014. évi LXXVI. innovációs törvény az alábbi törvényi definíciót adja meg:

”a gazdasági tevékenység hatékonyságának, jövedelmezőségének javítása, a kedvező társadalmi és környezeti hatások elérése érdekében végzett tudományos, műszaki, szervezési,

⁸⁹³ BLUTMAN László: *Az Európai Unió joga a gyakorlatban*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. 2010. 137. p

⁸⁹⁴ BLUTMAN 2010. 138. p

⁸⁹⁵ BLUTMAN 2010. 139. p

⁸⁹⁶ KERTÉSZNÉ VÁRADI Szilvia: Fogyasztóvédelem. In: *Bevezetés az Unió versenyjogába*. JATEPress Kiadó. 2014. 107. p

⁸⁹⁷ KERTÉSZNÉ VÁRADI 2014. 107. p

⁸⁹⁸ NAGY Csongor István: A tagállami árszabályozás keretei az európai unió jogában, különös tekintettel a liberalizált piacokra. In: *Verseny és Szabályozás*. MTA KRTK Közgazdaság-Tudományi Intézet. Budapest. 2014. 121. p

⁸⁹⁹ SOÓS Edit-FEJES Zsuzsanna: A határon átnyúló együttműködések intézményesülése Magyarországon. *Európai Tükör*. Pharma Press Kft. 2007. 100. p

⁹⁰⁰ TATTAY 2016. 53. p

gazdálkodási, kereskedelmi műveletek összessége, amelyek eredményeként új vagy lényegesen módosított termék, eljárás, szolgáltatás jön létre, új vagy lényegesen módosított eljárás, technológia alkalmazására, piaci bevezetésére kerül sor, ideértve azokat a változásokat, amelyek csak adott ágazatban vagy adott szervezetnél minősülnek újdonságnak.”⁹⁰¹

Az innováció definíciója magában foglalja az áru forgalmazásával összefüggő marketing és pénzügyi tevékenységet egyaránt.⁹⁰² Ezen felül további innováció fogalmak is ismeretesek, azonban számunkra az innováció szellemi termékekhez kapcsolódó meghatározása releváns, amelyet Tattay Levente a következőképp ismertet: mindazon tudományos, műszaki, kereskedelmi és pénzügyi tevékenységek együttes megvalósítása a szellemi alkotások területén, ami új alkotások létrehozásához és forgalmazásához, új gyártási procedúrák vagy alkatrészek hasznosításához, vagy meghatározott társadalmi szolgáltatás új rendszerű alkalmazásához valamint forgalmazásához szükséges.⁹⁰³ Ez pedig feltételezi a védjegyek, szabadalmak, szerzői jogi és egyéb jogilag védett alkotások kifejlesztését, bejelentését, jogi védelmét és alkalmazását. Rengeteg olyan áru fordul elő az egyes szakterületeken, amelyeket kizárólag védjeggyel lehet az árucserreforgalomba hozni. Ilyen szakterületnek minősül a gyógyszeripar, a vegyszeripar, az autóipar, ezek az iparágak csak megkülönböztetést garantáló védjeggyel ellátva hozhatóak a kereskedelmi forgalomba.⁹⁰⁴ A védjegyekkel összefüggésben is érvényesülnie kell a szellemi tulajdonnal összefüggő közösségi végrehajtási rendelkezéseknek. Az Európai Parlament illetve a Tanács 2004/48/EK irányelve a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről vonatkozik a védjegyekre és egyéb szellemi termékekre egyaránt. Az uniós védjegyjogi szabályozás területén második generációs szabályozásról van szó az Európai Parlament és a Tanács 2008/95 EK irányelve tekintetében. Majd már harmadik generációs szabályozásnak minősül a 2015/2436/EU irányelv, amely az előbbi 2008/95 EK irányelv utódja. Ebben az irányelvben a védjegyekkel összefüggő nemzeti rendelkezések közelítésének tagállami kötelezettségéről van szó.⁹⁰⁵ A modern szabályok az európai és a tagállami védjegyek duális, egymást kiegészítő egymás mellett működő szisztémájának megőrzésével párhuzamosan továbbfejlesztik és harmonizálják a nemzeti illetve az uniós védjeggyel összefüggő eljárásokkal kapcsolatos rendelkezéseket.⁹⁰⁶ Az új rendeletet az Európai Unió Hivatalos Lapjában 2015. december 24-én tették közzé.

⁹⁰¹ 2014. évi LXXVI. innovációs törvény: 3. § 6. pont: innováció.

⁹⁰² TATTAY 2016. 54. p

⁹⁰³ TATTAY 2016. 55. p

⁹⁰⁴ TATTAY 2016. 61. p

⁹⁰⁵ TATTAY 2016. 97. p

⁹⁰⁶ TATTAY 2016. 53. p

3. Hatályos hazai jogunk

A védjegyek mindig is rendkívüli módon összefüggtek a reklámmal, a tömörített információszolgáltatással. Amennyiben pedig megvizsgáljuk a reklám szó jelentését, megállapítható, hogy a latin *clamare* (=kiáltani) szóból eredeztethető, hiszen a reklám lényege, hogy addig kiáltani egy meghatározott szót, amíg az az emberek emlékezetében is rögzül.⁹⁰⁷ Ezt a jelentéstartalmat pedig a védjegy teljes mértékben kimeríti.

Amennyiben minden csomagoláson, borítón, levélpapíron, hirdetésen, plakáton, vagy bármilyen egyéb hirdetőfelületen fel van tüntetve a védjegy, akkor egy bizonyos idő elteltét követően megragad az emberek emlékezetében.

A védjegy az árujelzők leglényegesebb fajtája, amely a szellemi alkotások jogán belül, azon belül is az iparjogvédelem illetve azon is szűkítve a védjegyjog körében helyezhető el. A védjegy azt a célt szolgálja, hogy árukat, valamint szolgáltatásokat különböztessen meg egymástól, illetve azonosítsa, valamint hogy a fogyasztót ellássa a megfelelő tájékozódáshoz szükséges információkkal, tájékoztatással.

Nagymértékű formagazdagsággal rendelkező (betű, kép, színösszetétel stb.) számtalan módon (reklám, kítűző, hirdetés, brosúra, katalógus) alkalmazható megjelölések a védjegyek.

Rendkívül fontos fogalmi eleme a védjegynek a megkülönböztető képessége, mivel ezen tulajdonságának köszönhetően alkalmas arra, hogy funkcióit és meghatározott szerepét betöltse. A piacgazdaságban is rendkívül jelentős szerepe van, amelynek köszönhetően az iparjogvédelem egyik legjelentősebb jogintézménye.

Az általam választott reklámozással és annak eszközeivel, a védjegyekkel kapcsolatos jogeset tényállása értelmében az alperes a „LEGO” építőjátékokhoz rendkívül hasonló építőjátékot hozott létre és forgalomba. Emellett magát úgy népszerűsítette, hogy „LEGO-val összeépíthető játék”-ként reklámozta saját termékeit, amelyek ráadásul összetéveszthetőségig hasonlítottak a felperes LEGO termékeihez.

Alperes azzal védekezett, hogy az ő termékeinek külső megjelenése teljesen eltér a felperesétől, valamint a kérdéses építőjátékokon nem szerepel LEGO felirat vagy megjelölés sem.

Viszont jogi problémaként jelentkezett az azonos termékek gyártása és forgalmazása két olyan

⁹⁰⁷ KAJDNÉ-KARDOS 1998. 44. p

cég között, amelyek sem gazdasági sem szerződéses kapcsolatban nem álltak egymással. A felperes kérte a jogsértés megállapítását és az alperes eltiltását a jogsértő magatartástól. A bíróság az ügy vizsgálata során a kérdéses termékek között fennálló különbséget nem tartotta alkalmasnak a termékek megkülönböztetésére, azzal az indokolással, hogy ez csak hosszas megfigyelés után vehető észre és a vevő ezt nem érzékeli.

Az eljáró bíróság kifejtette, hogy e jogsértés eldöntésénél az átlagos vevő szokásait kell figyelembe venni, így nem helyénvaló az alperes azon álláspontja, hogy a kérdéses termékek pontos vizsgálatát követően észrevehető a különbség. A törvény által előírt tilalmat az alperes az által szegte meg, hogy saját termékét élesen nem határolta el a felperes termékeitől, így hiába árulta eltérő külső csomagolásban a jogsértést megállapította a bíróság.⁹⁰⁸

E jogeset alapján szeretném bemutatni, hogy a bíróság mely védjegyekre vonatkozó jogszabályok alkalmazásával hozta meg döntését. Illetve szeretném ismertetni a védjegy jogintézményével kapcsolatos főbb rendelkezéseket hazánkban.

a) Alaptörvény

Rátérve hazánk alkotmányjogi szabályozására, az Alaptörvény B. cikkének (1) bekezdése értelmében Magyarország független, demokratikus jogállam.⁹⁰⁹ Az Alkotmánybíróság értelmezésében a jogállamiság legfontosabb eleme a jogbiztonság, amely egyben a szerzett jogok védelmét is magában foglalja.⁹¹⁰ Magyarország Alaptörvénye a nemzeti hitvallásban kifejezetten rendelkezik a szellemi alkotásokról.⁹¹¹ Deklarálja a szellemi termékek védelmét, amelybe a védjegy is beleértendő, ezen felül meghatározza, alapelveként, hogy minden személynek alapvető joga van a tulajdonhoz.⁹¹² Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a tulajdonhoz való jog az egyedüli olyan alapvető jog, amely korlátozást tűr a közérdekre hivatkozva.⁹¹³ A szellemi tulajdon pedig a tulajdonnak egy speciális formája, így ezek az alapvető szabályok irányadóak e gondolati jellegű tulajdonra is.

⁹⁰⁸ BH 394/1995.

⁹⁰⁹ Alaptörvény (továbbiakban: Alaptv.): B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.

⁹¹⁰ KESERŰ Barna Arnold–SZALAI Péter: *Árújegyzék és jogbiztonság, avagy a védjegyek osztályozásának dilemmái*. 2014. 268. p

⁹¹¹ Alaptv.: „Büszkék vagyunk a magyar emberek nagyszerű szellemi alkotásaira.”

⁹¹² Alaptv. XIII. cikk.

(1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.
(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.

⁹¹³ PACZOLAY Péter: Különvélemények a tulajdonhoz való jog alkotmányos korlátairól. *Alkotmánybírósági Közöny*. 2006. 571. p

b) Polgári Törvénykönyv

A szellemi alkotások jogának viszonylagos önállósága abból ered, hogy e jogterületen létrejövő jogviszonyok jellegzetes, specifikus tárggyal bírnak, illetve sajátos jogviszonyai külön törvényekben kerülnek szabályozásra, vagyis tételes jogi alapokkal rendelkeznek.⁹¹⁴

Bizonyos szellemi termékekre vonatkozó szabályok már alkalmazásra kerültek Magyarországon az 1959. évi IV. törvény (továbbiakban: régi Ptk.) hatálybalépése előtt is, azonban „A szellemi alkotásokhoz fűződő jogok” címmel ellátott fejezet az 1978-ban hatályba lépett Novella nyomán épült be a törvénybe. A szellemi alkotásokkal, azon belül is a védjeggyel összefüggő védjegyjogi jogviszonyokat főleg az alkotás centrikus szemlélet jellemzi.⁹¹⁵ Hatályos jogunk manapság azonban az alkotásvédelmi szemlélet mellett foglal állást. A polgári jog kétféle értelemben is védi szabályai által a személyeket és azok szellemi alkotásait. Egyrészt a személyiségi jogok kialakításával, amelyek a konkrét személyhez kapcsolódnak, másrészt különböző jogintézményei segítségével védelemben részesíti, oltalmazza az alkotó tevékenység produktumait és az innovációt, modernizációt elősegítő személyek érdekeit is.⁹¹⁶

A szellemi alkotásokra vonatkozó szabályoknak a régi Ptk. személyek részében való elhelyezése azt a szemléletet követi, amely szerint a szellemi termékek a személyiség kifejeződései, ebből kifolyólag az alkotóknak személyiségi jogi típusú védelmet kell biztosítani. Ez az oltalom azonban az ember személyiségének alkotó munkáját, továbbá ezen alkotó tevékenység eredményét részesíti a megfelelő védelemben, azáltal, hogy törvényben meghatározott kizárólagos jogokkal ruházza fel a jogosultat.⁹¹⁷

A 2013. évi V. törvény, az új Ptk. úgy rendelkezik, hogy a Polgári Törvénykönyv szabályai csak kiegészítő jelleggel kerülnek alkalmazásra. A Ptk. utal arra, hogy: „E törvényt kell alkalmazni a hatálya alá tartozó olyan kérdésekben, amelyeket a szerzői jogról és az iparjogvédelemről rendelkező törvények nem szabályoznak.”⁹¹⁸

Változás továbbá, hogy „A szellemi alkotások” kifejezést „A szerzői jog és iparjogvédelem” címszó váltja fel. Ezzel kapcsolatban Boytha György álláspontja az volt, hogy kerüljön bevezetésre egy átfogó fogalom: a szellemi termék fogalma, szemben Bacher Vilmossal, aki Szladits Károlyra hivatkozva az eszmei tulajdon fogalmának bevezetését

⁹¹⁴ LONTAI-FALUDI-GYERTYÁNFY-VÉKÁS 2011. 9. p

⁹¹⁵ GRAD-GYENGE 2013. 1. p

⁹¹⁶ LONTAI-FALUDI-GYERTYÁNFY-VÉKÁS 2011. 9. p

⁹¹⁷ GRAD-GYENGE 2013. 1. p

⁹¹⁸ 2013. évi V. törvény: XIII. Cím

Szerzői jog és iparjogvédelem
2:55. § [Kiegészítő alkalmazás]

szorgalmazta. „A szellemi alkotás a törvény védelme alatt áll.”⁹¹⁹ Így rendelkezik az 1959. évi IV. törvény, amely ez által védelme alá vonja a szellemi alkotásokat egy általános rendelkezésével, az úgynevezett hézagmentes oltalom elvével. A hézagmentes oltalom elvének lényege abban áll, hogy kizárólag akkor nyújt védelmet, amennyiben azt valamilyen speciális, önálló jogszabály nem biztosítja. Ezen felül pedig az egyes szellemi alkotásokra vonatkozóan, többek között a védjegyekre vonatkozóan is a védelem egyedi kérdéseit speciális törvények szabályozzák, amelynek fő indoka, hogy a szellemi alkotásokkal kapcsolatos személyi jogok eltérnek a személyhez fűződő jogok általános meghatározásától, így ezek szabályozására külön jogszabályok szükségesek. Lényeges eltérés, hogy a személyiségi jogok feltétlenek, hiszen nincs szükség semmilyen jogi aktus lebonyolítására ahhoz, hogy létrejűjenek, azonban a szellemi alkotásokkal kapcsolatos jogosultságok csak törvény által előírt eljárás lefolytatását követően jönnek létre. Viszont a szellemi alkotás fogalmát már nem definiálja a régi Ptk. A hatályos 2013. évi V. törvény azonban már szakít a hézagmentes oltalom elvével, ami tükrözi a szakirodalom azon álláspontját, amely szerint ez a kiegészítő típusú oltalom (ami a nevesítetlen szellemi termékeket is védelemben részesíti), csökkenti a nevesített oltalmakat.

Az alkotók buzdítása, jobb színvonalú munkáinak kiadása, teljesítményük fokozása érdekében a Ptk. közkinccsé teszi a nevesített oltalomban nem részesülő, vagy védett ismeretnek (üzleti titoknak) nem minősülő szellemi produktumokat, így csupán azon szellemi termékek kaphatják meg a jövőben a védelmet, amelyek részére a törvény kifejezetten biztosítja a védelmet.⁹²⁰

Az Európai Unió szabályozási mechanizmusa ugyancsak elvárja a jogbiztonságot, ami legfőképpen akkor merül fel, amikor a jogharmonizációs célokkal szemben álló eredményre vezető tagállami gyakorlatok jönnek létre, aminek eredményeként ugyanazon jogok esetében tagállamonként eltérő jogvédelmi megoldások alakulnak ki. Így tehát jogbiztonság veszélyeztetéséről beszélünk, amikor a védjegyek lajstromozására irányuló eljárásban az oltalmazott áruk, vagyis az árujegyzék értelmezésével összefüggésben különböző szemléletek jutnak érvényre az egyes tagállami védjegyjogok, valamint a közösségi védjegyjog esetében. Ezek az eltérések pedig a védjegyoltalom terjedelmét illetően bizonytalanságokat és különbségeket eredményeznek, ami sérti az áruk és szolgáltatások szabad áramlásának szabadságát, valamint a versenytorzító hatások kiiktatásának uniós alapelvét is.⁹²¹

⁹¹⁹ 1959. évi IV. törvény: 86. § (1) bekezdés

⁹²⁰ GRAD–GYENGE 2013. 1. p

⁹²¹ KESERŰ-SZALAI 2014. 268. p

A védjegyjog Magyarországon a polgári jogon belüli jogterületnek számít mind a magyar civilisztikai tudomány állásfoglalása, mind az áruviszony-elmélet és a struktúra-elmélet értelmében.⁹²² Az áruviszony elmélet alapján az áruviszony fennállásához három feltétel megléte szükséges. Egyik, hogy az összes áruviszonyban az egymáshoz az árucseréjén kötődő felek bizonyos elkülönültsége fejeződjék ki. Tehát a második feltétel, hogy megtörténjen az áruk kölcsönös vagy az áru és a vételár kicserélése, hisz ez fejezi ki a felek egymásközi kapcsolatát. Az utolsó feltétel, hogy a csereviszony és a reálaktus társadalmilag meghatározott érték szerint menjen végbe. Világhy Miklós az alábbi következtetést vonta le a szocialista társadalmi közegből, hogy a polgári jog minden mozzanata, az összes jogintézménye végső soron az áruviszonyból, mint materiális alapból, származtatható.⁹²³

Az Eörsi Gyula által képviselt struktúra elmélet értelmében Három struktúrát különít el: az osztársadalmi struktúrát, a kollektíva-viszonyokat illetve a relatíve autonóm társadalmi viszonyokat.⁹²⁴ Szerinte a polgári jog rendezi az elkülönült vagyonok egymástól jogilag független, azonban együttműködésre köteles jogalanyainak a viszonyait, amely viszonyok az állam révén eltérő módon befolyásolt vagyoni viszonyok, a személyhez fűződő jogok területén pedig a polgári jog, az ultima ratioként alkalmazott büntető jog szomszédságában oltalmat ad és nevelő hatást fejt ki. A legfőbb jogi jellemző az egyenjogúság valamint a mellérendeltség. Az új Ptk., a 2013. évi V. törvény az autonóm jogalanyok mellérendelt viszonyai lehető legátfogóbb szabályozása mentén rendezte a polgári jogi jogviszonyokat, nem érintve a korábbi szemléleteket.

c) Szerzői jogi törvény

A védjegyjoggal párhuzamosan kifejlődő szerzői jog szabályait Magyarországon az 1999. évi LXXV. törvény rendezi, ez szól a szerzői jogról, amely 1. §-ában védelemben részesíti a különféle műalkotásokat:

„Ez a törvény védi az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat.

(2) Szerzői jogi védelem alá tartozik - függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e - az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Ilyen alkotásnak minősül különösen:

a) az irodalmi (pl. szépirodalmi, szakirodalmi, tudományos, publicisztikai) mű,

b) a nyilvánosan tartott beszéd,

c) a számítógépi programalkotás és a hozzá tartozó dokumentáció (a továbbiakban: szoftver) akár forráskódban, akár tárgykódban vagy bármilyen más formában rögzített minden fajtája, ideértve a felhasználói programot és az operációs rendszert is,

⁹²² V. ö. BECHER Vilmos: A szellemi tulajdon jogi védelme és a Ptk. PJK. 2000/3. 23-32. p

⁹²³ VILÁGHY 1975. 7. p

⁹²⁴ EÖRSI 1975. 131. p

- d) a színmű, a zenés színmű, a táncjáték és a némajáték,
- e) a zenemű, szöveggel vagy anélkül,
- f) a rádió- és a televíziójáték,
- g) a filmalkotás és más audiovizuális mű (a továbbiakban együtt: filmalkotás),
- h) a rajzolás, festés, szobrászat, metszés, könyvnyomtatás útján vagy más hasonló módon létrehozott alkotás és annak terve,
- i) a fotóművészeti alkotás,
- j) a térképmű és más térképészeti alkotás,
- k) az építészeti alkotás és annak terve, valamint az épületegyüttes, illetve a városépítészeti együttes terve,
- l) a műszaki létesítmény terve,
- m) az iparművészeti alkotás és annak terve,
- n) a jelmez, a díszlet és azok terve,
- o) az ipari tervezőművészeti alkotás,
- p) a gyűjteményes műnek minősülő adatbázis.”⁹²⁵

Ugyanúgy, ahogy a védjegyoltalom létrejöttében, a szerzői jog kialakulásában is robbanásszerű előrehaladást eredményezett a technika fejlődése, a könyvnyomtatás, porcelángyárak, fényképek és egyéb új technikai vívmányok megjelenése.⁹²⁶

Új kihívást jelent a jogalkotó számára a digitális világ szabályozása, ugyanis a társadalmi és gazdasági fejlődés, a technológia megjelenése újabb szerzői jogi illetve iparjogvédelmi problémákat vethet fel.⁹²⁷

d) Védjegy törvény

A Magyarországon végbemenő jogharmonizációs törekvéseknek rendkívül fontos része volt az új védjegy törvény (az 1997. évi XI. törvény) megalkotása, amelynek alapvető célja az volt, hogy jogalkotásunkat összhangba hozzuk a közösségi előírásokkal. Fontos cél továbbá, hogy a védjegy szabályozása alkalmas legyen a piacgazdaság igényeinek kielégítésére, a rengeteg védjegy bejelentésére, valamint azok lajstromoztatására.

Az új védjegy törvény megalkotásakor leginkább a Tanács 89/104/EGK irányelvét vették alapul, továbbá a Tanács 40/94/EK rendeletét a közösségi védjegyről. Hazánk védjegyrendszerének illeszkednie kellett az Európai Unióhoz való csatlakozás után a közösségi védjegyrendszerhez, így ez alapján az új védjegy törvény szabályozza a védjegy fogalmát és fajait, az oltalomból való kizárásokat, a védjegyhasználatot az uniós irányelvi szabályoknak megfelelően, a védjegy jogosult abszolút jellegű és negatív tartalmú jogainak átértékelését (belenyugvás, jogkimerülés), és a földrajzi árujelzőkkel kapcsolatos előírásokat.

⁹²⁵ 1999. LXXV. törvény 1. §

⁹²⁶ TATTAY 2016. 250. p

⁹²⁷ MEZEI Péter: *Digitális sampling és fájlcsere*. Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Összehasonlító Jogi Intézet. 2010. 17. p

Az új védjegy törvényünk, A védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény (Vft.) 1997. július 1-jén lépett hatályba. Ma tehát a Védjegy törvény tartalmazza a védjegyekre vonatkozó rendelkezéseket és háttérjogszabályként a Ptk. alkalmazandó. Az iparjogvédelem és az ipari tulajdon jogi szabályozásának területén átfogó jogalkotásra valamint kodifikációra került sor, amely átalakított jogi szabályozás teljes mértékben megfelel a nemzetközi fejlődésnek, illetve a közösségi jogharmonizációs követelményének. Eddig a múlt. Ezt viszont el kell választani az itt következő új védjegyrendelet „korától.” A követelmények lényeges kérdésekben megváltoztak: a 207/2009/EK tanácsi rendelet és a közösségi védjegyről szóló 40/94/EK tanácsi rendelet végrehajtásáról szóló 2868/95/EK bizottsági rendelet módosításáról, valamint az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatalának fizetendő díjakról szóló 2869/95/EK bizottsági rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2015. december 16-i (EU) 2015/2424 európai parlamenti és tanácsi rendelet egyszerűsíti a védjegyre vonatkozó uniós és nemzeti szintű illeszkedő jogszabályokat, és olcsóbbá, gyorsabbá, megbízhatóbbá és kiszámíthatóbbá teszi a védjegyek lajstromozását az EU-ban, ami nagyobb jogbiztonságot eredményez a védjegyek jogosultjai számára.⁹²⁸ A korábbi joggal ellentétben védjegy törvényünk 9.§ (2) bekezdésében az aktív oltalmi igény eshetőségét már lehetővé teszi a természetes személyek vonatkozásában is. A hazai védjegyhatósági tevékenységben az 1997. év korszakhatárnak tekinthető, ugyanis ekkortól kezdődően a nyitott piacgazdaság valamint a nemzeti vállalkozási rendszer következtében évente több mint tízezer nemzetközi és nemzeti védjegybejelentésre került sor.

A korszerűsítések, illetve módosítások eredményeként kialakult hatályos szabályozás – az 1997. évi XI. törvény értelmében – a védjegyoltalom tárgya csupán megkülönböztetésre alkalmas grafikailag ábrázolható megjelölés lehet:

„Védjegyoltalomban részesülhet minden grafikailag ábrázolható megjelölés, amely alkalmas arra, hogy valamely árut vagy szolgáltatást megkülönböztessen más áruitól vagy szolgáltatásaitól.”⁹²⁹

A korábbi védjegy-fogalomhoz képest, különbség egyrészt, hogy megjelenik a grafikailag való ábrázolhatóság az új törvényi definícióban, mint fogalmi elem. Másrészt eltérést mutat az is az 1969. évi IX. védjegy törvényben megadott védjegy-fogalomhoz képest, hogy az újabb meghatározásban már nem szerepel az a kitétel, hogy csupán az a megjelölés lehet védjegyoltalom tárgya, amelynek oltalmát a törvény nem zárja ki. E törvényi fogalomba az a megjelölés illik bele, amely eleget tud tenni e törvény által meghatározott definíció fogalmi

⁹²⁸ TATTAY 2009. 158. p

⁹²⁹ 1997. évi XI. törvény 1§ (1) bek.

elemeinek. Rendkívül fontos és talán a védjegy fő funkcióját meghatározó fogalmi elem a megkülönböztető képesség megléte. Hiszen e nélkül nem beszélhetünk védjegyekről. Hatályos védjegy törvényünk tartalmaz a védjegyek bejelentésére vonatkozó anyagi és eljárásjogi szabályokat egyaránt:

„(1) A védjegy jogi oltalma (a továbbiakban: védjegyoltalom) azt illeti meg, aki a megjelölést az ebben a törvényben előírt eljárás útján lajstromoztatja.”⁹³⁰

A törvényszöveg értelmében kizárólagosan csupán azt a személyt illeti meg a védelem, aki az általa védeni kívánt megjelölést lajstromoztatja e törvényben meghatározott feltételek betartása mellett. A védjegy törvényben meghatározott fogalma egységesnek mondható. Az évek során kifejlődő védjegyfogalom teljes körűen meghatározza, hogy mely megjelölések lehetnek védjegyoltalom tárgyai, mely feltételek fennállása esetén. Azonban a lajstromoztatás következtében létrejövő védjegyoltalom sem nyújt mindig teljes körű védelmet a jogosult számára.

„(2) A védjegyre oltalmat szerezhet bármely természetes és jogi személy, valamint jogi személyiség nélküli gazdasági társaság, függetlenül attól, hogy folytat-e gazdasági tevékenységet.”⁹³¹

Az 1997. évi XI. védjegy törvény 9. § (2) bekezdését érdemes lenne kiegészíteni egy védjegy lajstromoztatást megelőző elővizsgálati kötelezettséggel: vagyis a leendő védjegy jogosult védjegye kiválasztásakor győződjön meg saját maga arról, hogy kizárólag ő fog rendelkezni ilyen védjeggyel, és az teljes mértékben különbözik más személyek által már korábban lajstromoztatott megjelölésektől. E kiegészítéssel számos jövőben keletkező védjegy jogi probléma megelőzhető lenne. Magának a védjegy jogosultnak kellene igazolnia a lajstromoztatás előtt, hogy más személynek nincsen az aktuálisan bejegyeztetni kívánt védjeggyel azonos, vagy esetleg ahhoz hasonló védjegye.

A Védjegy törvényt módosította a 2003. évi CII. törvény, amelynek újdonsága a közösségi védjegyrendszerbe és eredetvédelmi struktúrába való illeszkedés, emellett a 2005. évi CLXV. törvény is lényeges újításokat vezetett be a szellemi tulajdon jogok érvényesítéséről. A 2007. évi XXIV. törvény lehetővé teszi a védjegybejelentést már elektronikus úton is, és lényeges feladatokat ír elő a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala számára a földrajzi árujelzők vonatkozásában egyaránt. 2007 óta történt néhány lényeges és nem lényeges módosítás.⁹³²

⁹³⁰ 1997. évi XI. törvény: 9. § (1) bekezdés

⁹³¹ 1997. évi XI. törvény: 9. § (2) bekezdés

⁹³² 2007. évi XXIV. törvény, 2007. évi CXLII. törvény, 2009. évi XXVII. törvény, 2009. évi LVI. törvény.

Napjainkban mind hazánkban, mind a környező országokban megfigyelhető a védjegyaktivitás növekedése, hiszen nagymértékben nőtt a bejelentett és lajstromozott védjegyek mennyisége. Általánosan a védjegy fogalma úgy definiálható, hogy védjegy minden olyan grafikailag ábrázolható megjelölés, amely képes arra, hogy árukat vagy szolgáltatásokat megkülönböztessen más áruktól vagy szolgáltatásoktól. A védjegyoltalom az adott megjelölésre nézve, nem általánosságban keletkezik, hanem pontosan meghatározott árukon, valamint szolgáltatásokon áll fenn, amelyek meghatározása a bejelentő feladata, és amelyeknek sem a köre, sem az áru-jegyzéke nem bővíthető miután a bejelentést a bejelentő megtette.

Hatályos 1997. évi XI. védjegy törvény példálózóan felsorolja, hogy mely megjelölések részesülhetnek védjegyoltalomban:

„Védjegyoltalomban részesülő megjelölés lehet:

- a) szó, szóösszetétel, beleértve a személyneveket és a jelmondatokat;
- b) betű, szám;
- c) ábra, kép;
- d) sík- vagy térbeli alakzat, beleértve az áru vagy a csomagolás formáját;
- e) szín, színösszetétel, fényjel, hologram;
- f) hang; valamint
- g) az a)-f) pontokban felsorolt egyes megjelölések összetétele.”⁹³³

Ezt követően meghatározza a feltétlen , valamint a viszonylagos kizáró okokat is, amelyek fennállása esetén nem részesülhet védjegyoltalomban az adott megjelölés, rendelkezik továbbá a védjegyoltalomból eredő jogokról és kötelezettségekről egyaránt.

e.) További jogszabályok

A szellemi alkotások háttérszabályozásában leginkább az alábbi jogszabályok meghatározóak:

– Nemzetközi magánjogi kérdésekben a többszörösen módosított, a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. tvr. előírásait kell kiemelni.⁹³⁴

– Hazánkban a jelenleg is hatályos versenytörvény a tisztességtelen piaci magatartás

és a versenykorlátozások tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (továbbiakban: Versenytörvény) is számos rendelkezést tartalmaz a szellemi alkotások vonatkozásában:

⁹³³ 1997. évi XI. törvény 1§ (2) bekezdés

⁹³⁴ Az EU-ban 27 állam van, és nem mindegy, hogy több országot érintő kérdésben a szerződéskötés országa, a lajstromozás országa, vagy éppen az illetékes hatóság jogát kell alkalmazni. Az 1979. évi 13. tvr.-t többször módosították, így a 2000-ben és 2006-ban is.

többek között tiltja a szellemi termékekkel kapcsolatos tisztességtelen piaci tevékenységet, valamint a versenykorlátozásokkal kapcsolatos előírások révén azt hivatott meggátolni, hogy a szellemi alkotásokkal kapcsolatos szerződéskötések akadályozzák, korlátozzák, csorbítsák, illetve torzítsák a szabad versenyt a piacokon. A védjegyekkel megjelölt áruk előállítója vagy akár a védjegyjogosultja sokszor a fogyasztókkal kötött illetve a vállalkozások egymással kötött megállapodásokban olyan feltételeket, vagy olyan vertikális kikötéseket alkalmaz, amelyek kartelljogilag és versenyjogilag is megkérdőjelezhetőek az 1996. évi LVII. évi tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló törvény értelmében.⁹³⁵

E törvény II. fejezetében tiltja a versenytársak utánzását és tisztességtelen cselekménynek minősíti az ilyen tevékenységet:

„Tilos valamely forgalomképes ingó dolgot (a továbbiakban: termék) vagy szolgáltatást a versenytárs hozzájárulása nélkül olyan jellegzetes külsővel, csomagolással, megjelöléssel - ideértve az eredetmegjelölést is - vagy elnevezéssel előállítani, forgalmazni vagy reklámozni, továbbá olyan nevet, árujelzőt vagy egyéb megjelölést használni, amelyről a versenytársat, illetve annak termékét, szolgáltatását szokták felismerni. Tilos valamely termék, szolgáltatás, dolog módjára hasznosítható természeti erő, ingatlan, értékpapír, pénzügyi eszköz vagy vagyoni értékű jog (a továbbiakban együtt: áru) értékesítésének vagy más módon történő igénybevételenek előmozdítására, vagy e céllal összefüggésben a vállalkozás nevének, megjelölésének, tevékenységének népszerűsítésére vagy áru, árujelző ismertségének növelésére irányuló olyan közlés, tájékoztatás, amely közvetve vagy közvetlenül felismerhetővé teszi a vállalkozás versenytársát, vagy a versenytárs által előállított, forgalmazott vagy bemutatott, a bemutatott áruval azonos vagy ahhoz hasonló rendeltetésű árut (a továbbiakban: összehasonlító reklám), ha az

- a) versenytárs vagy annak neve, áruja, árujelzője vagy egyéb megjelölése jó hírnevéből adódó tisztességtelen előnyszerzésre vezethet,
- b) versenytárs vagy annak neve, áruja, árujelzője vagy egyéb megjelölése jó hírnevét sértheti,
- c) az árut valamely védjeggyel vagy egyéb védett megjelöléssel ellátott más áru utánzataként vagy másolataként mutatja be, vagy
- d) arra vezethet, hogy a piaci szereplők a vállalkozást versenytársával, illetve a vállalkozás nevét, áruját, árujelzőjét vagy egyéb megjelölését a versenytárséval összetéveszthessék.”⁹³⁶

Tehát tisztességtelen és tiltott cselekménynek minősül a jellegbitorlás, vagy szolgálai utánzás, ami a sértett vállalat goodwilljének és egyéb jellemzőinek a jogosulatlan elsajátítását és ennek köszönhetően jogtalan versenyelőny szerzését foglalja magában. A jellegbitorlás előfeltétele, hogy a felek versenytársai legyenek egymásnak, vagyis, hogy az utánzott termékről vagy szolgáltatásról a sértett versenytársat ismerjék fel a fogyasztók, olyan kinézetű legyen, olyan jellemzőkkel bírjon, amelyek a versenytársra utalnak, a versenytárs árujával azonosítható

⁹³⁵ BOYTHA 2007. 38. p

⁹³⁶ 1996. évi LVII. törvény 6. §

vagy összetéveszhető legyen a vásárló személyek esetében.⁹³⁷ Ha az utánzó személy és a jogsérelmet szenvedett fél nem versenytársak, akkor a szolgai utánzás tilalmát nem lehet alkalmazni az adott esetre. A szolgai utánzás törvényi tényállásának külvilágban történő megnyilvánulásának előfeltétele az is, hogy a sérelmet szenvedett fél legyen népszerű, ismert a fogyasztók körében, tudják beazonosítani, hogy melyik piaci szereplő.⁹³⁸ És még szükséges az is, hogy az utánzat összetéveszhető legyen a sértett versenytárs eredeti termékeivel, szolgáltatásával.⁹³⁹ Jelen esetben kizárólag utánzatról van szó és nem hamisítványról, hiszen a jellegbitorló általában csak utánoz, de nem állítja azt, hogy az utánzott jellegzetesség annak jogosultjától származik, inkább parazita módjára kihasználja az ismert nevet, megjelölést, vagy egyéb jellegzetességet.

Valamint bizonyítást kell nyernie annak is, hogy az utánzatról a versenytárs termékeit szokták felismerni, annak megállapítása viszont, hogy a kérdéses termék ismertnek minősül-e az ügyben eljáró bíróság feladata. A jellegbitorlás többféleképpen valósulhat meg, többek között gyártással, kereskedelmi forgalomba hozatallal, és név, megjelölés (védjegy) vagy egyéb árujelző jogosulatlan alkalmazásával, ami már önmagában jogsértő, amennyiben arról a versenytárs felismerszik.

– Ide sorolható a Reklámtörvény, a 2008. évi XLVIII. törvény a gazdasági reklámtevékenységről, amely nagy hatással van a médiában közvetített műsorokra is, és amely az árujelzők jogát befolyásolja elsősorban.

– Ide kell sorolni a Jelképtörvényt, A Magyar Köztársaságra utaló elnevezésnek használatáról szóló módosított 1995. évi LXXXIII. törvényt. A Jelképtörvénynek azért van rendkívüli jelentősége, mert szabályozza a nemzeti jelképek védjegyeken és földrajzi árujelzőkön való bemutatását.⁹⁴⁰

A szellemi alkotások szabályainak rendezését a polgári jogi szabályozás körébe tartozó átfogó komplex struktúrának tekinthetjük.

– Büntető Törvénykönyvünk, a 2012. évi C. törvény szabályozza az egyes nevesített oltalmi tárgyakkal kapcsolatos vagyoni hátrányt okozó magatartásokat a XXXVII. fejezetében.

– Különleges jelentőséggel bír a szellemi alkotások létrehozása, műszaki fejlesztés

⁹³⁷ BOYTHA 2007. 38. p

⁹³⁸ BOYTHA 2007. 38. p

⁹³⁹ BOYTHA 2007. 39. p

⁹⁴⁰ A Jelképtörvénynek azért van rendkívüli jelentősége, mert szabályozza a nemzeti jelképek védjegyeken és földrajzi árujelzőkön való bemutatását.

és technológia transzfer szempontjából a 2004. évi CXXXIV. törvény a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló törvény (Innovációs Törvény), amelyet már felváltott a 2014. évi LXXVI. törvény és amely a gazdaság növekedését segíti, valamint serkenti annak versenyképességét is.

– Végül, még ki kell emelni a közigazgatási hatósági eljárás általános szabályairól szóló 2004. évi XCL. törvényt, amely valamennyi iparjogvédelmi eljárás lefolytatását teljesen új keretek közé helyezte. Valamint az ennek helyébe lépő 2016. évi CL. törvény, a jelenleg is hatályos Kr.

Hazánkban a védjegy jog tartalma lehet pozitív illetve negatív. A pozitív tartalom, a lajstromozott védjegy törvénynek megfelelő használata, alkalmazása főképp ennek a kizárólagossága. Tehát negatív jelleggel, a használat bárki számára tilos. Emellett a pozitív tartalom része a védjeggyel összefüggő vagyoni forgalom (átruházás, licencia) is. A védjegyek előnyei a fogyasztói keresési költségek csökkentésében mutatkozik meg leginkább, ebből kifolyólag a védjegy használójának (is) a legfőbb érdeke, hogy a védjeggyel ellátott terméket jó minőségben tartsa fenn huzamosabb ideig a fogyasztók körében.⁹⁴¹

A védjegy használatára kizárólag a védjegyoltalom jogosultja jogosult. Hatályos törvényünk is leszögezi, hogy a védjegyoltalom értelmében csakis az arra jogosult használhatja az adott védjegyet:

„A védjegyoltalom alapján a védjegyjogosultnak kizárólagos joga van a védjegy használatára. (2) A kizárólagos használati jog alapján a védjegyjogosult bárkivel szemben felléphet, aki engedélye nélkül gazdasági tevékenység körében használ

- a) a védjeggyel azonos megjelölést olyan árukkal, illetve szolgáltatásokkal kapcsolatban, amelyek azonosak a védjegy árujegyzékében szereplőkkel;
- b) olyan megjelölést, amelyet a fogyasztók a védjeggyel összetéveszhetnek a megjelölés és a védjegy azonossága vagy hasonlósága, valamint az érintett áruk, illetve szolgáltatások azonossága vagy hasonlósága miatt; vagy
- c) a védjeggyel azonos vagy ahhoz hasonló megjelölést a védjegy árujegyzékében szereplőkkel nem azonos vagy azokhoz nem hasonló árukkal, illetve szolgáltatásokkal kapcsolatban, feltéve, hogy a védjegy belföldön jó hírnevet élvez, és a megjelölés használata sértené vagy tisztességtelenül kihasználná a védjegy megkülönböztető képességét vagy jó hírnevét.”⁹⁴²

⁹⁴¹ William M. LANDES-Richard A. POSNER: Trademark Law: An Economic Perspective. In: *The Journal of Law & Economics*. Vol. 30. No. 2. The University of Chicago Press for The Booth School of Business, University of Chicago and The University of Chicago Law School. 1987. 269. p

⁹⁴² 1997. évi XI. törvény: 12. § (1) bekezdés

A védjegyeket a szakirodalom a védjegyjogosultság tartalma, anyaga, és terjedelme alapján az alábbi kategóriákra osztja: áruvédjegy, szolgáltatási védjegy, közismertvédjegy, kereskedelmi védjegy, tanúsító védjegy és kollektív védjegy.⁹⁴³

Az áruvédjegy a védjegy tradicionális kategóriája, amelyet a kereskedelmi forgalomba szánt árukra nézve használnak, illetve amely az összes lajstromoztatott védjegy számának a háromnegyedét teszi ki. Az 1969. évi IX. törvény által bevezetésre került a védjegyek újabb fajtájaként a szolgáltatási védjegy is, amely olyan területekre vonatkozik, amelyeken bármilyen szolgáltatást nyújtanak, a reklámszolgáltatásoktól kezdve a vendéglátói, informatikai, kiadói szolgáltatásokon keresztül a közlekedési szolgáltatásokig bármilyet.⁹⁴⁴

Megkülönböztethetünk továbbá tanúsító védjegyeket, amelyek a piacon szereplő áru vagy szolgáltatás eredetét, rendkívül jó minőségét vagy valamilyen speciális, tipikus tulajdonságát tanúsítják: „A tanúsító védjegy olyan védjegy, amely meghatározott minőségű vagy egyéb jellemzőjű árukat vagy szolgáltatásokat azzal különböztet meg más áruktól vagy szolgáltatásoktól, hogy e minőségüket vagy jellemzőjüket tanúsítja.”⁹⁴⁵ Ezekre a védjegyekre a szolgáltatási védjegyekre vonatkozó szabályokat kötelező alkalmazni, mivel a tanúsítás is egy bizonyos szolgáltatás.⁹⁴⁶ Hazánk védjegyjoga szerint a védjegy kizárólag egyalanyú jog, tehát a kollektív védjegynek is egy bejelentője lehet, viszont a védjegyjogosultság alapján különbséget tehetünk egyéni és együttes (kollektív) védjegy között:

„Az együttes védjegy olyan védjegy, amely valamely egyesület, köztestület vagy egyesülés (a továbbiakban együtt: egyesület) tagjainak áruit vagy szolgáltatásait különbözteti meg mások áruitól vagy szolgáltatásaitól, az együttes védjeggyel megjelölt áruk vagy szolgáltatások minősége, származása vagy egyéb tulajdonsága alapján.”⁹⁴⁷

E védjegynek szintén egy védjegyjogosultja van, viszont számtalan használója lehet.⁹⁴⁸ Erre vonatkozó korlátozást nem határozott meg a védjegy törvény.

A védjegyoltalom természetesen nem határtalan, vannak bizonyos korlátok, amelyek keretet szabnak a védjegyjogosult kizárólagos használatának, illetve a másokkal szemben való fellépésének:

„ (1) A védjegyoltalom alapján a védjegyjogosult nem tilthat el mást attól, hogy gazdasági tevékenysége körében - az üzleti tisztesség követelményeivel összhangban - használja

⁹⁴³ TATTAY 1995.16. p

⁹⁴⁴ TATTAY 1995. 16. p

⁹⁴⁵ 1997. évi XI. törvény: 101. § (1) bekezdés

⁹⁴⁶ TATTAY 1995. 22. p

⁹⁴⁷ 1997. évi XI. törvény: 96. § (1) bekezdés

⁹⁴⁸ TATTAY 1995. 22. p

a) saját nevét vagy címét;

b) az áru vagy a szolgáltatás fajtájára, minőségére, mennyiségére, rendeltetésére, értékére, földrajzi eredetére, előállítási, illetve teljesítési idejére vagy egyéb jellemzőjére vonatkozó jelzést;

c) a védjegyet, ha az szükséges az áru vagy a szolgáltatás rendeltetésének jelzésére, különösen tartozékok vagy alkatrészek esetében.

(2) Az (1) bekezdés a) pontja alapján a védjegyjogosulttal szemben csak természetes személy hivatkozhat a saját nevére vagy címére.⁹⁴⁹

A következő rendelkezés pedig egy 5 éves határidőt állapít meg:

„Ha a védjegyjogosult öt éven át megszakítás nélkül eltúrte egy későbbi védjegynek az országban történő használatát, noha tudomása volt e használatról, a továbbiakban nem léphet fel e későbbi védjegynek az országban történő használatával szemben, valamint korábbi védjegyére hivatkozva nem kérheti a későbbi védjegy törlését sem.”⁹⁵⁰

Tehát amennyiben a védjegyjogosult nem él e jogsértőkkel szembeni fellépési jogával 5 éven keresztül (vagyis belenyugszik védjegye más általi használatába) annak ellenére sem, hogy jogosulatlanul más használja az általa bejelentett és lajstromoztatott védjegyet, akkor ezt a jogát elveszti, és a későbbiekben sem léphet már fel a jogosulatlan használat ellen. A védjegy multifunkcionális, mivel rendkívül sok funkciót tölt be a gazdasági életben, amelyek megnevezésre is kerülnek hatályos védjegy törvényünk preambulumban:

„A magyar piaccgazdaság fejlődésének előmozdítása, a megkülönböztetésre alkalmas árujelzők használatán alapuló verseny feltételeinek javítása, a fogyasztók tájékozódásának elősegítése érdekében, összhangban Magyarországnak a szellemi tulajdon védelme terén fennálló nemzetközi és európai uniós jogi kötelezettségeivel, az Országgyűlés a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról a következő törvényt alkotja.”⁹⁵¹

Az is megállapítható, hogy a védjegyek funkciói az idő múlásával egyre inkább bővülnek. A védjegyeknek korábban csupán három fő funkciója volt: a származást jelző funkció, amelynek köszönhetően a gyári védjegy tájékoztatja a vásárlókat, hogy melyik cég gyártja az árut, a minőségi garancia, amely meghatározott áruminőséget szavatol és az üzletszerző funkció, amely jelentős mértékben növeli az áru értékesíthetőségét.⁹⁵² A védjegyek üzletszerző funkciójának rendkívüli jelentőségét támasztja alá a volt szocialista országok külkereskedelmének statisztikája, ami azt mutatja, hogy a védjegyes árukat 15-20%-kal magasabb áron el lehet adni, mint a védjegy nélküli: semleges árukat.⁹⁵³ Emiatt az új szállítóknak, a frissen megjelenő versenytársaknak muszáj igyekezniük megfelelő reklám- és

⁹⁴⁹ 1997. évi XI. törvény: 15. § (1) és (2) bekezdés

⁹⁵⁰ 1997. évi XI. törvény: 17. § (1) bekezdés

⁹⁵¹ 1997. évi XI. törvény preambulumban

⁹⁵² FAZEKAS Judit: *Fogyasztóvédelmi jog*. Novotni Kiadó. Miskolc. 2003. 95. p

⁹⁵³ VIDA 1962. 19. p

marketing tevékenységet kell folytatniuk, és ennek megvalósításához nyújtanak segítséget a védjegyek. Tehát a kapitalista viszonyokban egy adott védjegyjogosult vállalat profitjának állandóságát vagy akár növelését biztosítják a védjegyek.⁹⁵⁴

A védjegyek egyes funkciói feloszthatóak az alapján, hogy az összes védjegynél előforduló vagy csak bizonyos védjegyekhez és esetlegesen kapcsolódó funkcióról beszélünk, amely értelmében a védjegyek fő funkciói a védő, a megkülönböztető, a minőségjelző és a reklámfunkció, míg a védjegy esetleges funkciói közé sorolható az eredetjelző funkció, az eredetiség, különlegesség tanúsításának funkciója, a vállalatjelző, piacfelosztó, esztétikai funkció és a társadalmi környezet jelzésének a funkciója.⁹⁵⁵ Ez az üzletszerző funkció leginkább akkor kerül előtérbe, amikor új versenytárs tűnik fel a piacokon, hiszen a fogyasztók nagyobb bizalommal veszik a már jól bevált védjeggyel ellátott árukat, szemben az ismeretlen árukkal.⁹⁵⁶

Nóvumként és esetleges javaslatként tudnám meghatározni értekezésemben a védjegy vállalatjelző funkciójának áthelyezését az esetleges funkciók közül az elsődleges funkciók közé. Ugyanis a szakirodalom és a bírói gyakorlat tanulmányozását követően arra a következtetésre jutottam, hogy a védjegy vállalatjelző funkciója egyre inkább előtérbe kerül, már egyre inkább a vállalatot minősíti nem is magát a terméket, így ebből kifolyólag érdemes lenne e lényeges funkciót a védjegy elsődleges funkciói között említeni. Mivel ma már a magánvállalatok is olyan sok terméket gyártanak, hogy már a vállalatjelző funkció is rendkívül meghatározó lett. Hiszen a védjegy e vállalatjelző funkciója révén tájékoztatja a fogyasztókat, hogy melyik vállalat gyártja az általuk megvásárolt terméket.

A védjegy megkülönböztető funkciója is kiemelendő, hiszen e tulajdonságának köszönhetően képes arra, hogy árukat és szolgáltatásokat megkülönböztessen más áruktól és szolgáltatásoktól, továbbá a védjegy e jellemzőjén alapul a gazdasági életben részt vevő versenytársak közötti verseny, illetve a fogyasztók ez alapján tudnak választani és tájékozódni és ez a törvényi szabályozás legfontosabb eleme, a védjegyek alapvető követelménye.⁹⁵⁷ Így a védjegynek ez a funkciója a leglényegesebb.

Másodsorban pont a fentebb említett tényeknek köszönhetően szintén nagyon fontos a védjegy vállalatjelző szerepe, mégpedig, hogy a védjegy jelenti, illetve teremti meg a kapcsolatot az általa megjelölt áru, szolgáltatás és az azt gyártó cég, vállalkozás között;

⁹⁵⁴ FAZEKAS 2003. 107. p

⁹⁵⁵ TATTAY 1995. 24. p

⁹⁵⁶ VIDA 1962. 20. p

⁹⁵⁷ BACHER 2014. 31. p

továbbá harmadsorban és az előző ponthoz kapcsolódva szintén jelentős a védjegyek minőségjelző szerepe is.⁹⁵⁸ A védjegyekhez sokszor kötődik egy bizonyos minőség vagy speciális tulajdonság képzete, amelyből kifolyólag a fogyasztók általában a valamely védjegymegjelöléssel ellátott árut veszik meg előszeretettel.⁹⁵⁹ E minőségvédelmi funkció nem tartozik a védjegy jogi funkciói közé, inkább gazdasági jellegű, hiszen lehetetlen annak az állandó kontrollja, hogy a védjegyeket csak jó minőségű árukra, szolgáltatásokra vonatkozóan alkalmazzák.⁹⁶⁰ Tehát álláspontom szerint a védjegyek fő funkciói közé sorolandó a védjegyek vállalatjelző funkciója is, hiszen már a megjelenésüktől kezdve minősítették az általuk megjelölt áruk mellett az azokat kibocsájtó gyártókat, cégeket, és a vállalatokat is. Egy jó védjegy igazából egyfajta biztosítékot is jelent a vásárló számára, hogy mindig jó minőségű terméket kap, és így érdemes akár többet is fizetni érte, vagy beszerezni azt, akkor is ha ez több nehézséggel jár.⁹⁶¹

Negyedik fő funkcióként a reklámfunkció érdemel említést, mivel a védjegyek a reklámozás legfőbb eszközei, a megjelölt árura vonatkozó információkat tartalmazza tömörítve és azokat közvetíti is a fogyasztó felé.⁹⁶² A védjegyek rendkívül jól alkalmazhatóak reklám illetve marketing tevékenységek során, gyakran egy cég üzleti stratégiájának az elengedhetetlen elemei, hiszen rengeteg módon felhasználható egy védjegy, az utcai hirdetőtábláktól kezdve a reklámokon át akár a szórólapokig.⁹⁶³ A termékek minél jobb áron történő eladásánál kulcsfontosságú a vásárló belső meggyőződése is a terméken feltüntetett védjeggyel kapcsolatban, és a védjegyhez való pszichológiai hozzáállása is nagy szerepet játszik a különböző védjegyekkel megjelölt termékek közötti választásban.⁹⁶⁴

Kiemelendő a védjegyek védőfunkciója is, hiszen jogosultjának kizárólagos jogot biztosít az alkalmazására és mindenki más viszont köteles ezt túrni és persze tartózkodni annak (jogosulatlan) használatától vagy egyéb zavarásától.⁹⁶⁵ E *non facere* magatartást (tartózkodási kötelezettséget) az egyes jogágak eltérően szabályozzák: mind a büntetőjog, mind a szabálysértési jog, mind a védjegyjog tiltja a védjegy törvényben meghatározott védjegybitorlást:

⁹⁵⁸ BACHER 2014. 31. p

⁹⁵⁹ TATTAY 1995. 25. p

⁹⁶⁰ CSÉCSY 2002. 186. p

⁹⁶¹ TATTAY 1995. 25. p

⁹⁶² BACHER 2014. 31. p

⁹⁶³ TATTAY 1995. 25. p

⁹⁶⁴ TATTAY 1995. 14. p

⁹⁶⁵ TATTAY 1995. 25. p

„Védjegybitorlást követ el, aki a 12. §-ban foglalt rendelkezések megsértésével a védjegyet jogosulatlanul használja.”⁹⁶⁶

Büntető Törvénykönyvünk Bitorlás nevezetű tényállása védelmet nyújt a védjegyjogosultak számára.

Emellett Iparjogvédelmi jogok megsértése című törvényi tényállása révén biztosítja e jogok oltalmát.

Hazai 2012. évi II. szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló törvényünk is védelemben részesíti a védjegyeket.⁹⁶⁷

Védjegy törvényünk meghatározza azt is, hogy a jogosult, milyen igényeket támaszthat a bíróság előtt.⁹⁶⁸

Előfordulhat az is, hogy egy védjegynek több jogosultja van, ez esetben közös védjegyről beszélünk, amelyekre a közös tulajdonhoz hasonló rendelkezések irányadóak.⁹⁶⁹

Hatályos védjegy törvényünk a szintén hatályos Polgári Törvénykönyvet rendeli alkalmazni háttérjogszabályként a védjegyekhez kapcsolódó jogok és kötelezettségek átszállására, megterhelésére, illetve a közös védjegyoltalomra vonatkozóan:

„A védjegyhez kapcsolódó és a védjegyoltalomból eredő jogok átszállására, átruházására, megterhelésére, a közös védjegyoltalmi igényre és a közös védjegyoltalomra, valamint a védjegyekkel összefüggő vagyoni és egyes személyi viszonyokban az e törvényben nem szabályozott kérdésekben a Ptk. rendelkezései az irányadók.” Ennek értelmében: „A jogosult jogát másra átruházhatja, kivéve, ha jogszabály a jog forgalomképességét kizárja vagy a forgalomképtelenség a jog természetéből egyértelműen következik.”⁹⁷⁰

Pénzben kifejezhető, gazdasági értékű, forgalomképes vagyoni jogok esetében a Ptk. lehetőséget nyújt ezek átruházására, amelynek következtében a korábbi jogosult helyébe egy új személy lép. Az átruházás érvényességéhez szükséges egy erre alkalmas jogcím, egy átruházó szerződés illetve maga az átruházás.

„Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a jog átruházással való megszerzéséhez az átruházásra irányuló szerződés vagy más jogcím és a jogátruházás szükséges. A jogátruházás az átruházó és az új jogosult szerződése, amellyel az új jogosult az átruházó helyébe lép.”⁹⁷¹

„A jogok átruházására az engedményezésre vonatkozó szabályokat kell megfelelően

⁹⁶⁶ 1997. évi XI. törvény: 27. § (1) bekezdés

⁹⁶⁷ 2012. évi II. törvény a Szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről 238/B §

⁹⁶⁸ 1997. évi XI. törvény: 27. § (2) bekezdés

⁹⁶⁹ 1997. évi XI. törvény: 21. § (1) bekezdés

⁹⁷⁰ 2013. évi V. törvény: 6:202. § (1) bekezdés

⁹⁷¹ 2013. évi V. törvény: 6:202. § (2) bekezdés

alkalmazni.”⁹⁷²

„Ha a jog fennállását közhiteles nyilvántartás tanúsítja, a jog átruházásához az engedményezésen felül a jogosult személyében bekövetkezett változásnak a nyilvántartásba való bejegyzése szükséges.”⁹⁷³

A jogátruházásra alkalmazandóak az engedményezés szabályai. Amennyiben valamilyen közhiteles nyilvántartás tartalmazza az átruházandó jogosultságot, így szükséges lesz a szerző személyének a nyilvántartásba vétele.

Visszatérve a jogesetünkre, hiába igyekezett az alperes a felperesétől eltérő csomagolást alkalmazni, ez mégsem volt elegendő ahhoz, hogy az átlagfogyasztó különbséget tudjon tenni a kérdéses áruk között. Így a bíróság megállapította a jogsértést, és eltiltotta a már oltalom alatt álló LEGO játékokra hasonlító termékek gyártásától az alperest. A munkajog területén a versenytilalmi megállapodások szerződéses keretein belül, a munkáltató és a munkavállaló megállapodnak, hogy a munkaviszony megszűnését követően a munkavállaló tartózkodik a konkurens korábbi munkáltatójával szembeni magatartásuktól, amelyekbe beletartozhat védjegyhasználat is.⁹⁷⁴

f.) Franchise-szerződések és a védjegyek

A Ptk.⁹⁷⁵ felsorolja a nevesített szerződéstípusokat, amelyek rendszerezve⁹⁷⁶ vannak a megállapodás tárgya, valamint a *contractus* (szerződés) értelmében tanúsítandó magatartások szerint, többek között: tulajdonátruházó, vállalkozási, megbízási, használati, letéti, forgalmazási és jogbérleti, hitel- és számla-, biztosítéki, biztosítási, tartási és életjáradéki, valamint polgári jogi társasági *contractusok*.⁹⁷⁷ A gazdasági élet változásainak hatására viszont kialakultak e tipikus nevesített szerződésektől eltérő, ezeket meghaladó új szerződéstípusok, szerződéskötési technikák.⁹⁷⁸

A franchise szerződés az atipikus szerződések közé kategorizálható.⁹⁷⁹ Az atipikus szerződések olyan kötelmek, amelyek a római jog révén megszilárdult szerződési tipizálásnak megfelelő szerződési formáktól különböző, sajátos jogalappal rendelkeznek.⁹⁸⁰ Ebbe a

⁹⁷² 2013. évi V. törvény: 6:202. § (3) bekezdés

⁹⁷³ 2013. évi V. törvény: 6:202. § (4) bekezdés

⁹⁷⁴ EMBER Alex: A versenytilalmi megállapodás. In: *Debreceni Jogi Műhely*. 2015. 3. p

⁹⁷⁵ 2013. évi V. törvény Hatodik Könyv Harmadik Rész

⁹⁷⁶ VÉKÁS Lajos: *A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal*. Budapest. 2013. 679. p.

⁹⁷⁷ VÉKÁS 2013. 679. p.

⁹⁷⁸ HARMATHY Attila: Jogpolitika - polgári jog. *Magyar Jog*. 2010. 705. p.

⁹⁷⁹ PAPP Tekla: Az atipikus szerződések és a magyar Polgári Törvénykönyv rekodifikációja. In: *Jog, állam, politika. Ius Privatum*. 2011. 95. p

⁹⁸⁰ PAPP 2011. 95. p

kategóriába tartozó megállapodásokat illeték nem tipizált, innominát, vagyis atipikus szerződéseknek.⁹⁸¹

A polgári jog esetében a védjegy oltalmi szerepét tovább erősítik a fogyasztóvédelmi, eredetvédelmi, tisztességtelen piaci magatartás tilalmára vonatkozó rendelkezések.⁹⁸²

Mindemellett még szólhatunk a védjegy azon szerepéről, hogy jelentős funkciója van a know how, illetve meghatározott technológiák rendelkezésre bocsátásában, és eléggé nagy jelentősége van a védjegyeknek a franchise-szerződések esetén is.⁹⁸³ Ugyanis a franchise-szerződés olyan névhasználati megegyezést takar, amely alapján meghatározott termékek, szolgáltatások speciális értékesítési módszere jön létre, és a felek kizárólagos jogot szereznek arra, hogy saját termékeiket, üzleteiket egy, a köztük létrejövő szerződésben meghatározott rendszerben működtessék, reklámozzák.⁹⁸⁴ A francia „franchise” kifejezés valamilyen kiváltság, privilégium, kedvezmény vagy akár valamilyen mentesség adását jelentette, ma viszont már meghatározott vállalkozási formát, egy szerződéses halmazatot értünk e fogalom alatt.⁹⁸⁵

A 246/1997. (XII.20) Kormányrendeletben meghatározásra került a franchise-szerződés fogalma, amely egy olyan megállapodás-kivéve a kizárólag nagykereskedelmi megállapodást-amelyben a franchise-átadó ellenszolgáltatás fejében feljogosítja a franchise-átvevőt a franchise-nak-a megállapodásban meghatározott áru forgalmazása, illetve szolgáltatás teljesítése céljából-meghatározott területen történő hasznosítására, és legalább a következőkre vonatkozó kötelezettségvállalásokat tartalmazza: közös név, illetve üzleti megjelenés alkalmazása, a megállapodásban meghatározott üzlethelyiség illetve szállítóeszköz egységes megjelenítése, a franchise részét képező know how-nak a franchise-átadó által a franchise-átvevő rendelkezésére bocsátása, a franchise-átadó által folyamatos kereskedelmi vagy műszaki támogatás nyújtása a franchise-átvevő részére.⁹⁸⁶

Vagyis ebben a jogviszonyban a szerződő feleket a közös védjegy, egységes dekoráció, ugyanazon üzletpolitika és kereskedelmi stratégia alkalmazása, valamint azonos minőségű áruk értékesítése és szolgáltatások nyújtása köti össze.⁹⁸⁷

⁹⁸¹ PAPP 2011. 95. p

⁹⁸² TATTAY 1995. 25. p

⁹⁸³ BACHER Gusztáv: 1997. évi XI. törvény a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról, in: *A védjegy-törvény magyarázata*. 2014. 31. p

⁹⁸⁴ TATTAY 1995. 76. p

⁹⁸⁵ JENOVAI Petra-PAPP Tekla-STRIHÓ Krisztina-SZEGHŐ Ágnes: *Atipikus Szerződések*. Lectum Kiadó. Szeged. 2011. 226. p

⁹⁸⁶ PAPP Tekla: *Atipikus szerződések*. Palatia Nyomda és Kiadó Kft. 2004. 109. p

⁹⁸⁷ TATTAY 1995. 76. p

Napjainkra elterjedté vált az e területen folytatott tevékenységek gyakorlása, vagyis az úgynevezett franchising, mind a nagyvilágban, mind hazánkban, mivel ebben az esetben egy olyan szerződésről van szó, ahol a befutott kereskedelmi név, védjegy, vagy egyéb árujelző használatának átengedése történik meg a franchise átadó részéről a franchise átvevő számára saját hálózatának bővítése érdekében, míg a franchise átvevő részesülhet a franchise átadó jól bevált védjegyeinek és kereskedelmi stratégiáinak az előnyeiből.⁹⁸⁸ A franchise-szerződés hatályának időtartama alatt a franchise-átvevőnek engedélyezett jogok védelmét fenn kell tartani és e kötelezettségnek fontos előfeltétele, hogy a franchise-szerződésben pontosan meghatározásra kerüljenek, mint például védjegy, ipari minta, kereskedelmi név és amelyek használata elengedhetetlen.⁹⁸⁹

Továbbá kiemelendő a védjegy információs funkciója is, amely abban nyilvánul meg, hogy a védjeggyel ellátott árurol tömörített, szimbolikus információkat továbbít az adott védjegy az árurol a felhasználó részére. Ez azonban nem egy minden részletre kiterjedő tájékoztatás, hiszen a védjegy csak tömörített információkat juttat kifejezésre, amely szimbolikus jellegéből is adódik.⁹⁹⁰

Az ezzel kapcsolatos információszoigáltatási, reklámozási illetve marketing tevékenységet látja el a fentebb tárgyalt franchise átadó is, hiszen arculatának védelme, jó hírneve rendkívül meghatározó lehet a piacon és emellett fontos az átadó számára az is, hogy új koncepciókat dolgozzon ki, megőrizve eddig kialakított imázsát.⁹⁹¹ Ebből is az látszik, hogy a védjegy számtalan szerződéstípussal összefüggésben van és rengeteg személy által alkalmazásra kerül. Többféle franchising is kialakult, amelyeknél eltérő módokon alkalmazzák a különböző fajtájú és formájú védjegyeket. A szolgáltatási franchise esetén a franchise átvevő a franchise átadó iránymutatása alapján meghatározott szolgáltatást nyújt, természetesen az átadó kereskedelmi neve és áruvédjegye alkalmazásával, míg a termelési franchise szerződés értelmében a franchise átvevő szintén a franchise átadó iránymutatásával, viszont önállóan állít elő árukat majd ezeket az előállított árukat az átadó áruvédjegyének használatával értékesíti.⁹⁹²

⁹⁸⁸ TATTAY 1995. 76. p

⁹⁸⁹ RÁTKY Miklós: *A Franchise-szerződés jogi aspektusai*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest. 1994. 99. p

⁹⁹⁰ CSÉCSY 2002. 185. p

⁹⁹¹ TATTAY 1995. 76. p

⁹⁹² TATTAY 1995. 77. p

Ezen kívül természetesen még vannak egyéb franchising tevékenységek⁹⁹³ is, azonban azért e kettőt emeltem ki, mivel ezeknél van a védjegyeknek a legnagyobb jelentősége, hiszen arról van szó, hogy egy meghatározott személy az általa levédett, oltalomban részesített ábra, megjelölés használatát átengedi egy másik (tőle azonban nem független) személy számára.

Védjegyjogi szempontból a franchise-megállapodások három alapvető típusa fontos: kiskereskedelmi, forgalmazási és a gyártási megállapodások. Az ilyen típusú megállapodások mindegyike magában foglalja a franchisor, a népszerű neveinek, védjegyeinek használatát rendszerint díj ellenében.⁹⁹⁴

g.) A védjegyoltalom megszűnése

A védjegyoltalom meg is szűnhet a törvényben meghatározott módokon, amellyel kapcsolatban kisebb változtatások léptek életbe 2011. január 1-ét követően:

„A védjegyoltalom megszűnik, ha

- a) az oltalmi idő megújítás nélkül lejárt (11. §, 31. §), az oltalmi idő lejártát követő napon,
- b) a védjegyjogosult az oltalomról lemondott (32. §), a lemondás beérkezését követő napon, illetve a lemondó által megjelölt korábbi időpontban,
- c) a védjegyet törölték (33. §), keletkezésére - a bejelentés napjára - visszaható hatállyal,
- d) a védjegyjogosult a védjegy tényleges használatát elmulasztotta (18. §, 34. §), a megszűnés megállapítására irányuló eljárás megindításának napjára, vagy - ha ez korábbi - az ütköző későbbi védjegybejelentés elsőbbségének napjára visszaható hatállyal,
- e) a védjegy elveszítette megkülönböztető képességét vagy megtévesztővé vált (35. §), a megszűnés megállapítására irányuló eljárás megindításának napjára visszaható hatállyal, vagy - ha ez korábbi - az ütköző későbbi védjegybejelentés elsőbbségének napjára visszaható hatállyal,
- f) a védjegyjogosult jogi személy vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaság [9. § (2) bek.] jogutód

(2) Az (1) bekezdés d) és e) pontja esetében a felek bármelyikének kérelmére a megszűnés olyan még korábbi időpontra visszaható hatállyal is megállapítható, amelyen a megszűnésre okot adó körülmény bekövetkezett.”⁹⁹⁵

A védjegyet pedig törölni kell, amennyiben nem felelt meg a védjegy törvényben meghatározott feltételeknek. Például ha az adott megjelölés nem felel meg a bejelentésben

⁹⁹³ Példának okáért: a működtetési franchise is létezik, amelynél a franchise átadó üzleti vagy kereskedelmi neve alatt értékesít a franchise átvevő.

⁹⁹⁴ Fred W. MORGAN: Product Liability Developments and the Nonmanufacturing Franchisor or Trademark Licensor. In: *Journal of Public Policy & Marketing*, Vol. 6. 1987. 129. p

⁹⁹⁵ 1997. évi XI. törvény: 30. § (1) bekezdés

feltüntetett ábrának, továbbá ha nem az arra jogosult nyújtotta be azt.⁹⁹⁶ Ezen felül megszűnhet a védjegy annak jogosult általi használatának elmulasztása⁹⁹⁷ miatt, megkülönböztető képességének elvesztésekor,⁹⁹⁸ a védjegyjogosult jogutód nélküli megszűnésekor,⁹⁹⁹ illetve a megjelölés megtévesztővé válása esetén.

h.) Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának védjegyügyekben hozott határozatai

Hazai védjegy törvényünk, a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény (a továbbiakban: Vt.) VII. fejezete a védjegy eljárások általános rendelkezéseit határozza meg; e szabályokat – adott esetben a külön megállapított eltérésekkel – a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (a továbbiakban: Hivatal vagy SZTNH) hatáskörébe tartozó összes védjegy eljárásban kötelező használni, vagyis a védjegy lajstromozására irányuló eljárásban, továbbá az egyéb védjegy eljárásokban és a védjegyügyek nyilvántartásával kapcsolatban egyaránt.¹⁰⁰⁰ Tehát az SZTNH hatáskörébe tartozó bármely védjegy eljárásban az adott védjegy eljárás különös szabályai és a védjegy eljárások általános szabályai együttesen kerülnek alkalmazásra; a Vt. eltérő szabályának hiányában pedig a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) alapján kell eljárni.¹⁰⁰¹

i.) Védjegyügyekben hozott határozatok elleni jogorvoslat

⁹⁹⁶ 1997. évi XI. törvény: 33. §

⁹⁹⁷ 1997. évi XI. törvény: 34. § (1) A védjegyoltalom a használat hiánya miatt teljes körűen vagy az árujegyzékben meghatározott egyes áruk vagy szolgáltatások tekintetében részlegesen szűnik meg, attól függően, hogy a védjegyhasználat elmulasztása az árujegyzék egészét vagy csak az abban meghatározott áruk vagy szolgáltatások egy részét érinti.

⁹⁹⁸ 1997. évi XI. törvény: 35. § (1) A védjegyoltalom megszűnik, ha

a) a védjegyjogosult magatartása miatt a megjelölés a gazdasági tevékenység körében azoknak az áruknak vagy szolgáltatásoknak a szokásos nevévé vált, amelyekre lajstromozták; vagy

b) a védjegy - használata következtében - megtévesztővé vált, különösen a áruk vagy a szolgáltatások jellegét, minőségét vagy földrajzi származását illetően.

⁹⁹⁹ 1997. évi XI. törvény: 35/A. § A védjegyjogosult jogutód nélküli megszűnése miatt bekövetkező megszűnés megállapítására irányuló kérelmet elutasító jogerős határozat kizárja, hogy azonos ténybeli alapon ugyanazzal a védjeggyel kapcsolatban bárki újabb eljárást indítson a védjegyoltalom megszűnésének megállapítása iránt.

¹⁰⁰⁰ PALÁGYI Tivadar: Külföldi hírek az iparjogvédelem területéről. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi szemle*, 9. (119.) évfolyam 3. szám. 2014. június, <https://www.sztnh.gov.hu/kiadv/ipsz/201403-pdf/hirek.pdf> (2017-03-03)

¹⁰⁰¹ KENGYEL 2001. 456. p

A Hivatal a védjegyügyekben érdemi határozatot hoz, az eljárás során eldöntendő egyéb kérdésekben pedig végzést bocsát ki. A Vt. 37. §-a sorolja fel ügýtípusonként a védjegyügyeket:

„A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala hatáskörébe a következő védjegyügyek tartoznak:

- a) a védjegy lajstromozása,
- b) a védjegyoltalom megújítása,
- c) a védjegyoltalom megszűnésének megállapítása,
- d) a védjegy törlése,
- e) a védjegyoltalom megosztása,
- f) a védjegybejelentések és a védjegyek nyilvántartása,
- g) a hatósági tájékoztatás.”¹⁰⁰²

A Vt. 37. §-ának (1) bekezdése az SZTNH hatáskörébe tartozó védjegyügyeket tárgykörök, ügýtípusok szerint határozza meg.¹⁰⁰³

A Vt. 37. § (1) bekezdésében megadott felsorolás kimerítő jellegű: a Hivatal kizárólag a felsorolásban szereplő, nemzeti védjegyügyek intézésére rendelkezik hatáskörrel, e védjegyügyekben azonban kizárólag a Hivatal folytathatja le a közigazgatási hatósági eljárást.¹⁰⁰⁴ Ezen felül a Hivatalt védjegy törvényünk 37. § (1) bekezdésében felsorolt védjegyügyekben eljárási kötelesség terheli, vagyis a hatóság a hatáskörébe tartozó ügyben köteles eljárni az illetékességi területén, amely az egész ország területére kiterjed. Az SZTNH főszabály szerint az ügyfél kérelmére jár el, azonban egyes esetekben a kérelemre indult eljárást hivatalból lefolytathatja és hivatalból hoz intézkedést megújítás hiányában a védjegyoltalom megszűnéséről.¹⁰⁰⁵ Amennyiben az SZTNH elmulasztja az eljárás lefolytatását a hatáskörébe tartozó védjegyügyben, az ügyfél kérelmére a Fővárosi Törvényszék, mint közigazgatási ügyekben eljáró bíróság kötelezi a Hivatalt az eljárás lefolytatására. A Ket. e rendelkezéseit úgy is alkalmazni kell, hogy a védjegyeljárásokban nem érvényesül a Ket.-ben megállapított ügyintézési határidő, továbbá nem használhatóak a Ket.-nek azok a részei sem, amelyek az eljáró hatóság egyéb intézkedésére szabnak ki egyéb

¹⁰⁰² 1997. évi XI. törvény: 37. § (1) bekezdés

¹⁰⁰³ KENGYEL 2001. 456. p

¹⁰⁰⁴ KENGYEL 2001. 456. p

¹⁰⁰⁵ Christoph ANN: Aktuelle Probleme und Entwicklung der Markenpiraterie (Védjegykalózkodás) című előadása. 2016-05-17. Budapest. Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala.

határidőt.¹⁰⁰⁶ Ezen védjegyügyek érdemi kérdéseiben a döntéseket határozat formájában kell meghozni.¹⁰⁰⁷

A Hivatal központi államigazgatási szervként a Ket. hatálya alá tartozó közigazgatási hatóság. A Ket. 13. §-a (2) bekezdésének a) pontja szerint az iparjogvédelmi és a szerzői jogi eljárásokban a Ket. rendelkezéseit csak akkor kell alkalmazni, ha az ügyfajtára vonatkozó törvény eltérő szabályokat nem állapít meg:

„E törvény rendelkezéseit

a) az iparjogvédelmi és a szerzői jogi eljárásokban,

csak akkor kell alkalmazni, ha az ügyfajtára vonatkozó törvény eltérő szabályokat nem állapít meg.”¹⁰⁰⁸

Napjainkban viszont már a jelenleg hatályos általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) szabályai alkalmazandóak védjegyügyekkel összefüggésben:

„(1) A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala a hatáskörébe tartozó védjegyügyekben - az e törvényben meghatározott eltérésekkel és kiegészítésekkel - az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.), valamint az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló törvény rendelkezései szerint jár el.”¹⁰⁰⁹

A Hivatal eljárásai tehát ún. privilegizált eljárások, amelyekre az ügyfajtára vonatkozó törvények speciális eljárási szabályokat állapítanak meg. A Hivatal a hatáskörébe tartozó védjegyügyekben – a Vt.-ben meghatározott eltérésekkel – a közigazgatási hatósági eljárás általános szabályairól szóló törvény rendelkezései alapján köteles eljárni. Ennek értelmében pedig a Hivatal eljárására minden olyan Ket.-ben foglalt szabály vonatkozik, amelyhez képest a Vt. valamely eljárási rendelkezése nem állapít meg eltérést, illetve amelynek alkalmazását a Vt. kifejezetten nem zárja ki.¹⁰¹⁰

Védjegy törvényünk jogorvoslati rendszere – ugyanúgy, ahogy a többi iparjogvédelmi törvény, tekintettel az iparjogvédelmi eljárások sajátosságaira és arra, hogy a Hivatalnak, mint kormányhivatalnak nincs hatósági értelemben vett felügyeleti szerve – eltér a Ket.-ben szabályozott rendszertől.¹⁰¹¹

¹⁰⁰⁶ KENGYEL 2001. 507. p

¹⁰⁰⁷ KENGYEL 2001. 507. p

¹⁰⁰⁸ 2004. évi CXL. törvény: 13. § (2) bekezdés a) pont

¹⁰⁰⁹ 2016. évi CL. törvény 38. § (1) bekezdés

¹⁰¹⁰ KENGYEL 2001. 507. p

¹⁰¹¹ KENGYEL 2001. 507. p

j.) A megváltoztatási kérelem

A Hivatal döntéseivel szemben fellebbezésre nincs lehetőség, továbbá nem lehetséges újrafelvételi és felügyeleti eljárás lefolytatása sem, valamint ügyészi felhívás kibocsátásának sincs helye.¹⁰¹² A Hivatalnak mind az *ex parte* (ellenérdekű fél nélkül zajló) ügyekben, mind a kontradiktórius eljárásokban hozott határozataival – és meghatározott végzéseivel – szemben van önálló jogorvoslati lehetőség.¹⁰¹³ Iparjogvédelmi ügyekben egy speciális jogintézmény, a megváltoztatási kérelem biztosítja az ügyfél jogát arra, hogy a kifogásolt hivatali határozatot egy mindentől független fórum–jelen esetben a bíróság, nemperes eljárásban–felülvizsgálja.¹⁰¹⁴

A megváltoztatási kérelemmel megtámadható döntések az alábbiak:

- Eljárást befejező döntések *ex parte* eljárásokban:

– védjegy-lajstromozás tárgyában hozott határozat (felszólaló hiányában);

– védjegyoltalom megújítása tárgyában hozott határozat;

– védjegyoltalom megosztása tárgyában hozott határozat;

– védjegyoltalom megszűnésének tudomásulvétele lemondás esetén;

– a nemzetközi védjegybejelentés, valamint a nemzetközi lajstromozásból eredő oltalom utólagos kiterjesztésére irányuló kérelem továbbítása tárgyában hozott végzés;

– a megjelölés Magyarországra kiterjedő oltalmának végleges elutasítása;

– a nemzetközi lajstromozásból eredő, a Magyarországra kiterjedő oltalom tekintetében a nemzetközi lajstromba bejegyzett átruházás, illetve használati engedély hatályának elutasítása;

– a nemzetközi lajstromozás átalakítása nemzeti védjegybejelentéssé.

- Érdemi döntések kontradiktórius ügyekben:

– védjegy-lajstromozás tárgyában hozott döntés (felszólalás esetén);

– a védjegy törlése tárgyában hozott határozat;

¹⁰¹² KENGYEL 2001. 507. p

¹⁰¹³ GRAD–GYENGE 2013.

¹⁰¹⁴ KENGYEL 2001. 507. p

– a védjegyoltalom megszűnésének megállapítása tárgyában hozott határozat.

- Egyéb döntések:

– az eljárást felfüggesztő és a védjegy-lajstromba való bejegyzés tárgyában hozott döntés;

– az iratbetekintést kizáró vagy korlátozó végzés, amellyel szemben a Ket. rendelkezései szerint önálló jogorvoslatnak van helye;

– az eljárás megindítására irányuló kérelmet benyújtó ügyfélen kívüli ügyféli jogállást megtagadó végzés;

– az eljárási bírságot kiszabó, valamint az eljárási költség megállapításának és viselésének kérdésében hozott végzés.¹⁰¹⁵

Lényeges rendelkezés, hogy az eljárási bírságot kiszabó, és az eljárási költség megállapításával és viselésével összefüggő döntés ellen előterjesztett megváltoztatási kérelemnek nincs halasztó hatálya a döntés többi–a megváltoztatási kérelemben nem támadott–része vonatkozásában, illetve nem akadályozza meg azok jogerőre emelkedését sem.¹⁰¹⁶

Többen is jogosultak a megváltoztatási kérelem benyújtására, többek között az ügyféli jogállással rendelkező személy, az iratbetekintésből kizárt vagy abban korlátozott személy, illetve az a személy jogosult, akitől az ügyféli jogállást megtagadták. Az eljárás egyéb résztvevői a döntések rájuk vonatkozó részei ellen jogosultak önálló megváltoztatási kérelem benyújtására.¹⁰¹⁷

A védjegy lajstromozásával és törlésével kapcsolatosan hozott határozattal szemben az ügyésznek is van jogorvoslat-kezdeményszerzési jogosultsága–feltéve, hogy a döntés megváltoztatására a feltétlen kizáró okok egy meghatározott körére való hivatkozással van szükség. Amennyiben a megjelölés közrendbe vagy közérkölcsebe ütközése, a fogyasztók megtévesztésére való alkalmassága, vagy olyan jelkép mivolta képezi a vitás döntés alapját, amelynek használatához közérdek fűződik, illetve vallási vagy egyéb meggyőződést fejez ki.¹⁰¹⁸

¹⁰¹⁵ KENGYEL 2001. 510. p

¹⁰¹⁶ KENGYEL 2001. 510. p

¹⁰¹⁷ KENGYEL 2001. 510. p

¹⁰¹⁸ KENGYEL 2001. 510. p

„A megváltoztatási kérelem benyújtásának vagy ajánlott küldeményként való postára adásának határideje - a (7) és a (8) bekezdésben szabályozott kivételekkel - a döntésnek a féllal, illetve az eljárás egyéb résztvevőjével való közlésétől számított harminc nap.¹⁰¹⁹

A megváltoztatási kérelem előterjesztésének harmincnapos határidejét az igazolási kérelmet elutasító vagy be nem nyújtottnak tekintő végzés közlésétől kell számítani, ha

a) ez a későbbi, mint a (6) bekezdés szerinti döntés közlésének napja és

b) az igazolási kérelmet olyan mulasztás kimentésére terjesztették elő, amely közvetlenül a (6) bekezdés szerinti döntés alapjául szolgált.”¹⁰²⁰

Védjegy törvényünk értelmében a megváltoztatási kérelem benyújtására harminc nap áll rendelkezésére az arra jogosult személyeknek. A harminc napos határidő a megtámadni kívánt döntés közlésétől számítandó, és megtartottnak kell tekinteni akkor is, amennyiben a lejárt előtt a kérelmet ajánlott küldeményként már postára adták.¹⁰²¹ Viszont ha a vitatott döntés alapjául szolgáló mulasztást igazolási kérelemmel kívánták elhárítani sikertelenül, a harmincnapos határidő az igazolási kérelmet elutasító vagy be nem nyújtottnak tekintő végzés közlésétől számítandó.

Az iparjogvédelmi törvények nem zárják ki, hogy a Hivatal határozata felülvizsgálat tárgyát képezze az Alkotmánybíróság olyan határozata alapján, amely egy jogszabályt egyedi ügyben történő alkalmazhatóságának visszamenőleges kizárásával nyilvánít alkotmányellenessé. Azonban a Hivatalnak – a közigazgatási hatósági eljárás szempontjából – felügyeleti szerve nincsen, ilyen alkotmánybírósági határozat meghozatalakor a megváltoztatási kérelem benyújtására nyitva álló határidő harminc napra ismételten megnyílik.¹⁰²²

A Polgári Perrendtartás (továbbiakban: Pp.) keresetlevélre vonatkozó rendelkezéseinek megfelelően elkészített megváltoztatási kérelmet a Hivatalnál kell benyújtani.¹⁰²³

Ezt követően az SZTNH megvizsgálja, hogy van-e helye a döntés saját hatáskörben történő visszavonásának vagy módosításának, illetve, hogy a kérelem felvet-e olyan elvi jelentőségű jogkérdéseket, amelyek írásbeli nyilatkozat megtételét indokolnák.¹⁰²⁴ Ekkor a Hivatal harminc napon belül a nyilatkozatot is csatolva, egyéb esetekben tizenöt napon belül

¹⁰¹⁹ 1997. évi XI. törvény: 77. § (6) bekezdés

¹⁰²⁰ 1997. évi XI. törvény: 77. § (7) bekezdés

¹⁰²¹ KENGYEL 2001. 510. p

¹⁰²² KENGYEL 2001. 510. p

¹⁰²³ KENGYEL 2001. 507. p

¹⁰²⁴ KENGYEL 2001. 507. p

továbbítja a kérelmet illetve az iratokat védjegyügyekben hozott határozatainak felülvizsgálatára hatáskörrel és kizárólagos illetékességgel rendelkező Fővárosi Törvényszékhez. Ellenérdekű fél részvételével folyó eljárások esetében az SZTNH a megváltoztatási kérelem továbbításával egyszerre a másik felet is értesíti.¹⁰²⁵

A Fővárosi Törvényszék végzéssel záruló nemperes eljárást folytat le megváltoztatási kérelem elbírálása esetén. Polgári perrendtartásunk rendelkezései szubszidiárius jelleggel érvényesülnek a Vt. rendelkezéseivel képest.

A megváltoztatási kérelem érdemi elbírálásának négy különböző kimenetele lehetséges:

- a bíróság elutasítja a kérelmet, vagyis a Hivatal döntését helybenhagyja;
- a bíróság a Hivatal döntését megváltoztatja és ennek következtében a bírói végzés az SZTNH döntésének a helyébe lép;
- a hivatali döntést hatályon kívül helyezi emellett a Hivatalt az eljárás folytatására utasítja; vagy
- a bíróság a hivatali döntést hatályon kívül helyezi, majd a Hivatalt új eljárásra utasítja.¹⁰²⁶

A Vt. 91. §-ának (3) és (5) bekezdése értelmében, amennyiben a bíróságnak nincs jogosultsága elbírálni a kérelmeket, akkor átteszi az arra jogosulthoz, vagy megszünteti az eljárást:

„Ha a fél olyan kérdésben kíván bírósági döntést, amely a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala előtt folyó eljárásnak nem volt tárgya, a bíróság a kérelmet átteszi a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalához, kivéve, ha a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala felszólalás esetén a felszólalás alapjául szolgáló okot a 61/D. § (8) bekezdése alapján, a védjegy törlésére irányuló eljárásban pedig a törlés alapjául szolgáló okot a 73. § (1) bekezdése alapján hagyta figyelmen kívül, illetve, ha a felszólalás vagy a törlés alapjául szolgáló újabb okot a megváltoztatási kérelemben vagy annak előterjesztését követően jelölték meg, az ilyen felszólalási vagy törlési okot a bíróság figyelmen kívül hagyja. A kérelem áttétele esetén a bíróság a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának döntését - szükség szerint - hatályon kívül helyezi.”¹⁰²⁷

„Ha a megváltoztatási kérelem előterjesztését követően a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala a 77. § (1) bekezdésének b)-d) pontjaiban említett valamely döntését visszavonta, a bíróság az eljárást megszünteti. Ha a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala a döntését módosította, a bírósági eljárás folytatásának csak a még vitás kérdésekben van helye.”¹⁰²⁸

¹⁰²⁵ KENGYEL 2001. 507. p

¹⁰²⁶ KENGYEL 2001. 507. p

¹⁰²⁷ 1997. évi XI. törvény: 91. § (3) bekezdés

¹⁰²⁸ 1997. évi XI. törvény: 91. § (5) bekezdés

A Fővárosi Törvényszék végzése ellen benyújtott fellebbezést a Fővárosi Ítéltábla jogosult elbírálni, amelynek kimenetele lehet annak az elutasítása, az érintett végzés megváltoztatása, a végzés hatályon kívül helyezése illetve végül új eljárásra utasítás, vagy az elsőfokú bíróságnak az eljárás folytatására való utasítás mellett is dönthet a Fővárosi Ítéltábla. A Fővárosi Ítéltábla által meghozott döntéssel szemben beadott felülvizsgálatról viszont már a Kúria jogosult döntést hozni.¹⁰²⁹

k.) Visszavonás és módosítás

Amennyiben a Hivatal helyt ad az igazolási kérelemnek vagy egyetért a megváltoztatási kérelem tartalmával abban az esetben visszavonhatja vagy módosíthatja döntését, egyéb esetekben az SZTNH nem vonhatja vissza és nem módosíthatja a döntését.¹⁰³⁰ Ha viszont a módosítás mégis megtörténik a módosító döntés ellen szintén jogorvoslatnak van helye, ugyanúgy, mint a módosított döntés ellen volt.

l.) Ügyészi intézkedés

Az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény (Ütv.) szerinti ügyészi fellépések közül a felhívásnak van helye.

m.) A márka és a védjegy kapcsolata

A márkaszó értelmének meghatározására legtöbbször az angoloktól származó brand szót alkalmazzák. E fogalom összefoglalja egy termék, szervezet, szolgáltatás arculatát, logóját és mindazt, amit a fogyasztók illetve az egyéb érintettek gondolnak a márkanév hallatán az adott termékről, szolgáltatásról, szervezetről.

Ezek meghatározzák a piacon a márka pozícióját, ez ad összehasonlítási és megkülönböztetési alapot a versenytársakkal. Egy vállalat vagy cég számára az igazi brand felépítése hosszú folyamat, amelynek során a szervezetek célja az általuk értékesített termék, szolgáltatás megkülönböztetése a versenytársak termékeiktől, szolgáltatásaitól. Az eladások érdekében érdemes kívánatosabbá tenni az adott márkát a fogyasztók számára, mint a hasonló

¹⁰²⁹ KENGYEL 2001. 507. p

¹⁰³⁰ KENGYEL 2001. 507. p

kategóriájú áru. A márka piacon szerzett helyzete alapján versenyelőnyre tesz szert a márkázott termék, szolgáltatás és természetesen ez által az azt gyártó szervezetet is. Általában a márka értelme, hogy az eladó termékeit vagy szolgáltatásait azonosítsa és megkülönböztesse a versenytársakétól. Tehát rendkívül hasonló a brand, azonban mégsem azonos a védjeggyel. Bizonyított tény, hogy a fogyasztók vásárláskor előnyben részesítik a márkás, védjeggyel ellátott termékeket, inkább azt választják, szemben a semleges védjegy nélküli termékekkel. Érdeemes megvizsgálni, hogy vajon miért?

Azért, mert egyrészt a különböző márkák valójában segítik a vásárlókat a tájékozódásban, és másrészt, mert hozzáadott értéket biztosítanak, valamilyen pluszt, amellyel a semleges termékek nem rendelkeznek.¹⁰³¹ Vagyis a márka megbízható, biztosít egyfajta garanciát a termékkel kapcsolatban, ebből kifolyólag kevésbé lesz kockázatos a vétel, továbbá a márka könnyen azonosítható, számíthatunk rá hosszú távon, valamint megkönnyíti a termékek közötti választást is.¹⁰³²

Napjainkban egyre inkább előtérbe kerül a védjegy, mint árujelző használata, azonban ma már közvetve vállalatjelző is, mivel nem csupán az adott terméket, illetve szolgáltatást minősíti, hanem az azokat kibocsájtó illetve nyújtó vállalatokat is.

A védjegy az árujelzők csoportjába tartozik, mivel individualizál, sőt az árujelzők legfontosabb fajtája. Ugyanakkor fontos az a szerep, hogy ne csak a megjelölt árura, hanem az azt gyártó vállalatra, a szolgáltatást nyújtó cégre is utaljon.

A goodwill-nek nincs magyar megfelelője, mégis legfőképp a vállalati jó hírnévvel, a fogyasztói értékítéletekkel azonosítható. Egy cég, vállalkozás jó hírneve azonban rengeteg dologtól függ, ide tartozhat tevékenységének, szolgáltatásainak valamint áru minőségének színvonala, a reklámozás minősége, az egyes termékeinek a külső megjelenése stb. Mindezek biztosítására, elősegítésére szolgálhatnak a védjegyek.¹⁰³³

Egy vállalkozás által használt védjegy sokszor az adott firma kereskedelmi stratégiájának eszköze, amelyet a termék, szolgáltatás származásának, minőségének szavatolása mellett hirdetési, reklámozási célból vagy a fogyasztói társadalom bizalmának létrehozását célzó jó hírnév megszerzése végett használnak.¹⁰³⁴

Mindezek alapján megfigyelhető, hogy a védjegy árujelző szerepe mellett egyre inkább érvényesül a vállalatjelző szerep is, hiszen a védjegyek kifejezik az adott áru vagy

¹⁰³¹ PAPP-VÁRY Árpád: *A márkanév ereje, Szempontok a sikeres brandépítéshez*. Dialóg Campus. Budapest. 2013. 19. p

¹⁰³² PAPP-VÁRY 2013. 19. p

¹⁰³³ BACHER 2014. 193. p

¹⁰³⁴ BACHER 2014. 194. p

szolgáltatás minőségét, jelezve ezzel a gyártó munkájának minőségét.

Az adott védjegy általában a reklámozás legfőbb eszköze a védjegyjogosult vállalat vagy cég számára, ugyanis a védjegy az árusított termék, a nyújtott szolgáltatás minőségét is tanúsítja. A fogyasztóknak és a védjegyjogosultnak egyaránt az a legfőbb érdeke, hogy azon termékek, szolgáltatások minél jobb minőségű termékek, illetve szolgáltatások legyenek, amelyeken a jogosult vállalkozás védjegye szerepel, vagy amelyeken az bármilyen módon fel van tüntetve.¹⁰³⁵ Ha viszont a márkanév valamint a gyártó neve megjelenik az adott reklámban, ez esetben e reklám nem minősülhet társadalmi reklámnak.¹⁰³⁶ Ugyanis kizárólag akkor tekinthető társadalmi reklámnak, amennyiben az társadalmi célú, nem tartalmazza magában a reklámban szereplő sem egyéb áru márkájának és forgalmazójának a nevét.¹⁰³⁷

Az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata¹⁰³⁸ alapján a védjegy kulcsfontosságú szerepe az, hogy igazolja az adott védjeggyel megjelölt termék vagy szolgáltatás származását a végső vagy az egyéb felhasználók számára. Ez által pedig biztosítva azt is, hogy a fogyasztó képes legyen megkülönböztetni más vagy mások áruitól, szolgáltatásaitól az összetévesztés esélye nélkül az adott védjeggyel megjelölt szolgáltatást.¹⁰³⁹ Tehát a védjegyek szerepe az idők folyamán egyre sokrétűbbé vált, egyre több funkciót tölt be, és egyre több információt szolgáltat a fogyasztók számára.

A jövőbeli esetleges problémák elkerülése érdekében nevünk, illetve védjegyünk megválasztásakor, rendkívüli gondossággal kell eljárni, érdemes akár szakember bevonásával részletes név-, illetve védjegykutatót végezni, mivel megvalósul a védjegybitorlás, amennyiben valamely cégnév csupán ékezetekben különbözik meghatározott védjegytől, illetve ha valaki a jogosult hozzájárulása nélkül használja cégnevében a már más által lajstromoztatott védjegyet.¹⁰⁴⁰

Tehát a márka és a védjegyek is segítik a fogyasztókat a választásban, és egyúttal az adott vállalatot, céget is segítik a piacokon történő érvényesülésben. A márka rendkívül hasonló a védjegyhez, definíciójuk csaknem megegyezik:

„A márka olyan szimbólumok összessége, amelynek feladata termékek és szolgáltatások egy

¹⁰³⁵ BACHER 2014. 193. p

¹⁰³⁶ GELLÉN Klára: A gazdasági és társadalmi érdek konvergálása a reklámokban. In: *In medias res: Folyóirat a sajtószabadságról és a médiaszabályozásról*. 2016. 25. p

¹⁰³⁷ GELLÉN 2016. 25. p

¹⁰³⁸ C-53/11. P sz. ügy OHIM kontra Nike International, C-488/10. sz. ügy Celaya Empanaza y Galdos Internacional kontra Proyectos Integrales de Balizamientos, C-191/11. P sz. ügy Yorma's kontra OHIM, C-90/11. és C-91/11. sz. egyesített ügyek Strigl és Securvita kontra Deutsches Patent- und Markenamt és Öko-Invest, C-190/10. sz. ügy Génesis kontra Boys Toys és Administración del Estado, C-334/11. P sz. ügy Lancôme kontra OHIM.

¹⁰³⁹ BACHER 2014. 194. p

¹⁰⁴⁰ GÖRÖG Márta: *Egyéb árujelzők védelme*. In: A védjegy törvény magyarázata. 2014. 586. p

meghatározott gyártóval, forgalmazóval való azonosítása és egyúttal azoknak más termékektől való megkülönböztetése.”¹⁰⁴¹

A legnagyobb különbség e kettő fogalom között, hogy a márka jóval szélesebb körben értelmezendő, egy adott márka része lehet egy védjegy is, a védjegy viszont kizárólag a lajstromoztatott megjelölés, ábra.

Megjelenik a megkülönböztető képesség, mind a védjegynél, mind a márka fogalom-meghatározásban egyaránt. Illetve a márka definíciójában fogalmi elem továbbá a meghatározott gyártóval történő azonosítás is, vagyis, hogy a vásárló a márka alapján kötni tudja az általa vásárolt terméket az azt kibocsájtó gyártóhoz.

Olins, a következőképpen fogalmaz:

„A márka sorsát valójában nem a marketingesek irányítják.”¹⁰⁴²

Ez a megfogalmazás is arra utal, hogy a fogyasztó dönti el, az általa kialakított képzet alapján, hogy egy bizonyos márkát előnyben részesít vagy sem. De nem a fogyasztó alakítja ki a márkát. Mégsem lehet maradéktalanul egyetérteni Olinssal, hiszen a marketing és reklámtevékenység, különböző védjegyek alkalmazásának hatására, az alapján alakul ki azok a bizonyos kép egy márkáról a vevőkben, így ez alapján a marketingesek is hatással vannak a márkára bizonyos mértékben.¹⁰⁴³

n.) A védjegyek szerepe a piacgazdaságban

A piacgazdaság valamint a számtalan hazai és külföldi gazdasági társaság létrejötte, a hatalmas multik, világcégek jelenléte, és az egyes privatizációs folyamatok beindulása jelentős mértékben növelte hazánkban is a védjegyek szerepét, és a védjegybejelentések számát.¹⁰⁴⁴ Ezek az immateriális javak, például a védjegyek, a márkák, a struktúra, a különböző képességek és az ismeretek a mai árucserforgalomban egyre nagyobb gazdasági értéket képviselnek.¹⁰⁴⁵

A rendszerváltást követő gazdasági és társadalmi változások következtében véget ért az állami tulajdon dominanciája hazánkban és a nemzeti bevétel rendkívül jelentős hányada már a

¹⁰⁴¹ BAUER András-BERÁCS József: *Marketing*. Budapest. 1998. 194. p

¹⁰⁴² Wally OLINS: *A márkák*. Budapest. 2004. 18. p

¹⁰⁴³ PAPP-VÁRY 2013. 23. p

¹⁰⁴⁴ TATTAY 1995.15. p

¹⁰⁴⁵ Guodong (Gordon) GAO-Lorin M. HITT: Information Technology and Trademarks: Implications for Product Variety. In: *Management Science*. Vol. 58. No. 6. INFORMS. 2012. 1211. p

magán szférában keletkezik.¹⁰⁴⁶ A lendületes műszaki-tudományos fejlődés megkövetelte az iparjogvédelem modernizációját, az új alkotások, felhasználások különös védelmét.¹⁰⁴⁷ A piacgazdaság fejlődése, a rengeteg gazdasági társaság és a sok multinacionális cég megalakulása következtében jelentősen megnőtt az igény a gazdasági piacon kizárólagos jogosultságot nyújtó, hivatalosan lajstromoztatott, oltalom alatt álló védjegyek alkalmazása iránt.¹⁰⁴⁸

A védjegyeknek rendkívül jelentős gazdasági szerepe van, mivel lehetővé teszik az egyes áruk, valamint szolgáltatások megkülönböztetését, elkülönítését más vagy mások áruitól, illetve szolgáltatásaitól, ezen felül a védjegyeknek e megkülönböztető jellegének köszönhetően tudnak a fogyasztók, illetve a piaci szereplők, versenytársak megfelelően tájékozódni, továbbá a védjegy hozza létre a köteleket az áru és az azt kibocsájtó vállalat vagy gyártó között.¹⁰⁴⁹ Ezek a szimbolikus megjelölések, jelképek gyakran nagyobb befolyással is bírnak a fogyasztókra.¹⁰⁵⁰

Emellett jelentős mértékben megkönnyítik az áruk piaci elhelyezését, biztosítják a piacok kontrollját, eszközei a piac- illetve közvélemény kutatásnak is, ráadásul bizonyos vállalatok önálló árpolitikát alakítanak ki a védjegyek felhasználásával.¹⁰⁵¹

Mind a magyar, mind a külföldi szervezetek rájöttek, hogy saját arculatuk kialakításához, jó hírnevük megszerzéséhez, marketing- és reklámtevékenységük folytatásához érdemes védjegyeket használni.¹⁰⁵² Hiszen egy adott cég goodwill-jének az értékelésénél megint csak a védjegyek vagyoni értéke és arculatformáló jellege kerül reflektorfénybe.¹⁰⁵³ Mindezt rendkívül jól szemlélteti a hazai védjegybejelentések iránti kérelmek számának a rohamos növekedése, ugyanis az elmúlt ötven év fokozatos növekedést mutat, egyre több bejelentésre kerül sor.¹⁰⁵⁴

A különböző piaci szereplők, gyárak, vállalatok, cégek a piacgazdaságban szereplő védjegyek segítségével tudják ellenőrizni, hogy a kereskedők megtartják-e a gyártó által előírt árakat.¹⁰⁵⁵

¹⁰⁴⁶ TATTAY 2009. 150. p

¹⁰⁴⁷ TATTAY 2009.151. p

¹⁰⁴⁸ TATTAY Levente: *Iparjogvédelmi kézikönyv*. Budapest. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Az Országos Találmányi Hivatal kiadványa. 1994. III. fejezet. 328. p

¹⁰⁴⁹ BACHER 2014. 193. p

¹⁰⁵⁰ TATTAY 1995.15. p

¹⁰⁵¹ VIDA 1962. 19. p

¹⁰⁵² HARMATHY Attila: The Hungarian Law of Credit Security in Property. In: *European Business Law Review*. 1998. 394. p

¹⁰⁵³ TATTAY 1995. 15. p

¹⁰⁵⁴ TATTAY 1995. 15. p

¹⁰⁵⁵ VIDA 1962. 19. p

o.) A védjegy jelentősége versenyzőként

A gazdasági piaci résztvevőknek figyelniük kell állandóan a piacot és emellett javítaniuk kell termékeik beazonosíthatóságát, minőségét, e tevékenység megvalósításának pedig elengedhetetlen eszköze a védjegy.

Megállapítható, hogy a védjegyoltalom egy rendkívül jelentős versenyző a vállalatok számára. Az adott védjegy, úgymond az adott vállalat által képviselt márka, termék, brand, arca, arculata, mivel erről ismerjük fel. A rosszarcú személy nem érvényesül könnyen az életben, ugyanígy a rossz védjegy is rendkívül nehezen nyeri el a fogyasztók bizalmát, vagy egyáltalán nem is alkalmas e funkciójának betöltésére. A hazai és külföldi piacokon érvényesülni kívánó piaci szereplők jó hírnevüket, saját arculatukat, eszközeiket, védjegyeiket, reklám- és marketinganyagaikat, hirdetéseiket, nevüket többnyire egy központi motívum köré felépítve precízen megtervezik, és ez alapján igyekeznek megvalósítani azt.¹⁰⁵⁶

Az emberi fejlődés nélkülözhetetlen eleme a megújulás, innovációs, technikai fejlesztések, szellemi termékek.¹⁰⁵⁷ Ezek hasznosításához közérdek fűződik, viszont e hasznosítási jogosultság és kötelezettség az adott jogi oltalom kizárólagos jogosultját illeti meg az abszolút szerkezetű jogviszony jellegéből adódóan.¹⁰⁵⁸ A védjegyek hasznosítása pedig egyértelműen a piaccgazdaságban valósulhat meg, amennyiben azokat az árucserreforgalomban résztvevő vállalatok alkalmazzák, feltüntetik termékeiken.¹⁰⁵⁹

A hamisítások aránya viszont egyre csak nő, és a fogyasztóknak megéri megvenni az utánzatot, amelyeket sokszor külföldről importálnak a különböző országokba.¹⁰⁶⁰ A vámhatóságok feladata lenne beazonosítani és kiszűrni a hamis árucikkeket, azonban az utánzatok tökéletessége miatt ez szinte lehetetlen. Viszont, ha mégis sikerült beazonosítani a kérdéses árut, akkor azt nem szabad továbbengedni, meg kell állítani és kérdőre vonni annak tulajdonosát, hogy beleegyez-e az utánzat megsemmisítésébe.¹⁰⁶¹

Az áruhamisítás realizálódhat valamely speciális jellemző hamisításával, valamint úgy is, hogy a hamisító több sajátosságot is leutánoz, többek között az áru borítását és megjelölését egyszerre vagy akár a termék teljes leutánzása (ú. n. replika) is magvalósítja a

¹⁰⁵⁶ TATTAY 1995. 16. p

¹⁰⁵⁷ GÖRÖG Márta: A technológia-, tudástranszfer jogi eszközei. In: Bajmócy Zoltán–Elekes Zoltán : *Innováció: a vállalati stratégiától a társadalmi stratégiáig*. JATEPress. Szeged. 2013 270. p

¹⁰⁵⁸ GÖRÖG 2013. 270. p

¹⁰⁵⁹ GÖRÖG 2013. 270. p

¹⁰⁶⁰ Christoph ANN: Aktuelle Probleme und Entwicklung der Markenpiraterie (Védjegykalózkodás) című előadása, 2016-05-17, Budapest, Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala.

¹⁰⁶¹ ANN 2016.

tényállást, ha az forgalomba hozatali célzattal történik.¹⁰⁶²

Az Európai Unió Bírósága részletezte a védjegy beruházási funkciójának védelmével kapcsolatosan, hogy ha a versenytárs azáltal, hogy a fent említett védjeggyel megegyező jelölést alkalmaz olyan termékekkel illetve szolgáltatásokkal összefüggésben, amelyek e szóban forgó védjegy árujegyzékében szerepelnek, akkor a versenytárs ezáltal sérti a védjegy ezen beruházási funkcióját.¹⁰⁶³

Megvalósul a védjegybitorlás, amennyiben valamely cégnév, csupán ékezetekben különbözik meghatározott védjegytől, illetve ha valaki a jogosult hozzájárulása nélkül használja cégnevében a már más által lajstromoztatott védjegyet.¹⁰⁶⁴

A hazánkban bejegyzett védjegy annak jogosultja számára csupán Magyarország területén garantálja a kizárólagos jogot, ami azt jelenti, hogy különböző országokban bejegyzett védjegy alapján, Magyarországon nincs lehetősége védjegybitorlási igényt érvényesíteni az adott ország nemzeti védjegy jogosultjának.¹⁰⁶⁵ Azonban még az igazságszolgáltatás útján is nehézkes megoldani a felmerülő esetleges jogi problémákat az utáztatok felismerhetetlensége és sokszor a jogvédelem hiánya miatt.¹⁰⁶⁶

p.) A védjegy árbevétel növelő hatása

Árbevétel-növelő hatása is van a védjegyeknek, ami a védjegyek funkcióinak köszönhető következmény, amelynek értelmében a védjegyek hatékony jövedelemnövelő tényezők.¹⁰⁶⁷ A fogyasztók többsége a gépjárművek, háztartási gépek, és egyéb termékek vásárlásakor az adott termékkel kapcsolatos védjegy szerint keresik az általuk vásárolni kívánt terméket és amennyiben valamely termék védjegy nélkül kerül értékesítésre azt a fogyasztók rendkívül bizalmatlanul kezelik, főleg tartós fogyasztási cikkek tekintetében.¹⁰⁶⁸ Megállapítható az is, hogy a védjegyeknek nem csak árbevétel növelő hatása van, de a védjegy nélkül történő árusítás egyenesen bevételcsökkentő hatású is a piacgazdasági szereplők körében, valamint a védjegy kiválóan alkalmas a piacon lévő konkurens szervezetek visszaszorítására.¹⁰⁶⁹ Egy világszerte ismert védjeggyel ellátott termékért sokkal magasabb árat lehet kérni, pedig annak

¹⁰⁶² KARSAI Krisztina: *Áru hamis megjelölése. Egy bűncselekmény analízise*. Tanulmány az OTKA K 72692 nyilvántartási számú kutatás („Fogyasztóvédelmi büntetőjog” 2008-2011) résztanulmánya. 313. p

¹⁰⁶³ BACHER 2014. 194. p

¹⁰⁶⁴ GÖRÖG Márta: Egyéb árujelzők védelme. In: *A védjegy törvény magyarázata*. 2014. 586. p

¹⁰⁶⁵ BACHER 2014. 204. p

¹⁰⁶⁶ ANN 2016.

¹⁰⁶⁷ TATTAY 1995. 14. p

¹⁰⁶⁸ TATTAY 1995. 14. p

¹⁰⁶⁹ TATTAY 1995. 14. p

előállítás, reklámja és az egyéb ráfordítások sem igényelnek többletköltségeket, így jelentős haszonra is szert tehet a védjegyes áru eladója.¹⁰⁷⁰ Hiszen a védjegy továbbra is emlékeztetheti a fogyasztókat a múltbeli fogyasztási tapasztalatokra, annak ellenére, hogy az adott vállalkozás tulajdonjoga, irányítása vagy ellenőrzése megváltozott.¹⁰⁷¹

A védjegyoaltalomból származó jogok átruházhatóak, átszállhatnak, megterhelhetők¹⁰⁷² tehát forgalomképesek, így jogutódlás tárgyai is lehetnek, tehát valamely vállalkozás jogutódja annak védjegyeit is megszerzi:

„(1) A védjegyhez kapcsolódó és a védjegyoaltalomból eredő jogok átszállhatnak és átruházhatók.¹⁰⁷³

(2) A jogi személy és a jogi személyiség nélküli gazdasági társaság jogutóda a védjegyet is megszerzi, kivéve, ha a felek eltérően rendelkeznek, vagy a körülményekből nyilvánvalóan más következik.¹⁰⁷⁴

(3) A védjegyoaltalom szerződéssel átruházható. A védjegyoaltalom az árujegyzék valamely részére vonatkozóan is átruházható.”¹⁰⁷⁵

A védjegyek árbevétel növelő hatását több jelenség is közvetlenül bizonyítja. Egyik ilyen értéknövelő hatást bizonyító tény, hogy valamely ismert védjegy által megjelölt áruért jóval több pénzt lehet kérni, sokkal magasabb áron lehet ezeket értékesíteni, és mindemellett számos egyéb tény is rámutat arra, hogy a védjegyek mennyire meghatározóak a fogyasztók számára egy termék kiválasztásakor.¹⁰⁷⁶ Ez a tény pedig arra enged következtetni, hogy a védjegyek árbevétel növelő hatása a fogyasztó által az adott védjegybe vetett elkötelezettségen, bizalmon és a védjegy illetve a fogyasztó közötti hosszú távú kapcsolaton alapul, hiszen a fogyasztó a meghatározott védjeggyel ellátott jobb minőségű termékeket választja inkább, attól függetlenül, hogy az drágább, mint a többi termék, amelyeken az adott védjegy nem szerepel.¹⁰⁷⁷ Ráadásul napjainkban a piaci márkák egymás közti versengése is megfigyelhető a kereskedelemben a gyártói és a kereskedői márkák harca mellett.¹⁰⁷⁸ Tehát kijelenthetjük, hogy a fogyasztók az általuk már ismert és esetleg kedvelt védjegyeket választják, azokat keresik a piacon. A védjegyek értéke a különböző cégek, gazdasági szervezetek által forgalomba bocsájtott áru esetén határozható meg, ami persze nagyban függ

¹⁰⁷⁰ TATTAY 1994. 330. p

¹⁰⁷¹ James M. TREECE: Trademark Licensing and Vertical Restraints in Franchising Arrangements. In: *University of Pennsylvania Law Review*. Vol. 116. No. 3. The University of Pennsylvania Law Review. 1968. 439. p

¹⁰⁷² 1997. évi XI. törvény: 20. §: A védjegyhez kapcsolódó és a védjegyoaltalomból eredő jogok megterhelhetők. Jelzalogjog alapításához a zálogszerződés írásba foglalása és a jelzalogjognak a védjegylajstromba való bejegyzése szükséges.

¹⁰⁷³ 1997. évi XI. törvény: 19. § (1) bekezdés

¹⁰⁷⁴ 1997. évi XI. törvény: 19. § (2) bekezdés

¹⁰⁷⁵ 1997. évi XI. törvény: 19. § (3) bekezdés

¹⁰⁷⁶ TATTAY 1995. 14. p

¹⁰⁷⁷ TATTAY 1995. 14. p

¹⁰⁷⁸ REKETTYE 2011. 301. p

attól is, hogy milyen széles körű a védjegy ismertsége.¹⁰⁷⁹

A védjegyek bizonyított árbevétel növelő hatása miatt gyakran hamisítják, utánozzák le azokat, ami nem új keletű probléma, hiszen a kereskedők mindig is megkísérelték azt, hogy egy márkás termék védjegyét utánozva, annak égisze alatt adják el saját terméküket.¹⁰⁸⁰ A fogyasztók jó minőségű árukat, szolgáltatásokat várnak, minél kevesebb ellenérték szolgáltatása ellenében, amely pénzből sokszor a várva várt minőség nem kivitelezhető.¹⁰⁸¹ Az eredményesség, a sebesség és az átláthatóság rendkívül lényeges feltételek az információs társadalomban és e nagymértékű globalizáció mellett sokkal egyszerűbb jogosulatlanul átvenni egy sikeres védjegyet vagy egyéb eszközt.¹⁰⁸²

4. Következtetések

E fejezet a hatályos védjegy-fogalom vizsgálatára vállalkozott. A védjegynek a szerepét, annak egyre inkább vállalatjelzőként való használatát, valamint az ide vezető folyamatot boncolgatja. Az ember által létrehozott szellemi alkotásokon fennálló tulajdonjog, egy nehezen megfogható, valamint nehézkesen definiálható, kizárólagosan az alkotót megillető jog. És a védjegy, mint a szellemi termékek egyik fajtája gyakran kerül alkalmazásra a különböző személyek által.

E fejezetben a megvizsgált jogesetek, jogi szabályozás és bírói gyakorlat alapján az a benyomás, hogy a védjegyoltalom nem nyújt teljes körű védelmet annak jogosultja számára, amely állítás alátámasztást is nyert, beigazolódott.

Ráadásul napjainkra a védjegy vált a vállalkozások által legkedveltebb szellemi tulajdoni formává. Hiszen egy védjegy rendkívül sok dolgot elárul, jellemzi az általa megjelölt terméket és az azt gyártó vállalkozást, céget egyaránt. Ebből kifolyólag felerősödött a védjegyekkel kapcsolatos eljárásoknak, valamint az ezekre vonatkozó szabályoknak, azok reformjának a jelentősége is. Emellett kitérek a védjegy gazdasági jelentőségére is, vizsgálom a védjegy jogintézményét gazdasági magánjogi szempontból egyaránt. Muszáj volt kitérnem a védjegyekkel kapcsolatos bűncselekményekre, és azok jogosulatlan használatára, valamint a „védjegykalózkodásra” is, mivel sajnos a szellemi tulajdonnal és a védjegykalózkodással

¹⁰⁷⁹ TATTAY 1995. 15. p

¹⁰⁸⁰ ANN 2016.

¹⁰⁸¹ ANN 2016.

¹⁰⁸² SULYOK Márton- GYENGE Balázs: Jog és nyelv kapcsolata egy nem mindennapi vállalkozásban. In: *Közjogi Szemle* 2009/3. szám. 49. p

összefüggő bűncselekmények nagy problémát jelentenek a különböző országok számára.¹⁰⁸³ E büntetendő cselekmények következtében teljesen értéktelenné válhatnak a leutánczott árucikkek. Maga a levédetés viszonylag könnyen megy, a döntő momentum azonban az, hogy az így kapott jogvédelem a levédetett védjegy használatakor az utcán is megvalósul-e.

Következtetésként levonható, hogy a védjegy árujelző szerepe mellett rendkívüli jelentőségre tett szert a védjegy vállalatjelző szerepe is, mivel nem csupán az adott vállalat termékét, illetőleg szolgáltatását tanúsítja, hanem jellemzi magát a gyártó céget, vállalatot is. És az ipar illetve a kereskedelem kibontakozásával sokasodtak azon eszközök is, amelyek a fogyasztókat célozzák minél szélesebb körben, viszont előfordulhat, hogy ezek használata a fogyasztóközönség átverését célozza.¹⁰⁸⁴

4. Válogatás a hazai joggyakorlatból

Egy gazdasági tevékenységet folytató cimbalomkészítő szervezet az általa gyártott termékeken a nagy népszerűségnek örvendő „Bohák Lajos Budapest” felirathoz rendkívül hasonló „Bohák Systema Budapest” kifejezést használt. A bíróság megállapította, hogy a két név könnyen összetéveszthető és az ilyen felirat alkalmazása a felperes üzleti érdekeit sérti.¹⁰⁸⁵

Az adott áru belső másolásának bizonyításához speciális szakértelem szükséges, azonban a tilalom érvényesül arra is, amennyiben a versenytárs termékkatalógusában hirdetett árut lemásol és azzal összetéveszthető árukat készít, és gazdasági forgalomba hoz.¹⁰⁸⁶

A bíróság eltiltotta a „Club Line” felirat és az ahhoz tartozó szárnyas megjelölés sporttáskákon történő használatától a kisiparost, ugyanis már korábban voltak forgalomban azonos felirattal és jelzettel táskák Magyarországon, és a bíróság a lefolytatott bizonyítási eljárást követően megállapította, hogy a kérdéses felirat és jelzet alkalmas arra, hogy a vásárlók az alperes termékeit összekeverjék a felperes termékeivel.¹⁰⁸⁷

F. József debreceni vállalkozó 1997-ben létrehozott egy speciális szívószálat, amellyel viszonylag rövid idő alatt számos állam gyermekét sikerült elkápráztatni. A kreativitásáról híres embernek már rengeteg jó ötlete látott napvilágot viszont az összes közül a szívószál lett a vállalkozás legfőbb terméke. Remekül ment az üzlet, a technológiai fejlesztéseknek

¹⁰⁸³ ANN 2016.

¹⁰⁸⁴ BÁNYÁSZ Jenő: A tisztességtelen verseny ellen való védekezésről. In: *Szabadalmi Közlöny*. 8. szám. 1911. 1. p

¹⁰⁸⁵ Fővárosi Bíróság 51. Pf. 28. 877/1970.

¹⁰⁸⁶ Gf. II. 30. 15./1984.

¹⁰⁸⁷ LB Pfv. IV. 21. 311/1994.

köszönhetően egyre olcsóbban tudott egyre több szívószálat gyártani, mígnem 2007 végén egy ausztrál cég védjegybitorlási pert indított ellenünk a Fővárosi Bíróságon azt állítván, hogy az extrém szívószál ötletét valójában tőlük lopta el a debreceni vállalkozó. A magyar bíróságnak 15 napja lett volna arra, hogy helyt adjon a keresetnek vagy elutasítsa azt. A taláros testület csak 60 nap elteltével döntött; az ítéletben pedig eltiltotta a szóban forgó termék gyártásától és forgalmazásától a nélkül, a debreceni céget, hogy tőlük bármiféle érdemi bizonyítékot kértek volna. Majd az ausztrálok (felbátorodván a magyarországi ítéleten) Németországban szintén keresetet nyújtottak be a Felföldi-vállalkozás ellen.

“Először a német bíróság is elmeszelt minket, de bekérte a termék élettörténetét, amit néhány napon belül prezentáltunk és az ítéletet visszavonták. Közölték, hogy gyárthatjuk a szívószálat”–folytatta Felföldi József. Közben a debreceni vállalkozás egy spanyol bíróság előtt megtámadta az ausztrál fél védjegyét, és miután a védjegyet ott törölték, a magyarországi per is okafogyottá vált.

“Miután itthon is kimondatott, hogy az ausztrálok jogalap nélkül támadtak meg minket, ellenkeresetet akartunk benyújtani. Erre azonban (furcsamód) az volt a magyar bíróság válasza, hogy a továbbiakban ők nem illetékesek az ügyben. Mivel szerintünk számos bírói tévedés és hibás döntés miatt hurcoltak meg minket három éven keresztül, az ügyvédekkel azt tervezzük, hogy nemzetközi bíróságon bepereljük a magyar államot. Tudom, hogy az ördög anyját nem lesz egyszerű beperelni, de megkísérlem”–tette hozzá a debreceni vállalkozó. F. József számításai alapján a kára mintegy két és fél milliárd forint, amit ha a magyar államtól sikerül visszanyernie, többszáz új munkahelyet tudna létrehozni a cégcsoportján belül. Összegezve tehát három évig folyt a két és fél millió pertárgyértékű védjegyper, amelynek során 160 munkahely került veszélybe, és amely pénzből 500 munkahelyet lehetne létrehozni.¹⁰⁸⁸

Sokszor a védjegyoitalom sem elegendő a jogosult védelméhez, amit rendkívül jól szemléltet az alábbi jogeset:

Megalakult 2001-ben Dunakeszi székhellyel a Teletál Ételfutár Kft., amely nagy népszerűsége tett szert. Ugyanakkor működött ezzel párhuzamosan egy Debreceni székhelyű, 10 évvel korábban megalakult Teletál Vendéglátó Bt. is, amely egy helyi ismeretségi kis családi vállalkozás. E két firma sokáig zavartalanul dolgozott párhuzamosan, amíg a

¹⁰⁸⁸ Eljárás és gyártóeszköz folyadékban oldódó szilárd töltetet tartalmazó szívószál előállítására és az eljárással előállított szívószál. In: *Szabadalmi Közlöny és Védjegyertesítő*. 120. évfolyam 18. szám. 2015.09.28. Szabadalmi bejelentések közzététele.

Dunakeszi székhelyű Bt. ki nem terjesztette szolgáltató tevékenységét Debrecenre is. Az azonos cégnévről tudomást szerezve a debreceni cég pert indított és kérte a bíróságot, hogy állapítsa meg névviseléshez való jogának sérelmét, és tiltsa el a jogsértőt a név használatától.

Jogi problémaként jelentkezik a majdnem azonos név használata, két olyan cég között, amelyek egymással kapcsolatban nem állnak. Kérdés, hogy jogosult-e mindkettő cég használni e nevet, ha viszont nem akkor melyik viselheti? A perben a konfliktus forrása az volt, hogy a két cég összetéveszhetővé vált. Mind a név, mind a tevékenységi kör hasonló volt. Ha egymás mellé tesszük a két cégnevet, zavarba ejtő a hasonlóság: Teletál Ételfutár Kft. és Teletál Vendéglátó Bt. Egy laikus esetleg azt is gondolhatná, hogy a két cég gazdasági kapcsolatban áll egymással. Ráadásul mindkét cég csak „Teletál” rövidítéssel reklámozta magát. Sorra érkeztek a panaszlevelek, továbbá a hatóságok is sokszor tévedésbe estek. Ezért a debreceni Teletál felperesként perelt, mert a cégnév használatával a dunakeszi Teletál Kft. (az alperes) megsértette a debreceni Bt. névviseléshez fűződő jogát.

2011. szeptember 14-én az elsőfokú bíróság olyan ítélet¹⁰⁸⁹ hozott, amelyben meg is állapította a jogsértést és eltiltotta a Teletál név viselésétől a dunakeszi céget. Ezt követően a dunakeszi cég fellebbezett, és kérte az ítélet megváltoztatását. Az Ítéletábrá vizont mindenben jóváhagyta¹⁰⁹⁰ az elsőfokú bíróság döntését. Abban is egyetértett az elsőfokú bírósággal, hogy a peres felek működési köre, a ténylegesen kifejtett, valóságosan gyakorolt tevékenységük hasonlóan minősül: „nincs relevanciája annak, hogy a felperes az ételkihordáson túl más típusú vendéglátással is foglalkozik, mert az ételkihordás során ez nem különbözteti meg az alperestől”. A Ptk. vonatkozó rendelkezése¹⁰⁹¹ a működési kör hasonlóságát rögzíti, és nem követeli meg a tevékenységek teljes azonosságát.

Az elsőfokú bíróság érvelése a következő volt: „A védjegy nem az oltalomra jogosult jogi vagy magánszemélyt jelzi, hanem annak a tevékenysége során előállított árut vagy szolgáltatást érinti. A védjegyjogosultság független attól, hogy a kérelmező milyen névhasználatra jogosult.”¹⁰⁹² Hiába tehát a védjegy: a dunakeszi székhelyű ételfutárt eltiltották a név használatától. Tehát a bejegyzett védjegyoltalom nem zárja ki, hogy valaki velünk

¹⁰⁸⁹ 2.G.40.095/2011/9.

¹⁰⁹⁰ Fővárosi Ítéletábrá

14.Gf.40.549/2011/7.

¹⁰⁹¹ 2013. évi V. törvény: 2:49. §[*Névviseléshez való jog*]

(1) Irodalmi, művészeti, tudományos vagy közéleti szerepléssel járó tevékenységet felvett névvel is lehet folytatni, ha ez nem jár mások lényeges jogi érdekének sérelmével.

(2) Ha az irodalmi, művészeti, tudományos vagy közéleti szerepléssel járó tevékenységet folytató személy neve összetéveszhető a már korábban is hasonló tevékenységet folytató személy nevével, az érintett személy kérelmére a név - e tevékenység gyakorlása során - megkülönböztető toldással vagy elhagyással használható.

¹⁰⁹² Pfv. IV. 20. 455/2012/6. szám

szemben érvényesítse a személyhez fűződő jogait. Nevünk illetve védjegyünk megválasztása előtt érdemes kiterjedt név- illetve védjegykutatót végezni, lehetőleg jogi szakember bevonásával, elkerülve a későbbi esetlegesen felmerülő problémákat.¹⁰⁹³

A per egyrészt felhívja a figyelmünket arra, hogy hiába jegyezte be a cégbíróság a cégünk nevét: attól, hogy a cég létrejött, még nem zárható ki annak a lehetősége, hogy a bejegyzett cégnév más névviseelési jogát sérti. A TELETÁL-ügy másik fontos kérdése a névhez fűződő jog és a védjegyoltalom összefüggése volt. Az alperes dunakeszi cég rendelkezett több védjegyoltalommal is, mindezek ellenére mégis számára kedvezőtlen döntést hozott a bíróság. Nyitva marad tehát a kérdés, hogy lehet ez? Ezek mellett a per rámutat arra is, hogy a védjegy egyre erősödő vállalati jelző szerepének köszönhetően az adott cég áruin felül minősíti magát a céget is, így jelentős problémák merülnek fel, amennyiben több cég ugyanazt a védjegyet használja, félrevezetve ez által a fogyasztókat, hatóságokat.

Viszont az adott termék jellegzetességeire irányuló, csupán leíró célzatú használat nem sérti a védjegy funkcióit, tehát a védjegy jogosultja az általa használt megjelölés „védjegyszerű” használatával szemben léphet fel, vagyis ha harmadik személy gazdasági ténykedésekor a védjegyjogosult által használt védjegy árujegyzékében meghatározott áruval kapcsolatosan olyan módon használja, hogy a szóban forgó védjegynek az adott áru megkülönböztetésére, illetve eredetének igazolására szolgáló funkciója érvényre jut.¹⁰⁹⁴

Mindezek melleit hatalmas probléma napjainkban a „védjegykalózkodás” jelensége.¹⁰⁹⁵ Ez alatt értendő más sikeres, már befutott védjegyének a-jogosult hozzájárulása nélküli-használata, illetve ide sorolható a védjegynek hamis árucikkeken, utánzatokon történő feltüntetése is. A „védjegykalózkodásnak” rendkívül rossz hatása van a gazdasági piacra, nem beszélve az eredeti márkákról, amelyek esetén hírnévvesztés és árcsökkenés is bekövetkezhet. A jogos tulajdonosoknak fel kell lépniük saját védelmük érdekében, azonban egy kis ország csak annyit tud tenni, hogy visszanyúl a nemzetközi joghoz, csak ezzel tud operálni.¹⁰⁹⁶ Ezért is nagyon fontos, hogy Európa együtt maradjon, és politikai nyomással kordában tudják tartani a hamisítókát, amely elképzelést már részben meghiúsított Anglia kilépése az Európai Unióból.

Hiába rendelkezünk szuper védjeggyel vagy esetleg többel is, ha átütő sikere van a versenyeszköznek, akkor azt előbb vagy utóbb támadják, átveszik, jogosulatlanul felhasználják, vagy más módon visszaélnak vele, ezáltal a jó "brand" és a sikeres

¹⁰⁹³ http://vedjegy.blog.hu/2013/10/24/jogvita_melyik_tal_a_telibb_teletal_vs_teletal (2015-04-30)

¹⁰⁹⁴ BACHER 2014. 199. p

¹⁰⁹⁵ ANN 2016.

¹⁰⁹⁶ ANN 2016.

védjegyveszélybe kerül, ezért már a bejelentés benyújtásakor figyelemmel kell lenni ezekre. A problémát csak tetézi, hogy az utánzatok már annyira jók, hogy a vámhatóság sem tud különbséget tenni az eredeti és a hamisított termékek között. Általában ezek a hamisítók kapcsolatban vannak a szervezett bűnözéssel, hiszen a hamisítások során felhalmozódik egy csomó feketén szerzett pénz, amelyet tisztára kell mosni, tehát a hamisítás szükségszerű velejárója a pénzmosás is.¹⁰⁹⁷

5. Válogatás a nemzetközi joggyakorlatból

A XIX. századtól a szellemi termékek nemzetközi árucserreforgalma Európában egyre nagyobb méreteket öltött, az adott államban hatályban lévő szabályozás viszont csak az adott ország területén biztosított védelmet.¹⁰⁹⁸ Az EUMSZ. 28. cikke¹⁰⁹⁹ meghatározza, hogy a vámunió érvényesül a teljes árukereskedelemre vonatkozóan.¹¹⁰⁰ Ennek során fontos körülhatárolni, hogy mely dolgok minősülnek árunak ebből a szempontból, ugyanis amire nem vonatkozik a vámunió, annak a terméknek a szabad mozgása korlátozható a tagállam által.¹¹⁰¹ Ezen árukon szereplő védjegy által biztosított jogosultság gyakorlatilag a tulajdon egyik formája, inkább intellektuális (szellemi) jellegű, és kereskedelmi célú.¹¹⁰² A védjegyek a szellemi tulajdon világában speciális feladatokat látnak el, amely a termékek eredetének az igazolása valamint az egyes áruk megkülönböztetése.¹¹⁰³ A reklámok egyre növekvő használatával és a fogyasztói társadalom növekedésével a védjegyek elősegítik a termék megkülönböztetést, a termékminőség értékelését és a márkaazonosítást.¹¹⁰⁴ Emellett az internet gyors térhódítása és a technológia dinamikus fejlődése új fejezetet nyitott meg a védjegy jog történetében nemzetközi viszonylatban is.¹¹⁰⁵

¹⁰⁹⁷ ANN 2016.

¹⁰⁹⁸ TATTAY 2016. 132. p

¹⁰⁹⁹ Az Unió vámuniót alkot, amely a teljes árukereskedelemre kiterjed, és magában foglalja a behozatali és kiviteli vámok, valamint az azokkal azonos hatású díjak tilalmát a tagállamok között, továbbá közös vámtarifa bevezetését harmadik országokkal fenntartott kapcsolataikban.

¹¹⁰⁰ BLUTMAN László: *Az Európai Unió joga a gyakorlatban*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. 2014. 420.

¹¹⁰¹ BLUTMAN 2014. 420. p

¹¹⁰² Dorothy COHEN: Trademark strategy. In: *Journal of Marketing*. Vol. 50. No. 1. American Marketing Association. 1986. 61. p

¹¹⁰³ Timothy W. BLAKELY: Beyond the International Harmonization of Trademark Law: The Community Trade Mark as a Model of Unitary Transnational Trademark Protection. In: *University of Pennsylvania Law Review*. Vol. 149. No. 1. The University of Pennsylvania Law Review. 2000. 309. p

¹¹⁰⁴ BLAKELY 2000. 309. p

¹¹⁰⁵ Robert P. MERGES: One Hundred Years of Solitude: Intellectual Property Law, 1900-2000. In: *California Law Review*. Vol. 88. No. 6. *Symposium of the Law in the Twentieth Century*. California Law Review. Inc. 2000. 2206. p

a.) Spanyolország

A védjegyeket hagyományosan olyan jogi eszközöknek tekintik az Ibériai félszigeten is, amelyek-habár immateriálisak mégis-hozzájárulnak a vállalatok sikeréhez.¹¹⁰⁶

Spanyolország védjegy törvénye megfelel az Európai Unió által támasztott követelményeknek. A spanyol védjegy törvény az 1988. november 10-i 32. számú törvény, amelyben a szabályozott védjegyfogalom és az egyes védjegyfajták azonosak az Európai Unió tagállamaiban általában elismert és a vállalatok által alkalmazott védjegyfajtákkal.¹¹⁰⁷

A védjegyeket annyira széles körben használták Spanyolországban a XIX. és XX. században, hogy az 1960-as években és azt követően az ország lakossága több nemzeti védjegykérelmet nyújtott be, mint bármely más európai nemzet.¹¹⁰⁸

Védjegy oltalom igénylésénél a Találmányi Hivatalnak címzett bejelentést formai vizsgálat alá vetik, amelynek során ellenőrzik, hogy közrendbe ütköző-e az adott megjelölés, majd ezt követően végzik el az alaki vizsgálatot.¹¹⁰⁹ Ez után kihirdetik az előzetes vizsgálaton megfelelőnek bizonyult védjegyeket, és ennek az időpontjától kezdve két hónapon belül az arra jogosult felszólalhat. Végül e felszólalási időtartam leteltével következik egy hivatalból indított vizsgálat, és ezt követően lajstromoztatják az adott védjegyet.¹¹¹⁰

A védjegy jog és a szellemi alkotások joga (Derecho de la propiedad intelectual) szintén az emberek által kreált szellemi termékekkel kapcsolatos jogszabályok összessége Spanyolországban is.¹¹¹¹ E speciális rendelkezések értelmében az egyes szellemi termékek lehetnek találmányok (las invenciones), irodalmi és művészeti alkotások, szimbólumok, védjegyek (las marcas¹¹¹²), nevek, jelképek és formatervezési minták, amelyek a kereskedelemben, a piaci gazdaságban alkalmazásra is kerülnek a különböző piaci szereplők, cégek, vállalkozások által.¹¹¹³

A szellemi alkotásokat a spanyolok két osztályba sorolják, egyrészt lehetnek ipari termékek, amelyen belül megkülönböztetik a találmányokat, a védjegyeket, a formatervezési mintákat, valamint a földrajzi árujelzőket; másrészt a szerzői jog, amelyen belül az irodalmi

¹¹⁰⁶ Patricio SÁIZ-Paloma FERNÁNDEZ PÉREZ: Catalanian Trademarks and the Development of Marketing Knowledge in Spain, 1850-1946. In: *The Business History Review*. Vol. 86. No. 2. The President and Fellows of Harvard College. 2012. 239. p

¹¹⁰⁷ Klaus WERNER-Hans WEISS: *El libro negro de las marcas. El lado oscuro de las empresas globales*. Sudamericana. Buenos Aires. 2003. 14. p

¹¹⁰⁸ SÁIZ- FERNÁNDEZ PÉREZ 2012. 240. p

¹¹⁰⁹ TATTAY 1994. 357. p

¹¹¹⁰ TATTAY 1994. 358. p

¹¹¹¹ Vö. Juan José CASELLES FORNÉS: *Derecho de marcas y proceso penal*. 2017.

¹¹¹² Vö. Jeff SWYSTUN: *El glosario de las marcas*. 2008.

¹¹¹³ LÓPEZ 313. p

és művészeti alkotások, műalkotások, például rajzok, festmények, fotók és szobrok, illetve az építészeti tervek különíthetőek el.¹¹¹⁴

A Szellemi Tulajdon Világszervezetének (Organización Mundial de la Propiedad Intelectual (OMPI)) álláspontja értelmében a szellemi tulajdon a tulajdonnak egy fajtája, amelynek értelmében a tulajdonos vagy jogosult használhatja, rendelkezhet vele, és senki más e jogokat nem gyakorolhatja jogszerűen a jogosult tulajdonos hozzájárulása nélkül.¹¹¹⁵

Egyik speciális intézménye a spanyol védjegyjognak, hogy szigorúan betartják az egy bejelentés-egy áruosztály elvét, amely szerint nincs lehetőség több áruosztályban ugyanazon védjegy oltalmát igényelni.¹¹¹⁶ A másik különleges jellemző Spanyolország védjegyjogában, hogy a spanyol védjegylajstromban vannak feltüntetve a védjegyek mellett a kereskedelmi nevek és a cégnevek egyaránt.¹¹¹⁷

Rendkívül szokatlan szabály viszont az, hogy Spanyolországban a védjegyjogosult az őt megillető jogosultság fenntartása érdekében illeték megfizetésére van kötelezve, amit ötévente kell leróni.¹¹¹⁸

A védjegyek megkülönböztető megjelölések, amelyek azt a célt szolgálják, hogy megkülönböztessék a hasonló vagy azonos termékeket vagy szolgáltatásokat, amelyeket a különböző gyártók vagy szolgáltatást nyújtók kínálnak.¹¹¹⁹ Emellett a védjegyek az ipari tulajdon egyik típusát képezik, ebből kifolyólag a védjegyekkel kapcsolatos kizárólagos jogokat a törvény védelemben részesíti:

„Las marcas son signos distintivos que se utilizan para diferenciar productos y servicios idénticos o similar eso frecidos por distintos productores o proveedores de servicios. Las marcasson un tipo de propiedad industrial y por ellolosderechosqueconfierenestánprotegidospor la legislación.”¹¹²⁰

„Todo signo susceptible de representación gráfica (1) que sirva para distinguir en el mercado los productos o servicios de una empresa de los otras (2).

A védjegyjogosult kizárólagos jogosultsággal rendelkezik a védjegy kereskedelmi forgalomban vagy akár építészetben vagy egyéb területeken való alkalmazására.¹¹²¹ Különféle

¹¹¹⁴ Ramón CASAS VALLÉS: *La ley de propiedad intelectual en España. Incidencia tecnológica en la utilización y explotación de las obras*. Lerko Print S. A. Madrid. 2007. 102. p

¹¹¹⁵ LÓPEZ 314. p

¹¹¹⁶ LÓPEZ 314. p

¹¹¹⁷ LÓPEZ 314. p

¹¹¹⁸ TATTAY 1994. 357. p

¹¹¹⁹ Vö. Wally OLINS: *El libro de las marcas*. 2009.

¹¹²⁰ 1988. november 10-i 32. számú spanyol védjegy törvény

¹¹²¹ Andres GAMBRA-Carmela GUTIERREZ-Jose Maria CARRASCAL MUNOZ: *Historia del arte*. Notigraf S. A., Madrid. 1994. 460. p

ábrák, képek, festmények és egyéb műalkotások már szerepelnek az egyes épületeken, barlangokban szinte az emberiség megjelenésétől kezdődően.¹¹²² A vizsgálatokat követően lajstromoztatott védjegyek használatának minősül a védjegyek gazdasági piacokon és a kereskedelemben történő alkalmazásán túlmenően a védjegyes termékek raktározása során való használat, az ilyen termékek behozatala illetve kivitele és a vámkezeléskor történő használat is.¹¹²³

Összefoglalóan megállapítható, hogy egy két speciális védjegyjogi rendelkezést leszámítva rendkívül hasonló a spanyol illetve a magyar védjegyjogi szabályozás. Mind hazánkban, mind az Ibériai félszigeten a védjegyek célja az egyes termékek megkülönböztetése a legkülönbözőbb piacokon¹¹²⁴. Napjainkban viszont már a nemzetközi piacokon is elengedhetetlen a védjegyek használata.¹¹²⁵ Ugyanis segítik a fogyasztókat és a különböző piaci szereplőket is a tájékozódásban. Így az egyes országok védjegyjogi szabályozása egységesnek mondható.

Minden ország védjeggyel ellátva hozza forgalomba árukat egymás és saját piacán, amely védjegyek rendkívül jól képviselik a versenyképesség két alapvető feltételét: a minőséget és az árat, az egyes áruk individualizálása révén.¹¹²⁶ Spanyolországban rendkívül nagy jelentősége van, annak hogy valaki védjegyet használjon vagy lajstromoztasson, akár magánszemélyként, akár a gazdasági piacon termelőként vagy kereskedőként résztvevő jogi személyként.¹¹²⁷

b.) Németország védjegy-története

Hazánk viszonylatában erőteljes német illetve osztrák hatás jellemző a magyar védjegyjogi törvényhozás tekintetében. A tulajdon fogalma római jogi alapokból kiindulva, Németországban is kizárólag a testi dolgokra (*res corporales*) nézve állhatott fenn.¹¹²⁸ Ebből kifolyólag lényeges változtatásokat kellett véghezvinni, ahhoz, hogy a szellemi alkotások, többek között a védjegyek oltalmát a tulajdonjog intézményesült fogalmából le tudják

¹¹²² GAMBRA- GUTIERREZ- CARRASCAL MUNOZ 1994. 460. p

¹¹²³ TATTAY 1994. 358. p

¹¹²⁴ Vö. Paloma DÍAZ SOLOAGA: *Comunicación y gestión de marcas de moda*. 2014.

¹¹²⁵ WERNER-WEISS 2003. 14. p

¹¹²⁶ VIDA Sándor: Védjegy a fejlődő országokban. *Gazdaság és jogtudomány*.

Az MTA gazdaság- és jogtudományi osztiályának közleményei. 9. kötet (1975) 1.-2. szám. 247. p

¹¹²⁷ WERNER-WEISS 2003. 14. p

¹¹²⁸ Elmar WADLE: *Geistiges Eigentum. Bausteine zur Rechtsgeschichte*. VCH Verlagsgesellschaft mbH. Weinheim. 1996. 99. p

vezetni.¹¹²⁹ Mivel a védjegyek szerte a világon alkalmazásra kerülnek a különböző cégek, vállalkozások, vagy egyéb piaci szereplők által, ezért gyakran előfordul, hogy egy védjegyper különböző országokban tevékenykedő cégeket is érinthet.

A következő jogesetkből kiindulva kívánom bemutatni egyes európai államok nemzeti védjegyjogi szabályozását és az Európai Unió által lefektetett normatív kereteket, amelyek az uniós belső piac optimális működését, az áruk szabad forgalmát igyekeznek biztosítani a védjegy által garantált oltalom figyelembe vétele mellett.

Az 1999. február 23-án kelt ítéletben rögzített tényállás értelmében a jól ismert német BMW cég, illetve ennek egyik holland leányvállalata pert indított az egyik holland bíróság előtt a holland Dennik vállalat, mint alperes ellen. Felperesek állították, hogy alperes a védjegyjogot sértő magatartás tanúsít, amikor marketingjében használt BMW autók adásvételét, javítását, szervizelését, karbantartását hirdeti „BMW szakemberek” és „BMW-re szakosodott emberek” kifejezéseket használva. Felperes kérte a bíróságtól, hogy állapítsa meg a jogsértést és tiltsa el az alperest e kifejezések és a BMW védjegy jogosulatlan használatától. Ugyanis a felperesi oldalon szereplő holland BMW leányvállalat rendelkezett védjegyohtalommal (BMW szerződéses partner volt), míg alperes nem.

Az uniós vagy közösségi védjegyet a Belső Piaci Harmonizációs Hivatalnál (OHIM) van lehetőség bejegyeztetni, amely az illeték lerovását követően teljes körű védelmet nyújt az Európai Unió egész területén. A fent idézett jogesetben felmerült a kérdés, hogy ez a védjegyohtalom kiterjeszhető-e alperes sérelmezett cselekményére. A Holland Legfelsőbb bíróság jogértelmezést kért az Európai Unió Bíróságától. A Bíróság jogértelmező tevékenysége rendkívül fontos az európai uniós normákkal összefüggésben, szem előtt tartva az adott jogi norma célját végzi el általában e tevékenységét, választ adva a tagállamok által feltett kérdésekre.¹¹³⁰

Jogi problémaként jelentkezett az azonos név, illetve védjegy használata két egymástól független cég között, amelyek sem gazdasági, sem kereskedelmi kapcsolatban nem állnak egymással és csupán a felperes rendelkezett védjegyohtalommal e megjelölésre vonatkozóan. További problémaként jelentkezett, hogy mivel mindkettő vállalat ugyanazt a védjegyet használja, az átlagfogyasztó joggal feltételezheti azt, hogy e két firma valamilyen kapcsolatban áll.

¹¹²⁹ WADLE 1996 99. p

¹¹³⁰ BLUTMAN 2010. 136. p

A kérésre a bíróság kifejtette, hogy a továbbeladó (jelen esetben az alperes) nem csak arra jogosult, hogy a védjeggyel („BMW”) ellátott árut, amelyet a védjegyjogosulttól vagy annak hozzájárulásával szerzett meg, értékesítse, hanem jogosultsága arra is kiterjed, hogy a védjegyet használja, és hogy ezeket az árukat reklámozza.

„In the context of the present case, the consequence of that decision is that it is contrary to Article 7 of the directive for the proprietor of the BMW mark to prohibit the use of its mark by another person for the purpose of informing the public that he has specialised or is a specialist in the sale of second-hand BMW cars, provided that the advertising concerns cars which have been put on the Community market under that mark by the proprietor or with its consent and that the way in which the mark is used in that advertising does not constitute a legitimate reason, within the meaning of Article 7(2), for the proprietor's opposition.”¹¹³¹

Következik ebből, hogy a BMW védjegy jogosultja nem tilthatja meg, hogy a BMW járművekre szakosodott kereskedő úgy reklámozza magát, mint „BMW szakember”, vagy hogy „azokra szakosodott”, feltéve, hogy olyan járművekről van szó, amelyeket a védjegyjogosulttól vagy annak hozzájárulásával szerzett meg.” (ítélet, 50. pont) Az irányelv 7. cikk 2. bekezdése értelmében a védjegyjogosult ezt csupán abban az esetben tilthatná meg, amennyiben a tovább eladó a reklámozásban úgy használná a védjegyet, hogy azzal azt a benyomást keltené, hogy közöttük és a védjegyjogosult között közvetlen kereskedelmi vagy gazdasági kapcsolat áll fenn. Így különösen, hogy a továbbeladó a védjegyjogosult kereskedelmi hálózatához tartozik, vagy, hogy közöttük más, sajátos kapcsolat áll fenn:ítélet 51. pont:

„The fact that the trade mark is used in a reseller's advertising in such a way that it may give rise to the impression that there is a commercial connection between the reseller and the trade mark proprietor, and in particular that the reseller's business is affiliated to the trade mark proprietor's distribution network or that there is a special relationship between the two undertakings, may constitute a legitimate reason within the meaning of Article 7 (2) of the directive”¹¹³²

Az ilyen reklámozás ugyanis a tovább eladói tevékenységhez szükségtelen lenne (ítélet 52. pont):

„Such advertising is not essential to the further commercialisation of goods put on the Community market under the trade mark by its proprietor or with his consentor, therefore, to

¹¹³¹ JUDGMENT OF THE COURT 23 February 1999 (1)(Trade-marks directive □ Unauthorised use of the BMW trade mark in advertisements for a garage business) In Case C-63/97, REFERENCE to the Court under Article 177 of the EC Treaty by the Hoge Raad der Nederlanden (Netherlands) for a preliminary ruling in the proceedings pending before that court between Bayerische Motorenwerke AG (BMW) and BMW Nederland BV and Ronald Karel Deenik on the interpretation of Articles 5 to 7 of First Council Directive 89/104/EEC of 21 December 1988 to approximate the laws of the Member States relating to trademarks (OJ 1989 L 40, p. 1) V. ö. Scott G. SMITH: The Trademark Law Revision Act of 1988. In: *Franchise Law Journal Vol. 8*. American Bar Association. 1989. 19-25. p

¹¹³² JUDGMENT OF THE COURT 23 February 1999.

the purpose of the exhaustion rule laid down in Article 7 of the directive. Moreover, it is contrary to the obligation to act fairly in relation to the legitimate interests of the trade mark owner and it affects the value of the trademark by taking unfair advantage of its distinctive character or repute. It is also incompatible with the specific object of a trade mark which is, according to the case-law of the Court, to protect the proprietor against competitors wishing to take advantage of the status and reputation of the trade mark (see, inter alia, Case C-10/89 HAG GF [1990] ECR I-3711, HAG II, paragraph 14).”¹¹³³

Az olyan továbbeladó, aki használt BMW járműveket értékesít és ilyen áruk vonatkozásában ténylegesen szakember, aki erre specializálódott, a vevőket a BMW védjegy használata nélkül nem tudná tájékoztatni, és a BMW védjegy ilyen informatív használata szükséges ahhoz, hogy a tovább eladási jogot az Irányelv 7. cikke alapján gyakorolni lehessen (ítélet 54. pont):

„In that connection, it is sufficient to state that a reseller who sells second-hand BMW cars and who genuinely has specialised or is a specialist in the sale of those vehicles cannot in practice communicate such information to his customers with outusing the BMW mark. In consequence, such an informative use of the BMW mark is necessary to guarantee the right of resale under Article 7 of the directive and does not take unfair advantage of the distinctive character or repute of that trademark.”¹¹³⁴

Ezek alapján a bíróság nem találta jogsértőnek az alperes magatartását.¹¹³⁵ Így felperes keresetét elutasította, mivel jelen esetben más védjegyének a használata csupán a fogyasztók tájékoztatását segíti elő, ezért az ilyen védjegyhasználat nem tiltható meg. E jogeset és az ítélet rendkívül jó útmutatást nyújtanak a védjegyoltalom korlátai tekintetében, vagyis, hogy a védjegyjogosult mit köteles eltérni.¹¹³⁶ E mellett az ítélet nagyon jó támpontot nyújt, ahhoz, hogy a hazai és külföldi autókereskedések vagy autós műhelyek dolgozói ismerjék a megengedett és a tilos közötti különbséget. Az autópiacon az egyik legmeghatározóbb márkapiac, hiszen a különböző autómárkákat már az írni, olvasni nem tudó gyermekek is ismerik.¹¹³⁷

A német védjegy jogi szabályozás célja, hogy a gazdasági piacokon résztvevő személyek áruit védjegy használata révén meg lehessen különböztetni egymástól, ezen felül célja a jogosulatlan utánszerek, hamisítványok visszaszorítása is, amely rendkívül nehéz feladat a német hatóságok számára.¹¹³⁸ A szellemi termékek védelmét megalapozó szellemi tulajdon jog terminológia e jogosulatlan utánszerek ellen jött létre.¹¹³⁹

¹¹³³ JUDGMENT OF THE COURT 23 February 1999.

¹¹³⁴ JUDGMENT OF THE COURT 23 February 1999.

¹¹³⁵ VIDA Sándor: *Az Európai Bíróság védjegy jogi gyakorlata*. Miskolc. 2006. 185. p

¹¹³⁶ VIDA 2006. 185. p

¹¹³⁷ VIDA 2006. 186. p

¹¹³⁸ Vö. Theodor KLOB: *Selbstanmeldung von Patenten und Schutzmarken im In- und Auslande*. Verlag von Oskar Leiner Leipzig. 1926.

¹¹³⁹ WADLE 1996 100. p

Mind a hazai, mind a nemzetközi, így a német kereskedelemben is alkalmazzák a márka kifejezést a védjegy, illetve az azzal ellátott „védjegyes áru” szófordulat mellett. Gyakran használják a „márkás termék” vagy „védjegyes áru” szófordulatot az egyes hirdetésekben, reklámokban, illetve egyéb marketing tevékenységekkel kapcsolatosan.¹¹⁴⁰ Általában mindkét szó, tehát a márka és a védjegy is egy meghatározott fogalmat jelöl, ugyanúgy, mint hazánkban: a megkülönböztetés fogalmát jelenti Németországban is. Ez alapján a németeknél az alábbi kifejezések, szavak használatosak a védjeggyel összefüggésben: a „Warenzeichen”, „Schutzmarke”, „Markenbezeichnung” és a „Marke”.¹¹⁴¹ Emellett a németek is használják az angoloktól származó „brand” szót a márka és a védjegy fogalmának kifejezésére, csak úgy, mint Magyarországon. A védjegyoltalomnak a német „Warenzeichenschutz” szó felel meg, a védjegyoltalomnak pedig a „Zeichenrolle” kifejezés. A védjegyek oltalmának jogi keretei Németországban döntően a XIX. században alakult ki.¹¹⁴²

Az 1994-es német védjegy törvény által adott definíció szinte teljesen megegyezik hazai védjegy törvényünk védjegy-fogalom meghatározásával. Az általam elemezni kívánt védjegy jogintézménye a következőképpen van szabályozva Németországban a német védjegy törvény értelmében:

„Als Marke können alle Zeichen insbesondere Wörter einschließlich Personennamen, Abbildungen, Buchstaben, Zahlen, Hörzeichen, dreidimensionale Gestaltungen einschließlich Farben und Farbzusammenstellungen geschützt werden, die geeignet sind, Waren oder Dienstleistungen eines Unternehmens von denjenigen anderer Unternehmen zu unterscheiden.”¹¹⁴³

Védjegy vagy márka lehet minden olyan karakter, különösen szavak, nevek, alakzatok, betűk, számok, akusztikus jelek, védett háromdimenziós tervek, ideértve ezek szín és egyéb kombinációit, amelyek alkalmasak arra, hogy megkülönböztessék egy vállalkozás áruját vagy szolgáltatását más vállalkozás áruitól vagy szolgáltatásaitól. A szó szerinti értelemben a védjegyek Németországban is különböző jelekként definiálhatóak, amelyek külső megjelenésüknél fogva különbséget tesznek a piacon árusított termékek között.¹¹⁴⁴ A

¹¹⁴⁰ DEICHSEL 2004. 24. p

¹¹⁴¹ DEICHSEL 2004. 24. p

¹¹⁴² WADLE 1996. 371. p

¹¹⁴³ <https://www.gesetze-im-internet.de/markeng/BJNR308210994.html#BJNR308210994BJNG018500000>
(2016-12-09)

¹¹⁴⁴ Peter E. FÄBLER: Streitobjekt „Warenzeichen”. Deutsch-deutscher Wettbewerb um Tradition, Vertrauen und Legitimation. In: *Vierteljahrschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte*. 93. Bd. H. 3. Franz Steiner Verlag. 2006. 287. p

megalapozott és általánosan elismert védjegyek számos versenyelőnyt kínálnak a tulajdonosoknak, és jelentősen hozzájárulnak a vállalati goodwill növeléséhez.¹¹⁴⁵

A német jogi szakszótár a következő meghatározást tartalmazza a védjegyekre vonatkozóan:

„Eine Marke kann als die Summe aller Vorstellungen verstanden werden, die ein *Marken name (Brandname)* oder ein *Marken zeichen (Brandmark)* bei Kunden hervorruft bzw. beim Kunden hervorrufen soll, um die Waren oder Dienstleistungen eines Unternehmens von denjenigen anderer Unternehmen zu unterscheiden.”¹¹⁴⁶

E definíciók szerint Németországban védjegy lehet minden olyan jel, amely képes megkülönböztetni egy vállalat áruját vagy szolgáltatását más vállalatok áruitól, illetve szolgáltatásaitól. Az így megjelölt termékek pozitív hatást kiváltva jelennek meg a gazdasági versenyben, ami kihat az értékesítésre és az árképzésre egyaránt.¹¹⁴⁷

Összehasonlítva hatályos hazai szabályozásunkkal megállapítható, hogy a német és a magyar törvényi védjegy-fogalom rendkívül hasonló, szinte teljesen azonos:

„Védjegyoltalomban részesülhet minden grafikailag ábrázolható megjelölés, amely alkalmas arra, hogy valamely árut vagy szolgáltatást megkülönböztessen más áruitól vagy szolgáltatásaitól.”¹¹⁴⁸

A magyar illetve a német védjegy meghatározása közötti különbség viszont, hogy a német definícióban szerepel a védjegyet alkalmazó vállalat is, míg a magyar definícióban kizárólag az áru és a szolgáltatás van megemlítve, az ezeket gyártó vagy árusító személy nem szerepel a védjegy törvényi meghatározásában.

c.) Osztrák védjegy

Az osztrák és a magyar védjegy jog története az Osztrák-Magyar Monarchiának köszönhetően összekapcsolódik.¹¹⁴⁹ Részben fedi egymást a két ország jogtörténete. Ugyanis számos osztrák törvényt, így köztük az 1858. évi osztrák védjegy törvényt is Magyarország és Ausztria területére is kiterjedő területi hatállyal fogadták el és alkalmazták e két állam területén.¹¹⁵⁰ Ennek köszönhetően jelent meg a védjegy jog hazánkban, ugyanis e pátns

¹¹⁴⁵ FÄBLER 2006. 287. p

¹¹⁴⁶ <http://wirtschaftslexikon.gabler.de/Definition/marke.html#definition> (2016-12-05)

¹¹⁴⁷ FÄBLER 2006. 287. p

¹¹⁴⁸ 1997. évi XI. törvény: 1 § (1)

¹¹⁴⁹ HOMOKI-NAGY Mária: Das Allgemeine Bürgerliche Gesetzbuch in der ungarischen Rechtspraxis der Richter. In: BÉLI Gábor-DUCHONOVÁ Diana-FUNDÁRKOVÁ Anna- KAJTÁR István-PERES Zsuzsanna: *Institutions of legal history eith special regard to legal culture and history*. Bornus 2009 Ltd. Bratislava-Pécs. 2011. 137. p

¹¹⁵⁰ HOMOKI-NAGY 2011. 137. p

értelmében már lehetőség volt védjegyet lajstromoztatni magyarországon is, annak ellenére, hogy ekkor magyar védjegy törvény még nem létezett.

Különösen a multikulturális államok, mint például az Ausztria-Magyarország, Oroszország és az USA birodalma nem csatlakoztak a Berni megállapodáshoz.¹¹⁵¹ A lipcei kulturális tudós Hannes Siegerist összefoglalja az 1886-as Berni Egyezményhez vezető tanulmányt:

"Ausztriában és Magyarországon a kiadók, a kormányzati körök és a politikusok attól tartottak, hogy a világirodalom műveit nem fordítják le a Habsburg Birodalom kis nemzeti nyelvére, és a kiadók csupán közzé teszik azokat, és jogdíjakat fognak megállapítani "tudományos és irodalmi kiadványok a külföldi művek jogosulatlan fordításairól, újranyomtatásairól vagy kiadásairól". Saját termelési és vásárlóereje túl alacsony, ezért nem ajánlott a nemzetközi megállapodásokhoz való csatlakozás."¹¹⁵²

Tehát az ausztriai politikai rendszer úgy gondolta, nem érdemes egy ilyen nemzetközi egyezmény részes államának lenni.¹¹⁵³ E döntés indokának a magas jogdíjakat és a fordítások nehéz körülményeit tartották az osztrákok.

Az osztrák védjegy oltalommal kapcsolatos kiemelkedő jelentőségű törvény az 1970. évi védjegy törvény, amelyet 1984-ben módosítottak.¹¹⁵⁴ Így napjainkban az osztrákok az alábbi hatályos törvényi definíciót alkották meg a védjegy fogalmának meghatározására:

„Marken können alle Zeichen sein, die sich graphisch darstellen lassen, insbesondere Wörter einschließlich Personennamen, Abbildungen, Buchstaben, Zahlen und die Form oder Aufmachung, der Ware, soweit solche Zeichen geeignet sind, Waren oder Dienstleistungen eines Unternehmens von denjenigen anderer Unternehmen zu unterscheiden.“¹¹⁵⁵

Védjegy oltalom tárgya lehet minden grafikailag ábrázolható jel, így különösen szó, ideértve a személyneveket, alakzat, betű, szám, alak vagy az áru megjelenése, feltéve, hogy e jelzések képesek megkülönböztetni valamely vállalkozás áruit vagy szolgáltatásait más vállalkozás áruitól vagy szolgáltatásaitól. Az osztrák törvényhozásra és jogfejlődésre is jelentős hatással

¹¹⁵¹ Walter DILLENZ: Warum Österreich-Ungarn nie der Berner Übereinkunft beitrug. In: Elmar WADLE: *Historische Studien zum Urheberrecht in Europa. Entwicklungslinien und Grundfragen*. Duncker & Humblot. Berlin. 1993. 167. p

¹¹⁵² "In Österreich-Ungarn befürchteten Verleger, Regierungskreise und Politiker, dass Werke der Weltliteratur nicht in die kleinen Nationalsprachen des Habsburgerreichs übersetzt und von einem Verleger veröffentlicht würden, wenn sie tantiempflichtig wären. Im Falle von Russland lautete das Argument, dass es sich bei vielen wissenschaftlichen, schulischen und literarischen Publikationen um nicht autorisierte Übersetzungen, Nachdrucke oder Bearbeitungen ausländischer Werke handle. Die eigene Produktion und die Kaufkraft seien zu gering, sodass der Beitritt zu internationalen Abkommen nicht zu empfehlen sei."

¹¹⁵³ DILLENZ 1993. 167. p

¹¹⁵⁴ Vö. Kurt SIEGFRIED KRAFT-Herbert PRÜGET: *Die Schutzmarke*. 1970.

¹¹⁵⁵ https://www.jusline.at/1_MarkenSchG.html (2016-12-14). Védjegyvédelmi törvény. 1970. november 30. I. ABSCHNITT. Allgemeine Bestimmungen. 1. §.

volt a német jogi dogmatika.¹¹⁵⁶ Ezt az is alátámasztja, hogy mindhárom nemzet: a német, az osztrák és a magyar is rendkívül hasonló törvényi definíciót adott meg a védjegyekre.

Ausztriában tehát a védjegyek védelme olyan jelek jogi oltalma, amelyek adott vállalat termékeire vagy szolgáltatásaira vonatkoznak.¹¹⁵⁷ Ez a védelem tehát a védjegyrajstromba történő bejegyzéssel keletkezik.¹¹⁵⁸ A védjegyoltalom védelmi ideje 10 év, amelynek meghosszabbítása lehetséges. Az első jogi szabályozás 1858-ban zajlott le, ma viszont az 1970-es védjegyoltalomról szóló törvény alkalmazandó e megjelölésekre (novellákkal).¹¹⁵⁹

Védjegyként alkalmazhatóak a különböző személynevek, szavak, ábrák, megjelölések, illetve a háromdimenziós alakzatok és ezeknek a kombinációi.¹¹⁶⁰

Magyarországhoz hasonlóan Ausztriában is a márka és a védjegy lényege, hogy megkülönböztesse az általa megjelölt terméket vagy szolgáltatást más termékeitől vagy szolgáltatásaitól. Amennyiben valamely személy lajstromoztatni szeretne védjegyet Ausztriában is be kell jegyeztetni a kiválasztott ábrát, megjelölést az Osztrák Szabadalmi Hivatalnál (Österreichisches Patentamt), amely eljárás körül belül hat hónapig folyik, ha nem szólal fel senki a bejegyzés ellen.¹¹⁶¹ És ugyanitt van lehetőség kérni a védjegy törlését is.

Az osztrák Találmányi Hivatal végzi el a lajstromoztatni kívánt védjegyek alaki illetve érdemi vizsgálatát, amelynek eredménytelen volta ellen jogorvoslati kérelmet lehet benyújtani.¹¹⁶²

Ezen felül rendkívül speciális szabályozása az osztrákok védjegyjogának, hogy az adott védjegy lajstromozása után is kiterjeszthető annak árujegyzéke.¹¹⁶³

d.) Az Amerikai Egyesült Államok védjegyjoga

Horace Greerly 1859-ben tett nyugati látogatása során mély benyomást keltett benne a kereskedelemben részt vevő cégek tevékenységeinek mérete és az általuk alkalmazott

¹¹⁵⁶ HOMOKI-NAGY 2011. 137. p

¹¹⁵⁷ Vö. Leonhard HERMAN: *Die Heraldik der Wirtschaft. Geschichte, Gestaltung und Wirkung moderner Warenzeichen. Mit 680 abgebildeten Schutzmarken u. Sachregister.* 1. Aufl. Düsseldorf/Wien. Econ. 1971.

¹¹⁵⁸ Vö. Heinrich REIF: *Handbuch der Schutzmarkentechnik.* Wien. Gerold. 1937.

¹¹⁵⁹ Vö. Kurt SIEGFRIED KRAFT-Herbert PRÜGET: *Die Schutzmarke.* 1970.

¹¹⁶⁰ DEICHSEL 2004. 25. p

¹¹⁶¹ <http://www.osztrakjog.at/markajog/vedjegy/#.WEaTSfThDGg> (2016-12-06)

¹¹⁶² DEICHSEL 2004. 25. p

¹¹⁶³ DEICHSEL 2004. 25. p

védjegyek mennyisége a kereskedelmi forgalomban.¹¹⁶⁴ Amerikában a védjegyjog nem egy koherens jog, hanem inkább a közös jogból, a szövetségi kormány által és az államok által meghatározott jogi eszközökből álló jogszabályok összesége.¹¹⁶⁵ A védjegyhasználat és a védelem összetett kérdések a védjegyet alkalmazó vállalat számára.¹¹⁶⁶

Elméletileg a védjegyek jogi védelme ösztönzi a vállalkozásokat arra, hogy olyan befektetéseket hajtsanak végre, amelyek célja a fogyasztói bizalom megszerzése, az általuk alkalmazott megkülönböztető jelzések révén.¹¹⁶⁷ A védjegyek kis tömörített információcsomagok, amelyek tájékoztatják a fogyasztókat az általuk megjelölt termékkel kapcsolatban.¹¹⁶⁸ Emellett csökkentik a fogyasztói (keresési) költségeket, ezáltal elősegítve a piac hatékony működését.¹¹⁶⁹

Az Egyesült Államoknak is érdeke, a vámuniók, szabadkereskedelmi területek, közös piacok és hasonló rendszerek fejlesztése.¹¹⁷⁰

Az amerikai védjegyjog elsődleges jogforrása a védjegyekről szóló törvény az 1946-os Lanham Trademark Act¹¹⁷¹ 15. cím 22-es számú fejezete.¹¹⁷² Az 1946-os szövetségi védjegy törvény, amelyet általánosan a Lanham-törvénynek neveznek, kiegészítette az amerikai közös jogot azzal, hogy pontosabb definíciókat adott a fogalmaknak, és szövetségi védelmet biztosított egyes megjelöléseknek a szövetségi nyilvántartásba vétel révén.¹¹⁷³ E védjegy törvény szerint védjegy lehet bármely szó, név, szimbólum vagy eszköz vagy azok bármely kombinációja, amelyet a gyártók vagy a kereskedők használnak az áruk azonosítására.¹¹⁷⁴ Tehát a védjegy egy olyan címke, legyen az szó, szimbólum, hang, szín vagy egyéb jel, amelyet egy személy használ az áruinak vagy szolgáltatásainak

¹¹⁶⁴ Robert G. ATHEARN: *The american heritage new illustrated history of the United States. Volume 6. The Frontier*. Dell Publishing Co. New York. 1963. 527. p

¹¹⁶⁵ COHEN 1986. 62. p

¹¹⁶⁶ V. ö. International Trademark Registrations In: *Scientific American. Vol. 120. No. 20*. Scientific American, a division of Nature America. Inc. 1919. 504. p

¹¹⁶⁷ Stephen L. CARTER: The Trouble with Trademark. In: *The Yale Law Journal. Vol. 99. No. 4*. The Yale Law Journal Company Inc. 1990. 759. p

¹¹⁶⁸ L. CARTER 1990. 759. p

¹¹⁶⁹ L. CARTER 1990. 759. p

¹¹⁷⁰ Rudolf CALLMANN: Industrial Property and Trade Regulation in the European Common Market. In: *Virginia Law Review. Vol. 49. No. 3*. Virginia Law Review. 1963. 462. p

¹¹⁷¹ V. ö. Fred S. MCCHESENEY: Deception, Trademark Infringement, and the Lanham Act: A Property-Rights Reconciliation. In: *Virginia Law Review. Vol. 78*. Virginia Law Review. 1992. 49-56. p

¹¹⁷² V. ö. E. Sanford BRANSCOMB: Trademarks: Caveat Scriptor. In: *Technical Communication Vol. 40*. Society for Technical Communication. 1993. 97-99. p

¹¹⁷³ COHEN 1986. 62. p

¹¹⁷⁴ COHEN 1986. 62. p

megkülönböztetésére a mások által értékesített termékektől.¹¹⁷⁵ Az Amerikai Egyesült Államokban a védjegyjog főleg a fogyasztókat szolgálja. Forrás- vagy eredetazonosító jelek, amelyek célja a fogyasztók tájékoztatása, e jelek megtévesztő és összekeverhető használatának megakadályozásával.¹¹⁷⁶

Emellett másodlagos jogforrásnak minősülnek a Szövetségi Szabályozási Kódex második részében található védjegyjogi rendelkezések, amelyeket 1989-ben módosítottak.¹¹⁷⁷ Ez alapján a védjegy itt is a termékeknek más termékeitől történő megkülönböztetésére alkalmazott jelzések, amelyeknek definíciós eleme a használat is, és ennek a védjegyhasználatnak kiemelkedő szerepe van az Egyesült Államok védjegyjogában.¹¹⁷⁸

A szövetségi védjegyekre vonatkozó jogszabály nem helyettesíti az állami védjegyjogot.¹¹⁷⁹ A gyakorlatban Lanham-Act rendelkezéseit az államilag létrehozott jogok szövetségi nyilvántartásának eszközeként alkalmazzák. Kétségtelen, hogy a Lanham-törvény legjelentősebb eredménye a védjegyek egységes védelmi elméletének a kidolgozásában betöltött szerepe.¹¹⁸⁰

A védjegyoltalom lajstromozással jöhet létre az alábbi jelzésekkel összefüggésben: szavak, nevek, emblémák, ábrák, képek, háromdimenziós jelek valamint ezek kombinációi.¹¹⁸¹

A szövetségi védelem megszerzéséhez a szervezetnek a védjegyet használnia kell, amelyet az Egyesült Államok Kereskedelmi Minisztériumának Szabadalmi és Védjegyügyi Hivatala (PTO) regisztrálhat.¹¹⁸²

Amennyiben valaki már korábban használta az adott védjegyet, jogosult törölni a lajstromozott védjegyet és sajátját bejelenteni a törölt védjegy helyett.¹¹⁸³ Itt igazolni köteles a

¹¹⁷⁵ Howard P. MARVEL-Lixin YE: Trademarksales, entry and the value of reputation. In: *International Economic Review*. Vol. 49. No. 2. Wiley for the Economics Department of the University of Pennsylvania and Institute of Social and Economic Research, Osaka University. 2008. 547. p

¹¹⁷⁶ Robert G. BONE: Enforcement Costs and Trademark Puzzles. In: *Virginia Law Review*. Vol. 90. No. 8. Virginia Law Review. 2004. 2100. p

¹¹⁷⁷ ATHEARN 1963. 527. p

¹¹⁷⁸ ATHEARN 1963. 527. p

¹¹⁷⁹ Robert C. DENICOLA: Some Thoughts on the Dynamics of Federal Trademark Legislation and the Trademark Dilution Act of 1995. In: *Law and Contemporary Problems*. Vol. 59. No. 2. *The Lanham Act after Fifty Years*. Duke University School of Law. 1996. 76. p

¹¹⁸⁰ C. DENICOLA 1996. 76. p

¹¹⁸¹ Vö. Barbara BAER CAPITMAN: *American Trademark Designs. A survey with 732 marks, logos, and corporate-identity symbols*. Dover-Publications. New York. 1976.

¹¹⁸² COHEN 1986. 62. p

¹¹⁸³ Vö. Stephen FISHMAN: *Trademark: Legal Care for Your Business & Product Name*. NOLO. 2016.

használó a jóhiszemű védjegyhasználatot vagy annak szándékát a bejelentéskor, ellenben az európai védjegyrendszerekben erre nincs szükség.¹¹⁸⁴

Az államok számára megengedett, hogy törvényeket hozzanak létre a védjegyek használatának szabályozására mindaddig, amíg azok nem ütköznek a szövetségi törvényekkel.¹¹⁸⁵ Amerikában is nagy csapás a fogyasztók és a gyártók számára a védjegyhamisítás jelensége.¹¹⁸⁶ A védjegyhamisításról szóló törvény (Trademark Counterfeiting Act of 1984) rendelkezik a védjegyhamisítás problémájáról és tartalmazza e cselekményre vonatkozó szankciókat.¹¹⁸⁷

New-York 1909. február 17-én elfogadott védjegyügyi rendszabályokról szóló törvényben rendkívül lényeges és speciális szabályok találhatók: az említett jogszabály értelmében a védjegytulajdonos magának a védjegynek vagy ismertetőjelnek is a tulajdonosa és emellett azon edények és tartályok tulajdonosa is, amelyeken a tulajdonát képező védjegy beégetés, vésés, karcolás, dombornyomás etc. útján, vagy egyéb módon fel van tüntetve. Így ennek értelmében tiltott cselekménynek titulálja az idegen üveg, edény, palack, vagy egyéb tartályok töltését, a védjegyek kitörlését, eltakarását, átragasztását, átrajzolását, elfedését és e jogellenes cselekményeket kihágásnak minősíti valamint ennek elkövetőit először 10 naptól 1 évig terjedhető időtartamú elzárással, és üvegenként 50 centnyi pénzbüntetéssel, vagy akár az elkövetőt sújthatja mindkét büntetéssel is. A jogosulatlanul alkalmazott és megjelölt tárgyakra a felkutatására (ha persze a sértett e tárgyak létezését esküjével megerősíti) az illetékes, hatáskörrel rendelkező tisztviselő parancsot köteles kiadni, amely akár az elkövető személyek előveztetését is tartalmazhatja.¹¹⁸⁸

A jogosulatlan védjegyhasználat és a védjeggyel kapcsolatos egyéb jogsértés lényegében lopás.¹¹⁸⁹ Ahelyett, hogy tárgyalna a védjegy használatára vonatkozó engedélyről, a vádlott egyszerűen elveszi azt.

Barack Obama, az USA akkori elnöke az Unió állásáról 2014 januárjában elhangzott beszédében felkérte a Kongresszust, hogy hagyja jóvá a szabadalmi reformra vonatkozó

¹¹⁸⁴ LI- CORREA 2009. 135. p

¹¹⁸⁵ COHEN 1986. 62. p

¹¹⁸⁶ Jonathan S. JENNINGS: Trademark Counterfeiting: An Unpunished Crime. In: *The Journal of Criminal Law and Criminology* Vol. 80. No. 3. Northwestern University School of Law. 1989. 806. p

¹¹⁸⁷ JENNINGS 1989. 806. p

¹¹⁸⁸ BÁNYÁSZ Jenő: *A védjegy törvény módosítása*. 12. p

¹¹⁸⁹ Fred S. MCCHESENEY: Deception, Trademark Infringement, and the Lanham Act: A Property-Rights Reconciliation. In: *Virginia Law Review*. Vol. 78. No. 1. *Symposium on the Law and Economics of Intellectual Property*. Virginia Law Review. 1992. 54. p

törvénytervezetet, amely lehetőséget biztosítana egy „nem költséges, és felesleges pereskedést kiküszöbölő” újítás megalkotására. Az Innovation Act nevű törvénytervezet beadójának, Bob Goodlatte képviselő célkitűzése, hogy megakadályozza a visszaélésre irányuló szabadalmi pereskedéseket emellett Goodlatte képviselő véleménye értelmében a törvénytervezet célja, hogy elvegye a pereskedők kedvét olyan eljárások megkezdésétől, amelyekben az alperes az inkább az esetleges marasztalás költségét fizetné ki az eljárás során felmerülő magas perköltség helyett.¹¹⁹⁰ E jogszabály értelmében a szabadalom tulajdonosok egzakt módon meghatározott igénnyel indíthatnak bitorlási pert, pontos adatokkal, hivatkozva a bitorló termékekre, emellett azt is közölnie kell, hogy szabadalmának pontosan mely igénypontjaira nézve követték el a bitorlást. A jogszabály ellenzői úgy vélik, hogy a törvénymódosítás eltántorítaná a feltalálókat igényeik érvényesítésétől, és a gazdag feleknek lenne előnyös, akik kockáztathatnak, hogy esetleg fizetniük kell a másik fél költségeit is. Azt is állítják, hogy a törvénytervezet nem fogja megoldani a szabadalmi trollokkal kapcsolatos problémákat.¹¹⁹¹

Az America's Best Franchising Inc. (ABF) vállalat használat alapján szállodaszolgáltatásokkal összefüggésben kérte lajstromozni a 3 palms védjegyet, amelyet az Egyesült Államokban a Danubia Szabadalmi és Jogi Iroda mindenhol használhat, Arizona területén kívül, ahol Roger Abbott egyetlen szálloda szolgáltatásaira használta a 3 palms védjegyet. Abbott hangoztatta, hogy jogai nem korlátozódnak Arizonára, mert első foglalásait az interneten keresztül nem arizonai egyénektől kapta, viszont ezzel szemben az ABF azt mondta, hogy Abbott védjegye gyenge, mert a „palms” szó használata szállodaszolgáltatásokkal kapcsolatban mindenütt előfordul, és valószínűtlen lenne a védjegyek összetévesztése, amennyiben a hozzájuk kapcsolódó szolgáltatások földrajzilag korlátozottak.¹¹⁹² Az USPTO szervezetén belül működő Védjegy-fellebbezési Tanács (Trademark Trial and Appeal Board) arra jutott, hogy nem állna fenn az összetévesztés valószínűsége, amennyiben a lajstromozásokon földrajzi korlátozások lennének, mert a védjegyek „palms” eleme gyenge, és a szállodai szolgáltatások definíciószerűen konkrét körzetre korlátozódnak és Abbott csupán Arizonában használta védjegyét, de a használatot nem terjesztette ki Arizona területén kívüli területekre így nem volt bizonyíték a tényleges összetévesztésre.¹¹⁹³ Ez a döntés megerősíti az amerikai védjegy törvényben az egyidejű

¹¹⁹⁰ PALÁGYI Tivadar: Külföldi hírek az iparjogvédelem területéről. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi szemle*, 9. (119.) évfolyam 3. szám, 2014. június, <https://www.sztnh.gov.hu/kiadv/ipsz/201403-pdf/hirek.pdf> (2017-01-03)

¹¹⁹¹ Vö. Professor Jane C GINSBURG: *Trademark and Unfair Competition Law: Cases and Materials*. Carolina Academic Press. Portsmouth. NH. USA. 2017.

¹¹⁹² <https://ttabcenter.com/ttabcase/americas-best-franchising-inc-v-roger-abbott/> (2017-12-21)

¹¹⁹³ PALÁGYI 2014.

használat tanának életképességét¹¹⁹⁴ még az internet korában is és azt, hogy egy földrajzilag sajátos szolgáltatásokra vonatkozó védjegy jogos tulajdonosának többet kell tennie annál, hogy az internetet használja egyetlen területen e szolgáltatások hozzáférhetőségének az értékesítésére, ahhoz, hogy elkerülje az Egyesült Államok egy másik földrajzi területén az egyidejű használatú lajstromozást.¹¹⁹⁵

Amerikában (és valójában világszerte) a védjegyjog arra irányul, hogy a fogyasztók a védjegyekre támaszkodhassanak a termékek minőségével kapcsolatos információk tárolóikként, ezáltal csökkentve az olyan termékek keresési költségeit, amelyek kielégítik a speciális fogyasztói igényeket.¹¹⁹⁶

Muhammed Ali ökölvívó azzal vádolja a Kobo Inc.-et (Kobo) vállalatot, hogy engedély nélkül használja az általa kitalált „Lebegj, mint egy pillangó, szúrj, mint egy méh” szlogenjét egy, a New York Timesban kiadott, elektronikus könyvolvasó készülékeket reklámozó hirdetésben.¹¹⁹⁷ A kereset értelmében a levédett szófordulat alkalmazása a fogyasztókban azt a téves benyomást kelti, hogy Ali személyesen ajánlja a terméket.¹¹⁹⁸ A védjegyperben a felperes Muhammed Ali azt állítja, hogy a hirdetés értékes tulajdonból kereskedelmi hasznot csinál a jogosult engedélye és megfelelő kártalanítás nyújtása nélkül, ezért a Kobo magatartása „valószínűleg csökkenti, ha nem rombolja azt a lehetőséget, hogy Muhammed Ali azonosságára licenciat adjanak versengő készülékek gyártójának, és kiküszöböli Ali cégének azt a lehetőségét, hogy az ilyen gyártó számára kizárólagos licenciat adjon.”¹¹⁹⁹ Ezért Ali vállalata ideiglenes intézkedés elrendelésével kérte a Kobo bitorló hirdetéseinek megsemmisítését, továbbá ügyvédi költségeinek és kárának megtérítését egyaránt.¹²⁰⁰

Egy amerikai és magyar vonatkozású jogeset értelmében a Magyar Televízió és a zenecsatorna egyaránt használhatja az MTV nevet, hiszen az egymás melletti védjegyhasználat már a nemzetközi szórakoztató adó európai programjának 1987-es indulásakor fennállt.¹²⁰¹ A bíróság érvelése értelmében az átlagfogyasztók nem tévesztik

¹¹⁹⁴ Vö. Siegrun D KANE: *Trademark Law: A Practitioner's Guide*. Practising Law Institute. 2004.

¹¹⁹⁵ LI-CORREA 2009. 135. p

¹¹⁹⁶ Mark P. MCKENNA: A consumer decision-making theory of trademark law. In: *Virginia Law Review*. Vol. 98. No. 1. Virginia Law Rewiev. 2012. 73. p

¹¹⁹⁷ <https://cases.justia.com/federal/districtcourts/newyork/nysdce/1:2011cv04825/381947/1/0.pdf?ts=1376973448> (2017-12-21)

¹¹⁹⁸ PALÁGYI 2014.

¹¹⁹⁹ <https://cases.justia.com/federal/districtcourts/newyork/nysdce/1:2011cv04825/381947/1/0.pdf?ts=1376973448> (2017-12-21)

¹²⁰⁰ PALÁGYI 2014.

¹²⁰¹ <http://www.euroastra.hu/node/21117> (2017-01-05)

össze a két televíziós csatornát¹²⁰² akkor sem, amennyiben ugyanazon a piacon, ugyanazzal a márkanévvel azonosítják a nemzeti tévétársaságot és az amerikai szórakoztató csatornát.¹²⁰³ A Magyar Televízió 2007 októberében keresetet nyújtott be a Fővárosi Bírósághoz, azzal kapcsolatosan, hogy megóvja az évtizedek óta használt betűszót. Az MTV mozaikszó a hírekben és általában a közbeszédben a vezető nemzeti közszolgálati csatornát jelzi, valamint lényeges arculati eleme a Magyar Televíziónak.¹²⁰⁴ Magyarország televíziója azt remélte, hogy elismerik kizárólagosságát az MTV védjegy használatában.¹²⁰⁵ A köztvé érvelése alapján az MTV megjelölés Magyarország legfontosabb közösségi fórumát, és amelynek célja a nemzeti értékek megjelenítése, a társadalmi kohézió erősítése, a közösség kulturális identitásának megóvása. Míg az amerikai, magyar nyelven is főleg külföldi tartalmakat sugárzó kereskedelmi csatorna más, gazdasági elvek alapján működik.¹²⁰⁶ A két csatorna a nyilvánosságban ugyanazon ábrával jelenik meg, viszont a közszolgálati és a kereskedelmi csatorna műsorszolgáltatása sem tartalmi minőségében, sem stílusában nem mérhető össze, nem állnak kapcsolatban egymással. Az MTV álláspontja szerint az azonos védjegyhasználat miatt számos olyan helyzet adódik, amelyben a két műsorszolgáltató megkülönböztetése nem evidens.¹²⁰⁷ Az ellentmondásra a köztvé először a kereskedelmi adó indulása előtt, személyes egyeztetések során hívta fel a Music Television vezetőinek figyelmét, és később a tárgyalás útján azonban nem volt megoldható a probléma a Magyar Televízió számára megfelelően. Ezért a köztvé bírósághoz fordult, hogy érvényesítse az MTV megjelölés használatára vonatkozó igényét, viszont a Fővárosi Bíróság 2008. április 4-én első fokon elutasította a Magyar Televízió keresetét, amely ellen a magyar csatorna fellebbezett, majd a másodfokú, jogerős határozatot 2008. december 9-én hirdette ki a Fővárosi Ítéltábla.¹²⁰⁸

e.) Anglia

A szellemi tulajdonjog, a szellemi alkotások joga napjainkban egy rendkívül átfogó, tág fogalomként használatos, amely magában foglalja az iparjogvédelmet, a védjegyjogot és a szerzői jogot Angliában is.¹²⁰⁹

¹²⁰² Vö. Irene CALBOLI-Edward LEE: *Trademark Protection and Territoriality Challenges in a Global Economy*. Edward Elgar Publishing Ltd. 2014.

¹²⁰³ <http://www.euroastra.hu/node/21117> (2017-01-03)

¹²⁰⁴ <http://www.euroastra.hu/node/21117> (2017-01-03)

¹²⁰⁵ Vö. Mark WARD: *How to Register Your Own Trademark*. Sphinx Publishing. 1997.

¹²⁰⁶ <http://www.euroastra.hu/node/21117> (2017-01-03)

¹²⁰⁷ Vö. Jeremy PHILLIPS: *Trade Mark Use*. Oxford University Press. USA. 2005.

¹²⁰⁸ <http://www.euroastra.hu/node/21117> (2017-01-03)

¹²⁰⁹ Peter BIRKS: *English Private Law*. Oxford. 2000. 465. p

Ma a védjegyjogot az angoloknál az 1994-es Trade Mark Act szabályozza, amely 1994. július 21-én lépett hatályba, és tartalmazza a védjegyekkel kapcsolatos rendelkezéseket. E törvény az alábbi meghatározást adja a védjegyeket illetően:

„In this Act a “trade mark” means any sign capable of being represented graphically which is capable of distinguishing goods or services of one undertaking from those of other undertakings.

A trade mark may, in particular, consist of words (including personal names), designs, letters, numerals or the shape of goods or their packaging.”¹²¹⁰

Ebben a törvényben a "védjegy": olyan grafikailag ábrázolható megjelölés, amely képes megkülönböztetni egy vállalkozás áruit vagy szolgáltatásait más vállalkozásokétól.¹²¹¹

Védjegyként lajstromoztathatóak különösen a szavak (ideértve a személyes neveket is), a formatervezési minták, a betűk, a számok vagy az áru formája vagy csomagolása.

A jelenleg hatályban lévő 1994. évi Trade Mark Act című angol védjegy törvényt megelőzően bizonyos fokú ambivalencia volt jellemző a brit szigeten, mivel az 1938. évi védjegy törvény szerinti bejegyzés esetében az összetéveszthetőséggel illetve a jogellenes felhasználással kapcsolatos döntés az adott megjelölés valódi használatára alapozott goodwill¹²¹² számbavételével történt, míg az utánzással kapcsolatos ügyekben született határozatok a védjegy ügyekben született határozatokkal együtt vannak nyilvántartva napjainkban is.¹²¹³

Angliában a közvetítő álláspontot alkalmazzák a materiális és az alaki védjegyjogot illetően, amelynek értelmében hatálytalanítja a formális jogot, ha valaki 5 éven keresztül használ egy jelvényt, tehát 5 évig gyakorolja materiális jogosultságát. Viszont amennyiben a materiális használati jogot gyakorló személy elmulasztja megtámadni a hasonló lajstromba vett védjegyet ez esetben a formális jog materiális joggá is válik.¹²¹⁴

Az angol-szász területeken az *interbrand* (védjegyek egymásközi) verseny definíciója is elterjedt, amelynek jelentése verseny, viszont sem német, sem osztrák megfelelője nincs a fogalomnak, és az amerikai illetve ebből kifolyólag a német terminológiában, és bírósági gyakorlatban az egyes piaci szereplők által azonos védjeggyel ellátva forgalomba hozott áruk

¹²¹⁰ Trade Mark Act Part I 1. § (1) bekezdés

¹²¹¹ Vö. Lionel BENTLY-Jane C. GINSBURG-Jennifer DAVIS: *Trade Marks and Brands. An Interdisciplinary Critique*. Cambridge University Press. Cambridge. United Kingdom. 2011.

¹²¹² V. ö. David S. RUDER: Intellectual Property Law: The fallacy of trademark residual goodwill. In: *GP SOLO. Vol. 21*. American Bar Association. 2004. 38-39. p

¹²¹³ John FEATHER: *A history of British publishing*. Second edition. Routledge. New York. 2006. 32. p

¹²¹⁴ KUNCZ 1922. 60. p

között létrejött kereskedelmi versenyt¹²¹⁵ jelenti.¹²¹⁶ Például ilyennek minősülhet az azonos márkájú autókat forgalomba hozó autókereskedők, vagy bármilyen azonos márkát forgalmazó kereskedők egymás között kialakult versenye.¹²¹⁷ Ahogy a többi európai országban, Angliában is a könyvkereskedelemmel és a könyvek illusztrálásával terjedt el egyre inkább a védjegyhasználat, a különféle ábrák, jelzések alkalmazása.¹²¹⁸

A Brit Szabadalmi Hivatal döntései ellen lehetősége van az arra jogosultnak fellebbezést benyújtania a Törvényszék vagy akár a felek által névjegyzékből kiválasztott döntőbíró részére.¹²¹⁹

2010-ben a Société des Produits Nestlé SA (Nestlé) az Egyesült Királyságban kérelmet adott be az ún. KitKat védjegy lajstromozásával kapcsolatban. A védjegybejelentést a 30. áruosztályban pontosan meghatározott árukkal kapcsolatban adták be, amelyek a következők voltak: csokoládé és csokoládétermékek, sütemények, cukrászsütemények, kekszek. Az Egyesült Királyság Szellemi Tulajdon-védelmi Hivatala (United Kingdom Intellectual Property Office, UKIPO) úgy vélte, hogy bár a védjegy nélkülözötte a benne rejlő megkülönböztető képességet, viszont a kérelmező bizonyította, hogy a védjegy használat útján visszanyerte megkülönböztető képességét.¹²²⁰ A Nestlé által benyújtott bizonyíték alapján a KitKat egyike volt az Egyesült Királyságban 2005 és 2007 között a hat legkelendőbb csokoládéterméknek, és 2005 és 2010 között évente a 40 millió fontot is meghaladta a forgalma. Majd a védjegyet a szerzett megkülönböztető képesség alapján lajstromozták, de a Cadbury UK Ltd (Cadbury) felszólalt a bejelentés ellen, azt állítva, hogy a védjegy nélkülözi a megkülönböztető jelleget, és kizárólag olyan alakot képvisel, amely egy műszaki eredmény megvalósításához kell. Ugyanezt az elővizsgáló is megállapította, egyetlen kivétellel, vagyis, hogy a védjegy nélkülözi a benne rejlő megkülönböztető képességet minden áruval kapcsolatban, kivéve a kekszeket és a cukrászsüteményeket. A Nestlé és a Cadbury is fellebbezett, ez utóbbi azért, hogy a védjegy lényegileg nem bír megkülönböztető képességgel kekszekre és cukrászsüteményekre sem. A Nestlé fellebbezésével kapcsolatban a Felsőbíróság (High Court, HC) képviseletében Arnold bíró kijelentette, hogy ezen a területen

¹²¹⁵ Vö. John MENDENHALL: *British Trademarks of 1920s & 1930s*. Angus & Robertson. London.1989.

¹²¹⁶ VIDA Sándor: Védjegy és kartelljog az USA-ban, NSZK-ban és az Európai Közösségben. *Külgazdaság*. (35. évfolyam, 1-12. szám) 1991/10. szám. 1991. 155. p

¹²¹⁷ VIDA 1991. 155. p

¹²¹⁸ John HARTMAN: *The history of the illustrated book. The western tradition*. Thames and Hudson Ltd. London. 1981. 152. p

¹²¹⁹ VIDA 2006. 262. p

¹²²⁰ V. ö. Christopher MORCOM-Ashley ROUGHTON-Thomas ST QUINTIN: *The Modern Law of Trade Marks*. Lexisnexis UK. London. 2016.

korábban már kérdéseket intéztek az Európai Unió Bíróságához, azonban az ügyekben vagy megállapodtak, vagy pedig visszavonták azokat az Európai Unió Bíróságának döntése előtt, így a törvény tisztázatlan maradt. Arnold bíró a következő kérdéseket intézte az Európai Unió Bíróságához. „1. Annak érdekében, hogy meg lehessen állapítani, vajon egy védjegy a használat folytán megkülönböztető képességre tett-e szert a 2008/95/EC irányelv 3 (3) cikke értelmében, elég-e, ha a bejelentő a lajstromozáskor azt bizonyítja, hogy a bejelentés időpontjában az érdekelt személyek jelentős része felismerte a védjegyet, és azt a bejelentő áruival társította. Arnold bíró véleménye szerint erre a kérdésre az a helyes válasz, hogy a bejelentőnek bizonyítania kell, hogy az érdekelt személyek jelentős része (szemben egyéb védjegyekkel), az áruk eredetét illetően a védjegyre támaszkodik. 2. Az irányelv 3 (1)(e)(ii) cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy az kizárja az olyan alakok lajstromozását, amelyek szükségesek egy műszaki eredmény eléréséhez arra a módra tekintettel, amellyel az árukat gyártják, szemben azzal a móddal, ahogyan az áruk működnek? Arnold bíró véleménye szerint ezt a kérdést igenlően kell megválaszolni. Ha a CJEU követi Arnold bíró véleményét, akkor valószínűtlennek tűnik, hogy a Nestlé KitKat alakját lajstromozni fogják védjegyként az Egyesült Királyságban.¹²²¹ A Nestlének azonban van egy közösségi védjegylajstromozása ugyanerre az alakra, és már eredményesen folytatott egy harcot a Cadbury által e védjegy ellen benyújtott érvénytelenítési kísérlettel szemben. Ennek megfelelően, az Egyesült Királyságbeli védjegybejelentés sorsától függetlenül, a Nestlének továbbra is lesz oltalma az Egyesült Királyságban KitKat alakra vonatkozó védjegyére közösségi védjegyének lajstromozása folytán.”¹²²²

Napjainkban a védjegyek nagyon értékesek lehetnek tulajdonosaik számára szerte a világon. Az Egyesült Királyságban is nagy jelentőséggel bírnak e lajstromoztatott megjelölések.¹²²³ A sikeres védjegy segíthet abban, hogy a vállalat olyan erős és népszerű franchise-t vagy márkát építsen ki, amely számos gazdasági előnyt jelent utána az adott cég számára.¹²²⁴ A védjegy használatát másnak is engedélyezheti, értékesítheti, hasznosthatja magát a megjelölést, vagy maga is használhatja.¹²²⁵

f.) Franciaország védjegyjogi rendelkezései

¹²²¹ PALÁGYI 2014.

¹²²² V. ö. Paul LANGE: *International Trade Mark and Signs Protection. A Handbook*. Bloomsbury Publishing PLC. Oxford. 2010.

¹²²³ Dorothy COHEN: Trademark strategy revisited. In: *Journal of Marketing*, Vol. 55. No. 3. American Marketing Association. 1991. 46. p

¹²²⁴ COHEN 1991. 46. p

¹²²⁵ COHEN 1991. 46. p

Franciaországban a védjegyjog története a Nyugat-Európában elterjedt gyakorlathoz igazodott, tehát ezen a területen is az uralkodók privilégiumokat adtak ki a nyomdászok részére a könyvek sokszorosítására. Az első privilégiumot 1498-ban kapta meg egy Trechsel nevezetű nyomdász, aki ezt az előjogot az arab tudós, Avicenna „Kánon” című orvosi könyvéhez fűződő kommentár korlátlan nyomtatására kapta.¹²²⁶ Ezt követően II. Henrik francia államfő bocsátott ki privilégiumot 1551-ben zeneművek kiadására Guillaume Morlaye lantjátékos részére.¹²²⁷ E privilégiumokat általában a kiadók, nyomdászok kapták, maga a szerző ritkán lett ilyen jellegű kiváltság jogosultja, mivel inkább a kiadók viselték a különböző művek kiadásával kapcsolatos költségeket.¹²²⁸ 1610-től kezdődően a kiadott privilégiumokat lajstromba kellett venni, amely nyilvántartás már tartalmazta a szerző nevét is, viszont a XVIII. században már a szerzők saját jogukon is szerezhettek előjogokat, amely saját munkájukon fennálló jogosultságra vonatkozott.¹²²⁹ Rendkívül nagy szerepe volt Franciaországban a bírói jogfejlesztésnek is, 1568-ban nagy jelentőségű döntés született a Muret-per¹²³⁰ során, Marion érvelésének hatására. Párizsban egy nyomdász privilégiumot kapott Seneca műveinek többszörözésére, viszont két másik nyomdász megtámadta ezt a privilégiumot. A sokszorosított Seneca kiadás a Muret által glosszált variáció volt, Muret azonban a privilégium kiadása előtt meghalt, az eredeti mű pedig Rómában került kiadásra, amely alapján Marion úgy érvelt, hogy a mű közkinccsé vált és azt bárki szabadon nyomtathatja, hiszen az alkotó saját maga döntheti el, hogy először hogyan szeretné munkáját kinyomtatni: „egy könyv szerzője annak teljes ura és mint olyan, szabadon rendelkezik vele.”¹²³¹ Marion ezzel elsőként ismerte el az irodalmi művek feletti tulajdonjogot, és ennek kiemelte a rendelkezés részjogosultságát, amely a szerzőt illeti.

1725-ben a Héricourt-per¹²³² a párizsi és a vidéki nyomdászok között zajlott, amelynek során a párizsiak érdekeit védve Louis d’Héricourt elmondta, hogy egy kézirat jogilag dolognak minősíthető, amely annak alkotójához tartozik, aki e mű tulajdonosa illetve ebből kifolyólag

¹²²⁶ PFISTER Laurent: *L’auteur, propriétaire de son oeuvre. La formation du droit d’auteur du XVIe siècle r la loi de 1957*. Strasbourg. 1999. 207. p

¹²²⁷ LATOURNERIE Anne: *Petite histoire des batailles du droit d’auteur*. Multitudes. 2001. 39. p

¹²²⁸ BERTRAND André R.: Histoire, évolution et nature du droit d’auteur. In: *Dalloz Droit d’auteur*. Chapitre 101. Éditions Dalloz. 101. 13. bekezdés.

¹²²⁹ LATOURNERIE 2001. 39. p

¹²³⁰ Simon Marion’s plea on privileges (1586), Primary Sources on Copyright (1400-1900), eds L. Bently & M. Kretschmer.

¹²³¹ LATOURNERIE 2001. 40. p: „L’auteur d’un livre en est du tout maitre et comme tel peut en disposer librement.”

¹²³² Louis d’Héricourt’s memorandum, Paris (1725-1726), Primary Sources on Copyright (1450-1900), eds L. Bently & M. Kretschmer.

az alkotás egyetlen ura.¹²³³ E locke-i felfogáson¹²³⁴ alapuló eszmefuttatásnak a folyománya a privilégiumok által bevezetett rendszer megkérdőjelezhetősége.¹²³⁵

A francia felvilágosodás leghíresebb alakja, Denis Diderot a Héricourt-per hatására írta meg „Levél a könyvkereskedelemről” című munkáját, amely szintén jelentős locke-i hatást tükröz.¹²³⁶

Jelentős hatással bírt a francia szerzői és védjegy jog fejlődésére a La Fontaine meséinek nyomtatásának tárgyában született döntés is, amelynek értelmében a Királyi Tanács 1761-ben, úgy döntött, hogy a nyomdának adott privilégium lejártá után az öröklési jog szabályai alapján a művek a szerző lemenőit illetik.¹²³⁷

1777-ben a Királyi Tanács elrendelte, hogy senki sem nyomtathat ki könyvet privilégium nélkül. Ha azt maga a szerző kapta meg, akkor halála esetére örökösei szerzik meg. A nyomdáknak és kiadóknak adott privilégiumok 10 évre¹²³⁸ vagy a szerző élete végéig szóltak, és kizárólagos jogosultságot biztosítottak a kiadásra és az értékesítésre.

A francia jogászok a XX. századtól kezdődően igyekeztek hangsúlyozni a személyhez fűződő jogok fontosságát a tulajdoni koncepció mellett.¹²³⁹ Franciaországban a szellemi tulajdon jog felismeréséhez és az alkotók védelmének kialakulásához nagyban hozzájárult a francia költő és drámaíró, Philippe Quinault, aki elsőként vetette fel, hogy a szerzők is részesüljenek a színpadi előadások bevételeiből. Ez után egy másik író, Pierre-Augustin Caron de Beaumarchais javaslatára a Királyi Tanács 1780-ban két rendeletet adott ki, amelyek megnövelték a pénzbeli juttatás összegét, valamint meghatározott számú ingyen belépőjegyet biztosított az előadásokra.¹²⁴⁰ 1784-ben kaptak némi oltalmat a Királyi Zeneakadémia szerzői, viszont a többi zenemű csupán az irodalmi művekhez hasonló védelemben részesült.¹²⁴¹ 1789-ben eltörlésre kerültek a privilégiumok.¹²⁴² 1791-ben a színdarabokra¹²⁴³ vonatkozó törvény,

¹²³³ LATOURNERIE 2001. 41. p

¹²³⁴ JAKAB 2012. 88-93. p

¹²³⁵ V. ö. RIDEAU Frédéric: Commentary on Louis d'Héricourt's memorandum (1725). In: *Primary Sources on Copyright (1400-1900)*, eds L. Bently & M. Kretschmer. 2010.

¹²³⁶ V. ö. RIDEAU Frédéric: Commentary on Diderot's Letter on the book trade (1763). In: *Primary Sources on Copyright (1400-1900)*, eds L. Bently & M. Kretschmer. 2008.

¹²³⁷ BERTRAND 101. 13. bekezdés

¹²³⁸ Amely időtartam megegyezik hatályos jogunkban lévő 10 éves oltalmi idővel.

¹²³⁹ PFISTER Laurent: Author and work in the French Print Privileges System. In: *Privilege and Property Essays on the history of Copyright*. Open Book Publishers. 2010. 116. p

¹²⁴⁰ BERTRAND 101. 14. bekezdés

¹²⁴¹ BERTRAND 101. 15. bekezdés

¹²⁴² 1789. augusztus 4-i dekrétum

¹²⁴³ Loi des 13-19 janvier 1791 relative aux théâtres et au droit de représentation et d'exécution des oeuvres dramatiques et musicales.

1793-ban a szerzői jogra¹²⁴⁴ vonatkozó átfogó szabályozás született meg, majd csak 1857-ben látott napvilágot az első francia védjegy törvény.¹²⁴⁵ Az 1791-es törvény újítása, hogy rendelkezett a nyilvános előadás jogáról, vagyis 3. cikke értelmében élő szerző műveit Franciország területén a szerző kifejezett és írásbeli hozzájárulása nélkül nem lehet előadni nyilvános színházakban. Viszont az 1793 előtt készült műveket szabadon elő lehetett adni. Le Chapelier a következőképp fogalmazott a szellemi tulajdonnal kapcsolatban e törvény megszüvegezésekor: „a legszentebb, a leghitelesebb, a legmegtámadhatatlanabb, és ha fogalmazhatok így, a legszemélyesebb minden tulajdon közül az író gondolatainak gyümölcseként létrejött mű; ez egy a többi tulajdontól eltérő fajtájú tulajdon.”¹²⁴⁶

Az 1793-as törvény az irodalmi és művészi alkotások felett fennálló tulajdon egészére vonatkozott. E törvény megalkotója Chénier volt, azonban visszavonulása miatt már Lakanal terjesztette elő a javaslatot a Nemzetgyűlésen, ahol Le Chapelier-rel szemben inkább egyfajta „köztulajdonként” fogta fel a szerzői alkotásokat, amelyek létrehozója a társadalom szellemi fejlődésének a mozgatórugója.¹²⁴⁷ E törvény 1. cikke elrendeli, hogy bármely műfajban alkotó író, zeneszerző, festő és grafikus egész életükben kizárólagos jogot kapnak műveik értékesítésére, terjesztésére vagy akár a mű feletti tulajdonjog átruházására. Vagyis egy grafikus által készített ábra is védelemben részesült a jogosulatlan behatások ellen.

A francia szellemi alkotások jogának XIX. századi fejlődését két jelentős kérdés határozta meg: milyen a szellemi alkotások jogának a természete? A tulajdonjog egyik fajtájának minősül a szellemi tulajdon? Jelentős kérdés volt továbbá, hogy szükséges-e időbeli korlátot szabni e gondolati jellegű jogosultságok fennállásának?

A francia Code Civil megállapította a tulajdon korlátatlanságát, visszatérve ez által a klasszikus római jogi alapokhoz. A megjelenő új jelenségekre, mint a szellemi tulajdon, szerzői jogosultságok, értékpapír formájában megtestesülő jogosultságok és egyéb gondolati jellegű jogok kialakulására e tulajdon-fogalom kitágítása révén reflektál.¹²⁴⁸ E klasszikus római tulajdon mindenkivel szemben fennálló *vindicatio*s védelmének mintájára jöttek létre e speciális tulajdoni formák, mint a szellemi tulajdon (*propriété intellectuelle*), az ipari tulajdon (*propriété industrielle*) valamint a kereskedelmi tulajdon (*propriété commerciale*).¹²⁴⁹

¹²⁴⁴ Loi du 19 juillet 1793, relative á la propriété littéraire et artistique.

¹²⁴⁵ P. MATHÉLY: *Le droit français des signes distinctifs*. Párizs 1984. 255. p

¹²⁴⁶ Le Chapelier's report. Paris. 1791. 16. p

¹²⁴⁷ LATOURNERIE 2001. 45. p

¹²⁴⁸ FÖLDI-HAMZA 2016. 373. p

¹²⁴⁹ FÖLDI-HAMZA 2016. 373. p

Le Chapelier a legszemélyesebb tulajdoni formának tekintette a szellemi tulajdont, hiszen abban maga az adott személy alkotói tevékenysége jutott kifejezésre, személyiségének egy darabja.

Ekkor még nem esett az összes képzőművészeti ágban létrehozott szellemi alkotás az 1793-as törvény védelme alá, ugyanis a szobrászati alkotások teljesen kimaradtak. A személyhez fűződő jogok létrejöttéhez nagyban hozzájárult Kant XIX. századi elméleteinek francia területen való elterjedése, amely szerint „a szellemi alkotás nem áru, jogi értelemben véve nem dolog és így nem is idegeníthető el.”¹²⁵⁰

Ma már Franciaországban a védjegy jog az ipari tulajdon szerves része. A szellemi tulajdonra vonatkozó törvény rendelkezik a védjegyekről. L. 711-1. cikke kimondja, hogy:

„La marque de fabrique, de commerce ou de service est un signe susceptible de représentation graphique servant à distinguer les produits ou services d'une personne physique ou morale.

Peuvent notamment constituer un tel signe :

- a) Les dénominations sous toutes les formes telles que : mots, assemblages de mots, noms patronymiques et géographiques, pseudonymes, lettres, chiffres, sigles ;
- b) Les signes sonores tels que : sons, phrases musicales ;
- c) Les signes figuratifs tels que : dessins, étiquettes, cachets, lisières, reliefs, hologrammes, logos, images de synthèse ; les formes, notamment celles du produit ou de son conditionnement ou celles caractérisant un service; les dispositions, combinaisons ou nuances de couleurs.”¹²⁵¹

Vagyis ez alapján: A védjegy vagy a szolgáltatási védjegy olyan grafikai ábrázolásra alkalmas megjelölés, amely a természetes vagy jogi személyek áruinak vagy szolgáltatásainak megkülönböztetésére szolgál.

Különösen ilyen megjelölésnek minősülnek:

- a) valamennyi formában használt névmegjelölés, például: szavak, szóösszetételek, patroním és földrajzi nevek, álnevek, betűk, számok, betűszavak;
- b) hangjelek, mint például: hangok, zenei kifejezések;
- c) ábrás megjelölések, mint például: rajzok, címkék, pecsétetek, szegélyek, domborművek, hologramok, logók, számítógépes grafikák; formanyomtatványok, különösen a termék vagy csomagolás, vagy a szolgáltatás jellemzői; kombinációk vagy színárnyalatok.¹²⁵²

Tehát a védjegyek itt is ugyanazt a célt szolgálják, mint a többi európai országban. E cél pedig az áruk és a szolgáltatások megkülönböztetése esődlegesen itt is. A többi európai

¹²⁵⁰ JAKAB 2012. 98. p

¹²⁵¹ Code de la propriété intellectuelle-Article L. 711-1.

¹²⁵² Szellemi tulajdonjogok szabályzata-L. 711-1. Cikk.

védjegy törvényhez hasonlóan a francia védjegy törvény is felsorolja, hogy különösen mi lehet védjegy.

Befejezés

A végjegyek legfontosabb jogi értelemben vett szabályozására a XIX. század végén került sor, aminek köszönhetően létrejött a kereskedelmi jognak, illetve ezt követően az iparjogvédelemnek egy speciális ágazata, a védjegyjog.¹²⁵³ E jogág magában foglalja a végjegyekre vonatkozó anyagi jogi szabályokat, a védjegyoltalom engedélyezésének eljárási rendelkezéseit, a már korábban említett nemzetközi védjegyekkel kapcsolatos nemzetközi jogi szabályokat a külföldi védjegyoltalom megszerzésével összefüggésben illetve az Európai Unió által kiadott egyéb rendelkezéseket, amelyek kötelezően végrehajtandóak az unióban részes tagállamokban.¹²⁵⁴

Emellett a védjegyek napjainkban is használatos és alkalmazandó formájukat a XIX. század végére nyerték el, amelyben rendkívül jelentős szerepe volt a kereskedelem fejlődésének és az egész világon végbemenő iparosításnak.¹²⁵⁵

E doktori disszertáció a szellemi alkotások kialakulásának, a szellemi tulajdon elismerésének vizsgálatára vállalkozott, amely egy sokáig tartó jogfejlődés folyamatát elemzi. Az ember által létrehozott dolgokon fennálló szellemi tulajdonjog rendkívül speciális, hiszen egy kézzel nem megfogható, gondolati jellegű kizárólagos jogosultság. A vizsgálódást természetesen az ókorban, mégpedig az ókori Rómában, a fejlett római jog bölcsőjében kezdem. Ekkor már voltak ugyan szellemi produktumok, azonban az ezekkel kapcsolatos viszonyokat még nem szabályozták, jogilag irrelevánsnak tartották. Mégis már bizonyos esetekben, például a festmények esetében a főszabálytól eltérő, speciális szabályokat alkalmaztak a jogtudósok, értékelve a szellemi termék jelentőségét. Ezt követően a szellemi alkotások védelméhez nagy mértékben hozzájáruló könyvnyomtatás megjelenését vizsgálom. A könyvek megjelenésével, valamint azok korlátlan terjesztésével a könyv tömegáruvá vált, amellyel párhuzamosan az ember természetéből és furfangosságából adódóan számos visszaélésre is lehetőség nyílt. Létrejöttek a kalózkiaadók, valamint megkezdődött a könyvek jogosulatlan után gyártása. Ekkor még egyáltalán nem tartották tiszteletben az alkotók jogait.

A hűbéri társadalmakban viszont kialakultak bizonyos privilégiumok, vagyis előjogok, jogosultságok, amelyek monopolhelyzetet hoztak létre, biztosítva a szellemi alkotások létrehozóinak, valamint a kiadóknak a védelmét.

¹²⁵³ TATTAY 1995. 10. p

¹²⁵⁴ Vö. LANGE 2010.

¹²⁵⁵ TATTAY 1994. 352. p

A források vizsgálata során arra a megállapításra jutottam, hogy a védjegyeknek többféle előzménye is volt. Többek között a könyvnyomtatásnak köszönhetően megjelenő nyomdákkal kapcsolatos privilégiumok és a könyvnyomtatás során használt nyomdászjegyek képezik a napjainkban használatos védjegyek jogi előzményeit. Emellett szintén előzményeit képezik a védjegyeknek az emberek vagy más személyek által alkalmazott különféle megjelölések is. Ábrákat, megjelöléseket és különböző jelképeket persze mindig is alkalmaztak az emberek az idők kezdete óta napjainkig, amit rendkívül jól szemléltetnek az ókori amphorákon és téglákon talált pecsétek is. Továbbá egyfajta elődnek tekinthetőek a középkorban alkalmazott céhjelzések is.

Napjainkban már a különböző formájú és fajtájú valamint eltérő funkcióval rendelkező védjegy már egyre inkább valamilyen gazdasági jellegű tevékenység során vállalkozói jó hírnév, vagy valamilyen piaci előny megszerzése érdekében kerül alkalmazásra mind természetes, mind jogi személyek, vagy akár jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok által. Továbbá ezek mellett rendkívül érdekes számomra magának a szellemi tulajdonnak, mint fogalomnak a kialakulása, és az ezekkel kapcsolatos szabályok létrejötte.

Összegzésül megállapítható, hogy a szellemi alkotások jogának, illetve az azon belül elhelyezkedő védjegyjognak, továbbá a szellemi termékek (és ezen belül a védjegyek) védelmének kialakulása egy nagyon hosszú folyamat eredménye. Hiszen először fel kellett ismerni, hogy tulajdonjog szellemi termékeken is fennállhat és emellett fontos volt deklarálni a szellemi termékekre vonatkozó fogalmakat, jogintézményeket egyaránt. Szeretném a folyamatot kutatni, megvizsgálni, esetleg új következtetéseket levonni ezzel kapcsolatban.

Ezen felül nagyon érdekes számomra a szellemi alkotások jogán belül egyre inkább önállósodó védjegyjog létrejöttének folyamata, valamint a védjegyek egyre erősödő szerepe az egyes személyek mindennapi és gazdasági életében. Illetve természetesen az ezekkel kapcsolatos jogvédelem, jogi eszközök megléte vagy éppen hiánya is rendkívül érdekesítő.

Országról országra tekintve, egyre differenciáltabb a kép a jogvédelmet illetően, hiszen van olyan ország, ahol az iparjogvédelemre, van ahol a márka minőségvédelemre, és van ahol inkább a szerzői jogok kizárólagos védelmére koncentrálnak.

Felhasznált irodalom

Szakirodalmi források

1. J. N. ADAMS: 'Romanitas' and the Latin Language. In: *The Classical Quarterly. New Series. Vol. 53. No. 1.* Cambridge University Press on behalf of The Classical Association. 2003. 184-205. p
2. Cristoph ANN: Termékhamisítás és iparjogvédelem. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle.* CXIV. évf. 6. szám. 2009.
3. Christoph ANN: Aktuelle Probleme und Entwicklung der Markenpiraterie (Védjegykalózkodás) című előadása. Budapest. Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala. 2016.
4. ANTAL-POMÁZI Krisztina: Vállalati érdek a versenyszabályozásban. In: *Verseny és szabályozás.* MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet. Budapest. 2016.
5. Robert G. ATHEARN: *The american heritage new illustrated history of the United States. Volume 6. The Frontier.* Dell Publishing Co. New York. 1963.
6. BACHER Gusztáv: A Védjegyoltalomból eredő jogok és kötelezettségek. In: *A védjegytorvény magyarázata.* HVG Orac Lap- és Könyvkiadó. Budapest. 2014. 31-499. p
7. BAKOS Gábor: A márka és a védjegy jelentősége. In: *Külkereskedelem XI. évf. 8. szám.* 1967. 241-243. p.
8. BALÁS Gábor: *Az adórendszer hatása a vállalkozás szabadságára-Egy lepapírozott adórendszer költségei.* In: Szalai Ákos-Szepesi Balázs (szerk) (2009) *Kapitalista tapasztalatok 2008.* Közjó és Kapitalizmus Intézet társszerző: Vékony András Benjámin.
9. BALOGH Elemér: *A modern büntetőjog és a polgári átalakulás kapcsolata.* Pólay Elemér Alapítvány. Szeged. 2005.
10. Walter BAPPERT: *Wege zum Urheberrecht.* Klostermann. Frankfurt am Main. 1962.
11. BARNA Attila-HORVÁTH Attila-MÁTHÉ Gábor-TÓTH Zoltán József: *Magyar Állam- és Jogtörténet.* Nemzeti Közszerzői Egyetem. Budapest. 2014.
12. BÁNYÁSZ Jenő: *Az áruvédjegy és mintaoltalmi jog kézikönyve.* Franke Pál kiadásában, Budapest. 1910.
13. BÁNYÁSZ Jenő: *A védjegytorvény módosítása.* (http://mt.daportal.extra.hu/ADATTAR/cikktar/b_cikk/banyasz_jeno_a_vedjegytorveny_modositasa_2.pdf)
14. BÁNYÁSZ Jenő: A tisztességtelen verseny ellen való védekezésről. In: *Szabadalmi Közlöny* 8. szám. 1911. 1-2. p
15. BAUER András-BERÁCS József: *Marketing.* a Budapesti Közgazdasági Egyetem Kiadója. Budapest. 1998.
16. BECHER Vilmos: *A szellemi tulajdon jogi védelme és a Ptk. PJK.* 2000/3. 23-32. p
17. BECK Salamon: *Magyar védjegyjog.* Budapest. 1934.
18. Giannantonio BENACCHIO: *Az Európai Közösség magánjoga.* Osiris Kiadó. Budapest. 2003. Fordította: Földi András és Csizmazia Norbert.
19. BENEDEK Ferenc: *Római magánjog. Dologi és kötelmi jog.* 2. kiadás. Pécs. JPTE-ÁJK. 1995.
20. BENEDEK Ferenc-PÓKECZ-KOVÁCS Attila: *Római magánjog.* Dialóg Campus Kiadó, 2013.
21. BERTRAND André R.: Histoire, évolution et nature du droit d'auteur. In: *Dalloz Droit d'auteur.* Chapitre 101. Éditions Dalloz.
22. BESSENYŐ András: *Római magánjog II. A római magánjog az európai jogi gondolkodás történetében.* Dialóg Campus Kiadó. Budapest-Pécs. 1999.
23. LIONEL BENTLY-JANE C. GINSBURG-JENNIFER DAVIS: *Trade Marks and Brands. An Interdisciplinary Critique.* Cambridge University Press. Cambridge. United Kingdom. 2011.
24. Peter BIRKS: *English Private Law.* University Press. Oxford. 2000.
25. William BLACKSTONE: *Commentaries on the Laws of England.* II. kötet. 1765.
26. Timothy W. BLAKELY: Beyond the International Harmonization of Trademark Law: The

- Community Trade Mark as a Model of Unitary Transnational Trademark Protection. In: *University of Pennsylvania Law Review*. Vol. 149. No. 1. The University of Pennsylvania Law Review. 2000. 309-354. p
27. BLUTMAN László: *Az Európai Unió joga a gyakorlatban*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. 2014.
28. BLUTMAN László: Nemzetközi szerződések 'kihirdetése'. Fogalmi zavar a közjogban. In: *Iustum Aequum Salutare* IX. 2013. 185.-203. p
29. BLUTMAN László: Az Alapjogi Charta és az uniós jog határai. In: *Ünnepi kötet Dr. Czucz Ottó egyetemi tanár 70. születésnapjára*. Szeged. 2016. 103-109. p
30. BOGNÁR Istvánné: A „márka” és a „védjegy” fogalma. In: *Külkereskedelem* XI. évf., 1967/8. szám. 239-240. p
31. BOGNÁR Istvánné: A védjegy és ipari minta oltalom 75 éve. In: *A magyar iparjogvédelem 75 éve* (szerk.: Himer Zoltán, dr. Szilvássy Zoltán). Budapest. 1970.
32. Robert G. BONE: Enforcement Costs and Trademark Puzzles. In: *Virginia Law Review*, Vol. 90. No. 8. Virginia Law Review. 2004. 2099-2185. p
33. BÓNIS György: A magyar büntető törvénykönyv első javaslata 1712-ben (Az Angyal szeminárium kiadványai 26. Budapest, 1934.
34. Alan BOWMAN-Andrew WILSON: Quantifying the Roman Economy: Integration, Growth, Decline? In: *Quantifying the Roman Economy: Methods and Problems*. Oxford University Press. 2009. 3-84. p
35. BOYTHA György: *A szellemi alkotások joga és az új Ptk*. HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó, Budapest. 2012.
36. BOYTHA Györgyné: *Versenyjog*. Szent István Társulat. Budapest. 2007.
37. E. Sanford BRANSCOMB: Trademarks: Caveat Scriptor. In: *Technical Communication Vol. 40*. Society for Technical Communication. 1993. 97-99. p
38. P. BRESTYÁNSZKY Ilona: *A kerámia és a porcelán története*. Gondolat. Budapest, 1966.
39. BRÓSZ Róbert-PÓLAY Elemér: *Római jog*. Budapest. 1974.
40. Martin T. BUINICKI: *Negotiating copyright, Authorship and the discourse of literary, Property rights in nineteenth – century*. America, Routledge series. New York. 2006.
41. B.C. BURNHAM-L. J. F. KEPPIE-A. S. Esmonde CLEARY-M. W. C. HASSALL-R. S. O. TOMLIN: Roman Britain in 1993. In: *Britannia*. Vol. 25. Society for the Promotion of Roman Studies. 1994. 245-291. p+293-314. p
42. B.C. BURNHAM-L. J. F. KEPPIE-A. S. Esmonde CLEARY-M. W. C. HASSALL-R. S. O. TOMLIN: Roman Britain in 1995. In: *Britannia*. Vol. 27. Society for the Promotion of Roman Studies. 1996. 389-457. p
43. Professor Jane C GINSBURG: *Trademark and Unfair Competition Law: Cases and Materials*. Carolina Academic Press. Portsmouth, NH. USA. 2017.
44. Irene CALBOLI-Edward LEE: *Trademark Protection and Territoriality Challenges in a Global Economy*. Edward Elgar Publishing Ltd. 2014.
45. M.H. CALLENDER: *Roman Amphorae*. 1965.
46. Rudolf CALLMANN: Industrial Property and Trade Regulation in the European Common Market. In: *Virginia Law Review*. Vol. 49. No. 3. Virginia Law Review. 1963. 462-477. p
47. James W. P. CAMPBELL-Will PRYCE: *A téglá világtörténelme*. Kossuth Kiadó. Budapest. 2004. Fordította: Béresi Csilla.
48. Barbara BAER CAPITMAN: American Trademark Designs. In: *A survey with 732 marks, logos, and corporate-identity symbols*. Dover-Publications. New York. 1976.
49. Stephen L. CARTER: The Trouble with Trademark. In: *The Yale Law Journal*. Vol. 99. No. 4. The Yale Law Journal Company Inc. 1990. 759-800. p
50. Chauncey P. CARTER: The International Trademark. In: *Scientific American*. Vol. 122. No. 21. 1920. 568. p

51. Ramón CASAS VALLÉS: *La ley de propiedad intelectual en España. Incidencia tecnológica en la utilización y explotación de las obras*. Lerko Print S. A. Madrid. 2007.
52. Juan José CASELLES FORNÉS: *Derecho de marcas y proceso penal*. 2017.
53. Dorothy COHEN: Trademark strategy. In: *Journal of Marketing*. Vol. 50. No. 1. American Marketing Association. 1986. 61-74. p
54. Dorothy COHEN: Trademark strategy revisited. In: *Journal of Marketing*, Vol. 55. No. 3. American Marketing Association. 1991. 46-49. p
55. R. G. COLLINGWOOD-R. P. WRIGHT: *The roman inscriptions of Britain*. Volume II. Instrumentum domesticum. Fascicule 6. Dipinti and Graffiti on Amphorae, Dipinti and Graffiti on Montaria, Inscriptions in white barbotine, Dipinti on Coarse Poetry, Samian barbotine or moulded inscriptions. (RIB 2492-2500) Alan Sutton Publishing. 1994. RIB I 2492: *Amphorae: Painted Inscriptions*.
56. CSÁSZÁR Mátyás: Az irányelvek közvetlen hatálya. In: *Acta Universitatis Szegediensis: Acta iuridica et politica*. József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Tudományos Bizottsága. Szeged. 1998. 1-14. p
57. CSÉCSY György: A magyar védjegyjog kialakulása és fejlődésének főbb állomásai. In: *Publicationes Universitatis Miskolciensis. Sectio Juridica et Politica*. IX. évf. 1994. 5-24. p
58. CSÉCSY György: *A szellemi alkotások joga*. Novotni Kiadó. Miskolc. 2002.
59. CSÉCSY György: A magyar védjegyjog helyzete a „negatív tendenciák korszaka” (1949-1969) idején. In: *Tanulmányok a 65 éves Lenkovics Barnabás tiszteletére*. Eötvös József Könyv-és Lapkiadó Bt. 2015. Budapest–Győr 13-23. p
60. CSIZMADIA Andor-KOVÁCS Kálmán-ASZTALOS László: *Magyar állam- és jogtörténet*. Budapest. 1981.
61. Tobias COHEN JEHORAM-Constant VAN NISPEN-Tony HUYDECOPER: *European Trademark Law. Community Trademark Law and Harmonized National Trademark Law*. Kluwer Law International. Zuidpooslingel. 2010.
62. J. CONDAMIN, F. FORMENTI, M.O. METAIS, M. MICHEL and P. BLOND, *Archaeometry* xviii (1976), 195-201; E. RODRIGUEZ-ALMEIDA, *Los Tituli Picti de las anforas olearias de la Betica* (1989); B. Liou, and J. M. GASSEND, *Archaeonautica* x (1991), 157-269. p
63. Siegrun D KANE: *Trademark Law: A Practitioner's Guide*. Practising Law Institute. 2004.
64. Tim DARVILL-Alan MCWHIRR: Brick and Tile Production in Roman Britain: Models of Economic Organisation. In: *World Archaeology*. Vol. 15. No. 3. Ceramics. 1984. 239-261. p
65. Alexander DEICHSEL: *Markensoziologie*. Deutscher Fachverlang GmbH. Frankfurt am Main. 2004.
66. DELI Gergely: *A jó erkölcsről*. Medium Kiadó. Budapest. 2013.
67. DELI Gergely: *Salus rei publicae. A helyes döntés kritériumai a római magánjogban*. Gondolat Kiadó. Budapest. 2014.
68. DELI Gergely: A magánjog stílusáról. In: *Tanulmányok a 65 éves Lenkovics Barnabás tiszteletére*. Eötvös József Könyv és Lapkiadó Bt. Budapest. 2015. 45-57. p
69. Robert C. DENICOLA: Some Thoughts on the Dynamics of Federal Trademark Legislation and the Trademark Dilution Act of 1995. In: *Law and Contemporary Problems*. Vol. 59. No. 2. *The Lanham Act after Fifty Years*. Duke University School of Law. 1996. 75-92. p
70. Paloma DÍAZ SOLOAGA: *Comunicación y gestión de marcas de moda*. 2014.
71. Walter DILLENZ: Warum Österreich-Ungarn nie der Berner Übereinkunft beitrat. In: Elmar WADLE: *Historische studien zum urheberrecht in Europa. Entwicklungslinien und Grundfragen*. Duncker & Humblot. Berlin. 1993. 167-191. p
72. ECKHART Ferenc: *A szentkorona-eszme története*. Magyar Tudományos Akadémia Kiadása. Budapest. 1941.
73. James K. ECKMANN: Antitrust Problems in Trademark Franchising. In: *Stanford Law Review*. Vol. 17. No. 5. Stanford Law Review. 1965. 926-941. p

74. EMBER Alex: A versenytilalmi megállapodás. *Debreceni Jogi Műhely*. 2015. 3-4. p
75. EÖRSI Gyula: *Összehasonlító polgári jog*. Budapest. 1975.
76. FAZEKAS Judit: *Fogyasztóvédelmi jog*. Novotni Kiadó. Miskolc. 2003.
77. Peter E. FÄBLER: Streitobjekt „Warenzeichen”. Deutsch-deutscher Wettbewerb um Tradition, Vertrauen und Legitimation. In: *Vierteljahrschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte*. 93. Bd. H. 3. Franz Steiner Verlag. 2006. 283-303. p
78. John FEATHER: *A history of British publishing*. Second edition. Routledge. New York. 2006.
79. Lucien FEBVRE–Henri-Jean MARTIN: *A könyv születése*. Osiris Kiadó. Budapest. 2005.
80. Stephen FISHMAN: *Trademark: Legal Care for Your Business & Product Name*. NOLO. 2016.
81. S. S. FRERE: *Britannia*. 1987. ch. 10.; M. MILLETT: *The Romanization of Britain* 199. p. 157-164. p
82. S. S. FRERE-M. W. C. HASSALL-R. S. O. TOMLIN: Roman Britain in 1982. In: *Britannia. Vol. 14*. Society for the Promotion of Roman Studies. 1983. 279-356. p
83. S. S. FRERE-M. W. C. HASSALL-R. S. O. TOMLIN: Roman Britain in 1983. In: *Britannia. Vol. 15*. Society for the Promotion of Roman Studies. 1984. 265-356. p
84. S. S. FRERE-M. W. C. HASSALL-R. S. O. TOMLIN: Roman Britain in 1984. In: *Britannia. Vol. 16*. Society for the Promotion of Roman Studies. 1985. 251-332. p
85. S. S. FRERE-M. W. C. HASSALL-R. S. O. TOMLIN: Roman Britain in 1985. In: *Britannia. Vol. 17*. Society for the Promotion of Roman Studies. 1986. 363-454. p
86. S. S. FRERE-M. W. C. HASSALL-R. S. O. TOMLIN: Roman Britain in 1986. In: *Britannia. Vol. 18*. Society for the Promotion of Roman Studies. 1987. 301-377. p
87. Frédéric BARBIER: *A könyv története*. Osiris Kiadó. Budapest. 2005.
88. FÖLDI András-HAMZA Gábor: *A római jog története és intézményei*. Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó. Budapest. 2016.
89. FÖLDI András: *Kereskedelmi jogintézmények a római jogban*. Akadémiai Kiadó. Budapest. 1997.
90. FÖLDI András-KELEMEN Miklós-KISTELEKI Károly-MÁRKUS Eszter-POMOGYI László-SCHWEITZER Gábor-SIKLÓSI Iván: *Összehasonlító Jogtörténet*. Elte Eötvös Kiadó. Budapest. 2012.
91. Fritz FUNKE: *Könyvismeret*. Osiris Kiadó. Budapest. 2005.
92. Peter GARNSEY: *Thinking about property: From Antiquity to the Age of Revolution*. University of Cambridge. 2007.
93. Guodong (Gordon) GAO-Lorin M. HITT: Information Technology and Trademarks: Implications for Product Variety. In: *Management Science. Vol. 58. No. 6*. INFORMS. 2012. 1211-1226. p
94. GÁCS János: Védjegy-tükör. In: *Budapest, a városlakók folyóirata*. 34. évf. 1. szám. 2011. 2-5. p
95. GEDEON Magdolna: Az arany- és ezüstércek adásvételének szabályozása Magyarországon a XVIII. században. In: *Publicationes Universitatis Miskolciensis Sectio Juridica et Politica, Tomus XXXII*. 2014. 65-72. p
96. GELLÉN Klára: A gazdasági és társadalmi érdek konvergálása a reklámokban. In: *In medias res: Folyóirat a sajtószabadságról és a médiaszabályozásról*. 2016. 17-32. p
97. Gernot KOCHER: *Szimbólumok és jelek a jogban, Történeti ikonográfia*. Publikon Kiadó. Pécs. 2008.
98. GONDA Imre: Közösségi és tagállami védjegy az Európai Unióban. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle* CIX. évf. 2. szám. 2004.
99. GÖDÖLLE István: A jó hírű védjegy mint kizáró ok a védjegyjogban. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*. CXVIII. évf. 6. szám. 2013.. 148-169. p
100. GÖRÖG Márta: Szabályozási állandók és változók a know how/ üzleti titok védelme körében. In: *Infokommunikáció és jog*. 2014. 159-162. p

101. GÖRÖG Márta: A technológia-, tudástranszfer jogi eszközei. In: Bajmócy Zoltán–Elekes Zoltán (szerk.) 2013: *Innováció: a vállalati stratégiától a társadalmi stratégiáig*. JATEPress. Szeged. 270-281. p
102. GRAD–GYENGE Anikó: *Búcsú a szellemi alkotások jogától*. 2013.
103. GROSSCHMID Béni: *Magánjogi Előadások*. Athenaeum Irodalmi és Nyomdai R.-Társulat. Budapest. 1905.
104. GREENAWAY J.: The Neronian stamped tile from Little London, near Silchester. In: *Britannia* 12. 1981. 290-291. p
105. F. O. GREW-M. W. C. HASSALL- R. S. O. TOMLIN: Roman Britain in 1980. In: *Britannia. Vol. 12*. Society for the Promotion of Roman Studies. 1981. 313.-396. p
106. GOLDSCHMIDT Levin: *Handbuch des Handelsrechts Enke*. Stuttgart. 1875.
107. GULYÁS Pál: A könyvkiadás Magyarországon a XVI.-XVIII. században (1527-1773). In: *Magyar Könyvszemle*. 1944. 131-132. p
108. HAJNIK Imre: *A királyi könyvek a vegyes házakbeli királyok korszakában*. Magyar Tudományos Akadémia Könyvkiadó-Hivatala. Budapest. 1879.
109. HAMZA Gábor: *Az ügyleti képviselő*. Rejtjel Kiadó Kft. Budapest. 1997.
110. HAMZA Gábor-FÖLDI András: *Az európai magánjog fejlődésének főbb útjai*. Savaria University Press. Szombathely. 1998.
111. HAMZA Gábor: *Az európai magánjog fejlődése. A modern magánjogi rendszerek kialakulása a római jogi hagyományok alapján*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest. 2002.
112. HARMATHY Attila: The Hungarian Law of Credit Security in Property. In: *European Business Law Review*. 1998. 394. p
113. HARMATHY Attila: Jogpolitika - polgári jog. In: *Magyar Jog*. 2010. 705-719. p.
114. JOHN HARTMAN: *The history of the illustrated book. The western tradition*. Thames and Hudson Ltd. London. 1981.
115. Herbert HAUSMANINGER-Walter SELB: *Römisches Privatrecht*. 9. kiadás. Wien: Böhlau. 2001.
116. Leonhard HERMAN: *Die Heraldik der Wirtschaft. Geschichte, Gestaltung und Wirkung moderner Warenzeichen. Mit 680 abgebildeten Schutzmarken u. Sachregister*. 1. Aufl. Düsseldorf/Wien. Econ. 1971.
117. N. HODGSON: The British Expedition of Septimius Severus. In: *Britannia. Vol. 45*. Society for the Promotion of Roman Studies. 2014. 31-51. p
118. HOLUB József: Nyomdásztörténeti adalék a XVI. század derekáról. In: *Magyar Könyvszemle. A Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtárának Közlönye*. Kiadja a M. N. Múzeum Orsz. Széchényi Könyvtára. 1928.
119. HOMOKI-NAGY Mária: Az Osztrák Polgári Törvénykönyv és a kiegyezés. In: *Jogtörténeti Szemle*. GB Kft. Budapest. 2007. 16-24. p
120. HOMOKI-NAGY Mária: Das Allgemeine Bürgerliche Gesetzbuch in der ungarischen Rechtpraxis der Richter. In: BÉLI Gábor-DUCHONOVÁ Diana-FUNDÁRKOVÁ Anna-KAJTÁR István-PERES Zsuzsanna: *Institutions of legal history eith special regard to legal culture and history*. Bornus 2009 Ltd. Bratislava-Pécs. 2011. 137-151. p
121. HORVÁTH Attila: A szellemi alkotások jogának története, a szerzői jogi védelem kialakulása, a jogalkotás kezdetei Magyarországon. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*. 2016. 4. szám. 93-123. p
122. ILLÉS József: *A magyar czimer és a királyi czim története 1804-től kezdve*. Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia. Budapest. 1917.
123. IVÁNYI Béla: Címeres és egyéb pecsétek a keszthelyi hercegi levéltár tolnai részében. In: *Magyar Családtörténeti Szemle*. Genealogiai és heraldikai szaklap. Budapest. 1943.
124. International Trademark Registrations In: *Scientific American. Vol. 120. No. 20*. Scientific American, a division of Nature America. Inc. 1919. 504. p

125. JAKAB Éva: *Borvétel és kockázat. Jogtudomány és jogélet a Római Birodalomban, Értekezések a jogtudomány köréből*. Akadémiai Kiadó. Budapest. 2011.
126. JAKAB Éva: *Szerzők, kiadók, kalózok: A szellemi alkotások védelmének kialakulása Európában*. Akadémiai kiadó. Budapest. 2012.
127. JAKAB Éva: William Blackstone és a szellemi tulajdon gondolata a 18. századi Angliában. In: *Forum: Acta Juridica et politica*. 2012. 119-134. p
128. JAKAB Éva: *Humanizmus és jogtudomány. Brissonius szerződési formulái I*. Pólay Elemér Alapítvány. Szeged. 2013.
129. JAKAB Éva: Sale and community from the Roman World. In: Jakab Éva: *Sale and community. Documents from the Ancient World*. EUT Edizioni Università di Trieste. Trieste. 2015. 213.-229. p
130. Jonathan S. JENNINGS: Trademark Counterfeiting: An Unpunished Crime. In: *The Journal of Criminal Law and Criminology Vol. 80. No. 3*. Northwestern University School of Law. 1989. 805-841. p
131. JENOVAI Petra-PAPP Tekla-STRIHÓ Krisztina-SZEGHŐ Ágnes: *Atipikus Szerződések*. Lectum Kiadó. Szeged. 2011.
132. Juan Manuel Fernández LÓPEZ: *Propiedad Industrial*. Lerko Print. Madrid. 2004.
133. JUHÁSZ Zsuzsanna-NAGY Ferenc-KARSAI Krisztina-SZOMORA Zsolt-MARÁZ Vilmosné-VIDA Mihály: *A magyar büntetőjog különös része*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest. 2009.
134. KAJDNÉ SUHAJDA Zsuzsanna - KARDOS Lea: *Reklámjogi és reklámetikai kézikönyv*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. 1998.
135. KARSAI Krisztina: *Áru hamis megjelölése. Egy bűncselekmény analízise*. Tanulmány az OTKA K 72692 nyilvántartási számú kutatás („Fogyasztóvédelmi büntetőjog” 2008-2011) résztanulmánya. 301-337. p
136. KARSAI Krisztina-SZOMORA Zsolt-VIDA Mihály: *Anyagi büntetőjog. Különös rész II. Iuris pertius Bt*. Szeged. 2013.
137. M KASER: *Das römische Privatrecht I*. München. 1974.
138. KECSKÉS László: *A polgári jog fejlődése a kontinentális Európa nagy jogrendszereiben*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest. 2009.
139. H. KELLER: *Römisches Recht II*. Wien. 1950.
140. KERTÉSZNÉ VÁRADI Szilvia: Fogyasztóvédelem. In: *Bevezetés az Unió versenyjogába*. JATEPress Kiadó. 2014. 107-123. p
141. KESERŰ Barna Arnold – SZALAI Péter: *Árujegyzék és jobbiztonság, avagy a védjegyek osztályozásának dilemmái*. In: Szoboszlai-Kiss Katalin, Deli Gergely (szerk.) *Tanulmányok a 70 éves Bihari Mihály tiszteletére Győr*, Universitas-Győr Nonprofit Kft. 2013. 268-282. p
142. KENGYEL Miklós: *Magyar polgári eljárásjog*. Harmadik átdolgozott kiadás. Osiris Kiadó. Budapest. 2014.
143. KÉKI Béla: *Az írás története a kezdetektől a nyomdabetűkig*. Vince Kiadó. Budapest. 2000.
144. Diethelm KLIPPEL: Die Idee de geistigen Eigentums in Naturrecht und Rechtsphilosophie des 19. Jahrhunderts. In: Elmar WALDE: *Historische studien zum urheberrecht in Europa. Entwicklungslinien und Grundfragen*. Duncker & Humbolt. Berlin. 1993.
145. Theodor KLOB: *Selbstanmeldung von Patenten und Schutzmarken im In- und Auslande*. Verlag von Oskar Leiner Leipzig. 1926.
146. KLUPATHY Antal: *A magyar kereskedelmi jog kézikönyve*. Athenaeum. Budapest. 1904.
147. KÓKAY György: *A könyvkereskedelem Magyarországon*. Balassi Kiadó. 1997.
148. KÓSA Zsigmond: *A magyar védjegy-, mustra- és modell-oltalomról szóló*

- törvények. Budapest. 1899.
149. KOZMA Lajos: *Az írás stílusváltozásai az építészet megvilágításában*. Hungária Nyomda. Budapest. 1943.
 150. KUNCZ Ödön: *A magyar kereskedelmi- és váltójog vázlata. I. rész: A kereskedő vállalata és a kereskedelmi társaságok*. Grill Károly Könyvkiadó Vállalata. Budapest. 1922.
 151. KUNCZ Ödön: *A magyar kereskedelmi- és váltójog vázlata. II. rész: A kereskedelmi ügyletek (a biztosítás és fuvarozás kivételével); váltó és csekk*. Grill Károly Könyvkiadó Vállalata. Budapest. 1929.
 152. KUNCZ Ödön-NIZSALOVSKY Endre: *Hiteljog, Kereskedelmi törvény*. Magyar törvények Grill-féle kiadása. Budapest. Grill Károly Könyvkiadó Vállalat. 1942.
 153. LATOURNERIE Anne: *Petite histoire des batailles du droit d'auteur*. Multitudes. 2001.
 154. LAMM Vanda-PESCHKA Vilmos: *Jogi Lexikon*. Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest. 1999.
 155. William M. LANDES-Richard A. POSNER: Trademark Law: An Economic Perspective. In: *The Journal of Law & Economics*. Vol. 30. No. 2. The University of Chicago Press for The Booth School of Business, University of Chicago and The University of Chicago Law School. 1987. 265-309. p
 156. Paul LANGE: *International Trade Mark and Signs Protection. A Handbook*. Bloomsbury Publishing PLC. Oxford. 2010.
 157. Lawrence LANGNER: The international trademark question. In: *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*. Vol. 83. International Economics. Sage Publications, Inc. in association with the American Academy of Political and Social Science. New York. 1919. 133-140. p
 158. LEGEZA Dénes: A plágium kérdéséhez: az utánnomástól az etikai eljárásig. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői jogi Szemle*. 2015. 98-112. p
 159. LENDVAI Zsófia: Szerzői jog az ókorban. In: *Iparjogvédelmi és szerzői jogi szemle*. 113. évf. 3. szám. 2008. 57-79. p
 160. Xuan LI-Carlos M. CORREA: *Intellectual Property Enforcement. International Perspectives*. Edward Elgar Publishing. 2009.
 161. Robert D. LIPPMANN: American Business Interests and a Uniform Common Market Trademark Law. In: *The American Journal of Comparative Law*. Vol. 12. No. 2. Oxford University Press. 1963. 255-265. p
 162. LIPPÓCZY Miklós: *A tisztességtelen versenyről szóló 1923: V. t. c. méltatása*. Jogtudományi doktori értekezés a kereskedelmi jogból. Debrecen. 1938.
 163. LONTAI Endre: *Polgári Jog. Szellemi alkotások joga. (Szerzői jog és iparjogvédelem)*. Egységes jegyzet. Kézirat. 11. változatlan kiadás. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest. 1994.
 164. LONTAI Endre-FALUDI Gábor-GYERTYÁNFY Péter-VÉKÁS Gusztáv: *Magyar polgári jog, szerzői és iparjogvédelem*. Eötvös József Könyvkiadó. Budapest. 2011.
 165. Teresa da Silva LOPES-Mark CASSON: Brand Protection and the Globalization of British Business. In: *The Business History Review*. Vol. 86. No. 2. The President and Fellows of Harvard College. 2012. 287-310. p
 166. Claudia LYDORF: Gibt es ein recht auf fabre? In: JAKAB Éva: *Geistiges Eigentum und Urheberrecht aus der historischen Perspektive*. International Kongress. Pólay Elemér Alapítvány. Generál Nyomda Kft. Szeged. 2012.
 167. Manuel JANEIRO: *La historia del libro espanol*. Madrid, 1998.
 168. MARTON Géza: *A Római Magánjog Elemeinek Tankönyve. Institutiók. „Méliusz” Könyvkereskedés Bizománya*. Debrecen. 1922.
 169. MARTON Géza: *A római magánjog elemeinek tankönyve. Institutiók*. Budapest. 1960.
 170. MARTONYI János: A világkereskedelem szabályozásának dilemmái. In: *Külügyi Szemle*. 15. évf. 2. sz. 2016. 49.-70. p

171. Howard P. MARVEL-Lixin YE: Trademarksales, entry and the value of reputation. In: *International Economic Rewiew. Vol. 49. No. 2.* Wiley for the Economics Department of the University of Pennsylvania and Institute of Social and Economic Research, Osaka University. 2008. 547-576. p
172. P. MATHÉLY: *Le droit français des signes distinctifs.* Párizs 1984.
173. Fred S. MCCHESENEY: Deception, Trademark Infringement, and the Lanham Act: A Property-Rights Reconciliation. In: *Virginia Law Review. Vol. 78.* Virginia Law Review. 1992. 49-56. p
174. Mark P. MCKENNA: A consumer decision-making theory of trademark law. In: *Virginia Law Review. Vol. 98. No. 1.* Virginia Law Rewiev. 2012. 67-141. p
175. John MENDENHALL: *British Trademarks of 1920s & 1930s.* Angus & Robertson. London. 1989.
176. Robert P. MERGES: One Hundred Years of Solicitude: Intellectual Property Law, 1900-2000. In: *California Law Review. Vol. 88. No. 6. Symposium of the Law in the TwentiethCentury.* California Law Review. Inc. 2000. 2187-2240. p
177. MEZEI Péter: *Digitális sampling és fájlcsere.* Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Összehasonlító Jogi Intézet. 2010.
178. MEZEI Péter: A szerzői jog jövője (is) a tét-gondolatok a Google Books könyvdigitalizálási projektről. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle.* 2011. 5. szám. 5-47. p
179. MEZEY Barna: *A szimbólumok üzenete. A jogi kultúra jelképei: eljárások, szokások, formák és tárgyak.* Elte Eötvös Kiadó. Budapest. 2011.
180. MOLNÁR Imre - JAKAB Éva: *Római jog.* hetedik átdolgozott kiadás. Szeged. 2015.
181. MOLNÁR Imre: Fejezetek a klasszikus kori locatio conductio köréből. In: *Acta Juridica et Politica.* Szeged. 1982.
182. Christopher MORCOM-Ashley ROUGHTON-Thomas ST QUINTIN: *The Modern Law of Trade Marks.* Lexisnexis UK. London. 2016.
183. NAGY Anna-SZAKMÁNY György: Savariában talált rhodosi amphorák petrográfiai elemzése. Archeometriai Műhely 2015/XII./3.
184. NAGY Csongor István: A tagállami árszabályozás keretei az európai unió jogában, különös tekintettel a liberalizált piacokra. In: *Verseny és Szabályozás.* MTA KRTK Közgazdaság-Tudományi Intézet. Budapest. 2014. 121-144. p
185. NAGY Ferenc: *A magyar kereskedelmi jog kézikönyve, különös tekintettel a bírói gyakorlatra és a külföldi törvényhozásokra. I.* Budapest. 1909.
186. NÓTÁRI Tamás: *A magyar szerzői jog fejlődése.* Lectum kiadó, Szeged, 2010.
187. NÓTÁRI Tamás: *Tényálláskezelés és szónoki taktika Cicero védőbeszédeiben.* Lectum Kiadó. Szeged. 2010.
188. Wally OLINS: *El libro de las marcas.* 2009.
189. E OSWALD: *Index of Potters' Stamps on Terra Sigillata 'Samian Ware'.* East Bridgford. 1931.
190. PACZOLAY Péter: Különvélemények a tulajdonhoz való jog alkotmányos korlátairól. In: *Alkotmánybírósági Közlöny.* 2006. 557-572. p
191. PALÁGYI Tivadar: Külföldi hírek az iparjogvédelem területéről. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi szemle.* 119. évfolyam 3. szám. 2014. 142-181. p
192. PAPP László: Rendes bíróság–különbíróság, A szabadalmi jogszolgáltatás megszervezésének elméleti kérdései a századfordulón. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle* 3. 2016. 142-152. p
193. PAPP László: A szabadalmi bíraskodás szervezeti kérdései. In: *Jogtörténeti Szemle.* Gondolat Kiadó. Budapest. 2007. 104-111. p
194. PAPP László: *A szabadalmi jogvédelem történeti perspektívái.* Gondolat Kiadó.

- Budapest. 2015.
195. PAPP László: Új tendencia vagy múló szeszély? A szellemi tulajdon-védelmi bíráskodás általános áttekintése. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*. 12. (122.) évfolyam 3. szám 2017.
 196. PAPP Tekla: *Atipikus szerződések*. Palatia Nyomda és Kiadó Kft. 2004.
 197. PAPP Tekla: Az atipikus szerződések és a magyar Polgári Törvénykönyv rekodifikációja. In: *Jog, állam, politika. Ius Privatum*. 2011. 95-105. p
 198. PAPP-VÁRY Árpád: *A márkanév ereje, Szempontok a sikeres brandépítéshez*. Dialóg Campus. Budapest. 2013.
 199. David P. S. PEACOCK: Roman amphorae: Typology, fabric and origins. In: *Méthodes classiques et méthodes formelles dans l'étude typologique des amphores*. Actes du colloque de Rome, 27-29 mai 1974. Rome: École Française de Rome. 1977. 261-278. p
 200. David P. S. PEACOCK-D. F. WILLIAMS: *Amphorae in the Roman Economy. An Introductory Guide* (Longman Archaeology Series). Longman Pub Group. 1986.
 201. PFISTER Laurent: *L'auteur, propriétaire de son oeuvre. La formation du droit d'auteur du XVIe siècle à la loi de 1957*. Strasbourg. 1999.
 202. PFISTER Laurent: Author and work in the French Print Privileges System. In: *Privilege and Property Essays on the history of Copyright*. Open Book Publishers. 2010.
 203. P. SZABÓ Béla: Közmondásos jogtudás: gondolatok a jogi közmondások hazai kutatásának lehetőségeiről. In: *Jogi néprajz-jogi kultúrtörténet: tanulmányok a jogtudományok, a néprajztudományok és a történettudományok köréből* 2009. 185-199. p
 204. Jeremy PHILLIPS: *Trade Mark Use*. Oxford University Press. USA. 2005.
 205. PÓKECZ-KOVÁCS Attila: A locatio conductio tagolódásának problematikája a modern romanisztikában. In: *Jogtörténeti Tanulmányok VII*. Aguti Nyomda. Pécs. 2001. 337-361. p
 206. POKOL Béla: *Középkori és újkori jogtudomány*. Dialóg Campus Kiadó. Budapest-Pécs. 2008.
 207. RADVÁNYI László: A védjegy, a reklám és az iparművészet. *Magyar Iparművészet* XXXI. évfolyam. 1928, 5-6. szám. 121-132. p
 208. RÁTKY Miklós: *A Franchise-szerződés jogi aspektusai*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest. 1994.
 209. Heinrich REIF: *Handbuch der Schutzmarkentechnik*. Wien. Gerold. 1937.
 210. REKETTYE Gábor: *Multidimenzionális árazás*. Akadémiai Kiadó. Budapest. 2011
 211. Révai Nagy Lexikona. 19. kötet: Vár-Zsüri kiegészítés: Aachen-Beöthy. Budapest. 1926.
 212. David S. RUDER: Intellectual Property Law: The fallacy of trademark residual goodwill. In: *GP SOLO. Vol. 21*. American Bar Association. 2004. 38-39. p
 213. John SANDON: *Antik Porcelán*. Régiséggyűjtők kézikönyve. SubRosa Kiadó. Hungarian translation. Fordította: Kovács Zsuzsa, Lengyel András, Molnár Tünde, 1998.
 214. Patricio SÁIZ-Paloma FERNÁNDEZ PÉREZ: Catalan Trademarks and the Development of Marketing Knowledge in Spain, 1850-1946. In: *The Business History Review. Vol. 86. No. 2*. The President and Fellows of Harvard College. 2012. 239-160. p
 215. SÁRY Pál: Az etruszkvallástól a posztmodern jogelméletekig. In: *Magyar Szemle*. 2010. 154-161. p
 216. Katharina SCHICKERT: *Der Schutz literarischer urheberschaftim Rom der klassischen antike*. Berlin, 2004.
 217. Coralie SMETS-GARY-Katharina von WOELLWARTH: Pros and Cons of a Community Trademark. In: *Franchise Law Journal Vol. 20*. American Bar Association. 2000. 17-21. p
 218. Scott G. SMITH: The Trademark Law Revision Act of 1988. In: *Franchise Law Journal Vol. 8*. American Bar Association. 1989. 19-25. p

219. SOÓS Edit-FEJES Zsuzsanna: A határon átnyúló együttműködések intézményesülése Magyarországon. *Európai Tükör*. Pharma Press Kft. 2007. 100-114. p
220. Kurt SIEGFRIED KRAFT-Herbert PRÜGET: *Die Schutzmarke*.1970.
221. Peter STEIN: *A rómag jog Európa történetében*. Osiris Könyvtár. Budapest. 2005. Fordította: Földi Éva.
222. SULYOK Márton-GYENGE Balázs: Jog és nyelv kapcsolata egy nem mindennapi vállalkozásban. In: *Közjogi Szemle* 2009/3. szám. 49-60. p
223. Jeff SWYSTUN: *El glosario de las marcas*. 2008.
224. SZALAI Péter: *A megkülönböztető képesség jelentése a védjegyjogban*. PhD értekezés. Győr. 2014.
225. SZARKA Ernő: Iparjogvédelem Magyarországon, 100 éves a Magyar Szabadalmi Hivatal. In: *Iparjogvédelmi Szemle*. 101. évf. 2. sz. 1996.
226. SZÁSZ János: *Védjegyjogi Döntvénytár*. Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részv. Társulat. Budapest. 1911.
227. SZÁSZ János: *Szabadalom- és védjegybitorlás*. Budapest. 1913.
228. SZINNYEI József: *Magyar írók élete és munkái*. Kiadta Balassa József. Budapest. 1981.
229. SZLADITS Károly: *A magyar magánjog vázлата*. Grill Károly Kiadó, Budapest, 1917.
230. SZLADITS Károly: *A magyar magánjog vázлата*. Grill Károly Kiadó. Budapest. 1933.
231. Yoshiyuki TAMURA: Rethinking Copyright Institution for the Digital Age. *WIPO Journal*. 2009. 1. sz. 66–68. p
232. TATTAY Levente: *Versenyképesség és szellemi alkotások az Európai Unióban*. Wolters Kluwer Kft. Budapest. 2016.
233. TATTAY Levente: *A szellemi alkotások joga*. 3. kiadás, Szent István társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója. Budapest. 2007.
234. TATTAY Levente: *A szellemi alkotások teljes körű újraszabályozása Magyarországon*. Budapest. 2009.
235. TATTAY Levente: Az EU legfejlettebb iparvédelmi integrációja: a közösségi védjegy. In: *Külgazdaság*. 7-8. szám. 2005. 65-84.
236. TATTAY Levente: *Iparjogvédelmi kézikönyv*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Az Országos Találmányi Hivatal kiadványa. Budapest. 1994.
237. TATTAY Levente: *Védjegyekről vállalkozóknak*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest. 1995.
238. R. S. O. TOMLIN: III. Inscriptions. Roman Britain in 2007. In: *Britannia*. Vol 39. The Society for the Promotion of Roman Studies. 2008. 369-389. p
239. R. S. O. TOMLIN-M. W. C. HASSALL: Roman Britain in 2005. In: *Britannia*. Vol 37. III. Inscriptions. The Society for the Promotion of Roman Studies. 2006. 467-488. p
240. R. S. O. TOMLIN: III. Inscriptions. Roman Britain in 2009. In: *Britannia Vol 41*. Published by The Society for the Promotion of Roman Studies. 2010. 441-496. p
241. TÓSZEGI Zsuzsanna: A magyar szellemi tulajdon-védelmi rendszer, valamint a hatósági feladatkör kialakulása és fejlődése a milleniumtól napjainkig. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői jogi Szemle*. 2017. 1. szám. 67-107. p
242. R. S. O. TOMLIN: III. Inscriptions. Roman Britain in 2011. In: *Britannia Vol. 43*. Published by The Society for the Promotion of Roman Studies. 2012. 395-421. p
243. James M. TREECE: Trademark Licensing and Vertical Restraints in Franchising Arrangements. In: *University of Pennsylvania Law Review*. Vol. 116. No. 3. The University of Pennsylvania Law Review. 1968. 435-467. p
244. Diana TWEDE: *Commercial Amphoras: The earliest consumer packages?* Journal of Macromarketing. Sage Publications. 2002.
245. ÚJVÁRI Emese: A nemzetközi terrorizmus és a nemzetközi terrorizmus elleni küzdelem. In: *Debr. jogi műh*. 2008. 42. p

246. VARGA Norbert: Az Osztrák-Magyar Monarchia középcímere. In: MEZEY Barna: *A szimbólumok üzenete*. Elte Eötvös Kiadó. Budapest. 2011. 555-570. p
247. VÁRKONYI Nándor: *Az írás és a könyv története*. Széphalom Könyvműhely Budapest. 2001.
248. VÉCSEY Tamás: *A római jog institúciói*. Budapest. 1902.
249. VÉKÁS Lajos: *A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal*. Budapest. 2013.
250. VIDA Sándor: A magyarországi védjegyoltalom története In: *Iparjogvédelmi és szerzői jogi szemle*. CXVII. évf. 4. szám. 2012. 52-58. p
251. VIDA Sándor: A védjegyoltalom története Magyarországon 1858-1969. In: <http://www.juris.u-szeged.hu/download.php?docID=30115> (2015-12-14). 149-158. p
252. VIDA Sándor: A védjegy jelentősége a demokratikus piacokon. In: *Külkereskedelem*. 1958. 9. szám. 9-18. p
253. VIDA Sándor: A védjegy mint a fejlődő országok exportja előmozdításának egyik eszköze. *Külgazdaság*. XX. évf. 1-12. szám 1976/7. szám. 526-534. p
254. VIDA Sándor: *A védjegy és az ipari termékek értékesítése*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest. 1962.
255. VIDA Sándor: Bíróági gyakorlat az NSZK-ban: fogyasztói vélemény-kutatás védjegy és versenyügyekben. *Külgazdaság*. XXXIV. évf.1-12. szám 1990/12. szám.
256. VIDA Sándor: Védjegy és kartelljog az USA-ban, NSZK-ban és az Európai Közösségben. In: *Külgazdaság*. XXXV. évf.1-12. szám 1991/10. szám. 155-156. p
257. VIDA Sándor: Védjegy a fejlődő országokban. *Gazdaság és jogtudomány-a MTA gazdaság- és jogtudományi osztályának közleményei* 9. kötet (1975) 1.-2. szám. 241-268. p
258. VIDA Sándor: *Védjegy és vállalat*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1982.
259. VIDA Sándor: *Védjegyek és védjegyügyek 1945-1969 között*. CXVI. évf. 5. szám, 2011. október. 75-87. p
260. VILÁGHY Miklós: *A szellemi alkotások joga*. Kézirat. Tankönyvkiadó. Budapest. 1975.
261. VILÁGHY Miklós: *Gazdaságirányítás és polgári jog*. Budapest. 1978.
262. Fred W. MORGAN: Product Liability Developments and the Nonmanufacturing Franchisor or Trademark Licensor. In: *Journal of Public Policy & Marketing*, Vol. 6. 1987. 129.-141. p
263. Elmar WADLE: *Historische studien zum urheberrecht in Europa. Entwicklungslinien und Grundfragen*. Duncker & Humblot. Berlin. 1993.
264. Elmar WADLE: *Geistiges Eigentum. Bausteine zur Rechtsgeschichte*. VCH Verlagsgesellschaft mbH. Weinheim. 1996.
265. Klaus WERNER-Hans WEISS: *El libro negro de las marcas. El lado oscuro de las empresas globales*. Sudamericana. Buenos Aires. 2003.
266. Bernard WIDSCHIED: *Lehrbuch des Pandektenrechts*. 9. kiadás. Stuttgart. Rütten & Loening. 1906.
267. David WILLIAMS-César CARRERAS: North-African Amphorae in Roman Britain: A Re-Appraisal. *Britannia*. Vol 26. 1995. 231-252. p
268. D. F. Williams and D. P. S Peacock in Blazquez and Remesal, op. cit. (note 4), 263-80; C. Carreras Monfort and D. F. Williams, *Journ. Roman Pottery Studies vi* (forthcoming); P. Funari, 'Olive-oil consumption in Roman Britain' (forthcoming)
269. D.F. WILLIAMS in N. HOLBROOK and P.T. BIDWELL, 'Roman pottery from Exeter 1980-1990. Journ. Roman Potter, Stud. v (1992), 56-62. An Africana II.
270. D.F. WILLIAMS in R. WHYTEHEAD, LAMAS xxxvii (1986), 72 and 84-5. An Africana II.
271. D.F. WILLIAMS in J. R. PERRIN and D.F. WILLIAMS. *Roman Pottery from the Colonia 2: General Accident and Rougier Street* (1990), 346. An Africana II.

272. R. P. WRIGHT: Tile stamps of the Sixth Legion found in Britain. In: *Britannia* 7. 1976. 224-235. p
273. R. P. WRIGHT: Tile stamps of the Ninth Legion found in Britain. In: *Britannia* 9. 1978. 379-382. p
274. Ernst ZIMMERMANN: Bemerkungen über einige marken des meissner porzellans: 3. Marke (Fortsetzung). In: *Monatshefte für Kunstwissenschaft Vol. 1.* Deutscher Kunstverlag GmbH Munchen. Berlin. 1908. 951-952. p
275. ZLINSZKY János: *Ius Privatum. A római magánjog története.* Osiris Könyvtár. Budapest. 1998.

Ókori Források

276. CATO: *De Agricultura.* Fordította: Kun József. Budapest. 1966.
277. CICERO: *De officiis.* Cicero: A kötelességekről. Fordította: Havas László. In: Cicero válogatott művei. szerk.: Havas László. Budapest. 1987.
278. CICERO: *De finibus.*
279. GAIUS: *Institiutiones.* Fordította: Brósz Róbert.
280. HORATIUS: *Ars Poetica.* Fordította: H. R. Fairclough. London. 1926.
281. IUSTINIANI: *Institutiones.*
282. PLINIUS Secundus Caius: *A természet históriája. A növényekről.* Részletek a XII-XXI. Könyvekből. Natura. Veszprém. 1987. Fordította: Tóth S.
283. VARRO: *De Re Rustica.*

Jogszabályok

284. az 1858. évi osztrák védjegy törvény.
285. 1867. évi XVI. törvénycikk, A magyar korona országai és Ő Felsége többi királyságai és országai közt vám- és kereskedelmi szövetség.
286. 1872. évi XXIV. törvénycikk az 1873. évi bécsi világkiállításon kiállítandó tárgyak ideiglenes oltalmáról.
287. 1875. évi XXXVII. törvénycikk, kereskedelmi törvény.
288. 1878. évi V. törvény a Büntetőtörvénykönyvről.
289. 1978. évi IV. törvény, a Büntetőtörvénykönyvről.
290. 1888. évi XXIII. törvénycikk a cukoradóról.
291. az 1890. évi II. törvénycikk a védjegyek oltalmáról.
292. az 1895. évi XLI. törvénycikk a védjegyek oltalmáról szóló 1890. évi II. törvény cikk módosításáról és kiegészítéséről.
293. 1923. évi V. törvény a tisztességtelen versenyről.
294. az 1925. évi XII. törvénycikk a védjegyek oltalmáról rendelkező törvények módosításáról és kiegészítéséről.
295. az 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről.
296. az 1969. évi IX. törvény a Védjegyről.
297. a Közösség egyes országai védjegyjogának harmonizációját elrendelő 40/89. számú direktíva.
298. *Aközösségi védjegyről szóló, 1993. december 20-i 40/94/EK tanácsirendelet.*
299. az 1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról.
300. az 1997. évi XI. törvény a védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról.
301. a 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről.
302. Az ipari tulajdon oltalmára létesült, 1883. március 20-án Párizsban aláírt, azóta már

többször is módosított és felülvizsgált Párizsi Unió Egyezmény.

- 303. A védjegyek nemzetközi lajstromozásáról szóló Madridi Megállapodáshoz kapcsolódó 1989. évi Jegyzőkönyv.
- 304. Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata.
- 305. Magyarország Alaptörvénye.
- 306. Az Európai Unió Alapjogi Chartája.
- 307. <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=6799> (2015-06-02)
- 308. [http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=97000018.TVR\(2016-08-09\)](http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=97000018.TVR(2016-08-09))
- 309. [http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=96700007.TVR\(2016-08-11\)](http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=96700007.TVR(2016-08-11)).
- 310. [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32003R1992\(2016-08-10\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32003R1992(2016-08-10)).
- 311. [http://1000ev.hu/index.php?a=3¶m=7208\(2016-08-15\)](http://1000ev.hu/index.php?a=3¶m=7208(2016-08-15)).

Joggyakorlat

- 312. Fővárosi Bíróság 51. Pf. 28. 877/1970
- 313. Gf. II. 30. 15./1984.
- 314. 1908 B. III. 234. sz. (1908. április 27.).
- 315. LB Pfv. IV. 21. 311/1994.
- 316. BH 394/1995.
- 317. 2.G.40.095/2011/9.
- 318. Fővárosi Ítéltábla14. Gf. 40.549/2011/7.
- 319. C-63/97. ügyszám.
- 320. 3.G.40.080/2011/7. szám.
- 321. C-53/11. P sz. ügy OHIM kontra Nike International.
- 322. C-488/10. sz. ügy Celaya Empananza y Galdos Internacional kontra Proyectos Integrales de Balizamientos.
- 323. C-191/11. P sz. ügyYorma's kontra OHIM,.
- 324. C-90/11. és C-91/11. sz. egyesített ügyekStrigl és Securvita kontra Deutsches Patent-und Markenamt és Öko-Invest.
- 325. C-90/10. sz. ügyGénesis kontra Boys Toys és Administración del Estado.
- 326. C-334/11. P sz. ügy Lancôme kontra OHIM.
- 327. C-223/98. sz. ügy.
- 328. T-191/04. sz. ügy.
- 329. T-350/04 sz. ügy.
- 330. T-352/04. sz. ügy.
- 331. C-206/01. sz. ügy.
- 332. T-225/06. sz. ügy
- 333. T-255/06. sz. ügy
- 334. T-257/06. sz. ügy
- 335. T-309/06. sz. ügy